

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וארבעים-וארבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

דברים לזכרו של חבר הכנסת לשעבר ד"ר יוחנן בדר, זיכרונו לברכה
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הודעת הממשלה על הפיגוע במוסדות הקהילה היהודית בבואנוס-איירס
הצעות לסדר-היום
דברי פרס בדבר ריבונות סורית על רמת-הגולן
חילופי גברי בוועדות הכנסת
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
הצעת ועדת הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), התשנ"ג–1993
הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ג–1993
הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון – הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ג–1992
שר החוץ האמריקני במזרח התיכון והתהליך המדיני תקוע
הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב) (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 49), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
סקירת שר החינוך, התרבות והספורט על פעולות משרד
שאלות ותשובות
מוקד טלפוני של מגן-דוד-אדום בקריות
ועדה לאישור שימוש בהורמון גדילה
תרופות נגד הצטננות המכילות אפדרין
שיעור ההפלות בישראל
הוספיס לחולי איידס בבית-החולים בתל-השומר

מרכז יום לקשיש באילת

פיטורי עובדת ניקיון

סירוב מוקד שירותי חירום באריאל לשלוח אמבולנס

חצבת ביישובים בלתי מוכרים

מרפאת קופת-חולים הכללית בשילה

מסירת מידע לתקשורת מטעם בית-חולים

שירותי מר"ם בשבת

הצעת חוק איסור הפליה בעבודה, התשנ"ד-1994; הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

דברים לזכרו של חבר הכנסת לשעבר ד"ר יוחנן בדר, זיכרונו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, י"א באב התשנ"ד, 19 ביולי 1994.

חברי הכנסת, לפני יותר מחודש ימים ליווינו למנוחת עולמים את אחד מוותיקי הבית, את ד"ר יוחנן בדר, ממעצבי הפרלמנטריזם הישראלי, בן לדור של מייסדים. דור המייסדים היה מגוון, כפי שהחברה הישראלית היתה והינה מגוונת. היו לדור המייסדים שמאל וימין, היה לדור המייסדים מרכז, לדור המייסדים היו מוסדות שלטון שבדרך, היו מאבקים משותפים, והיו שעות שהם היו קרועים ביניהם עד עמקי הנשמה, ושוב שעות של אחדות בעת צרה.

דור המייסדים עיצב גם את החיים הדמוקרטיים של מדינת ישראל. וכאשר הוקמה המדינה, למעשה היו כבר מוסדות שלטון, מוסדות שלטון שגם ייצגו בצורה מאוד משקפת את דעת הקהל.

עם זאת, היה צריך לטפח את החיים הפרלמנטריים. והיתה לנו בבית הזה קבוצה של פרלמנטרים מובהקים, חלקם עמדו בראש התנועות שלהם, וחלקם ייחודם העיקרי היה הפרלמנטריזם. ד"ר בדר נמנה עם אותה קבוצת פרלמנטרים שהיו גם זה וגם זה.

אני ייצגתי אתכם, חברי הכנסת, בהלוויה של ד"ר יוחנן בדר, לצד מנהיגי תנועתו, שחלקם היו, עם הזמן, גם ראשי מדינה.

אנחנו החלטנו לחרוג קצת מדי פעם בפעם מן הנוסחאות הפרלמנטריות המסורתיות, שלפיהן אנחנו עורכים בדרך כלל אזכרה קצת יותר ארוכה לשרים ולחברי כנסת שהולכים לעולמם בעת מילוי תפקידם, וזאת כדי לייחד מקום מיוחד לחשובי הפרלמנטרים שלנו. כך נהגנו בראשית הקדנציה הזאת כלפי יעקב חזן, ואנחנו עושים את זה היום לזכרו של ד"ר יוחנן בדר.

ד"ר בדר קשור בחקיקה, הוא קשור בפולמוס, בתרבות הפלוגתא הפרלמנטרית, בסגנון אישי של מעט המחזיק את המרובה, באינטגרציה המרתקת של ידע רב, התמצאות יוצאת מן הכלל בעניינים, ופרלמנטריזם. בדרך כלל היה קשר הדוק בין חוות הדעת שלו, לדעת. וזה גם כן מאפיין אולי של חלק גדול מן הדור ההוא.

הוא חי שנים הרבה, עבר את גיל הגבורות, וגם אחרי שהפסיק להיות חבר הכנסת לא אחת נזקקנו לעצתו, להערותיו. הוא היה פובליציסט פורה מאוד, ואדם שעורר אהדה והערכה רבה מאוד מצד הבית כולו.

לשם הדגמה, ובזה אני רוצה לסיים, אביא דוגמה אחת של סוג של פולמוס של הדור ההוא, שבדר היה שותף לו. כך מופיעים הדברים ב"דברי הכנסת". כאשר שר הביטחון היה פנחס לבון (לוביאניקר), ובאותה עת הוחלף רמטכ"ל אחרי שכיהן רק כעשרה חודשים ולא יותר, הציג ד"ר יוחנן בדר שאילתא

לשר הביטחון, מדוע אצלנו מחליפים רמטכ"ל אחרי עשרה חודשים. והוא אמר אז: האם לסוריה דמינו? זה לא שייך לדיון שיהיה פה היום על הגולן ועל סוריה. כי באותה תקופה בסוריה היו תחלופות כאלה. כשיוחנן בדר גמר לשאול את השאלה, שר הביטחון עלה על הדוכן והשיב את התשובה הבאה: לא, לא דמינו לסוריה. בסוריה הרמטכ"לים מחליפים את הממשלות; בישראל, הממשלה את הרמטכ"לים.

אני מביא את זה רק כהדגמה, עולם ומלואו בשניים-שלושה משפטים.

בדר תרם ללקסיקון הפוליטי שלנו את המושג של "אנגינה סקטוריס", בקשר לפלגנות שדולנית ואחרת. אין-סוף של ביטויים פרלמנטריים, שכל אחד מהם הוא ביטוי להומור, להשכלה רחבה, לחריפות השכל, וסרקזם שאיננו מבוסס על רוע.

אנחנו נזכור אותו שנים הרבה.

אני מזמין את חבר הכנסת יצחק שמיר לומר דברים לזכרו, בנוכחות בני המשפחה שאנחנו מארחים כאן היום, ותיקי הבית, חברים מן הכנסת הראשונה ומאלו שאחריה. אחריו יקדיש דברים לזכרו של בדר שר החוץ שמעון פרס. בבקשה.

יצחק שמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בני משפחת בדר, חברי כנסת לשעבר, הכנסת מעלה היום את זכרו של ד"ר יוחנן בדר, זיכרונו לברכה, אחד מבכירי אישיה וחבריה שקמו לה מאז בחר עם ישראל, אחרי הפסקה של אלפי שנים, את בית-המחוקקים של מדינתנו המחדשת ימיה.

ד"ר יוחנן בדר נבחר לכהן כחבר הכנסת בכנסת הראשונה, והמשיך בכך ברציפות עד תום ימיה של הכנסת השמינית. במשך 28 שנים תמימות פעל ד"ר בדר ללא הפסקה וללא ליאות בבית הזה, היה בקיא בכל מבואותיו ושביליו, יזם, יצר, הניח יסודות, לחם. וכל משאבי רוחו, כל אוצרות השכלתו הרחבה, מכמני שכלו החריף, שלל הברקותיו ורעיונותיו, כל-כולם היו קודש למלאכת הפרלמנט, בית-המחוקקים של מדינת ישראל שזה עתה קמה והיתה חייבת לבנות את מוסדותיה מהמסד ועד הטפחות.

ניתן לומר בצדק, כי ד"ר בדר, זיכרונו לברכה, היה מאבות הפרלמנטריזם הישראלי בתקופת הבראשית של בניין וביסוס החיים הממלכתיים של עמנו, אשר במשך אלפי שנים היה חסר עצמאות וללא ממלכה משלו. הוא ראה בכהונתו בבית הזה מלאכת קודש, שכל פרטיה וכלליה היו חשובים ויקרים לו מאין כמוהם.

זכינו והוא הגיע לכנסת מצויד בשפע של ידע ובקיאות בתחומים רבים ומגוונים: משפטים, כלכלה, פילוסופיה, היסטוריה, מתמטיקה, לשונות זרות – כאילו היתה פרשת חטיו, עד בואו לכנסת ישראל, מערכת מכוונת של התכונות והכשרה למילוי תפקידי מפתח בחייה הפרלמנטריים של המדינה ההולכת לקום.

אם נסיף על כל אלה את שפעת כשרונותיו, זיכרוננו הפנומנלי, תפיסתו החדה והמהירה, כושרו לחדור ולהתעמק בפרטים, חריצותו הבלתי רגילה, הרגשת האחריות חסרת הפשרות, אהבת הבריות העמוקה והטבעית, חוש הצדק המתקומם נגד כל עוול ואפליה, חוש ההומור הדק והמקסים, הרי תעמוד לפנינו בשלמותה, בגודלה וביופיה הדמות המחוננת והמרתקת של איש מעלה, שהכנסת זכתה ליהנות מהשראתו ומפעילותו הברוכה במשך 28 שנים.

ד"ר בדר נולד בתחילת המאה, אותה מאה שהיתה כה מכרעת וגורלית בהיסטוריה של עם ישראל. זכינו וקמו לו לעם ישראל במאה זו אישים ששיעור קומתם הרוחנית והמוסרית הלא גודל המבחנים והמטלות שהם נקראו לעמוד בהם. מקורו המשפחתי של ד"ר בדר בעלילת האינטלקטואלית של הציבור היהודי הגדול, רב הכמות והאיכות, בפולין, כאשר הנסיבות והתנאים של סביבתו אפשרו לו, בטרם כניסתו לפעילות ציבורית בקרב עמו וארצו, לשאוב מלוא חופניים מאוצרותיה ומיתרונותיה של תרבות אירופה בתחומיה החיוביים ביותר. לאחר ניסיונות נעורים חולפים, הוא הגיע לשורת תלמידיו המזהירים והבולטים של זאב ז'בוטינסקי ולהתגייסות מלאה לשרת במילוי המשימות ההיסטוריות והקיומיות שעמדו אז בפני העם היהודי ערב מלחמת העולם השנייה.

לאחר פרוץ המלחמה הוא מגיע בדרכים שונות וקשות לארץ-ישראל, מחוז חפצו וחיו. בארץ הוא פוגש מחדש את ידידו הצעיר והנערץ מנחם בגין, ומאז הם הולכים יחד, יד ביד, באותה דרך, כאשר בגין הוא המפקד, ובדר – היועץ והמסביר. לאחר שחרור הארץ וקום המדינה, שניהם נמנים עם הקבוצה המקימה את תנועת החרות.

בכנסת בגין הוא המנהיג, הטריבון ומתווה הדרך המדינית, וד"ר בדר – המוביל הפרלמנטרי, המומחה לענייני כלכלה ופנים, המסלק מדרכו של חברו מכשולים ומחסומים ומסייע לו בכשרון מזהיר בתחומים רבים. הוא הרב-אמן הפרלמנטרי, הטקטיקן, הממציא דרכים ושבילים, המומחה בחוקים ובתקנות, בתקנון הכנסת, בדרכי ביצוע של המדינה, אפילו ביחסי עבודה עם עובדי הכנסת. הוא המבצע הפרלמנטרי הפלאי. הוא מתערב בכנסת, בחבריה ובוועדותיה, הוא מסייע לכנסת כולה, לא רק לסיעתו, מתיידד עם אישים מצוינים, גם כאשר אינם נמנים עם מפלגתו. הוא מעולם לא נדחף לראש התור, אם כי היה מודע לערכו ולמקומו.

ברבות השנים הוא מחליט לפרוש, על סף הכנסת התשיעית, זאת הכנסת שהעלתה את תנועתו לשלטון. הוא אומנם כבר לא השתתף בשלטון, אך רבים וגם הוא ידעו כי חלקו היה רב מאוד בעליית תנועתו.

הוא נפרד מהכנסת שבע ימים, פעילות והישגים, מוקף ואפוף הרבה אהבה, אהדה והערכה מעבריים רבים. כנסת ישראל חבה לו חוב גדול. חלקו רב לו בכל אשר פעלה, יצרה וחדשה. בכל פינות הבית אפשר לגלות עד היום עקבות וניצוצות של עושר רוחו וגדלות אופיו.

וביום השלושים לפרידתו מעולם החיים, משאלתם של רבים מאתנו, מעבר לכל המחיצות המפרידות, היא כי יהי רצון ונזכה שאישי סגולה כד"ר יוחנן בדר יוסיפו למצוא את דרכם וביתם בכנסת ישראל וישרו עליה מעושר רוחם ומאצילות נפשם. יהי זכרו מבורך לעדי עד.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יצחק שמיר. אני מזמין עכשיו את שר החוץ שמעון פרס לשאת דברים.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משפחת גלעד הנכבדה, 28 שנים היה ד"ר יוחנן בדר חבר הכנסת, מהכנסת הראשונה ועד תום כהונת הכנסת השמינית. הכנסת היתה חשובה לו, אבל הוא היה גם חשוב מאוד לכנסת. הוא תרם תרומה ייחודית ויוצאת דופן בהתהוות הפרלמנטריזם הישראלי.

כל ימי חברותו בכנסת היה ד"ר בדר איש האופוזיציה. גם באותן שלוש שנים שמפלגתו, מפלגת חרות, היתה שותפה לממשלת הליכוד הלאומי בראשות העבודה, העדיף יוחנן בדר לשמור על עצמו כאיש אופוזיציה חריף ושנון. באירוניה דקה היה מנתח כל הצעה וכל יוזמה של הממשלה, חושף פגמים ומתריע על ליקויים.

היינו ידידים, אף שהוא היה באופוזיציה ואני הייתי איש ממשלה. בתפקידי כמנכ"ל משרד הביטחון, בדיונים על תקציב הביטחון, פגשתי לראשונה את ד"ר בדר בוועדה המשותפת לוועדת הכספים ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת; אחר כך – גם כשר הביטחון וכשר במשרדים מספר. בתפקידי אלה הייתי לא אחת מטרה לחיצי ביקורתו הנוקבת של ד"ר בדר, אבל ממרחק הזמן אני יכול לומר שזה היה, מצד אחד, לא כל כך נעים, אך מצד אחר זה היה כמעט תענוג, כי ד"ר בדר היה איש שתמיד היה מעניין לשמוע אותו, גם כשהוא מתח ביקורת, ותמיד היתה לו מלה של ביקורת לומר. הוא ידע לעשות זאת בכבוד, בטקט, בהסתמכו על מטען אינטלקטואלי עשיר.

השכלתו הפורמלית היתה במשפטים, בכלכלה ובמינהל ציבורי, אך הוא לא הסתפק בה וכל ימיו לא פסק לקרוא, ללמוד, לצטט וללמד. הוא היה בן בית בתרבות הקלסית, בקורות פולין, בפילוסופיה ובספרות, בהיסטוריה ובמדע המדינה, וכאינטלקטואל אמיתי הוא ידע לרחוש כבוד גם לדעה אחרת, גם לאסכולה אחרת. הוא ידע לוותר וידע לשמוע ביקורת.

ד"ר בדר החל את דרכו הפוליטית בפולין כמרקסיסט אדוק. הוא עצמו כתב על כך בספרו "הכנסת ואני": "בלימודי העמקתי לעיין בספרות מכל הסוגים ומכל המגמות והגוונים. מכל מלמדי השכלתי, וקשה לי לקבוע למי ממורי אני חייב תודה יותר מאשר לאחרים על השקפת העולם שלי ועל תפיסתי המדינית. אולם מבין אלה בולטים הרצל וז'בוטינסקי. עליהם נוספו השונים מהם, הריאליסטים, עמהם נמנה גם קרל מרקס, שמבארותיו שתיתי בימי שחרותי, ב'בונד' ובארגוני סטודנטים סוציאליסטים באוניברסיטאות של פולין".

מן המרקסיזם שלו נפרד ד"ר בדר בגיל צעיר למדי, ובהיותו עורך-דין מפורסם בקראקוב הגן בין שתי מלחמות העולם על קומוניסטים, גם לאחר שפרש מהקומוניזם כמסקנה מעמדתו לגבי חופש הפעולה הפוליטית.

ד"ר בדור היה יוצא דופן בחיי הציבור בישראל; גם בכך שעל אף ביקורתו החריפה והשנונה על הממשלה, ידע להבחין בין עמדה פוליטית ובין ידידות אישית. הוא היה נוהג לומר בצחוק, שחברים יש לו בחרות, אבל ידידים יש לו דווקא במפא"י. ואכן, הוא היה אחד הבודדים שהשכילו למתוח גשר מעל התהום הפוליטית שחצתה את העם בימים ההם, ממש כמו בזמן הזה. במיוחד היה מיוחד עם שרי האוצר ועם יושבי-ראש ועדת הכספים. דווקא הם, שיותר מכל נושאי המשרות השלטוניות ספגו את ביקורתו, ידעו גם להוקיר את תרומתו הפרלמנטרית והאנושית.

על רקע זה התפתח שיתוף פעולה של ד"ר בדור, איש האופוזיציה, עם ראשי הקואליציה בכנסת, חברי תנועת העבודה, בגיבוש התקנות ובחקיקת חוקים מספר בענייני בחירות ומפלגות. פעילות זו היתה אחד הגורמים שעיצבו את החיים הפוליטיים בישראל עד היום זה.

ד"ר בדור, איש האופוזיציה הפרלמנטרית, היה יכול לתרום מכשרונותיו ומהשכלתו גם לממשלה, אולם הדבר לא נסתייע. בממשלת הליכוד הלאומי של שנות ה-60 המאוחרות לא היה חבר, ומן הפעילות הפוליטית פרש ערב המהפך של 1977. הוא המשיך לפרסם מאמרים בעיתונים, ומפעם לפעם גם מתח ביקורת על הממשלה שמפלגתו עמדה במרכז.

חברי הכנסת, שלושה כללים הותרו אחריו ד"ר בדור: ראשית – לא להסתפק בסממנים ובגימיקים, אלא לבסס את העמדה, כל עמדה, על ניתוח עמוק או ידע רחב, על ראיית הקשר שבין תחומיה השונים של המדיניות: כלכלה וביטחון, מדיניות חוץ ומדיניות פנים.

שנית – לא להתנפל על יריב בחרפות ובקללות, לא להוריד את רמת הכנסת, אלא למתוח ביקורת בהגינות, ביסודיות, באדיבות וברצינות. הסגנון הוא האדם, גם של האדם הנבחר, ואדם יש לכבד באשר הוא אדם.

שלישית – לא להסתפק בשלילת מדיניות שאינה מוצאת חן בעיניו, אלא להציע לה אלטרנטיבה של ממש. ביקורת שאין עמה המלצה על חלופה אינה משכנעת ואינה תורמת תרומה ראויה לקביעת מדיניות לאומית.

חלפו 17 שנה מאז סיום הפעילות הפרלמנטרית של ד"ר בדור ועד פטירתו לפני כחודש ימים. אף-על-פי-כן נדמה לנו, שאך תמול שלשום ראינו אותו בינינו, לצד לאורה, רעייתו האוהבת. ראינו את בלוריתו הלבנה, את פניו שחיוך דק של אירוניה מתוח עליהן, את משקפיו השמוטים בקצה אפו, את הילוכו המיוחד, כשהוא אוחז באצבעו של בן שיחו. תמיד היה לו מה לומר; ותמיד היה מה לשמוע ממנו.

הוא היה איש מכובד, שהוסיף כבוד לבית המכובד והנבחר הזה.

יהי זכרו ברוך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר החוץ.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך בסדר-היום שלנו. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק המקרקעין (תיקון מס' 17), התשנ"ד–1994; והצעת חוק כביש ארצי לישראל, התשנ"ד–1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת לימור לבנת.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 91), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה; הצעת חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה; הצעת חוק הרופאים הווטרינרים (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות; הצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות; הצעת חוק רישום ציוד הנדסי (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה למזכיר הכנסת.

הודעת הממשלה על הפיגוע במוסדות הקהילה היהודית בבואנוס-איירס

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. סדר-היום עמוס, תמיד הוא עמוס, היום הוא עמוס מאוד.

אתמול קרה דבר, בבואנוס-איירס התבצע מעשה פשע ברוטלי, אכזרי.

בשם הבית, אני העברתי מברק לקהילה היהודית, שבו ביקשתי לבטא את רגש הכאב של הכנסת, את רגשי התנחומים של הכנסת. שיגרנו אותו לבני המשפחות, עד כמה שאפשר בשלב זה, באמצעות הקהילה, ושלחנו גם איחולי החלמה לפצועים.

זה מאורע קשה, חמור מאוד. ובפרוצדורה של החלטה שקיבלנו הבוקר בעקבות המאורע הזה, אנחנו כבר היום נשמע את הודעת הממשלה ונאפשר לחברי הכנסת לבטא את רגשותיהם ואת דעותיהם בעניין חמור זה.

אני מזמין עכשיו את שר החוץ למסור הודעה בשם הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל מביעה זעזוע עמוק וצער רב נוכח הפיגוע הרצחני, שפגע באנשים חפים מפשע, יהודים ולא-יהודים, בלב לבה של הקהילה היהודית בבואנוס-איירס.

העם בישראל מאוחד כולו בתחושת הזדהות עמוקה עם אחינו בקהילה המפוארת והיקרה הזאת ועם העם הארגנטיני ונבחריו.

נאמר להם מכאן: גורלכם – גורלנו, שברכם הוא שבר לעם היהודי כולו. אנו מביעים את תנחומינו הכנים למשפחות החללים ושולחים איחולי החלמה מהירה לפצועים. יחד נפעל נגד הפושעים הנתעבים הללו.

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל לא תסלח ולא תשכח את מעשה הטרור הנפשע, את הפיגוע הנואל שפגע באנשים חפים מכל פשע. אנו מוקיעים את המקור העכור בנפש, והמקיז דם, שממנו באים אנשי הרצח. לא ניבהל מהם ולא נרפה מהם עד אשר יוכרע האחרון שבהם. אני מאמין גם שנגבר עליהם.

לא רק אנחנו, העולם כולו חייב להוקיע את המעשה המחריד הזה ולפעול בנחישות על מנת לבער את נגע הטרור ולהקיא מתוכו את מקיזי דם הנקיים. לפשע ממד בין-לאומי, והפעולה נגדו חייבת להיות בין-לאומית אף היא.

אדמת ארגנטינה כבר ספגה את דמם של אזרחים תמימים, ביניהם גם ישראלים חפים מפשע, בפיגוע המחריד שאירע בבניין השגרירות שלנו שם לפני 28 חודשים בלבד.

העקבות הובילו אז לאירן. גם הפעם מצביע המידע הראשוני שבידינו על מעורבות גורמים עוינים מזרח-תיכוניים, אשר אינם בוחלים בשום אמצעי על מנת לפגוע בשוחרי שלום.

אנו מעריכים את עמדת נשיא ארגנטינה וממשלתו בהכירם באחריותם ובמאמצים הדרושים ללכוד את האחראים לפיגוע. אנו מכבדים את ההירתמות המיידית לפעולות החילוץ וההצלה. אנו מודים להם על מלות העידוד והתמיכה שהשמיעו מנהיגי העם הארגנטיני באוזני הקהילה היהודית שם, כמו שהשמיעו הנשיא מנם באוזני ראש הממשלה רבין ושר החוץ דה-טלה באוזני שלי.

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל לא תשקוט במלחמתה נגד הטרור ותעשה הכול על מנת לגדוע את ידי המרצחים ושולחיהם.

אויבי השלום לא ירתיעו את ממשלת ישראל ולא יסיטוה מדרכה, שהיא הדרך ההפוכה משלהם.

ההתפתחויות החיוביות המתהוות בעצם הימים הללו באזורנו הן העדות הניצחת לכוחנו להוביל את המהלך, ולא להיכנע להם. הצלחתו של תהליך השלום תהווה מהלומה לכל המתנכלים לו, ואנשי הטרור לא יכתיבו ולא יעכבו את קידום התהליך החשוב הזה.

כנסת נכבדה, מייד עם היוודע דבר האסון נערך משרד החוץ במתכונת חירום ופעל לארגון משלחת חילוץ מיוחדת, העתידה להגיע לארגנטינה בעוד שעות מספר. במשלחת אנשי יחידת החילוץ של צה"ל, מומחי המעבדה לזיהוי פלילי, מומחה לטראומות, ציוד מתוחכם לפינוי הריסות, וכל אלה מלווים על-ידי אנשי משרד החוץ. חדר המצב במשרד החוץ יוסיף לפעול 24 שעות ביממה, ויעמידו בו קווי טלפון מיוחדים לקשר רצוף עם אנשינו בשגרירות בבואנוס-אייירס וכדי להיענות לפניות הרבות המגיעות מהציבור החרד לשלום יקיריו השוהים בארגנטינה.

שגרירנו בבואנוס-אייירס, יצחק אבירן, וצוות השגרירות שלנו שם פועלים ללא הפסק לסייע בפעולות ההצלה ולתמוך במשפחות השכול.

זו שעה קשה לעמנו, עם אשר ידע פרקי סבל רבים בתולדותיו. כמו בעבר כן גם הפעם, נשאב את תעצומות הנפש הדרושות ונאזור כוח להמשיך בדרך אשר תובילנו לעתיד בטוח יותר לנו ולילדיהם שלנו, כמו לבני העמים האחרים שוחרי השלום. נפעיל את כל האמצעים אשר בידינו כדי לעלות על עקבות המרצחים ולמנוע מהם את ביצוע זממם בעתיד.

אני בטוח שידנו תהא על העליונה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר החוץ. חברי הכנסת, ועדת הכנסת עיצבה את הדיון כך שתהיינה הודעות סיעות, כל נציג של סיעה – חמש דקות, שתי הסיעות הגדולות – כל אחת עשר דקות, כמקובל במסגרת של הודעות סיעות.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת בנימין נתניהו. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת בנימין נתניהו יהיה הדובר היחיד של הליכוד, ועל כן לרשותו עשר דקות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל כולו, בארץ ובעולם, מרכין ראשו לזכרם של קורבנות הטבח הנפשע ביהודים חפים מפשע בבואנוס-איירס.

הכנסת מאוחדת היום, אופוזיציה וקואליציה, בהבעת זעזוע עמוק לנוכח המראות הקשים שהגיעו מארגנטינה. יהודים שכל פשעם היה מעורבותם ופעילותם למען הכלל, היותם יהודים ופעילותם למען יהודים, למען אחיהם בקהילה היהודית בארגנטינה, נרצחו בדם קר על-ידי בני עוולה.

אני רוצה להביע בהזדמנות זו את השתתפותי והשתתפות חברי באבלן הכבד של משפחות הנרצחים. אני גם שולח בשם כולנו איחולי החלמה מלאה ומהירה לאלה הפצועים. כולנו מייחלים לכך שהמאמצים לאתר ניצולים נוספים, אלה שעדיין מצויים בין ההריסות, יעלו יפה. המחלצים, וביניהם אנשי יחידת החילוץ הישראלית שיצאה לארגנטינה במטוס חיל האוויר, ממלאים שליחות אנושית בעלת חשיבות עליונה. כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו, והדבר נכון היום גם לגבי נפשות שלא מישראל.

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל ניצבת בחזית המערכה נגד הטרור הערבי מאז הקמתה, למעשה עוד לפני הקמתה. ממשלות ישראל לאורך השנים ידעו שיש לנהל מלחמה חסרת פשרות בטרור, במבצעי ובשולחיו. הן הבינו יפה מאוד כלל ראשון: אין מחילה למרצחים, אסור שתהיה השלמה עם תופעה של רצח ילדים, גברים ונשים חפים מפשע, ואת המלחמה בטרור יש לנהל כמלחמה חסרת פשרות, משום שמדובר באיום ראשוני על אושיות חברה אנושית, חברת חוק, שבה יש שכר ועונש, ובמיוחד עונש, למי שאינו מקבל את העיקרון האנושי שאין לפגוע בחפים מפשע.

וכשאנחנו מדברים על כך – ושמעתי את הממשלה מדברת, ואני מצטרף לקריאה העקרונית שיש לנהל מלחמה חסרת פשרות בטרור, אדוני שר החוץ, אני מחלק את המלחמה הזאת לשתי מלחמות. מלחמה אחת היא מלחמה פוליטית. כיוון שאינני רוצה לדון כאן, בין אנשים פוליטיים, בצד המבצעי או המודיעיני או הצבאי, אני דן קודם כול במישור הפוליטי. הטרור הזה, כפי שאמר שר החוץ, הוא בין-לאומי, ולכן המלחמה בו חייבת להיות בין-לאומית. הטרור הזה אינו נחלת יחידים, אינו מבוצע על-ידי יחידים. הוא מבוצע על-ידי ארגונים, וגם זה אינו אומר את הכול ולא את העיקר. הוא מבוצע על-ידי ארגונים שאינם יכולים לפעול ללא חסות, סיוע, הדרכה, אספקה, חיפוי, שנותנות להם מדינות ריבוניות.

ידוע לנו, זה אינו סוד, שהפיגוע הנפשע הקודם, הדומה כל כך לפיגוע הנורא הזה בבואנוס-איירס, בוצע על-ידי ה"חיזבאללה". ובכן, כיצד פועל ה"חיזבאללה"? הוא איננו פועל במאדים, הוא איננו

תלוש, אינו תלוי באוויר. הוא פועל על קרקע מסוימת, קרקע לבנון שנשלטת על-ידי סוריה, והוא פועל בשליחות ובהשראה ובסיוע של מדינה נוספת, והיא אירן.

הטרור האירני, הטרור המוסלמי הקיצוני, התחיל להתפשט לאחר שקמה אותה מדינה ריבונית שקוראים לה אירן. אי-אפשר להבין את התפשטות האסלאם הקיצוני והטרור האסלאמי ברחבי העולם בלי להבין את עלייתה של אירן, של מדינה ריבונית, עם מכניזם ריבוני, עם שגרירויות ריבוניות משלה, שמאפשרות את התפשטות הווירוס הזה. והעולם לא הבין, ועדיין אינו מבין, את גודל האיום שבהתפשטות סכנה זו, משום שאירן דומה במובן אחד לקומוניזם בשנות ה-20: דת לוחמת – אני מתכוון לאסלאם הקיצוני – שיש לה חסידים ברחבי העולם; אבל היא נבדלת בהבדל יסודי אחד מהקומוניזם: היא איננה מכירה בעקרון הדו-קיום. ואם אנחנו מצרפים את התפשטות האסלאם, על חסידיו, לאפשרות הריאלית שאירן תשיג בקרוב נשק גרעיני, הרי נעמוד בפני התפשטות של טרור מסוג, בממדים ובסחטנות שאנחנו אפילו לא מדמיינים היום. לכן הבעיה היא לא רק שלנו, של עם ישראל או של העם היהודי או של מדינת ישראל. הסכנה של התפשטות טרור פונדמנטליסטי היא לעולם כולו, פשוטו כמשמעו.

אבל, אדוני היושב-ראש, ציינתי בתחילת דברי שאירן היא לא המדינה היחידה, ואין זה סוד שסוריה מאפשרת לארגוני המרצחים לפעול מתחומה, הן מדמשק והן מהאזורים שבשליטתה בלבנון. ארגון ה"חיזבאללה" פועל באורח חופשי בלבנון תחת חסותו של הצבא הסורי. אמצעי לחימה רבים עוברים מאירן דרך דמשק לארגון ה"חיזבאללה" בלבנון, ואנחנו יודעים גם, שלו היתה סוריה רוצה, היא היתה יכולה לעצור את הטרור האירני, גם בלבנון וגם מחוץ ללבנון. אבל סוריה אינה עושה דבר וחצי דבר כדי למנוע פעילות זו ולנסות לסכלה. בשעה שסוריה מנהלת עמנו משא-ומתן לשלום לכאורה, היא ממשיכה לתת חסות לטרור ולאפשר למרצחים ערבים נפשעים לפעול מן השטח שבשליטתה.

אני קורא לראש הממשלה להעביר לסוריה מסר חריף ביותר של דרישה להפסיק מתן כל חסות, כל סיוע וכל תמיכה לטרור של ה"חיזבאללה" והארגונים הפלשתיניים הנוספים הפועלים בדמשק. ממשלת ישראל איננה יכולה בעת שכזו להסתפק בהבעת צער.

אני מצפה שמר רבין יבקש ממזכיר המדינה של ארצות-הברית, וורן כריסטופר, הנמצא באזורנו, להעביר מסר זה לסורים. על הממשלה להבהיר לסוריה, שכל עוד היא אינה עושה דבר נגד בסיסי ה"חיזבאללה", היא תיחשב כאחראית למעשים הרצחניים של ארגון זה בדרום-לבנון וברחבי העולם.

אדוני היושב-ראש, אמרתי שאת המלחמה נגד הטרור צריך לנהל כמלחמה פוליטית, בראש ובראשונה נגד המדינות שמאפשרות את התפשטות הטרור. אבל אני חושב שקודמת לכך מלחמה מוסרית. המרצחים שפעלו בבואנוס-אייירס הם בני-אדם שאיבדו צלם אנוש. לא מדובר כאן קודם-כול באויבי השלום אלא באויבי העם היהודי ובשונאי מדינת ישראל. אין כאן אפשרות לעשות הבחנה בין טרוריסטים טובים ובין טרוריסטים רעים. אלה שעוסקים בטרור, אלה שיורים באזרחים חפים מפשע, אלה שיורים באנשים שלווים, אלה שירו שלשום במחסום ארז נגד אנשינו, ללא שום פרובוקציה וללא שום סיבה, הם אינם טובים, ויש אחרים רעים. אלה שערפאת הבריה במכוניתו בפמליה שלו הם לא טרוריסטים טובים, הם טרוריסטים רעים כמו השאר.

את ההבחנה הזאת, שאין אפשרות לעשות הבחנה בין טרור טוב לטרור לא טוב, את ההבחנה הזאת עלינו לאשש מחדש, משום שבלעדיה אין אפשרות לנהל מלחמה כלשהי נגד הטרור.

בהזדמנות זו אני רוצה לשלוח ברכה להחלמה מלאה לאחד מאנשינו, איש משמר הגבול, ז'ק אטיאס, שנלחם על חייו, לאחר שנפגע מירי אחד משוטרי "הטובים" של ערפאת. אני רוצה גם לקוות, שהבשורה המרה שהתבשרנו היום על פיגוע נוסף, שהבשורה הזאת לא תסתיים במוות של יהודי נוסף, ישראלי נוסף.

דוד מנע (הליכוד):

הקצין מת מפצעיו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

השלילה המוחלטת של הטרור מבחינה מוסרית והמלחמה הפוליטית במדינות המשמשות לו מחסה ומסייעות לו, אלה המפתחות למלחמה אפקטיבית נגד הטרור. מול הטרור יש להפגין ביטחון, תחכום ועוצמה, אבל קודם כול על הטרוריסטים לדעת שהם יישאו בעונש כבד ביותר על מעשיהם. על ממשלת ישראל להבהיר שלא תהיה מחילה למרצחים ולשופכי דם יהודי, ואלה לא ישוחררו עוד מבתי-הכלא.

מעל הכול, עלינו להבהיר למדינות ולארגונים שמהם יוצא הטרור, שלא נשלים עם מעשיהם ולא נתקפל מול איומיהם. כי המירוץ של הטרור, היסוד של הטרור, הוא לזרוע פחד, ולכן המענה לטרור הוא בראש ובראשונה להתייצב נגדו ללא מורא. מבואנוס-איירס ועד רפיח אנו ניצבים בחזית מול הטרוריסטים, המבקשים לרצוח יהודים וישראלים, ועלינו להמשיך להילחם בהם ללא פשרות, ללא מורא, ללא התקפלות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת נתניהו. חבר הכנסת רענן כהן – במסגרת חמש דקות ולא יותר. אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין, ולכל האחרים זו המסגרת. אם אפשר להצטמצם עוד יותר, מה טוב.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, אתמול בשעה 10:00, שעה 16:00 לפי שעון ישראל, בוצע פיגוע מחריד בבניין הקהילה היהודית בארגנטינה. אי-אפשר להימנע מלהזכיר את הסיוט מלפני שנתיים, אדוני השר. ב-17 במרס 1992 בוצע פיגוע דומה בבניין שגרירות ישראל בבואנוס-איירס, ככל הזכור לי, באמצעות מכונת תופת. כל הסימנים הובילו לאירן, וכן גם הפעם. טהרן הבטיחה מאז ומתמיד שתנחית מהלומות נקמה על יעדים ישראליים ברחבי העולם, וכך היא עושה, ואת מה שהיא אמרה היא אכן גם מקיימת.

אני מבקש להביע, כמו כל אזרח במדינת ישראל, מעל במה זו, את רגשי ההזדעזעות מן המעשה הנפשע, ואני מביע רגשי תנחומים למשפחות שאיבדו את יקיריהן, והחלמה מהירה לפצועים.

אדוני שר החוץ, שוב הוכח קשר בל יינתק בין ישראל ובין קהילות העם היהודי בגולה. רבים חושבים שהפיגוע קשור ל"חיזבאללה". זו דרכו הבלתי אנושית לנקום בנו, הפעם, כנראה, בסיועה של אירן, כפי שאמרתי, על פגיעותינו בו לאחרונה.

מדינת ישראל לא תוכל לשקוט ועליה לרדוף את המרצחים בכל מקום, בכל זמן, עד שתשיגם. אומנם איננו יכולים להתערב בענייניהן של מדינות ריבוניות, אך עם זאת, אני פונה אליך, שר החוץ, יש עלינו אחריות להגן על יהודים באשר הם יהודים. ממשלת ישראל חייבת לחשוב כיצד היא יכולה לעזור לקהילות לעזור לעצמן, וזאת בלי לפגוע בריבונותן של המדינות שבהן חיים יהודים אזרחי אותן מדינות. אולי ניתן למצוא דרך חדשה כלשהי שתוביל לעתיד חדש.

אנחנו חיים בתקופה שבה עליית החומייניזם או עליית הקנאות הדתית תופסת את כל העולם המוסלמי. כי ביסוד הקוראן נאמר, שאין אידיאולוגיה אחרי הקוראן. ברגע שאין אידיאולוגיה אחרי הקוראן, כפי שהם רואים זאת, מותר הכול ואפשר הכול. כשאנחנו רואים את הדבר הנפשע ביותר שיכול לקרות, עלינו דווקא להיות זהירים ממה שמתרחש בעולם המוסלמי, ממה שמתרחש בעזה. כל הדברים האלה חייבים להדליק נורה אדומה – איך אנחנו מתמודדים מול הקנאות הדתית.

לצערי הרב, גם הפעם כמו במקרים אחרים שקרו פעמים רבות מדי, בעת אסונות שפוקדים אותנו מתגלית האחוזה; הקשר בין יהודים לישראלים שמחזיק אותנו כבר אלפיים שנה. גם הקהילה היהודית בארגנטינה וגם מדינת ישראל מגלות אחווה לאומית ורצון לתמוך זו בזו.

היו"ר ש' וייס:

גם ארגנטינים.

רענן כהן (העבודה):

גם ארגנטינים, גם הכול. זו תופעה חשובה, הייתי מעדיף – לולא התופעה ולולא המקרה. כולי תקווה שכולנו נתעלם מן המחלוקות ונתגבש כאגרוף אחד נגד המרצחים האכזריים האלה.

לסיכום, אדוני שר החוץ, קיבלנו אתמול תזכורת נוספת לקיומם של טרוריסטים בכל מקום. זהו מאבק חיים שנכפה עלינו נגד רצוננו. אבל מאז ומתמיד עמדנו בנחישות ובחוזק מול הטרור וניסינו לעשות כל שביכולתנו כדי למגר אותו, או לפחות להמעיט את התופעה ככל שניתן. ישראל תעשה הכול כדי לאבד ולמוטט כל ארגון טרוריסטי ותמשיך לסכל מזימות מרושעות לפגוע באזרחי המדינה ובשליחיה בחוץ-לארץ וביהודים שגרים בנכר. אני ממשיך לעקוב בדאגה ועם ישראל כולו ממשיך לדאוג לחילוץ, ומקווה שבואנוס-אירס לא תהיה יעד לפיגוע שלישי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת בנימין טמקין, ואחריו – חבר הכנסת זבולון המר.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תרשה לי קודם כול להביע תנחומי למשפחות הנרצחים בפגוע הרצחני שהיה אתמול בבואנוס-אייירס, לאחל החלמה מהירה לפצועים ולייחל להיחלצותם של אנשים נוספים בריאים ושלמים מן ההריסות.

תרשה לי להשתתף בצערה של הקהילה היהודית בארגנטינה, של ארגנטינה כולה ושל קהילת יוצאי ארגנטינה בישראל.

כאדם, כיהודי, כישראלי, כיוצא אמריקה הלטינית אני מבקש לומר מעומק לבי היום בכנסת ישראל, היום במדינת ישראל כולה: Hoy somos todos Argentinos, hoy somos Judios Argentinos. היום כולנו ארגנטינים, היום כולנו יהודים ארגנטינים.

המעשה הברברי שנעשה אתמול פגע גם בהרבה אזרחים לא יהודים בארגנטינה. אבל המעשה היה מכוון כלפי היהודים שם באשר הם יהודים. מנקודת ראות זו, המעשה הזה מצטרף להיסטוריה הארוכה של עמנו של ניסיונות לפגוע בנו בתור יהודים. המעשה היה גם ניסיון נקמה כנגד מדינת ישראל, מדינת העם היהודי, והתשובה הנחרצת היא – לחזק את מדינתנו כמדינתנו של העם היהודי כולו באשר הוא.

המעשה הנפשע היה גם מעשה שמכוון לפגוע בתהליך השלום. הפרס הגדול ביותר שאפשר לתת למבצעים הוא לקשור בין המעשה הנפשע הזה לבין תהליך השלום כאן, ועוד יותר – הניסיון לקשור את המעשה הזה לתנאים כאלה או אחרים של המשא-ומתן או לשטח זה או אחר הנתון למשא-ומתן.

המעשה שנעשה, יש לו רק תשובה אחת: לחזק את מדינת ישראל ולחזק את תהליך השלום. זו התשובה הטובה ביותר, האמיתית ביותר.

המעשה שנעשה, הרצח הנפשע הזה, הטבח הנפשע הזה, הוא מעשה חסר היגיון במובן של חשבון רציונלי של רווח והפסד מדיניים אסטרטגיים. אבל יש לו היגיון במסגרת המלחמה המתקיימת היום בעולם, שהיא בעצם מלחמה מתמדת בין הטרור הפונדמנטליסטי, הדתי, הלאומני, הגזעני, האנטישמי, ובין כוחות השפיות הלאומית, הפרגמטיזם, הפשרה, הרציונליזם. אל מול הכוחות שמנסים להוביל אל תהליך חסר תקווה של טירוף מערכות, של אלימות כנגד אלימות, של טרור כנגד טרור, מולם יש רק הכוח של השכל, רק הכוח של הצדק, רק הכוח של השלום, של הפשרה, של ההכרה ההדדית ושל הכבוד ההדדי בין העמים. מול הטרור הזה צריך להציב באופן ברור את השפיות הזאת.

אני בטוח שהקהילה הארגונית בישראל והקהילה הלטינו-אמריקנית כולה בישראל הדוגלת בשפיות מדינית, בפשרה, באחוזה, בדמוקרטיה, תמשיך להיאבק על ערכים אלה גם אחרי רגעים קשים, שאני מקווה שיעברו מהר מן העולם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת המר, בבקשה.

עד שחבר הכנסת המר יגיע לדוכן, אני רוצה לומר לכם, שהעברתי מברק בשם הכנסת גם ליושב-ראש הפרלמנט של ארגנטינה, ובו ביטאנו, בין היתר, את ההערכה שלנו לארגנטינים שבהמוניהם באו לסייע ועומדים שם תורים תורים כדי לתרום דם.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משהו נורא קורה בממלכת ארגנטינה. פעם שנייה בתוך כשנתיים, עשרות ומאות יהודים וישראלים בשגרירות ישראל ובבניין הקהילה היהודית כורתיים ברית גורל וברית דמים בהיותם יעד לטרור, לרצח ולמכוניות תופת.

ביום הזה לבנו קרוע, עם אחינו השסועים בבואנוס-איירס. אנחנו שולחים רגשי הזדהותנו לעם הארגנטיני, לקהילה היהודית, ואת תנחומינו למשפחות ההרוגים, לא-יהודים ויהודים, שדמיהם זועקים אלינו מהריסות בניין הקהילה היהודית, ותפילתנו עולה לבריאות הפצועים. טבח, טבח, טבח, ושום זעזוע לא נשמע מסביבותנו, שום גינוי משמעותי. האבל הוא שלנו נטו כאן באזור.

אדוני היושב-ראש, מתפוגגת האשליה שההסכם עם אש"ף מביא להרגעה ולחיסול הטרור. הטרור ממשיך וגואה, ולא משנה לעם בישראל אם זה "חמאס" או "חיזבאללה" או ארגון אחר. שם הארגון ושם המפגע לא משנים לנפגעים. גם אין הבדל עקרוני ביניהם. היתה תקווה מוקדמת מדי, שהטרור ירד. האירועים מלמדים אותנו, שהטרור נשאר בכל מקום כפי שהיה קודם לכן, במחסום ארז ובמעבר רפיח, בתל-אביב ובבואנוס-איירס. חובתנו כאן ושם, ביש"ע, בתוככי "הקו הירוק", באזור הביטחון בלבנון, ובכל מקום יהודי וישראלי בעולם, להילחם בהם בכל הכלים והתושייה שבידינו, ובל תרדים אותנו שום תקוות שווא.

אדוני היושב-ראש, המתים מונחים לפנינו. היום אין חשבונות בתוכנו. כולנו עם העם הארגנטיני ועם יהודי ארגנטינה. אבל חשוב שתגובתנו תבוא, נקווה שגם תגובת העולם. לאחר הרצח הנתעב הזה, אסור לנו לעבור לסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת זבולון המר. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת משה מאיה – איגנו. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תנועת צומת משתתפת באבלן של משפחות חללי הפשע החייתי בבואנוס-אייירס ומאחלת החלמה מהירה ושלמה לפצועים.

הפגיעה במוסדות יהודיים בחוץ-לארץ הינה ביטוי למאבק בלתי פוסק, אליהם, רצחני, ללא סייגים, ביהדות, ביהודים באשר הם שם, באשר הם יהודים. אין זה מקרה, ואין זו תקרית. כנופיות הרשע הללו שורצות בכל מקום, וממתינות לשעת כושר לבצע זממן.

חשוב לדעת מי הם בעצמם, מי תומך בהם, מי מדרבן אותם לפעילות, ואת הדברים הללו חייבות המדינה ומערכת הביטחון ללמוד היטב.

את הפיגוע הקודם בשגרירות ישראל בבואנוס-אייירס ייחסו ל"חיזבאללה". אם זה נכון, ידה של סוריה במעל, ולא ייתכן שביד אחת ינסו לטשטש את שדה ראייתנו ובהירות מחשבתנו, וביד האחרת ינהיגו נגדנו מלחמה בלבנון וטרור במקומות אחרים בעולם.

על מדינת ישראל מוטלת חובה להגן, עד קצה גבול היכולת, על יהודים בעולם. זו אחת המטרות שהמדינה הוקמה לשמן, להעניק חסות, מקלט, גאווה וביטחון.

עלינו לנקוט כל צעד אפשרי, חכם ומתוחכם, וללא פשרות, כדי לפגוע למוות באותם רוצחים ובאותם ארגונים שתוכח שייכותם לפשע; בלי רתיעה, בקשיחות וביוזמה, בתנאי שהמודיעין שבידינו אמין ועדכני.

עלינו לומר למדינות שבניגוד לרצון מתרחשים מעשים כאלה על אדמתן, שלא נשקוט. אם ישתפו אתנו פעולה – מה טוב. הרתעת ארגוני טרור ורצח הינה משימת הצלה, והוכחנו בעבר שידנו משיגה אותם בכל מקום גם אם חלף זמן.

ידוע על קשרים, שיתוף פעולה ותיאום בין ארגוני טרור שונים בעולם. והנה, רק לפני ימים מספר אפשרה הממשלה למתכנני הטבח במעלות לחמוק מידיו, ואולי להם יש חלק בטרור העולמי המכוון נגד יהודים באשר הם. ועוד מדברים על חזרתם של אותם מתכנני טבח לכינוס המועצה הפלשתינית, כי בלעדיהם, כך פורסם, לא תתכנס המועצה לבטל את סעיף השמדת מדינת ישראל.

חלם, רפיון ועליבות, זה מה שמאפיין את הממשלה כיום. הרצח בארגנטינה נועד, בין היתר, להוכיח לעולם כי היהודים פגיעים, ואין להם מושיע, אפילו לא ממשלתם, המשלחת דברי רהב והתרברבות שאין בהם ממש, המשדרת חולשה ותלות ומפיצה אמרות סרק כגון "יבואו על עונשם", ומחכה בחיל לחבטה הבאה.

מודיעין טוב ויוזמה, מכות רצח ושתיקה, ודי להבליג.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רק לפני יומיים התאבל עם ישראל על חורבן המקדש וירושלים ואובדן העצמאות, ואנו מצויים בעונה של שבע דנחמתא, כלומר שבעה פרקי הפטרה של דברי נחמה. השבת הקרובה היא שבת "נחמו", ואנו קוראים את דברי הנביא ישעיהו על נחמת ציון וירושלים ועל הגאולה הקרובה לבוא.

והנה, כרעם מן השמים נפלה עלינו הבשורה הנוראה ונחרדנו. שוב הותקפה בצורה רצחנית קהילת היהודים בארגנטינה, בבואנוס-אייס, והפעם המרכז היהודי ובניין הקהילה, בניין בן שמונה קומות, אשר בפיגוע טרור אכזרי ומתוחכם קרס, ותחתיו נקברו חיים ונהרגו עשרות ונפצעו למעלה מ-150 איש. והמספרים עדיין לא מדויקים. וכאן אנו עומדים המומים ואבלים על אובדן הנפש.

אלה קורבנות של שנאת ישראל, אנטישמיות לשמה, בצורה אכזרית, אנטישמיות המשתוללת במדינות רבות בעולם, שנאת ישראל אשר לשיאה הגענו בתקופת השואה. והנה, רק בימים אלה פורסם, שהמפעל שייצר את תעשיית המוות הנאצית עודנו פועל ועומד על תלו בגרמניה. המפעל שסיפק את תנורי המוות, מפעל "טופף ובניו", שהשמידו מיליוני יהודים, ממשיך להתקיים, והעסקים כרגיל. שומו שמים. 50 שנה אחרי שיהדות אירופה עלתה בלהבות עדיין קיים המפעל שייצר את תעשיית הזוועה בגרמניה, שחזרה להיות חלק בין העמים הנאורים, והעולם שותק. ונדמה לי שלמרות המודעות המפותחת אצלנו בנושא השואה, אין אנו נותנים מספיק את הדעת על תופעה מסוכנת זו.

עדיין טרי הפצע הנורא של הפיגוע הרצחני בשגרירות ישראל בבואנוס-אייס, שם מצאו את מותם הטרגי 28 איש ו-270 נפצעו, בפיצוץ מכונית התופת במרס 1992.

לצערנו, חקירת הפיגוע, כרגיל, הגיעה שוב למבוי סתום, אף שארגון "הג'יהאד האסלאמי" לקח על עצמו את האחריות למעשה הנפשע. והאחראים והמבצעים מסתובבים בעולם ומתכננים פיגועים נוספים נגד יהודים. הפעם נטל על עצמו את האחריות ארגון ששמו "הקומנדו האסלאמי". אבל הלוא ברור וידוע, הכול צומח מאותו מקור של טרור ורצח מוסלמי של חיות טרף, אשר אינו מפסיק את מלחמתו נגד מדינת ישראל ויהדות העולם – ישראל ערבים זה לזה.

דבר אחד ברור ללא ספק, פיגועים מורכבים מעין אלה אינם יכולים להתבצע ללא תמיכה של מדינה, הן על-ידי איסוף חומר מודיעיני על היעד, הן בהברחת אמצעי לחימה, הן בזיוף מסמכים, בסיוע למילוט ואחרים. ולכן חמור המצב שבעתיים, כי מדובר, בין השאר, במדינות אשר חברות באו"ם ונחשבות מדינות מקובלות במשפחת העמים. ולא חשוב אם החוט מוביל לאירן או למדינה מוסלמית אחרת. יש כאן הכרזת מלחמה נגד העם היהודי באשר הוא שם, ומדינת ישראל, המקלט היחידי

לעמנו, צריכה להביא כל זאת בחשבון במדיניותה הכוללת כלפי מדינות ערביות ומוסלמיות מסוימות והעולם המוסלמי בכללותו.

משטרת בואנוס-איירס טוענת, שהעקבות מובילים לכיוון ה"חיזבאללה", ומאחוריהם אירן המסייעת להם בכסף, בנשק ובציוד הרסני; גם ל"חיזבאללה" וגם ל"חמאס" ולארגונים מוסלמיים קיצוניים אחרים.

ואם ב"חיזבאללה" עסקינן, יש גם למדינות השכנות לנו קשר והשפעה על כנופיות הטרור האלה. ולכך עלינו לתת את הדעת בבואנו להציע להם שלום נדיב על חשבוננו.

אבל אסור לנו לפטור מאחריות את הקהילייה הבין-לאומית, אשר ישירות או בדרך בלתי ישירה מקיימת קשרים במכירת נשק, סחר, מענקים והלוואות לאנשי טרור, רצח והרס, אכולי שנאה לעם ישראל. ועל כך עלינו להרים את קולנו בזעקה גדולה ומרה.

מזכיר המדינה מר כריסטופר ישב אצל ראש ממשלתנו כאשר הגיעה הבשורה הנוראה לידיעתו של מר רבין.

בזמנו, אחרי פיצוץ המגדלים-התאומים במרכז הסיטי בניו-יורק, הבטיחה ארצות-הברית לגייס את כל המדינות הנאורות לחזית משותפת נגד הטרור האירני המוסלמי הקיצוני. ארצות-הברית נכשלה כנראה בניסיונותיה, על אף רצונה הטוב, אבל מדינות אירופה הנאורות והדמוקרטיות, לא רק שאינן מנסות למגר את הרע, את שנאת היהודים המשתוללת בתוכן, אלא מנהלות מדיניות של פיוס וסלחנות כלפי מדינות הטרור.

הדם הרב שנשפך אתמול בבואנוס-איירס מחייב אותנו להיערכות מחודשת, לקצץ את ידי הרוצחים מה"חיזבאללה", ה"חמאס" וג'יהאדים למיניהם. יש לבדוק היטב היטב גם את נושא השלום המדומה, כדי שלא נעמוד, חלילה, מול אכזבות קשות ובמצב שאין ממנו חזרה.

חובתה של מדינת ישראל להגן על חיי היהודים גם בתוך גבולות המדינה וגם מעבר להם. נתחזק נא באמונה בה' יתברך בורא עולם, כדברי הנביא ישעיהו בפרשת "נחמו": "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המוציא במספר צבאם, לכולם בשם יקרא; מרב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר". נחמה למשפחות השכולות והחלמה לפצועים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הלומי כאב אנחנו היום למשמע הידיעה הנוראה על פיגוע הדמים ההמוני שהיה בבואנוס-איירס בבניין הקהילה היהודית. מעל בימה זו אנחנו שולחים הבעת השתתפות בצער המשפחות ובאבלן, מאחלים החלמה לפצועים, ומשתתפים באבלו של העם הארגנטיני כולו, שצריך להתמודד, ולא בפעם הראשונה, עם תופעה נוראה של טרור שפוגע בחפים מפשע ללא כל הבחנה.

הטרור שהיה בבואנוס-איירס, כמו גם פעולות רצח אחרות שמתרחשות בעולם, הם פירות של שנאה לאומנית, של קנאות, של הידרדרות של קבוצות לשיטות של טרור שמופעלות נגד יריבים או נגד מי שהם מעמידים כיריבים.

אם זה בארגנטינה ואם בארץ אחרת, השאלה היא כיצד ניתן לייבש את הביצה שבה צומחות תופעות כאלה, בין שהביצה הזאת היא ביצה של מצוקה חברתית חמורה, שמולידה ייאוש שמנוצל על-ידי בעלי השקפות קיצוניות קנאיות, בין שהקורבנות הם תוצאה של ניסיון ליישם תוכניות השתלטות, דיכוי וכפיית שלטון על עם אחר או על חלק אחר בעם.

אנחנו דנו בכנסת לא אחת בתופעות הקשות של הטרור הניאו-נאצי ושל שנאת הזרים והאנטישמיות באירופה, והצבענו על הגורמים ועל התוצאות של ממשלות המשלימות עם תופעות כאלה ולא נלחמות נגדן. אבל אנחנו עדים גם למלחמות מקומיות ולשפיכות דמים נוראה, שעילותיהן הבדלים אתניים או הבדלים לאומיים. אנחנו עדים לכך כבר חודשים ארוכים בבוסניה, ולאחרונה ברואנדה, שם מדובר ברצח המוני, ומדינת ישראל, כמו כל מדינה נאורה, וכל אחד מאתנו, לא יכולים לעמוד מנגד.

הפיגוע הנורא שהיה בבואנוס-איירס עלול להיות מנוצל דווקא לחיזוק תפיסות שלדעתי עלולות להזיק לנו, לעם החי בישראל; לנו, למדינת ישראל; לנו, למי שמעוניין שהקהילה הבין-לאומית תבנה מערכת של יחסים הוגנים, יחסי שיתוף פעולה בין העמים.

אני רוצה להתריע מפני ניצול הפיגוע הרצחני הזה, או תופעות איומות דומות, כדי לחזק את התפיסה המזיקה, לדעתי, של "עם לבדד ישכון", או של "כל העולם נגדנו". העם הארגנטיני מתגייס לעזרת הקהילה, ומנסה בכל הכוחות העומדים לרשותו לסייע לקורבנות ולמשפחות, לתרום דם, לעזור לפצועים. התופעה הזאת מוכיחה, שלא כך אנחנו צריכים לחלק את עמי העולם, ואיננו צריכים לומר שהעולם כולו נגדנו, או שאנחנו עומדים מול כל העולם.

אני חושבת שתהיה זו גם מסקנה מזיקה מאוד, אם האירוע הזה ינוצל כדי לבוא בטענות אל היהודים החיים בארצות אחרות, נוסח "אתם אשמים, אתם חיים שם, אתם לא חיים בארץ". אני חושבת שהגישות האלה לא היו נכונות ומועילות בעבר, וודאי שאינן מועילות ונכונות היום. זכותו של כל אדם, זכותו של כל יהודי לחיות היכן שהוא בוחר, וחובתה של המדינה שבה הוא חי להגן על חייו.

אני גם רוצה להזהיר מפני ניסיון להדביק את הטרור בהכללה למהות האסלאם כדת או כמסורת. באסלאם יש מגמות שונות, כפי שיש בדתות אחרות ובמסורות אחרות. אפשר לקחת את המסורת של האסלאם ולהפוך אותה לאבן פינה לשיתוף פעולה לדו-קיום ולחיים בצוותא. ויש מי שמנצל מסורות מסוימות לרעה. אסור לנו במדינת ישראל להגיע להכללה כזאת.

מדהים במיוחד היה לשמוע כיצד ניסו לנצל אפילו את פיגוע הדמים הנורא הזה, שלגבי תוצאותיו ולגבי הוקעתו אין ויכוח בבית הזה, ולנסות לטעון שוב נגד תהליך השלום, נגד פינוי שטחים, נגד ההסכמים עם הפלשתינים. אני חושבת שהשלום חיוני לאזור שלנו. ככל שנתקדם בתהליך השלום נוכל לפחות כאן, במקום שבו אנחנו אחראים לקיומם של העמים, להבטיח שאנחנו ושכנינו נוכל לחיות בשלום. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר החוץ, מכאן, מעל במת הכנסת במדינת ישראל, נשלח תנחומים לכל המשפחות השכולות, יהודים ושאינם יהודים, ונשלח ברכת החלמה לכל הפצועים, יהודים ושאינם יהודים.

אני רוצה לומר לכל שונאי ישראל, לאנטישמים בכל העולם: בשעה שאבות אבותיכם היו אוכלי אדם, דוד המלך נעים זמירות ישראל כתב את ספר תהילים. ובשעה שרדפו אותנו, פרעות, אינקוויזיציה, שואה, פוגרומים, אנחנו אמרנו את ספר תהילים. וגם כאן, מעל בימת הכנסת, אומר בדילוגים פרק ע"ט בתהילים, שיש בו כדי להביע יותר מכול, דווקא מכנסת ישראל במדינת ישראל הריבונית, את התשובה לאנטישמים בכל העולם.

"מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים. נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ. שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר. היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו – – – שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נהוה השמו – – – למה יאמרו הגוים איה אלהיהם יודע בגיים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך – – – והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה'."

ואני קורא לשר החוץ: והשב לרוצחים שבעתיים. יש לדאוג שהמודיעין הישראלי יגלה, ולא לחכות שנתיים מאז הפיצוץ הקודם ללא גילוי. חזקה על המודיעין הישראלי המפואר שיגלה את המרכזים, ולא להתבייש להחזיר על הפיצוץ בפיצוצים לאירן, לסוריה, ל"חזבאללה". פיצוץ תחת פיצוץ, כי הם לא מבינים שפה אחרת, אף שזו לא דרכנו.

ואני שואל אותך, כבוד שר החוץ, ב-24 השעות האחרונות קרו הפיגועים הבאים: ירי על רכב ליד שבי-שומרון, על פנחס גולדמן בכביש טול-כרם-שכם; אבנים על זקנה בת 82, 50 מטר מביתה; שני בקבוקי תבערה בין אלפי-מנשה לקרני-שומרון; היום, הרג הקצין ברפיח בכביש המערכת; ומעל לכול, התפרעות וביזיון לצה"ל של בריחה ונסיגה בבושה ובחרפה במחסום ארז. 220 אוטובוסים, רק להמחיש לכם את גודל הפוגרום שהיה שם, פצועים, ואנחנו שולחים רפואה שלמה והחלמה מהירה לפצועים, גם פצועים יהודים וגם פצועים ערבים. ואתם שותקים על זה? ואתם לא מזדעזעים ולא מגיבים על חזרה לימי הפוגרום בזמן הבריטים, כאשר הערבים עשו לנו כאן את מה שעשו?

אני זוכר אותך, כבוד שר החוץ, ואני זוכר את השר שחל, כאשר בשם ממשלת ישראל, מעל בימה זו, כאשר אנחנו צעקנו ושאלנו למה אתם נותנים נשק, אמרתם: באמת, אתם מדברים על כמה רובים לערבים מול צבא-הגנה לישראל האדיר שניצח במלחמת ששת הימים.

והנה, אתם רואים, צבא-הגנה לישראל ברח ונסוג, אסטרטגית כביכול, ואילו הרובים האלה ירו ופצעו את חיילינו ואת קצינינו. תפסיקו לתת להם רובים. יספיקו להם נבטים. הערבים מבינים רק נבטים. מקסימום תנו אקדחים קצרי טווח, שלא יגיעו לכוחות שלנו. אתם לא תופסים מה עושים בזה? פה לא מדובר במלחמה על מלחמה, מדובר בטרור, ובטרור יספיק כל דבר, כלי ירי כלשהו.

כנסת נכבדה, חמישה דברים אירעו את אבותינו בתשעה באב: חרב בית ראשון, חרב בית שני, וזה לא ייאמן, תאריך אומלל – גירוש ספרד התחיל בתשעה באב, מלחמת העולם הראשונה בתשעה באב, האירועים הקשים במלחמת העולם השנייה בתשעה באב. והנה השנה קרה דבר שלא ייאמן – והעיר לי את זה יוסף אלישע מעמק-השלום ליד יוקנעם. הוא אומר: שים לב, דבר מעניין, בצום י"ז בתמוז, שבעה-עשר בתמוז, כשהתחיל המצור על ירושלים, אז היה ביקור ראשון של ערפאת במדינת ישראל. וכתשובה על זה, בתשעה באב, קרתה הבושה במחסום ארז, ההתקפלות שלנו במחסום ארז, ובתשעה באב, ב' באב – ולפי ההלכה י' באב עד הצהריים, נוהגים בו כל הלכות אבלות של תשעה באב – בשעה 10:00 אירע הפיצוץ הנורא בבואנוס-אייירס בארגנטינה. הלוא דבר הוא. תשקלו את הדברים.

ולכן אני פונה אליך, שר החוץ, מעל כל השיקולים, אנחנו לא מרוצים מהשלום, אנחנו נגד השלום המדומה, אבל באמת סיכמנו בינינו, שאנחנו לא רוצים לנצל את הדם השפוך כעת בארגנטינה; השם ייקום דמם של כולם. אבל אולי תהרהרו לפחות בדרכים ובשיטות.

אתם הולכים כעת לעשות הסכם עם ירדן, לפחות תבטיחו שלא לחזור על הטעויות, לא לתת אדמות בערבה, לא להפקיר את הר-הבית, שהר-הבית יישאר בידינו. הרבנות הראשית לישראל היא האוטונומית. זה מקום קדוש, תנו לה את האחריות, ולא להפקיר את זה. ולנו ידוע, ואני מבקש, כבוד שר החוץ, תכחיש אם זה לא נכון – לנו ידוע שהר-הבית עומד להימסר לחוסיין. כך יש לנו אינפורמציה פנימית. אני מבקש פה הכחשה.

לכן, אנא, נלמד משגיאות העבר, למען לא נחזור עליהן לקראת העתיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מעל דוכן זה, מכאן, אני רוצה לשלוח תנחומי למשפחות השכולות ולאחל החלמה מהירה לפצועים באירוע הטרגי, במעשה הנפשע, שאין אפשרות להתיר

אליו בשום צורה אחרת מאשר כאל מעשה נפשע, אשר גרם לקיפוח חייהם של חפים מפשע. ומאחר שערך חיי אדם הוא ערך עליון, וכולנו צריכים להיות מאוחדים נגד כל פושע אשר מקפח חייהם של חפים מפשע אך ורק כדי לפגוע ולקפח את חייהם, הרי מעשה זה הוא פשע נגד האנושות, נגד הערך המקודש ביותר לבני אדם, והוא חייהם.

ואני רוצה לציין, שמעשים כאלה שאין אפשרות לסלוח עליהם, אין אפשרות למחול עליהם, אין אפשרות להסביר אותם, צריכים לדרבן אותנו ללכת לכיוון ההפוך ולא לאמץ אותו דפוס של התנהגות, ולראות את מידת ההרס והפשע שהכוח והאמונה בכוח יכולים לזרוע. זה צריך לדרבן אותנו ללכת לכיוון של שלום, על מנת לסתום את הגולל על כל היצרים האפלים הנמצאים בתוכו של אדם. ברגע שאדם מאבד את השליטה עליהם, איזה נזק אדיר הם יכולים לעשות.

והברירה – צריכים להיות מאוחדים מאחורי השלום, שיכול לתת עתיד יותר טוב, יכול לתת את הערך המתאים לחיי בני אדם, יכול לאפשר לבני אדם לחיות בשלווה ובאחוה כיאות לבני אדם.

אני רוצה לגנות את ההתנהגות שבה מנסים לנצל כל מעשה טרגי כדי לנגח את תהליך השלום ומתחילים לתת דרור ליצר הנקמה שטמון ומקנן בקרבו של אדם, שלא מצליח להתעלות ולא מצליח לתת לערכים האנושיים בתוכו, שישלטו בו ברגעים קשים כאלה.

אני חוזר ומגנה את המעשה ומאחל החלמה מהירה לפצועים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בוודאי, כולנו המומים, מזועזעים, כואבים ודואבים על הקורבנות שנגרמו באירוע הטרור הקשה בבואנוס-אייर्स. הקהילה היהודית הנפלאה בארגנטינה שוב משלמת מחיר כבד מנשוא, והלב היהודי בכל העולם כולו, והייתי אומר של כל אדם, כואב ודואב.

גברתי היושבת-ראש, אומנם כל הסימנים מובילים לאירן – המרכז האסלאמי הקנאי הגדול ביותר בעולם. וזה לא סוד שאירן היא היום אחת המדינות שתומכות בטרור. והארגון שנטל על עצמו את האחריות, "הקומנדו האסלאמי", הוא, כנראה, רק שם כיסוי.

בוודאי, רבים תוהים מדוע נבחרה שוב ארגנטינה כיעד לטרור הזה, יעד לפיגועי הטרור. הסיבה, כנראה, נעוצה בעובדה, שבארגנטינה נמצאת הקהילה היהודית הגדולה באמריקה הלטינית, והמבצעים היו מעוניינים בפגיעה מסיבית בה. אגב, בארגנטינה נמצאת גם קהילה ערבית גדולה מאוד, וראוי לציין שארגונים ערביים בארגנטינה התנערו מהפיגוע.

אירן מעדיפה את ארגנטינה גם מהסיבה הפוליטית, כי בזירה המסורתית באירופה המערבית לא כדאי לפעול, מאחר שגרמניה וצרפת מעניקות לה סיוע כלכלי ומאפשרות לה לרכוש סחורה באשראי, ואף הסכימו לרחות תשלום חובותיה בסך 3 מיליארדי דולר.

רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, אני חושב שהגיע הזמן להתחיל לתבוע מהמדינות בעולם, ממדינות באירופה, שאירן לא תצא נקייה מכך שהיא מעדיפה לפעול בארצות אחרות. המישור שיש לפעול בו, לדעתי, הוא ביצירת לחץ בין-לאומי מסיבי על אירן, כמו שנעשה בעבר לגבי עירק ולוב, ולהטיל עליה שורה של סנקציות. יש ללחוץ על מדינות שיש לנו בסיס לתביעות כלפיהן, כמו ארצות-הברית ורוסיה, שיש להן הסמכות להטיל וטו, ולתבוע מהן להפעיל השפעתן כדי שיוטלו הסנקציות החמורות ביותר על אירן.

תביעה נוספת, רבותי חברי הכנסת, היא: אם יוכח שאירן עומדת מאחורי הפיגוע, יש לתבוע מארגנטינה לנתק את קשריה הדיפלומטיים עם המדינה הזו, אירן, שהפכה את הטרור לדגל ול"אני מאמין" שלה. לדעתי, יש לתבוע גם מסוריה, שעדיין נחשבת למדינה שתומכת בטרור, ב"חיזבאללה" וכו', ובוודאי בימים אלה שמזכיר המדינה האמריקני כריסטופר מברקר שם – יש לתבוע ממנה להפסיק כל תמיכה בארגוני הטרור, ה"חיזבאללה" והאחרים. אי-אפשר רק לבוא לכנסת ולבכות על הקורבנות ועל מה שנגרם. מדינת ישראל היא מדינה חזקה, שיש לה הכלים והאמצעים וההשפעה, ועליה לנצל את כל האמצעים האלה כדי לתבוע מהמדינות הנאורות, ובראשן ארצות-הברית ומדינות אירופה, דברים קונקרטיים נגד המדינות האלה שאנחנו יודעים שהן תומכות ומסייעות לטרור. והנה, המדינות האלה מתחכמות, הולכות לכאורה לאזור שבו אין להן כאילו מה להפסיד, אין יחסים כלכליים, יש גם גבולות פרוצים, ויש להן אפשרויות לבצע פיגועים ולברוח משם ולצאת נקיות מכל העניין הזה.

המטרה היא גם לעשות פעולות כדי לחדור לארגוני הטרור האלה באמצעים שעומדים לרשותנו, וגם לתבוע מהמדינות הנאורות, ובראשן ארצות-הברית, ואם יוכח שאירן מעורבת, גם ארגנטינה צריכה לנקוט אמצעים ולנתק את יחסיה הדיפלומטיים עם אירן.

דבר נוסף, נראה לי שיש לומר גם את זאת – אנחנו משבחים את נשיא ארגנטינה על הסיוע ועל כל מה שנעשה שם, אבל נראה לי שהם לא למדו שום לקח מהאירוע הקודם. אנו רואים שוב אפילו את חוסר האונים בפעולות החילוץ, ואולי גם בשמירה על המוסדות היהודיים שם, עם כל מה שצריך לעשות. דווקא לאנשים האלה, שהם באמת ידידים של מדינת ישראל, ידידים של הקהילה היהודית, צריך לומר שעליהם להפיק את הלקחים גם ממה שקרה, הן לגבי אמצעי השמירה והן, לצערנו, אפילו בשאלת חוסר האונים.

לכן, רבותי, אני חושב שהכנסת צריכה להתאחד היום בתביעה מהמדינות האלה לנקוט את כל האמצעים כדי להיאבק בטרור הזה, וגם ממשלת ישראל חייבת לקחת את העניין הזה ולתבוע מה שהיא צריכה לתבוע מהמדינות האלה, כדי לשרש את הטרור מחיינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי דיין, שמתי לב שאף אחד לא הזכיר שנשיא ארגנטינה מנם שלח מברק תנחומים למדינת ישראל כמדינת העם היהודי, על יהודי ארגנטינה שנספו. זה משהו מיוחד. בכל הצער והכאב, יש לפעמים משהו מיוחד שצריך לשים אליו לב.

אני החלפתי את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ בניהול הישיבה, כדי שהיא תוכל להשמיע את קולה. מגיע לה כחברת הכנסת. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

קודם כול, תודה רבה לסגן היושב-ראש דב שילנסקי, שתמיד מוכן לעשות זאת בשמחה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני שומע את כל הסודות שלך. עכשיו נשמע את הדברים הגלויים של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, בפתח דברי ברצוני להביע את השתתפותי ואת השתתפות סיעת יעוד בצערן של המשפחות השכולות שיקריהן אבדו, המשפחות שיקריהן נפגעו בפיצוץ שאירע בבואנוס-אייס.

פיצוץ בית-אמיה בלב לבה של שכונה יהודית בבואנוס-אייס מהווה, ללא כל ספק, פגיעה אנושה וכואבת בקהילה היהודית הכלל-עולמית ובקהילה היהודית בארגנטינה בפרט. שוב, בפעם המי-יודע-כמה, נשפך דם יהודי כמים, ושוב הותר דמם של יהודים ואין פוצה פה.

גם הפעם, כמו בפעמים קודמות, כך אני מניחה, תתרכז הפעילות בניסיון ללכוד את מי שביצעו את הפיגוע בפועל. אפשר שאלה ייתפסו ואפשר שלא ייתפסו, ואולם, בכל מקרה צר לי שאת המחיר על ביצוע פיגוע שכזה לא ישלם מי שחייב לשלמו, דהיינו מי ששלח את מבצעי הפיגוע לשליחותם הנוראה ומי שהורה להם לבצע את המעשה הנפשע והנתעב הזה.

הסימנים מעידים על כך שהפיגוע בוצע בשליחות האירנים. אלה, כך נטען, פועלים בזירה דרום-אמריקנית, מאחר שאין להם מה להפסיד שם. אנו, אזרחי מדינת ישראל, צריכים לתבוע במפגיע מכל אומה ואומה, אם בדרום-אמריקה ואם בשאר חלקי העולם, שיפעלו ויעשו הכול על מנת למנוע את האפשרות לביצוע פיגועים ומעשים מן הסוג הזה.

עם זאת, מאחר שברור שלא ניתן למנוע כליל פיגועים מן הסוג הזה, אנו מחויבים לתבוע ממדינות העולם שלא להסתפק באיתורם ובלכידתם של מבצעי הפיגוע בפועל. נגד המדינות שבשליחותן בוצעו הפיגועים, כגון הפיגוע שאירע אתמול בבואנוס-אייירס, יש לנקוט כל סנקציה אפשרית ובכל דרך שתימצא לנכון, ובלבד שמדינות הטרור תדענה, שביצוע של כל פיגוע שכזה יתבע מהן מחיר כבד ביותר.

אסור להניח למדינות העולם לעבור על אירוע נורא זה לסדר-היום. הפיגוע בבואנוס-אייירס אינו בעייתם הפרטית של היהודים, הגם שאנו היהודים נושאים בעיקר המחיר הנורא הנגבה כתוצאה מפיגועים אלה.

פיגועים מן הסוג הזה חייבים להטריד כל אומה ואומה, מאחר שיש בהם כדי להצביע על התפשטות הקנאות הדתית והפונדמנטיזם, אשר עלולים לגבות מחיר כבד ויקר ביותר מאזרחי כל אחת מן המדינות שבהן מתבצעים פיגועים אלה.

לכן, אסור להסתפק בטיפול בסימפטומים, דהיינו במבצעי הפיגוע. יש להילחם במחלה עצמה ולפגוע פגיעה של ממש בשולחיהם של מבצעי הפיגוע, דהיינו, באומה האירנית ו/או בכל מדינה אחרת שיוסתר כי תרמה, בין במישרין ובין בעקיפין, לביצועם של פיגועים כאלה.

אדוני היושב-ראש, אסור להניח לנושא זה לרדת מסדר-היום, ועלינו להעביר את דרישתנו לפעולה נחרצת מצד ארגנטינה, שבתחומה בוצע הפיגוע, לפעול באופן שלא יישנו מקרים כאלה ובאופן שיפגע בכל דרך אפשרית בשולחי מבצעי הפיגוע. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ. אני מבין שלא הוגשו הודעות סיכום, כך שאפשר להכריז שתם הדיון בהודעת הממשלה על הפיגוע במוסדות הקהילה היהודית בבואנוס-אייירס.

הצעות לסדר-היום

דברי פרס בדבר ריבונות סורית על רמת-הגולן

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 4701, 4705, 4708 ו-4718, בנושא: דברי פרס בדבר ריבונות סורית על רמת-הגולן. ראשון המשתתפים בדיון – אינני רואה פה את חבר הכנסת זבולון המר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אנחנו שומרים עליו, הוא פה. במשמרת הליכוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

ראיתיך לפני דקה במקום שלך, ולפתע פתאום אתה נעלמת לי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא יושב על מקומו של חבר הכנסת דוד מנע.

היו"ר ד' שילנסקי:

התחבאת. יושב על הכיסא של חבר הכנסת מנע. חבר הכנסת זבולון המר, הבמה לרשותך.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העובדה כשלעצמה היא נכונה. ממשלת הליכוד הלאומי הציעה בשנת 1967 נסיגה מהגולן תמורת שלום. אבל השליפה האקטואלית עכשיו והמשמעות המרומזת, של נכונות למחזר את העובדה ההיא, היא מסוכנת.

זה היה לפני ההתיישבות בגולן, לפני חוק הגולן, לפני מלחמת יום הכיפורים, לפני התחייבות הממשלות כולן. לשלוף את העובדה הישנה של הנסיבות ההן, בתקופה הזאת – זה מניפולטיבי ומטעה. זה כמו לשלוף עכשיו, למשל, לאחר מלחמת הרצח וההשמד נגדנו וקביעת גבולות 1948, את ההסכמה שלנו שהיתה פעם לגבולות החלוקה. מי שישב עכשיו להזכיר שהרי הסכמנו פעם לחלוקה, ללא הגליל, ללא ירושלים, ללא הנגב, וירמוז שאולי נהיה נכונים לזה שוב – מי שיעשה את זה הרי ייחשב כמטורף.

אחרי מלחמת ששת הימים, בטרם היו יישובים בגולן, הוצעה ההצעה על-ידי הממשלה ונתקלה בלאווים של חרטום. ואז התיישבנו בגולן, הקמנו יישובים, ופתחנו בתהליך שסופו חוק הגולן, שלפי כל הסקרים רוב העם מזדהה אתו. החוק אושר בכנסת, ותוקפו החוקי חזק יותר, ודאי שאינו פחות, מגבולות 1948-49 שלנו, שלא חוקקו בחוק חזק ממנו. וסיפחו אז את נהרייה, באר-שבע, ירושלים, הגליל; נהרייה אני אומר לכבודך, היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אנחנו מחוץ לגבולות החלוקה, כידוע.

זבולון המר (מפד"ל):

נכון. ודומה לחוק של ירושלים השלמה, מבחינה מסוימת הוא אולי אפילו יותר טוב. הרי לא יעלה על דעת מישהו להחזיר את הגלגל לאחור, לגבולות 1947. וכך בדיוק לגבי הגולן: הותקפנו, יישבנו יישובים, החלנו את חוק הגולן, יש שם משפחות, יש שם יישובים. זה לא תהליך שאפשר לשחק אתו. גם כאשר הסורים חצי מאותתים לנו שהם מעוניינים במשהו, אין סיבה סבירה שממשלת ישראל תרמוז על נכונות להסיג את התהליך לאחור, כאילו לא קרה ולא נעשה דבר במשך 25 שנים.

חברי הכנסת, הכנסת צריכה לשמוע את תשובתו הברורה, קודם-כול של שר החוץ, האם זה היה רק איזה אזכור ספרותי, היסטורי, של משהו שהיה בעבר בממשלה אחת, ברגע מסוים, או שהיה בזה איזה רימוז פוליטי, שאולי קשור בכך שגם לא צריך לפתח כל כך את הגולן. וצריך לקבל גם את תשובת ראש הממשלה רבין, האם הוא מזדהה עם הדברים האלה.

לפני כשנה, כשאמרה השרה אלוני דברים דומים, ויותר מפורשים, שהגולן שייך לסורים, אז ראש הממשלה העיר ששרים שלא עוסקים בנושא לא צריכים להתבטא בו. אבל עכשיו זה שר חשוב, בכיר, שעוסק בנושא. האם ראש הממשלה מזדהה עם הדברים, או לא? האם שר החוץ דיבר בשליחותו של ראש הממשלה, או שזה היה על דעתו? או האם גורר שר החוץ את ראש הממשלה באמירה הזאת? הכנסת זכאית לתשובה בנושא הזה.

גברתי היושבת-ראש, הכנסת מבקשת להבהיר, שמי שמצהיר הצהרה כזאת, אל יתפלא אם התיאבון הסורי יגדל והנכונות שלהם לפשרה כלשהי תיחלש. דווקא עמידה עקרונית נחרצת בעניין הגולן עשויה בתנאים הבין-לאומיים עכשיו להניב יותר פירות.

אני מבקש להזכיר לכנסת, ולשר החוץ, שבשביתת הנשק ב-1948, בהפסקות האש ב-1967 וב-1973, בהפרדת הכוחות ב-1974, תמיד היו הסורים אחרונים להסכים, ודרישותיהם היו הקיצוניות ביותר. בסופו של דבר הם הסתפקו בפחות. גם היום אין לסורים גב למלחמה נגדנו ולא איזון אסטרטגי. הירדנים, אנחנו מקווים, עשויים לחתום אתנו על הסכם. מדוע לרמוז עכשיו שמוכנים לתת לסוריה את כל הגולן?

מנהיגי מפלגת העבודה שוברים את גבם שלהם ואת אמונם של מי שבטחו בהם והצביעו בעבורם, על סמך התחייבותם שהגולן הוא הדגל שלהם. ואף שהיו הכחשות לאחר דבריו של שר החוץ, לגבי הכוונה, קשה שלא להאמין ששר חוץ מנסה כל כך כמו מר פרס, שהוא באמת מנסה ויודע את מלאכת האמירה של דברים, לא אמר את זה באיזו כוונה שהיא, סתם באוויר, ובכך העביר את המסר לסורים ולעולם על הנכונות שלנו להסתלק מהגולן.

האמירה היתה מיותרת, אלא אם כן צודקים אלה הטוענים שאתם סבורים שאנחנו נמצאים בתקופה שבה ערכים ציוניים בסיסיים אינם תקפים עוד. יש כאלה שאומרים זאת. אני לא אומר ששר החוץ אומר את זה. אבל יש בממשלה מי שאומרים שאנחנו נמצאים בתקופה שבה ערכים ציוניים בסיסיים אינם תקפים עוד – לא התיישבות, לא ביטחון, לא התנדבות וחלוציות, וכל מה שנשאר לנו זה להשתזף על חוף הים בתל-אביב ולהתמזג במרחב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זבולון המר. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול גוטמן. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

שאול גוטמן (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר הטיל שר החוץ פצצה: ממשלת האחדות הלאומית הסכימה, אחרי מלחמת ששת הימים, להכיר בריבונות סורית על רמת-הגולן תמורת שלום.

אדוני שר החוץ, רצוני לשאול: מה היתה דעתך אילו החליטה ממשלה כלשהי בישראל על ריבונות זרה בירושלים, בגודלה הנוכחי? מה היתה דעתך אילו החליטה ממשלה כלשהי בישראל על ריבונות זרה בירושלים המערבית, במטולה או באילת? מה היתה דעתך אילו החליטה ממשלה כלשהי בישראל שלא למסור את רמת-הגולן לריבונות סורית? הידעת שממשלת ישראל יכולה טכנית, ויותר מכך, למסור לריבונות זרה את ביתך ואת ביתו של מר רבין בתל-אביב? האם לא ברור לך שמסירת שטח שבו הוחל החוק הישראלי לריבונות זרה היא מעשה תועבה?

גברתי היושבת-ראש, אין שחר לדבריו של מר פרס. בן-גוריון קיבל את תוכנית החלוקה, אך הואיל ומדינות ערב יצאו למלחמה בישראל פקעה הסכמתו לחלוקה. אילו הציעו לנו שלום בגבולות 1949 עד מלחמת ששת הימים, היתה רמת-הגולן בשליטה סורית. אך מלחמת ששת הימים, וביתר שאת מלחמת יום הכיפורים, ומעל לכול חוק רמת-הגולן וההתיישבות – כן, מר רבין, ההתיישבות ולא הטנקים – ביטלו את הגבול הישן. והחלטת ממשלת האחדות הלאומית היא אינה רלבנטית עוד.

אדוני שר החוץ, אמור לעם את האמת. ממשלת ישראל הנוכחית קיבלה החלטה אסטרטגית, בפועל או בכוח, על חזרה לגבולות 1949 עם תיקוני גבול קלים; וברמת-הגולן, אדוני שר החוץ, עד שפת הכינרת. זו תמצית הפשרה הטריטוריאלית בכל הגזרות: אנחנו נותנים והם מקבלים, והכול. ועתה אנו מתבשרים כי כריסטופר, שליחו של הפריץ מוויינגטון, רומז כי על ישראל להציע לאסד יותר בגולן. מר פרס, מה עוד? מה עוד? הרי האמריקנים יודעים מפיכם כי אתם מוכנים להחזיר את כל רמת-הגולן.

התנהגות הממשלה בכלל, ושל הצמד-לא-חמד רבין-פרס, מסמלת התפרקות מוחלטת מערכים ומנכסים קרקעיים, והופכת אתכם למפרק הלאומי של מדינת ישראל.

על התפרקות מערכים כבר אין חולק. היכן נוער העבודה? מה מעניין אותו? בואו לעמק האלכוהול בקריות ותראו אותו שם. הציצו בחברות ההובלה הישראליות בניו-יורק ותמצאו אותו שם. צאו לחוצות העיר עם כניסת השבת ותמצאו ילדים ובני נוער מתגודדים בקולניות מחוסר מעש בדרכם לדיסקוטקים. הורדתם נוער בעל פוטנציאל מופלא לרחובות ולסמים.

אדוני שר החוץ, מה הערכים שתנועת העבודה העכשווית מקנה לצעירה? הידעת כי הסיבה היחידה לשיבתנו כאן היא ספר בראשית? המכיר אתה ספר זה? או שמא הוא מזכיר לך את חוקי חמורבי?

את הצבא אתם מפרקים. מחנכים את החיילים לברוח – כן, לברוח – מהמון ערבי לאומני, כפי שמר רבין השכיל לעשות בתקופת האינתיפאדה. ומצד שני, הקמת יחידת עילית כדי לפגוע במתיישבי יש"ע ובמפגינים. ממש מדינת משטרה, המשליכה לכלא אנשים רק בגלל דעותיהם. את רפא"ל אתם מפרקים. יכולים היינו לצייד את צה"ל כיום בטכנולוגיות המובילות ליחס שחיקה 1 ל-100 בצבא היבשה. זה היה מרתיע אויבים ומבצר את השלום, אם יבוא, מצד שני. אך מר רבין מתעב השכלה, הנדסה, מדע וסתם אקדמאים. כך מעדיף הוא את התעשייה הביטחונית האמריקנית על פני התעשייה הישראלית. מן הלוחמה בטרור התפרקתם. כך מר רבין משחרר מחבלים רוצחים החוזרים מייד לטרור. בכך ההצלחה היחסית של כוחות הביטחון יורדת לטמיון.

לעומת זאת, הארסנל הלא-קונבנציונלי שבונה אסד מצפון לדמשק קורם עור וגידים. מדוע ממשלת ישראל מתירה המשך התעצמות זו? כידוע, אסד מתנה את פירוק המערך הזה בפירוק דימונה, והמפרק הלאומי פרס יעשה זאת. ומה עם אירן ועירק, מר פרס, גם הן יפרקו? מדען האטום שמעון ומהנדס האווירונאוטיקה פרס טוען וחוזר וטוען שהוא הקים את דימונה, התעשייה האווירית, רפא"ל ומה לא. האם זה מתיר את הריסתם?

לסיום, ברצוני להפנות דרישה חד-משמעית לליכוד: על הליכוד להכריז, ומייד, כי ממשלת הליכוד לא תכבד החלטת ממשלה בדבר הכרה בריבונות סורית על רמת-הגולן, ולא – אתם שותפים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול גוטמן. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אני מודה שאני עולה על הדוכן בתחושת מצוקה אישית קשה. כמי שמעריך מאוד את שר החוץ, כמי שרואה בשר החוץ ובראש הממשלה את אדריכלי השלום, כמי שתומך תמיכה מלאה במדיניות השלום של הממשלה, בהסכם אוסלו, בהסכם קהיר, כמי שמבין שלא היה אפשר לעבור את התהום הזאת אלא בקפיצה אחת ולשם כך היה דרוש אומץ לב וחזון, ובהם ניחנו ראש הממשלה ושר החוץ – דווקא על רקע ההערכה הרבה הזו אני מבקש להתווכח אתך, אדוני שר החוץ, ולקרוא לך לשקול פעם נוספת את גישתך בנושא רמת-הגולן ופתרון הסכסוך שלנו עם סוריה.

אדוני שר החוץ, אני שמעתי אותך – ישבתי במרכז התק"ם בעת שדיברת על נושא רמת-הגולן – אמרת שלושה דברים: אמרת שממשלת ישראל הכירה פעמים מספר בריבונות הסורית על רמת-הגולן; אמרת שיש הבדל בין מתיישבי רמת-הגולן למתיישבי בקעת-הירדן, וכי את בקעת-הירדן צריך להמשיך ולפתח.

שר החוץ ש' פרס:

את ההתיישבות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

סליחה, את ההתיישבות בבקעת-הירדן צריך להמשיך ולפתח. לא אמרת שאת ההתיישבות ברמת-הגולן צריך להמשיך ולפתח. עשית את ההבחנה הזאת. אמרת דבר שלישי, שאסד לא יקבל פחות מאשר תקדים סיני. כשאני מחבר את שלוש האמירות האלה – ואני מנסה לעשות את זה ביושר האינטלקטואלי המרבי – משמעות הדברים היא במהות: הסכמה שלך, כעת, בשלב הזה, לוותר על כל רמת-הגולן, כשהיא נקייה מיישובים, עוד לפני ששמעת מהנשיא הסורי מה הוא נותן בתמורה.

אני שואל אותך, אדוני שר החוץ: על מה עוד נשאר לדון עם הסורים? תחת השראתם של הסורים פועל נגדנו ה"חיזבאללה" בדרום-לבנון. הנשיא הסורי לא עשה שום צל של מחווה כלפי ממשלת ישראל, למרות ההתבטאויות החוזרות ונשנות.

אתה מדבר, אדוני שר החוץ, על תקדים סיני ועל תקדים סאדאת. אני רוצה לדבר על תקדים סיני ועל תקדים סאדאת. תקדים סיני יש בו פרמטר אחד, שהוא נסיגה עד האינץ' האחרון. סיעת הליכוד, שכל כך תוקפת אותך ואותנו על נכונות לפשרה, איננה מגלה יושר אינטלקטואלי בעניין זה, אבל הוויכוח שלי הוא לא עם הליכוד, כי הליכוד החזיר את כל סיני תמורת שלום.

במשוואה הזאת ובתקדים הזה, בין סיני לבין רמת-הגולן יש עוד כמה פרמטרים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה משווה את העומק של סיני לרמת-הגולן?

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה בדיוק מה שאני הולך לומר. חכה.

בתקדים הזה יש עוד כמה פרמטרים. קודם כול, בואו נדבר על האישיות שעמדה אז בראש המשא-ומתן מטעם המצרים, סאדאת. מייד אחרי מלחמת יום הכיפורים הוא התחיל לקיים את השיחות אתנו בקילומטר ה-101, כשההרן יריב וגמאסי ישבו יחד באוהל. הוא התחיל, אגב, לדבר שלום עוד לפני מלחמת יום הכיפורים, רק לא האמנו לו. על החטא הזה אנחנו צריכים להכות, ומכים. אבל הוא דיבר שלום מייד אחרי מלחמת יום הכיפורים. הוא שיקם את ערי התעלה. הוא מעולם לא נתן שקהיר תהפוך להיות עיר של קני מרצחים וארגוני סירוב פלשתיניים. חמש שנים הוא פנה אל העם בישראל ואמר: אני רוצה שלום. הוא הגיע בנובמבר 1977 לירושלים. במשך שנה וחצי לאחר מכן הוא קיים אתנו משא-ומתן. הוא נתן לעיתונאים מישראל להופיע באסמעייליה, להתרשם מעמדת האיש ברחוב בקהיר. את כל זה עשה סאדאת. הציבור בישראל פשוט האמין לסאדאת, הוא האמין לרצונו הכן של סאדאת בשלום. היה ויכוח אם היינו צריכים לוותר על כל סיני או להשאיר את חבל-ימית, אבל בעיקרו של דבר הציבור בישראל האמין לסאדאת.

מה עשה הנשיא הסורי? מה הוא עשה אפילו בפסגה שלו עם קלינטון? בז'נבה הוא לא נתן לעיתונאי ישראלי לחדור ולהשתתף במסיבת העיתונאים. אחרי שיצחק רבין ואתה, אדוני שר החוץ, שלחתם את כריסטופר לפני שבועות מספר לדמשק עם תוכנית שפורסמה ברדיו, ב"יומן השבוע", במהלך כל השבת, שהמשמעות שלה היא כמעט נסיגה טוטלית, חזרתם ושמעתם משר החוץ הסורי: קשקוש. והוא ממשיך את הפעילות שלו עם ה"חיזבאללה" בדרום-לבנון. כך מנהלים משא-ומתן, אדוני שר החוץ? מה עוד אנחנו צריכים לתת? על מה עוד נדבר?

אנחנו יודעים שהנשיא הסורי מבקש, כנגד דרישת הפירוז שלנו – עד דמשק, לפרז את הגליל עד חיפה. אם אנחנו כבר באנו למשא-ומתן הזה כשאנחנו מוותרים על הכול, על מה נדבר אתו – על הפירוז הישראלי בגליל, אדוני שר החוץ? על אל-חמה, על חמת-גדר?

משה פלד (צומת):

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מבקש: אל תפריע לי עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

אל תפריע לו, הוא מדבר טוב יותר מאתנו.

משה פלד (צומת):

אני מבין היטב מה הוא אומר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני שמעתי את שר המשטרה משה שחל מסביר, מדוע אין במשמעות של החלת החוק הישראלי ברמת-הגולן משום הכרה בריבונות. אני לא יודע אם חברי הכנסת יודעים: אין במדינת ישראל, למעט חוק ירושלים, חוק שמכריז על ריבונות. יש הצהרת העצמאות. על-פי הצהרת העצמאות, יש הכרה במדינת העם היהודי בארץ-ישראל. באזור הגליל, שעליו הוחלו החוק והמשפט בעקבות הממשל הצבאי, לא הוכרזה ריבונות. האם הוא לא שטח ריבוני של מדינת ישראל? גם כאשר משפטנים באים ואומרים דברים, לפחות יגידו את הדברים כפי שהם. והוויכוח הוא לא ויכוח לגליסטי. אני טוען שהוא לא ויכוח לגליסטי. אני לא מתווכח ויכוח לגליסטי, אבל אי-אפשר לאמץ טיעונים לגליסטיים מופרכים בשביל לבוא ולספר סיפורים כאלה לעם בישראל.

שואלים אותי הרבה מאוד: מה תצביע? השאלה היא לא מה אני אצביע, אדוני שר החוץ. גם ראש הממשלה אמר שהעניין יבוא למשאל עם. השאלה היא, מה תביאו לנו להצבעה?

הלחימה שלנו היא שתביאו לנו הסכם שנוכל להצביע עליו. מה המשמעות של מאמץ כן להביא לידי כך שהאינטרסים הביטחוניים שלנו יישמרו – ולהישאר באחיזה ביטחונית כלשהי ברמת-הגולן זה אינטרס ממדרגה ראשונה של מדינת ישראל.

מישהו יכול להשוות את החשיבות של השמירה על מקורות המים של מדינת ישראל עם מדבר סיני? מישהו יכול להשוות את העומק האסטרטגי של סיני עם העומק האסטרטגי של רמת-הגולן? מישהו מאתנו יכול להבטיח, שאם אתה עושה היום הסכם שלום עם הנשיא הסורי, אין מחר הפרה שלו?

אלי דיין (העבודה):

יש לנו ניסיון טוב עם נשיא סוריה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שאלו את השאלה הזאת גם לגבי מצרים, אבל במצרים זה נושא אחר, כי יש סיני, וגם המשטר המצרי הוא שונה, אם נעשה את הבדיקה הנכונה. שם לא שולט נציג של מיעוט. שם יש יותר דמוקרטיה מאשר בסוריה.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת אלי דיין, כשאתה תנהל את הישיבה אתה תחליט מה עושים פה.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רק אמרתי לחבר הכנסת גולדשמידט שיש לנו ניסיון טוב עם נשיא סוריה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הנשיא המצרי לא הלך ושחט אלפי אנשים בחמת בצפון-סוריה. יש לנו עסק עם אדם אחר, אדוני שר החוץ. צריך להיזהר יותר. צריך לעשות מאמצים.

אני אמרתי תמיד שאני לא מקדש את הקו הנוכחי ברמת-הגולן. אין ברירה, אנחנו נצטרך לעשות פשרות, ופשרות כאובות. אני לא מקבל את גישת הימין, של שלום תמורת שלום, כי אין דבר כזה. זאת הצהרה ריקה מתוכן. אבל גם פשרה צריך שתהיה פשרה.

ואני רוצה לשאול אותך עוד דבר אחד, אדוני שר החוץ, גם כמנהיג מפלגתי. אנחנו כתבנו מצע, כתבנו אותו לפני הבחירות האחרונות וקיבלנו אותו. במצע הזה כתבנו, שלעת שלום נישאר על הגולן. כתבנו: לעת שלום, אבל לא ידענו אז שלעת שלום אנחנו נעמוד בפני מציאות כמו שאנחנו עומדים בפניה היום.

אני יודע שזה קשה. אתם נמצאים ברגעים היסטוריים. אתם עושים דברים שאולי רק בן-גוריון ב-1948 זכה לעשותם. אתם עומדים בציר, בפרשת מים היסטורית של העם היהודי. יכול להיות שגם מנחם בגין בהסכם השלום עם מצרים היה בפרשת דרכים כזאת, ואתם הגעתם לפרשת דרכים כזאת.

כל מה שאני מבקש ממך, אדוני שר החוץ: תעשו את המקסימום על מנת שבסיכומו של המשא-ומתן עם הסורים נצליח להגיע לפתרונות יצירתיים, ואין כמוך ביצירת פתרונות יצירתיים.

אנחנו יודעים מההיסטוריה של המשפט הבין-לאומי – אני לא רוצה להציע פה כל מיני הצעות. תשמרו על אחיזה ישראלית ברמת-הגולן; לא בכולה, בחלקה. זו המהות של פשרה טריטוריאלית. המהות של פשרה טריטוריאלית איננה להחזיר את הסורים לזכויות דיג ליד עין-גב, אדוני שר החוץ. וזה לא רק הרמה, זה עמק-הירדן, זו הכינרת, אדוני שר החוץ.

חוץ מזה, יש לכם חברים לא מעטים בסיעה שקשה להם לחיות עם זה, קשה להם עם הדרך הזאת. אנא ממך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, חברות וחברי הכנסת, הרצח, הטבח בבואנוס-אייירס הוא מעשה נבלה של טרור נאלח, שנעשה בידי חלאות אדם שצימאונם לשפוך דם יהודי ולא-יהודי הוא תמצית חייהם ומותם, והלוואי מותם יותר מאשר חייהם.

אני רוצה להשתתף בצערן ובאבלן של המשפחות היהודיות והארגוניות, ולאחל בריאות שלמה וטובה לעשרות ולמאות הפצועים שם, בבואנוס-אייירס האבלה והכואבת.

המלחמה בטרור האסלאמי הזה חייבת להיות חסרת פשרות, בכל האמצעים, בכל מקום ובכל זמן. ואם אכן מדובר ב"חיזבאללה" או במי מזרועותיו, או מזרועותיה של אירן, הרי בארגונים כאלה צריך להילחם גם כאן וגם שם. ואני מתכוון ללחימה ממש, לחימה כדי לשתק, לחימה כדי לסכל, לחימה כדי לענוש ולחימה כדי לגונן על חיי היהודים ושכניהם בכל מקום בעולם.

אנחנו יודעים שהטרוריסטים חושבים כי היהודים הם בני ערובה בכל מקום בעולם. חובתנו להוכיח שהיהודים הם מקור כוח, כדי לגייס את העולם לעקור את הטרור שלהם מן השורש בכל מקום.

גברתי היושבת-ראש, מן היושר הוא לומר, שהמלחמה הצבאית בטרור, מושלמת ומכאיבה ונחרצת ככל שתהיה, לא תחסל טוטלית את הטרור ולא תעקור אותו מן השורש, גם אם צריך לעשות אותה בכל האמצעים.

יתר על כן, המלחמה בטרור תהיה שלמה ומוחלטת עד כדי חיסולו רק אם היא תעקור את קרקע גידולו של הטרור, וקרקע גידולו היא העוינות, השנאה והאויבות, ואת אלה צריך לעקור.

עוד לא קרה שטרור נעקר רק באמצעים צבאיים, אף שאסור שיהיה טרור שלא יילחמו בו באמצעים צבאיים בכל חירוף הנפש. ועוד לא קרה שטרור נעקר רק בטובות ובדיבורים. רק בשילוב של שניהם יש סיכוי להרוג את הטרור.

אביגדור קהלני (העבודה):

ומה זה שייך לרמת-הגולן?

רן כהן (מרצ):

וכאן בדיוק הנושא שלפנינו.

גברתי היושבת-ראש, את ה"חיזבאללה" יכולה לעקור רק סוריה, והיא תרצה לעקור את ה"חיזבאללה" רק אם הדבר ישרת את האינטרסים שלה. והאינטרסים שלה הם לקבל את מה שנראה בעיניה כשייך לה מימים ימימה, את רמת-הגולן, שכל העולם מכיר בשייכותה לסוריה.

גברתי היושבת-ראש, הצהרתו של שר החוץ בדבר הכרתה של ממשלת ישראל בעבר בריבונותה של סוריה על הגולן היתה בבחינת מעשה מדיני חשוב ממדרגה ראשונה, ולא רק מעשה של תזכורת היסטורית. החלטת ממשלת ישראל, בהשתתפות יושב-ראש הליכוד דאז מנחם בגין, זכרו לברכה, נעשתה בשעת רצון של שלום מצד ממשלת ישראל.

ועתה, עם הקמתה של הממשלה הנוכחית הרוצה בשלום ועושה שלום, ובידיעה שאוזניהם של שליטי סוריה קשובות – וגם זה חשוב – כמעט לראשונה לשלום, ופיהם מדבר לראשונה זה שנים רבות מאוד על שלום לישראל וביטחון לישראל במסגרת הסדר שלום, אין עיתוי טוב יותר, משובח יותר ונכון יותר משבחר שר החוץ שמעון פרס להזכיר אותה החלטה היסטורית.

עתה הגיע תורם של הסורים לגמול בצעד בונה שלום כגמול הוגן לצעדה זה של ממשלת ישראל.

גברתי היושבת-ראש, כדי להשיג שלום עם מצרים הכירה ישראל בריבונותה של מצרים על כל סיני ואף נסוגה ממנו עד גרגר החול האחרון בטאבה. המשותף בין רמת-הגולן לבין סיני איננו בסנטימטרים ובגרגרי החול אלא במימוש השלום המלא, ומימוש השלום המלא אכן מזכיר גם את המחיר.

האם יש מישהו רציני בבית הזה המעלה בדעתו שלום ישראלי-סורי ללא הכרה מלאה בריבונותה של סוריה על רמת-הגולן?

משה פלד (צומת):

כל הבית הזה לא רציני.

רן כהן (מרצ):

כלומר, הנשיא אסד וממשלתו יבואו לשלום ללא הכרה בריבונותה של סוריה על רמת-הגולן?

משה קצב (הליכוד):

לא רק חברי הכנסת, ראש הממשלה גם כן – – –

רן כהן (מרצ):

אמרתי: חברי כנסת רציניים.

משה פלד (צומת):

— — —

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, למה לשחק משחק מחבואים? מדוע לסכן את חיינו וחיי ילדינו בגבול הצפון ובמלחמה הבאה ללא סיכוי של פתרון? רק השלום הזה יניע את סוריה לחסל את מקורותיו של ה"חיזבאללה" ואת הארגון הזה עצמו.

אני כבר מסיים, גברתי היושבת-ראש. שרת התקשורת שולמית אלוני אמרה כבר בספטמבר 1992, כי מבחינת החוק הבין-לאומי רמת-הגולן שייכת לסוריה, והקפיצה עליה את כל עדת מרחיקי השלום.

משה פלד (צומת):

זאת לא השטות הראשונה שהיא אמרה.

רן כהן (מרצ):

מה לעשות, עדת מרחיקי השלום אינה קובעת את החוק הבין-לאומי, שעל-פיו רמת-הגולן בכל זאת שייכת לסוריה.

משה פלד (צומת):

זאת לא השטות היחידה שהיא אמרה.

רן כהן (מרצ):

מכך אי-אפשר לברוח, ומי שרוצה שלום עם סוריה לא יכול להסתפק בכך אלא להודות שנוסף על ההכרה בריבונות נצטרך גם להיפרד פרידה עמוקה מאוד משטחים ברמת-הגולן. אבל גם נשיא סוריה צריך לדעת, כי בעמדה כמו שלי תומכים ויתמכו ישראלים רבים רק בשני תנאים: בתנאי שזה יהיה עם שלום ונורמליזציה מלאים, ובתנאי שזה יהיה עם ביטחון וסידורי ביטחון מלאים. בלעדי אלה לא יימצאו ישראלים שיקבלו את העמדה הזאת. תנאים אלה הם לא רק מספיקים, הם הכרחיים לשני הצדדים הרוצים בשלום, ואם אסד רוצה, שיבוא, אבל שיבוא עם שלום אמין, שיבוא עם נורמליזציה, שיבוא עם שיתוק וחסול ה"חיזבאללה", שיבוא עם שלום מלא, גם עם סוריה וגם עם לבנון. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אני מזמינה את חבר הכנסת יהושע מצא. בבקשה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע. בבקשה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, היום כולנו מרכינים ראש לזכר קורבנות הטרור שנפלו בפיגוע בארגנטינה. יהי זכרם ברוך.

אדוני שר החוץ, מיטב מעשיות הילדים נפתחות דרך כלל במלים: "היה היה", או "פעם היה", ולאחר פתיחה שכזו המעשייה גולשת לה לחלומות ולהזיות, לחזון ולחזיונות. מעניין, אנא שים לב, אדוני שר החוץ, כי החזון, החזיון והחזיונות נגזרו מאותו שורש.

והנה שר החוץ פרס את הזיות חזיונו, הזיות חזונו לויתור על רמת-הגולן – כיצד הוא מסביר לנו? באותה פתיחה של מעשיית ילדים: פעם, כך פעם אמרו, וכך ממשיך הסיפור שלו. כך הוא מתרץ, שר החוץ פרס, את הוויתור על רמת-הגולן.

מה אתה בא אלינו, אדוני שר החוץ, בסיפורי מעשיות? הרי דרך סיפור המעשייה הזאת של "פעם" התכוונת במפורש להודיע לכריסטופר ולאסד כאחד כי ישראל מוכנה לוותר על ריבונות על הרמה

ולמסור אותה לאסד. והרי רק תמול שלשום שמענו את הברכה על ההצהרה האמיצה, כך הגדיר אותה כריסטופר.

ואני שואל אותך, אדוני שר החוץ, מדוע חוסר היושר הציבורי להודות כי רצונך להריץ ולהמריץ אותו תהליך, אותו רעיון של ירידת ישראל מרמת-הגולן? מדוע ההונאה הציבורית הזאת? אין ספק, אדוני שר החוץ, כי חזונך הוא חזיון תעתועים לעם ישראל. גם הוא פרי חוסר יושר ציבורי, הסתרת מידע מן העם, הולכת שולל, הסתרת מסמכים, הסתרת סיכומים.

הרי, אדוני שר החוץ – ואני אומר זאת בצורה הכי ברורה – רוב רובו ומניינו של העם הזה מתנגד לירידה מוחלטת מרמת-הגולן, ואני מדגיש את המלים "לירידה מוחלטת מרמת-הגולן".

במערכת הבחירות האחרונה, אדוני שר החוץ, רק"ח היתה היחידה שתמכה בירידה מוחלטת מרמת-הגולן, וכך היא מסרה לעם, והיא נכנסה לכנסת הזאת עם שלושה מנדטים. היתה עוד מפלגה אחת שהופיעה בגלוי בפני העם ואמרה: ירידה מוחלטת – מד"ע של דראושה; יחד – חמישה מנדטים. 96% מן העם הזה הצביעו בעבור נבחרי מכל חלקי הבית שהופיעו והודיעו מפורשות, כל אחד בלשונו הוא: מרמת-הגולן אין יורדים. והנה אתה מתעלם מרוב רובו של העם שטוען: לא יורדים מהרמה.

אתם, מפלגת העבודה, הופעתם במערכת הבחירות הזאת ובקולו של רבין אמרתם: גם לעת שלום לא יורדים מהגולן; והזכיר זאת, ציטט חבר הכנסת גולדשמידט מתוך המצע שלכם שאתם הופעתם בפני הציבור.

ואני שואל אותך, אדוני שר החוץ, היכן אמות המידה של יושר ציבורי? עליכם לשלטון עם אמות מידה חדשות, כך טענתם. אני שואל אותך: אין ערך לעיקרון? וזה עיקרון, אדוני, העיקרון של אותה אמינות ציבורית. העם נתן לכם מנדט על סמך ההבטחה, לא רק שלכם, אלא של מרבית מניינו של הבית הזה כשיצא לבחירות, ואתם יודעים וידעתם כי על רמת-הגולן היתה הסכמה לאומית, מה שקרוי קונסנסוס.

ואדוני שר החוץ, צר לי לומר, אבל אסד חייב לדעת, כמו כן כריסטופר חייב לדעת, כי בעמדה לגבי רמת-הגולן, כפי שהתייצבנו כולנו בפני עם ישראל, אתה מייצג לא יותר מ-5% של עם ישראל, לא יותר, כי כך אנחנו כולנו אמרנו, וה-5% האלה הם מיעוט שבמיעוט, אדוני שר החוץ. פשרה מסוימת – נכון, אולי, ייתכן. אמרתי: כל אחד בשפתו שלו. לגבי ירידה מוחלטת, העם הזה ידע, אמרנו לו: לא מוחלט.

על כן, אדוני שר החוץ, בתפיסתך החדשה היום, זו שהסתרת מהעם, אתה מייצג נאמן של רק"ח ומד"ע של דראושה. עם תפיסות אלו, במערכת הבחירות האחרונה, אדוני שר החוץ, אתה יודע היטב כי רבין לא היה נבחר לראשות הממשלה; אתה יודע עוד יותר מכך, כי אתה היום לא היית משמש שר חוץ של מדינת ישראל.

גברתי היושבת-ראש, לעתים יש לקנא בסוריה. בואו נראה את אסד: הוא לא אומר, הוא יושב ושותק, ורבין מדבר ומדבר. מדבר על נסיגת סנטימטרים – ואסד שותק. רבין: כעומק השלום, עומק הנסיגה – ואסד שותק. רבין על המתיישבים: "פרופלורים" – ואסד שותק. רבין: היישובים על הרמה אינם

חשובים להגנה – ואסד שותק. פרס, לאחרונה: ריבונות סורית בגולן – והוא, אסד, עוד לא זז מילימטר, ממשיך בשתיקתו. תלמדו ממנו כיצד מנהלים משא-ומתן. הוא בשתיקתו לא מוותר, ואתם יורדים ויורדים, ועוד מעט על הברכיים, אפילו במחיר של פילוג עם.

גברתי היושבת-ראש, לא ניתן לשחרר את סוריה מהאחריות לאסון הנורא בבואנוס-איירס אתמול. אדוני שר החוץ, אתה יודע היטב שארגוני הטרור, כמו ה"חיזבאללה" וטרור פלשתיני אחר, פועלים מתוך דמשק ובלבנון, בחסות סורית, בחסות דמשק. דמשק היא אסד. הטרור – זו שתיקתו הרועמת של אסד. יש לו שתיקה שבמשא-ובמתן ויש לו שתיקה רועמת של טרור.

אדוני שר החוץ, מדוע ממשלת ישראל אינה דורשת מסוריה, מכריסטופר, לשים קץ לפעילות טרור זו בחסות סורית? מדוע במקום תביעה שכזו, לומר לאסד: קחו את הגולן – במקום לומר לו: קחו את הגולן, למה לא תשמיע לו: אני תובע, הפסיקו את הטרור?

גברתי היושבת-ראש, שלום עם סוריה מותנה לא רק בחתימה אלא במאזן הכוחות, מאזן כוחות שבראש ובראשונה מתייצב לו וניצב כיום על הגולן. מאז מחדלכם במלחמת יום הכיפורים – 20 שנה של שקט לישראל שם, ו-20 שנה של שקט בשל ישיבתנו על רמת-הגולן. אם נרד מהרמה נחזור לחולשה. הביטחון יופקר, כדברי רבין במערכת הבחירות, הפיתוי הסורי לתקוף את ישראל יגבר. סכנת המלחמה תהיה קרובה יותר. בסכנת מלחמה זו נהיה תלויים בחסדי הסורים.

פעם חניכנו, לא מזמן, ואמרנו: החרמון הוא עיני המדינה הזאת. היום אתם מחנכים לעיניים זרות שתהיינה עיני המדינה הזאת. היום אתם מפקידים את ביטחונה של המדינה בעיניים זרות של האמריקנים. הם ידידים. יותר גרוע, אתם מפקירים את ביטחון המדינה ונותנים את עיני המדינה הזאת לאסד, ואנו יודעים מה מידת פעילותו של אסד זה.

אדוני שר החוץ, לסיום, במעשיך אלה של פירוק חלום ההתיישבות הציונית והפקרת מפעל הגשמת חלום שיבת ציון אתה תיזכר בהיסטוריה שלנו כצ'מברליין של בריטניה. אם אני, ברשותך, אדוני, ואולי אומר זאת תוך – לא אומר התנצלות, אבל ברשותך, אדוני, אני רוצה להשתמש לסיום בסגנון שלך, בשפתך שלך מהשבוע החולף, כפי שמופיע ב"דברי הכנסת", באותו סגנון ובאותן מלים שבהן השתמשת אומר לך היום: אתה תיזכר בישראל כעלוב שרי החוץ.

אלי דיין (העבודה):

חזור בך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמינה את כבוד שר החוץ להתייחס להצעות.

אלי דיין (העבודה):

דברי הבל.

סאלח טריף (העבודה):

עוד לא היה שר חוץ כזה.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חובה נעימה היא לי להודות לרוב המשתתפים בדיון היום, אף-על-פי שהם אינם מסכימים לדעתי ואני לא מסכים לדעתם. אבל אני חייב לציין שזה היה ויכוח על רמה. אני מאוד מכבד את האופן שבו התבטא חבר הכנסת זבולון המר. הקשבתי בהערכה רבה מאוד לדברי הביקורת של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. הם נאמרו בכנות וברצינות, ומלוא הערכתי על כך.

טוב, אני אפילו מוכן להגיד מלה טובה על חבר הכנסת מצא, אף-על-פי שאני לא מכיר בתפקידך כהיסטוריון. אתה קובע שההיסטוריה תקבע שאני עלוב השרים; או כן או לא. אני מקווה שאני לא פוגע בכך, נדמה לי שאין לך אמביציות להיות היסטוריון.

סאלח טריף (העבודה):

זה לא שווה התייחסות.

יהושע מצא (הליכוד):

גם לא מספר סיפורים, אבל אתה יודע, אדוני שר החוץ, שבמלה הזאת, "עלוב", השתמשת מעל הבמה.

שר החוץ ש' פרס:

פשוט להעמיד דברים על דיוקם.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מציעה להפסיק את זה.

שר החוץ ש' פרס:

לגופו של עניין, אני לא עליתי כאן על הבמה כדי לשאת חן בעיני מישהו, וגם אם אני מייצג, כפי שאמר חבר הכנסת מצא, 5%, לאחוזים יש טבע – הם משתנים מדי פעם בפעם. למשל, לפני שמר בגין החליט לסגת מכל סיני, הרוב המכריע, אולי 95% היו נגד הנסיגה מסיני. אז מה? בכלל, אני לא חושב שאני צריך לשקף או שמישהו מאתנו צריך לשקף כל סקר של דעת קהל. לפעמים מבחן של ממשלה הוא בנכונותה להיות לא פופולרית.

אני גם מאוד מודה לך על זה שאמרת, שאני הוזה וחוזר וחזיון והזיון. אתה יודע מה? יש מעט מאוד אנשים שיכולים להגיד שזכו וחזונם הפך להיות מציאות. גם עכשיו, בעניין האופציה הירדנית, שהרבו ללעוג ולצחוק.

אני רוצה להגיד לך שני דברים מבחינה היסטורית, היות שעלית על תפקיד של היסטוריון, לפני שאני אשיב לגופו של עניין. אילו יכולתי לעשות את ההיסטוריה באופן רטרואקטיבי, הייתי נמנע מלעשות שני דברים שמר בגין עשה: א. נסיגה כוללת מסיני; ב. סיפוח כולל של רמת-הגולן. יכול להיות שאחד בא לפצות על השני. אילו לא היינו נסוגים נסיגה כוללת מסיני, אולי מר בגין לא היה צריך לעשות סיפוח כולל של רמת-הגולן.

אני רוצה להגיד לך עוד דבר אחד, אומנם מר שמיר יצא, אני אומר את זה גם כן ברוח טובה, אילו היתה לי אפשרות לבחור להתחיל את המשא-ומתן עם ירדן קודם ועם אש"ף אחר כך, זה היה בעיני עדיף לאין ערוך מאשר להתחיל עם אש"ף קודם ועם ירדן אחר כך.

רחבעם זאבי (מולדת):

ירדן תחילה, עם אש"ף אף פעם לא.

שר החוץ ש' פרס:

אבל אי-אפשר לנהל את ההיסטוריה אחורה. מוכרחים לנהל אותה קדימה. אפילו אני אהיה עלוב שרי החוץ, לפחות דבר אחד אני יכול להגיד: מה שחשבתי – אמרתי, מה שאמרתי – עשיתי, ואני עושה את זה גם היום.

משה קצב (הליכוד):

אתה מתכוון שטעית כשהצבעת בעד סיפוח רמת-הגולן?

שר החוץ ש' פרס:

עכשיו, לגופו של עניין: בעניין חוק רמת-הגולן, יותר ממחצית חברי הכנסת חושבים שיש לתקן אותו. אפילו חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שדיבר על הנושא הזה, אומר שהוא לא מקדש את הקו הנוכחי ברמת-הגולן. כלומר, גם בעיניו החוק במצבו הנוכחי אינו מקובל.

חייבים להגיד לעם את האמת. האמת היא קודם-כול לגופו של עניין, מה הם הפרמטרים של הממשלה שאני חבר בה, ואני רוצה להבהיר אותם הבהר היטב: אנחנו בעד נסיגה ברמת-הגולן. איש מאתנו לא קבע את גבולות הנסיגה, לא לכאן ולא לכאן. זה נכון עד הרגע הזה. יתר על כן, הממשלה הזאת לא יפתה את כוחו של שום אדם להגיד בשמה שאנחנו מוכנים או לנסיגה כוללת או לסירוב לנסיגה כוללת. לא זה ולא זה. אמרו דבר שני, שאני חוזר עליו: שאנחנו לא נדון על הנסיגה בנפרד, ובוודאי לא נסיגה תחילה ואחר כך משא-ומתן. אמרנו שיש שלושה נושאים הקשורים זה בזה, ולא נדון באחד בלי לדון בשניים האחרים. השניים האחרים, כידוע, הם: אופיו של השלום, האם זה באמת שלום מלא, והדבר השני – סידורי הביטחון; או להיפך – סידורי הביטחון במקום הראשון. אחד מושפע ומשפיע על רעהו. בעניין זה אין שום שינוי.

אבל, אנחנו לא מקדשים את חוק רמת-הגולן. גם את זה אני לא רוצה להסתיר. ערב הבחירות אמרנו שאנחנו נכניס בו שינוי על-ידי פשרה טריטוריאלית, ואני חושב שזה מקובל על כל חברי.

לפני שאענה למתווכחים, אני רוצה להגיד עוד דבר אחד בעניין זה. כשאני מסתכל על החלטת הממשלה מ-1967, אני חייב לקרוא אותה, מפני שגם כאן הדיוק קובע. אין מדובר שם על נסיגה כוללת. נאמר בהחלטת הממשלה: ישראל מציעה כריתת חוזה שלום עם סוריה על בסיס הגבול הבין-לאומי וצורכי הביטחון של ישראל. כלומר, גם כאן יש התחשבות בצורכי הביטחון. אני חזרתי על זה ומצאתי, שכאשר הממשלה החליטה אז, היא ידעה מה שהחליטה. אגב, זו היתה ממשלה מקיר לקיר, שכללה את נציגי הליכוד, נציגי חרות. ודבר שני הוסיפה הממשלה – הבטחה מוחלטת של אי-הפרעה בזרימת המים ממקורות הירדן לישראל. אלה היו שני התנאים שהיא הציגה, האחד זה צורכי הביטחון והשני – הבטחת מקורות המים. כלומר, הממשלה לא עשתה את זה בהיסח הדעת; היא ניסחה את זה בניסוח מאוד מעניין. ואני רציתי להזכיר שיש החלטה כזאת. אגב, ההחלטה הזאת איננה סודית, היא נמסרה לסורים, היא נמסרה לאמריקנים, ואי-אפשר להגיד – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מה עשו הסורים עם הדבר הזה?

שר החוץ ש' פרס:

תיכף אגיד.

רחבעם זאבי (מולדת):

תקפו אותנו ביום הכיפורים.

יהושע מצא (הליכוד):

תודה רבה.

רן כהן (מרצ):

ובלי ההחלטה הזאת לא היו תוקפים?

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת רחבעם זאבי, שגם המצרים תקפו אותנו ביום הכיפורים. אין בעניין זה שום הבדל שבעולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

שגיאה שם ושגיאה פה.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר. שתי שגיאות משנות את המצב. אני יודע, אני מעריך את זה מאוד, אני יודע שאתה לא מייצג את אנשי הליכוד מבחינה זאת.

חברים, צריך להגיד את האמת. אפשר סתם לצעוק וסתם לעשות רעש. עדיף בירור רציני ויסודי.

מה שקרה, ומי שרוצה יכול גם בזה לראות רמז, אחרי החלטה מאוד מפורשת ומאוד חכמה של ממשלת ישראל, באה חרטום עם שלושת הלאוים. אני לא מסתיר את זה. וצדק חבר הכנסת זבולון המר, שהיו אחרי זה אירועים אחרים – מלחמת יום הכיפורים. אבל, זבולון, אי-אפשר להגיד שרק אלה היו השינויים. היו גם שינויים אחרים.

וכאן, לפני חברי הכנסת אני שואל את השאלה האמיתית: איזה שלום אנחנו רוצים, שלום כולל או שלום פצוע? ברור לכל אחד מאתנו שללא סוריה וללא לבנון השלום לא יהיה מלא, תמיד תהיה לנו חרדה בלב לאן פני סוריה, ותמיד תהיה לנו דאגה בראש מה קורה בלבנון. צריך לתת תשובה. יכולים חברים להגיד שמספיק שלום חלקי, מספיק שלום נכה, מספיק שלום פצוע. בסדר. אני אומר כאן בפני חברי הכנסת, אני יודע שזה כואב להגיד, אבל אני אומר את האמת. אני סבור שהאינטרס העליון – חבר הכנסת מצא, למה לך להגיד צ'מברליין? דיברתי ברדיו ואשה אחת אמרה לי: אתה כמו צ'מברליין, למה אתה לא לומד מההיסטוריה האנגלית? אמרתי: מדוע אני צריך ללמוד מההיסטוריה האנגלית, מה רע עם ההיסטוריה העברית? האם מר בגין שעשה הסכם עם מצרים וויתר על כל סיני, הוא צ'מברליין? לא.

יהושע מצא (הליכוד):

אילו השוואות.

שר החוץ ש' פרס:

מה ההבדל? אני לא מבין מה ההבדל, אתה תצטרך להסביר לי פעם אחת. אני לא מתרגש מהדברים האלה.

משה פלד (צומת):

שר החוץ ש' פרס:

בסדר.

חברי הכנסת, אני אשאל שאלה ואני משאיר לכל אחד את התשובה. האם אפשר באמת להגיע, כפי שטוען הליכוד, לשלום עם סוריה בלי לוותר על שום דבר? אם כי שמעתי בדברי חבר הכנסת מצא שהוא אומר, פשרה – אולי. קודם כול, זו התקדמות שאני מאוד מברך עליה. אתה דיברת בשם הליכוד. ואני רוצה להגיד, שזו שבירת קו גם אצל הליכוד. אני מאוד מחשיב את זה. בכלל, אם אפשר להגיע להסכם עם הליכוד על ירדן, על העניין הפלשתיני ועל עניין רמת-הגולן, זה דבר עצום. היום שמעתי צליל מעניין.

אני חייב להגיד לזכותו של חבר כנסת אחד, שבאותם ימים לוהטים שהוחלט על רמת-הגולן, ביום אחד, היה לו אומץ לב להגיד דברים באמת שקולים. אני מתכוון ליושב-ראש דאז של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מר משה ארנס. אקרא מה שהוא אמר, כדי שלא נשכח: "יש כאלה שיטענו שהחלת החוק, המשפט והמינהל של ישראל על רמת-הגולן תסגור אופציות למשא-ומתן. וגם אם אין עם מי לדבר בסוריה היום, ייתכן שבאחד הימים יהיה עם מי לדבר וצעד זה עלול לסגור אופציה. חברי הכנסת, אין כל יסוד לטענה זו. יש לא מעט מקרים בהיסטוריה שהתנהל משא-ומתן והועברה טריטוריה לריבונות זו או זו".

כלומר, מר משה ארנס, שהיה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, ביום קבלת חוק רמת-הגולן אמר: אל תיבהלו, כבר היו דברים מעולם והועברה טריטוריה מריבונות לריבונות. ואם תהיה אפשרות להגיע לשלום – זה מה שמשמע מהדברים האלה – נעשה את זה.

ובכן, אין טעם לזרות חול, ואני לא אכנס לשום ויכוח – מי יותר חזק ומי יותר מאצ'ו. אני רק אומר כנציג הממשלה, כחבר הכנסת, כאזרחי ישראל: אילו היתה הבעיה, אם לרדת מרמת-הגולן אם לא, מי היה יורד מרמת-הגולן? אבל הבעיה איננה אם לרדת מרמת-הגולן אם לא. זו רק שאלה אחת. השאלה השנייה היא: יש לאזרחי ישראל, לרבים מאוד, לדעתי אפילו יותר מאשר הסקרים משקפים, תחושה שסוף-סוף אפשר להגיע למזרח תיכון של שלום, לשלום כולל. יש לזה מחיר כאוב. וחברים יודעים, שאם נדחה את זה, לא יהיה שלום כולל.

אנחנו יכולים לבקר את סוריה על טיליה ואת לבנון על ה"חיזבאללה" שלה. פתרון אין לזה אלא בשלום. אני יודע שתקפו אותי הרבה מאוד על אמינותי. כל ההתקפות היו מפני שאמרתי דברים אולי לפני הזמן, אולי לפני אחרים. אבל הדברים התבצעו, אין מה לעשות. וגם עכשיו אני אומר, זוהי השאלה האמיתית, לא רמת-הגולן אלא אם יש או יהיה שלום כולל או לא.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת זבולון המר, נכון שהדברים השתנו מאז; גם לחיוב. מר בגין, כאשר הציג את חוק רמת-הגולן אמר: אין עם מי לדבר בסוריה, הוא רוצה להכריע אותנו, לא נחכה חמישה דורות עד אשר ישראל תוכרע.

לא חיכינו חמישה דורות. אני מעריך שגם הנשיא אסד עיניו פקוחות לרווחה. הוא רואה מה שהולך וקורה. עם מצרים יש שלום, עם הפלשתינים מתחילות הבעיות להיפתר, עם ירדן זו מהפכה והיא תלך ותגבר. זה לא אותו אסד. נכון, אתה צודק, חבר הכנסת זבולון המר, אסד איננו סאדאת. אבל לשם היושר האינטלקטואלי, כפי שכאן נאמר, אסד גם איננו אסד שהיה בשעה שחוק רמת-הגולן התקבל. אני לא מדבר על אישיותו, אני מדבר על מדיניותו. הוא לא אמר כדברים האלה ב-1981. ואני מקווה שאני לא מרגיז אף אחד, אני אומר דברים מאוד ברורים.

רחבעם זאבי (מולדת):

וכאשר הוא יעבור מן העולם?

שר החוץ ש' פרס:

אם אתה רוצה לשאול אותי, חבר הכנסת רחבעם זאבי, המלחמות יעברו מן העולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

המלחמות יעברו מן העולם. לפי דעתי, אנחנו נכנסים לעידן חדש גם מבחינה אסטרטגית. הטיילים שינו את מושגי הטריטוריה, והנשק הגרעיני – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני יכול לתת לך סטטיסטיקה של חודש יוני – – –

שר החוץ ש' פרס:

אין לי צורך.

רון נחמן (הליכוד):

רק תקרא את הסטטיסטיקה. אולי קצת תחזור – – –

משה קצב (הליכוד):

אל תבלבל אותו בעובדות.

שר החוץ ש' פרס:

יכול להיות שכאשר יש תהליך של שלום – – –

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אני מדברת אליך.

רון נחמן (הליכוד):

--- תצא החוצה ---

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. קראתי אותך לסדר. בלתי אפשרי מה שאתה עושה. אני מבקשת לשבת.

שר החוץ ש' פרס:

כאשר יש תהליך נמרץ למען שלום, יש גם תהליך נמרץ כנגד השלום. אני לא מתפלא על כך. כל אלה שמנסים לרצוח את השלום, מנסים לגייס את מיטב הרשע, הזדון והאלימות. על כן, חבר הכנסת זבולון המר, כשאני משיב לך על הדברים האלה, אני אומר לך שחלו הדברים הבאים: נוצרה אז אשליה גם בקרב הליכוד, ואין לבי לוויכוח, אבל אני צריך להזכיר את ההיסטוריה, שהגענו לשלום עם לבנון. היום ברור שזו היתה אשליה. היו שתי אשליות לגבי לבנון. האחת היא עניין מבצע של"ג, שאפשר להכריע את לבנון במלחמה; והשנייה – איפה היו חגיגות השלום? במטולה? – שאפשר לעשות שלום עם לבנון. לא זה ולא זה. אולי יש גם אשליה שלישית לגבי לבנון, שיש לבנון עצמאית.

אולי גם זו אשליה. אבל, אי-אפשר להתעלם מזה שבין השינויים שחלו, זו לא אותה לבנון, זה לא אותו מצב אסטרטגי, זה לא אותו אסד. הוא רחוק מלענות על הציפיות שלנו.

אני רוצה להגיד מה הציפיות שלנו מסוריה. אמרתי את זה גם במרכז התק"ם, כאשר חבר הכנסת גולדשמידט העיר על כך, אני לא מביא היום לדיון שום דבר. אין לי מה להציע להכרעה. אני אומר רק את עמדותי לגבי העתיד, אבל אני לא מציע הצעות.

מה אנחנו מצפים מאסד? קודם כול, אני בהחלט מסכים עם חבר הכנסת זבולון המר, שצורת המשא-ומתן שהסורים מנהלים היא בלתי מתקבלת על הדעת ולא נקבל אותה. המשא-ומתן היום איננו בין מנהיגים או נציגים, אלא בין עמים. אם הנהגת סוריה לא תופיע קבל עם ועדה כפי שמופיעה הנהגתה של ישראל ואומרת, אנחנו רוצים בשלום מלא, אמיתי, ללא סייגים, ללא העמדת פנים – יהיה קשה מאוד לנהל משא-ומתן.

יהושע מצא (הליכוד):

מה בשטח?

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול, אנחנו לא בורחים; אנחנו לא בורחים משום מקום.

יהושע מצא (הליכוד):

גם הרש"ה אמר: אני אעשה מה שאבא שלי עשה.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו לא בורחים משום מקום. האסטרטגיה של הרש"ה אולי מתאימה למישהו אחר. זו לא אסטרטגיה שלנו. כל זמן שלא יהיה משא-ומתן כזה, אני לא מאמין שנוכל להתקדם. למשא-ומתן יש שני קטבים סותרים. יש קוטב פומבי, שכן כל האנשים צופים בטלוויזיה ומאזינים לרדיו. כל אחד הוא דיפלומט וכל משפחה היא משרד חוץ. לא צריך בעניין זה מברקים סודיים. רואים בדיוק מה נעשה על המסך בזמן אמת. העולם הוא עולם כזה. מצד שני, חלק מוכרח להימצא בצל. אי-אפשר להבהיר חילוקי דעות רק בפומבי ורק במסיבת עיתונאים. בהחלט יש מקום ליצירתיות, והמקום ליצירתיות זה משא-ומתן שקט ולא פורמלי.

אם לא יהיו שני קטבים למשא-ומתן הזה, אני מטיל ספק אם נוכל להגיע להסכם של שלום עם הסורים.

אני אומר וחוזר ואומר, לא נקבל שיטה של משא-ומתן שתאמר: אתם תוותרו על הכול, אחר כך ננהל משא-ומתן. אין דבר כזה. המשא-ומתן מוכרח להיות סימולטני על שלושת הנושאים שעומדים על הפרק, וכבר ציינתי אותם. אין בעניין זה שום רבותא. אין בדעתנו לסגת מהעניין הזה.

זבולון המר (מפד"ל):

במשא-ומתן הסימולטני תסכימו שנסיגה מכל הגולן תהיה בהסכמה?

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת המר, ברגע שאענה על השאלה שלך, כאילו הסכמתי. לא אענה עליה. אמרתי שלא ציינו את הפרמטרים של הנסיגה, וגם היום אני לא מציין. אני מזכיר לסורים שהיתה ממשלת אחדות לאומית שהצהירה הצהרה פומבית עם הפרמטרים הללו, ואני חושב שסוריה עשתה אז שגיאה שהתשובה שלה היתה חרטום.

משה קצב (הליכוד):

הכנסת מעל הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:

אני חבר הכנסת. אני לא נמצא בתחתית הכנסת או בתחתית הממשלה. אני חבר הכנסת, כמוך כמוני. אמרתי את הדברים האלה, כמו שהזכיר כאן חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שאנחנו נהיה בעד פשרה ברמת-הגולן. בשום פנים ואופן לא הסתרנו לפני הבחירות, לא אמרנו אז את הפרמטרים של הפשרה וגם היום לא נאמר אותם. כל אמירה היא בעצם או קבלת דיקטט או דחיית משא-ומתן. אין טעם. עדיף המצב הנוכחי.

משה קצב (הליכוד):

מה יחסך למשאל עם?

שר החוץ ש' פרס:

הוחלט על משאל עם, ואני מקבל את זה. אילו זה היה באמת רק 5%, היינו הולכים למשאל עם?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר החוץ, למה לא לפני?

שר החוץ ש' פרס:

אני בטוח שרוב העם, הרוב המכריע של העם יתמוך בשלום כולל אשר חלק מהמחיר שלו יהיה גם פשרה ברמת-הגולן, שעכשיו אני לא מציין את ממדיה. אני רק מזכיר אותם, אני מזכיר את אשר היה בעבר.

פרט לחבר הכנסת מצא, גם יושב-ראש הליכוד, חבר הכנסת ביבי נתניהו, אמר שהוא מוכן לשינויים קלים ברמת-הגולן. אני לא יודע מה זה קל ומה זה כבד. קשה מאוד לשקול את זה. כל זמן שאתה לא מציין מפות, אין טעם להביא מאזניים. להביא מאזניים לפני מפה – לא כל כך מתקבל על דעתי.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני אמרתי ש-96% מהעם, בניואנסים שונים אמרו על רמת-הגולן: לא נרד ממנה, כאלה שאמרו שתיתכן פשרה וכאלה שאמרו שלא. לא אמרתי שאני בעד הפשרה. אמרתי ש-96% מהעם אמרו בסגנון זה או אחר: לא נרד. זה כתוב בדברים שלי.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, חבר הכנסת רן כהן, נא לא להפריע.

שר החוץ ש' פרס:

עד שחבר הכנסת מצא עוסק בהיסטוריה, אני אעסוק בסטנוגרמה. אתה אמרת, ואני רשמתי מפיך: פשרה מסוימת, אולי.

יהושע מצא (הליכוד):

העם קבע כך.

שר החוץ ש' פרס:

העם? בסדר. אתה מדבר בשם העם. אמרת: פשרה טריטוריאלית, אולי כן.

יהושע מצא (הליכוד):

תצטט את הקטע הראשון.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מכחיש את הקטע הראשון. הקטע השני הוא מסקנה מהקטע הראשון. בירכתי אותך על דבר טוב, למה לך לסגת? לא יעשו לך שום דבר במפלגה. אני בטוח. יש הרבה אנשים שבלבם חושבים כמוך. זה לא נורא מה שאמרת. אתה יכול לחיות עם זה בשקט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני שר החוץ, אני רוצה להסב את תשומת לבך שאתה מדבר חמש דקות מעבר לזמן.

שר החוץ ש' פרס:

אני כבר מסיים. אני רוצה להזכיר את הניסיון שיש עם סוריה. בעניין סוריה למדנו שלושה דברים מהניסיון: דבר אחד, שהם מאוד נוקשים במשא-ומתן; דבר שני, שאצלם השינוי בא בבת-אחת ולא באופן הדרגתי; ודבר שלישי, אם הם מסכימים למשהו – ההסכם הוא הסכם.

ברגע זה, גברתי היושבת-ראש, אני מסכים לדיון במליאת הכנסת. למה לא? אין בזה שום דבר סודי. אני לא רואה שום בעיה בכך שחברים יעלו ויתבטאו ויהיה דיון קבל עם. אני רק רוצה להגיד בשם הממשלה הזו שני דברים: לא נפסיק לחתור לשלום מלא וכולל גם ביודענו את האמת, שלשלום, כמו למלחמה, יש מחיר כואב. דבר שני, לא נפריד את המשא-ומתן עם סוריה על-ידי זה שאנחנו נודיע על פרמטרים של נסיגה, לפני שנדע את הפרמטרים האחרים למשא-ומתן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החוץ. חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זבולון המר מסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אתה הצעת לקיים בירור יסודי ורציני. מכל הדברים שנאמרו כאן ולא כאן, לא גיליתי שקוים בירור יסודי ורציני באשר למים, לפני השטח, לעומק השטח, לאופי השטח ולנושא ההרתעה שלנו לגבי הסורים. אסור להתעסק רק עם האדון אסד, ששנותיו הן שנות בן תמותה רגיל. גם את עניין הטיילים שאתה הזכרת, לא הוכחת שזה נלמד והוסקו מזה מסקנות.

ביקשתי את הרשות לדבר כדי להזכיר שתי נקודות: הראשונה, רמת-הגולן נמצאת בידי ישראל שנים רבות יותר משהיא נמצאה בידי הממלכה הסורית. הסורים ישבו שם מ-1946 עד 1967, לאמור 21 שנה, ואילו אנחנו יושבים שם 27 שנה. אילו זכויות היסטוריות? תרצה לומר, הם ישבו שם קודם; אנחנו ישבנו שם קודם של הקודם. אנחנו בנינו את בית-הכנסת בקצרין. אין לי זמן להמשיך בזה, אבל הייתי מדבר על זה.

נושא שני, ההסכמות של ממשלות ישראל לוותר על רמת-הגולן, שאתה מצטט אותן כאן ולא כאן, נעשו בתנאים אחרים, נכונות או לא נכונות לזמן. כאשר הממשלה הסכימה ב-1967, ואתה ציטטת את מה שהיא הציעה, זה היה לפני שהסורים תקפו אותנו ביום הכיפורים, לפני שטעמנו את טעם ההפתעה בפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל, לפני שהיה כפסע בין נפילתם של עמק-הירדן, טבריה וכן הלאה. איך אתה יכול בכלל להסתמך על זה?

נקודה אחרונה. הרי אתם יודעים שעם אסד אפשר – או נסיגה מלאה או אין ביזנס, אין עסקים. מדוע אתם מספרים לנו כל פעם על נסיגה חלקית, נסיגה ברמת-הגולן, לא מרמת-הגולן? הרי זה לא אמת. עם אסד אפשר לדבר רק על כל רמת-הגולן, ותגידו לנו את האמת.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

עכשיו חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שמבקשת להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שאול גוטמן. דקה אחת לכל היותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כמו קודמי, גם אני אדבר רק דקה אחת.

ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גוטמן משום שנדמה לי שהוא, כמו גם חברי כנסת אחרים מספסלי הימין, מנסים להיאחז באשליות של העבר שהם עצמם רמסו אותן כאשר הם נדרשו לכך.

בעניין רמת-הגולן, יש היום סיכוי, סיכוי אמיתי, משום שהצד השני מוכן לשלום על בסיס קווי גבול מוסכמים ועל בסיס הסכם שלום שהצדדים יקבעו את התנאים שלו. לכן, אם מדברים על ביטחון, הביטחון האמיתי יכול להיות מושג רק בשלום ובוודאי לא בהמשך הכיבוש. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חבר הכנסת דוד מגן יסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט במסגרת דקה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, בגלל מגבלות הזמן אני כמובן לא אתייחס לכל דבר, אבל אני מבקש להזהיר אותך מפני הרושם שיצרת בעיני הכנסת, בעיני הציבור ואולי בעיניך. השתמשת בקטעי נאומים של חברי הכנסת אלי גולדשמידט, זבולון המר ויהושע מצא, וניסית ליצור רושם כאילו אין ויכוח בינך לבין אותם שלושה חברי כנסת.

אדוני שר החוץ, ההתבטאות שלך היא התבטאות שלא מקובלת על הכנסת. אילו היא היתה מגיעה לדיון ולהצבעה עכשיו בכנסת, היית רואה במו עיניך רוב עצום בכנסת הדוחה את הגישה שלך לגבי הזכויות שלנו והחובות שלנו להגן על האינטרסים שלנו ברמת-הגולן. כך שלפחות את שר החוץ הייתי מבקש להזהיר: אל תתרשם מהרושם שיצרו דברך.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חבר הכנסת אביגדור קהלני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהושע מצא. רבותי, תקפידו על כך שזה יהיה דקה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני לוקח זמן, כי נדמה לי שהשעון שלך לא עובד נכון.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, השעון לא שלי. השעון בסדר.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני לקחתי זמן. חמש שניות עברו עד רגע זה.

היו"ר ש' וייס:

בינתיים עברה כמעט דקה. נשארו לך חמש שניות.

אביגדור קהלני (העבודה):

לא יכול להיות. בדקתי את הזמן. הפעלתי את הסטופר שלי. השעון שלך מקולקל.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להתלונן ב"קורץ טיימר" בשם אביגדור קהלני, ששעון "קסיו" מקולקל.

אביגדור קהלני (העבודה):

השעון הזה נראה לי שעון חול.

אדוני שר החוץ, שמעתי את דבריך כאן. הכאבת לנו בשבוע שעבר ולא הרגעת אותנו בשבוע הזה.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר החוץ, הלוא אתה מדבר אל ספינקס אשר שותק, נותן לנו להתפשט בפניו, נותן לנו לפרוס בפניו את ידינו, נותן לנו לתקשר אתו כאשר הוא לא עונה. האיש הזה הוא "גבעה 24 אינה עונה", ואנחנו כל הזמן מוסרים לו ומבקשים ממנו.

שר החוץ ש' פרס:

אם הוא ספינקס – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם הוא יענה, זה בסדר?

אביגדור קהלני (העבודה):

אם הוא יענה יהיה לנו יותר קל.

אדוני שר החוץ, כיושב-ראש הלובי למען רמת-הגולן, אני רוצה להזמין אותך לרמת-הגולן. הגיע הזמן. בשנתיים האחרונות לא ביקרת שם, לא שאני זוכר. בוא, נראה לך, תתרשם מה עשינו שם ותראה שזה כואב. כואב לאנשים במקום לשמוע את הכיוונים של העשייה. אתה מוזמן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו נאפשר עכשיו לחבר הכנסת מאיר שטרית להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. לתשומת לבם של שרים ושל חברי כנסת, כאשר יש הצעה לדיון במליאה פירושו של דבר שיש כפל של הצעות אחרות, כי אז על כל הצעה, אחד יכול לבקש להסיר ואחד יכול לבקש להעביר לוועדה. מכיוון שיש לנו פנאי והחלטנו לשבת כל הלילה, אני מציע שתציעו הכול למליאה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, יש בידי מסמך שהועבר על-ידי מר אטינגר מארצות-הברית, שבו הוא מצטט דברים שלך שנאמרו לאחרים בארצות-הברית, ומשם הוא מביא את הדברים האלה.

אני מבקש לדעת האם מה שכתוב במסמך – – –

שר החוץ ש' פרס:

ממי המסמך?

מאיר שטרית (הליכוד):

המסמך הוא רשמי ביקור פרטי בארצות-הברית של יורם אטינגר, ואני מבקש לצטט.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, לא תספיק, יש לך חצי דקה. הצעה אחרת זה ארבעה משפטים חזקים. זהו.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא נותנים לי לדבר. זה ארבעה משפטים חזקים.

אדוני שר החוץ, במסמך הזה כתוב ציטוט כאילו מפיו: 1. אל-הינדי לא רצח את הספורטאים, הוא רק תכנן את הטבח, ולכן אין דם על ידיו ומינויו בעזה כשיר; 2. השלום תלוי בישראל, אנחנו מנהלים משא-ומתן עם עצמנו; 3. בעיית ה"חמאס" היא כלכלית ביסודה; 4. אנו מנהלים משא-ומתן על העתיד. העיסוק בהיסטוריה הוא בזבוז זמן.

אני מבקש לדעת, האם הציטוטים האלה נכונים, כי אם כן, זה מדליק אור אדום לגבי היכולת שלנו למשא-ומתן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עכשיו אנחנו עוברים לסדרה ב', להעביר לוועדה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להעביר לוועדה את ההצעה של חבר הכנסת רן כהן.

יהושע מצא (הליכוד):

לאיזו ועדה?

היו"ר ש' וייס:

מה זה חשוב? הרי במקום חמש דקלרציות יהיו לנו עשר. אני מציע לוועדה לקליטת העלייה. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, בהתחלה נאמר שנשיא סוריה חאפז אסד יתנגד למשא-ומתן ישיר. בפסגת מדריד הוא הודיע על הסכמתו למשא-ומתן ישיר עם ישראל. ממשלת ישראל אמרה, שכעומק הנסיגה עומק השלום. התשובה מצד הסורים היתה: שלום מלא כנגד נסיגה מלאה. נאמר שסוריה מתנגדת למתן היתרי יציאה ליהודים אזרחי סוריה, ולכל היהודים שם ניתן היתר יציאה. אבל כנגד כל הצעדים בוני האמון מצד ממשלת סוריה, מה עשתה מדינת ישראל? היא הלכה ועשתה את מה שנקרא עיבוי קצרין. ועד היום לא שמענו את התשובה המתחייבת: שלום מלא כנגד נסיגה מלאה; לא חצי שלום, אלא שלום מלא על מנת שיהיה שלום כולל.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אני מודה מאוד.

חבר הכנסת חנן פורת יציע להעביר לוועדה את ההצעה של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. בבקשה.

רבותי, יש תקנון. כאשר מציעים לקיים דיון במליאה, אלה התוצאות.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לגשת לזה מייד עניינית. אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת גולדשמידט לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה לפנות אל שר החוץ ולומר, שעמדתי ועמדת תנועתי שהגולן צריך להישאר בריבונות ישראל, כפי שהוחק בחוק רמת-הגולן, ידועה וברורה. לטעמך, אם אכן כן אתה, שפשרה טריטוריאלית בגולן – כן, נסיגה טוטלית מן הגולן – לא, הבה נסכים לאותה הצעת חוק אלמנטרית, שתשריין את ביטולו של חוק רמת-הגולן. קרי: ביטולו המוחלט ברוב של 70 חברי כנסת לפחות. אם אתה נכון להצעה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אנא אל תפריעו.

חנן פורת (מפד"ל):

אם אתה נכון להצעה הזאת, אני חושב שאתה יודע היטב שאין לך עוד מה לדבר עם אסד.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך.

חבר הכנסת חגי מירום יציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת יהושע מצא לוועדה. אני מציע שלא לקפח את הוועדה למאבק נגד הסמים ואת הוועדה למעמד האשה. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני שר החוץ, יש לי דאגה מכך שרוב האנשים שהביעו כאן את דעתם שללו את דבריך. אני רוצה לברך אותך ואת הממשלה על היוזמה שננקטת גם בשעות אלה לנסות לפתוח את הספינקס וליצור מצב של הידברות אתו.

אני חושב שחבר הכנסת חנן פורת וחברי כנסת אחרים שכחו את הכלל שקבעה הממשלה, שלפיו ההכרעה בנושא הגולן תבוא למשאל עם. כלומר, לא הכנסת תכריע, ולא מי שיש לו געגועים כלשהם לעמק הבכא שם יכריע בכך, אלא העם יכריע. והעם יכריע כאשר יבוא לפניו ההסכם כולו, לרבות מרכיבי השלום שבו והביטחון שבו, ואין לי ספק שהעם יכריע נכון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת דב שילנסקי יציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת זבולון המר לוועדה. בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ילד בגיל חמש-שש בגולה כבר למד בחדר "אלו מציאות", והוא למד: שניים אוחזים בטלית, אחד אומר: אני מצאתיה, ואחד אומר: אני מצאתיה, יחלוקו. אבל אם אחד

אומר: שנינו מצאנו, חצי שלי וחצי שלך, אומרת הגמרא: על החצי אין הרי מה לדבר, הוויכוח הוא על החצי השני; החצי השני – יחלוקו. האחד יקבל שלושה-רבעים, השני יקבל רבע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

למה צריך ללכת לגמרא?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה לא להפריע.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת אלסאנע טוען שזה לא נאמר ב"אלו מציאות".

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו באמת רוצים סוף סוף להגיע לסדר-היום.

חבר הכנסת שילנסקי, אני נותן לך "זמן פציעות", עוד עשר שניות.

דב שילנסקי (הליכוד):

עוד לא דיברתי חצי דקה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

דיברת דקה, ואני נותן לך עוד עשר שניות. בתור יושב-ראש הכנסת לשעבר – 20 שניות. זהו, ובלבד שזה לא יהיה תקדים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני שר החוץ, בלי כל רצון לפגוע אישית; לפי השקפתי, אין לרדת מרמת-הגולן, אבל אתה בעד ירידה. ואתה מנהל משא-ומתן, ובלי כל רצון לפגוע בך אישית אני אומר, שאתה לא יודע את החוכמה שהיתה לילד בן חמש-שש בחדר. הם אומרים: כולה שלי. אתה אפילו לא אומר: יחלוקו. אתה בא ומצהיר קבל עם ועדה: כולה שלך. כך מנהלים משא-ומתן?

ואשר לחבר הכנסת זבולון המר, הוא אמר כאן דברי חוכמה. ראויים דבריו שיועברו לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברים יקרים, יש לנו הצעה לקיים דיון במליאה. מול כל הצעה יש לנו גם הצעה להסיר, וגם הצעה להעביר לוועדה. כיוון שמדובר בחמש או שש ועדות, אנחנו נצטרך להסתדר איכשהו. יש לי הרגשה שנסתדר.

מי בעד דיון במליאה? אחר כך נראה אם צריך יהיה בכלל לקיים הצבעות נוספות.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 42

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

קריאה:

נא להוסיף את קולי.

היו"ר ש' וייס:

43 בעד דיון במליאה, אחד נגד דיון במליאה, ובמקרה זה המצביע הוא יושב-ראש הכנסת – יש לי רשימה של נושאים שהועברו לדיון במליאה שמספיקה לארבע השנים הבאות, ובזה אני מבטא את מחאתי נגד הסגנון הזה – אפס נמנעים. תודה, הנושא אושר.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. האם זו הודעה שכרוכה בהצבעה? בבקשה. יושב-ראש ועדת הכנסת יסביר לנו מה בדיוק עלינו לעשות, מה מצפים מאתנו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הודעה ראשונה מטעם ועדת הכנסת היא בעניין חילופי גברי בוועדות.

מטעם סיעת חד"ש: בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, במקום חבר הכנסת תופיק זייד, זיכרוננו לברכה, יכהן חבר הכנסת סאלח סלים; בוועדה למלחמה בסמים, במקום חבר הכנסת תופיק זייד, זיכרוננו לברכה, יכהן חבר הכנסת האשם מחאמיד.

מטעם סיעת הליכוד: בוועדת החוקה, חוק ומשפט, במקום חבר הכנסת גדעון פת יכהן חבר הכנסת צחי הנגבי.

אני רוצה גם להביא לידיעת חברי הכנסת, כי בתום המושב הזה של הכנסת יהיו חילופי גברי בראשות הוועדות, כאשר בראש ועדת הכלכלה יחזור לעמוד חבר הכנסת גדעון פת, שיחליף את חבר הכנסת צחי הנגבי, ובראש הוועדה לקידום מעמד האישה תעמוד חברת הכנסת נעמי בלומנטל, במקום חברת הכנסת לימור לבנת. זה יקרה בסוף שבוע הבא.

אלה הודעות שאינן כרוכות בהצבעה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מאשרים בדומייה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

עכשיו נמשיך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

יש לי שתי הודעות נוספות. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה ביום 20 ביוני 1994 את הרכב הוועדה המשותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת החוץ והביטחון, בהתאם לחוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1994.

הוועדה המשותפת תהיה בת ארבעה חברים, שני חברים מכל ועדה, בראשות יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. מוועדת החוץ והביטחון יכהנו חברי הכנסת משה נסים ונעמי חזן. מוועדת החוקה, חוק ומשפט יכהנו חברי הכנסת דדי צוקר ודן מרידור.

לכך אני מבקש את אישור הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מי תומך בהצעה שהעלה עכשיו לפנינו יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד הצעת ועדת הכנסת – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת בדבר הרכב הוועדה המשותפת, בהתאם לחוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 6), התשנ"ד–1994, נתקבלה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הודעה אחרונה, וגם היא מצריכה הצבעה, היא כדלקמן:

הכנסת החליטה בישיבתה ביום 8 ביוני 1994 להעביר את הצעת חוק מעמד נפגעי פעולות איבה, התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חבר הכנסת חנן פורת, מציע ההצעה, ויושב-ראש ועדת הפנים ביקשו להעביר את הצעת החוק הזו לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אבל ועדת הכנסת, לאחר דיון החליטה להמליץ לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק הזו מוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון בוועדת העבודה והרווחה, מן הטעם שוועדת העבודה והרווחה היא הוועדה שמטפלת בשנים האחרונות בתגמולים.

אני מבקש את אישור הכנסת גם להמלצה זו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, מי נעתר לבקשתו ולהצעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת? ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד הצעת ועדת הכנסת – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר לדיון מוקדם את הצעת חוק מעמד נפגעי פעולות איבה, התשנ"ד–1994, מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

23 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שגם העניין הזה אושר.

הצעת ועדת הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), התשנ"ג–1993

היו"ר ש' וייס:

הסעיף הבא – הצעת ועדת הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת מאיר שטרית.

יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברי חברי הכנסת, זה נוהל שאנו נוהגים אותו כאשר ועדה אינה מאשרת, או מציעה להסיר הצעת חוק. אז מעלה יושב-ראש הוועדה את ההנמקה שלו להסרה, והכנסת שומעת גם את החבר המציע, ובסופו של דבר חברי הכנסת מצביעים על-פי החלטתם.

ובכן, ביום 2 במרס 1994 דנה הכנסת במליאתה בקריאה טרומית בהצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), של חבר הכנסת מאיר שטרית, והעבירה את ההצעה להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכנסת. חבר הכנסת מאיר שטרית מציע, על מנת לאפשר לחברי הכנסת כלים וסיוע לעבודתם הפרלמנטרית, לזקוף 20% ממימון המפלגות לטובת הסיוע לחבר הכנסת, וה-20% הם מגודל יחידת המימון.

לדעת רוב חברי ועדת הכנסת, חקיקה זו אינה נכונה, אינה ציבורית, לא צודקת וגם לוקה בחסר בתפיסת היסוד שלה, שכן מדובר קודם-כול בהעברת סכום ניכר ביותר, שלפי חישובים מסתובב סביב 100,000-120,000 שקל בשנה – –

דוד מגן (הליכוד):

במישור העקרוני, אם זה יהיה 1%, אתם תסכימו?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא.

דוד מגן (הליכוד):

מדוע?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

עוד מעט אומר כאן.

— וההיקף הוא היקף עצום. אבל יסוד התפיסה של מציע החוק, חבר הכנסת מאיר שטרית, שגוי לדעת רוב חברי ועדת הכנסת, מפני שיחידת המימון, על-פי חוק מימון מפלגות, נקבעת אומנם על-פי מספר חברי הכנסת, אבל המחוקק לא העלה על דעתו שיחידת המימון הזו שייכת במשהו לחבר הכנסת, ולא עלה על דעתו — —

מאיר שטרית (הליכוד):

למה הצבעת בעד הצעת החוק?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני לא יודע, יכול להיות שטעיתי. על כל פנים, בהרהור נוסף, קשה לי מאוד לראות שהצבעתי בעד זה בקריאה הטרומית. אתה אומר, אז יכול להיות. אבל אין כל ספק שיש מקום לחשוב ולשקול. לשם כך זה עובר לוועדה, דנים באספקטים השונים. ואז התרשמתי שיש למציע טעות יסודית. הטעות היא בכך, שיחידת המימון אינה של חבר הכנסת, היא אינה עבור חבר הכנסת. והחישוב של מספר חברי הכנסת לצורך העמדת הכספים למפלגות הוא טכני — —

היו"ר ש' וייס:

הוא מכשיר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הוא מכשיר חישוב, ולא מעבר לזה.

אני גם רוצה להגיד כאן: עיקרו של חוק מימון המפלגות הוא לתת כסף למפלגה, למימון פעילות המפלגה, ולא לתת כסף למימון פעילות חבר הכנסת הבודד.

אנחנו סבורים, שמי שיש לו טענה באשר למה שמגיע לחבר הכנסת מבחינת הליווי, העזרה הפרלמנטרית וכן הלאה, יש לו טענה רצינית, והדברים שהעלה חבר הכנסת מאיר שטרית בפני ועדת הכנסת לגבי הליקויים, החסר, חוסר האמצעים לחבר הכנסת, הם נימוקים נכונים ביסודם, אלא שהמקום אינו בחקיקה הזו.

הנה אנחנו יודעים, חברי הכנסת, שאת הסיוע הפרלמנטרי שלנו אנחנו לא מקבלים מחוק מימון מפלגות, אלא מהכנסת. הנה אנחנו יודעים, חברי הכנסת, שיש סעיף בתקציב הכנסת שנקרא "מידע לבוחר", ובמסגרתו חבר הכנסת מקבל אמצעים למיניהם המאפשרים לו לרכוש ציוד, להוציא פניות אל בוחריו וכן הלאה וכן הלאה. ומי שיש לו טענה, שהכסף שהכנסת מעמידה לחבר הכנסת אינו מספק, יבוא בבקשה לוועדת תקציב הכנסת, שהיא ועדה משותפת לוועדת הכנסת ולוועדת הכספים, והיא דנה מדי שנה בגודל תקציב הכנסת, ויתבע את הגדלתו, ואז אנחנו נדון בכך, ואפשר יהיה גם להביא את זה למליאת הכנסת, ואפשר יהיה לשקול את העניין הזה.

ואני רוצה להגיד כאן, שחלק גדול מהטעמים שהעלה חבר הכנסת שטרית בפני הוועדה על החסרים והחסכים שיש לפרלמנטר ועל חוסר היכולת שלו לקבל אמצעים מתאימים, חלק גדול מהנימוקים האלה הם נכונים; אלא, חברי הכנסת, שלא חוק מימון המפלגות הוא המקור שצריך להיות לעניין הזה.

ובשולי העניין אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת: מפלגותינו שקועות עד צוואר בחוב. החוב גדול ומעיק. אנחנו חייבים לנושים מיליוני שקלים, ויהיה זה דבר נורא אם חברי הכנסת ישימו ידם עכשיו על 20% מיחידת המימון שעה שאין בידינו היום –

לימור לבנת (הליכוד):

מה זה "ישימו ידם"?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

– לשלם לאנשים שנתנו שירותים למפלגות ומגיע להם המימון הזה.

סאלח טריף (העבודה):

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

מה שקורה בסיעת מולדת עם הכסף של הסיעה, יותר טוב שלא נאמר אותו פה בקול רם. אבל אני רוצה להגיד: היו חברי הכנסת שהלכו לוועדה הציבורית לשכר חברי הכנסת והתגמולים בראשות פרופסור רוזן-צבי.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אל תפריעו, זה נושא רגיש ועדין.

סאלח טריף (העבודה):

אנחנו רוצים בגמר הקדנציה – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אז תצביע.

סאלח טריף (העבודה):

הוועדה הציבורית אינה מטפלת בעניין כראוי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הוועדה בראשות פרופסור רוזן-צבי אינה דנה בתנאי העבודה של חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

זה בכלל לא בתחום הסמכות שלה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא הוטל עליה לדון בזה והיא לא מוסמכת לדון בזה. היא הוסמכה לדון בשכר חברי הכנסת ובתגמולים בלבד. ולכן מי שהולך לשם ומי שהולך לחוק מימון מפלגות, אינו הולך לכתובת הנכונה. הכתובת הנכונה היא הכנסת, ועדת הכנסת, מליאת הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

זו בדיוק הטענה, שבועדת הכנסת – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברת הכנסת לימור לבנת, ראשית – לא כל עניין שאת וחברת הכנסת דליה איציק מביאות לוועדה, חייב להתקבל בה. היא שוקלת כל בעיה שמביאים. שנית, אילו העלית, למשל, הצעת חוק שהיו קוראים לה: הצעת חוק תקציב הכנסת, ובהצעת החוק הזו היית מערערת על הצעת התקציב של ועדת הכנסת ומכניסה שם אלמנט נוסף מגדיל, באמצעות המליאה, שמשפר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

ואז תאשר?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

התשובה היא, לא באופן אוטומטי, צריך לשקול כל דבר לגופו.

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני אומר כאן בשם הוועדה, שהדרך שהלכת בה, לגייס כסף לחבר הכנסת, לתנאי עבודתו, באמצעות חוק מימון מפלגות, היא דרך שגויה, בלתי נכונה, בלתי ציבורית, והיא לא הדרך הראויה.

חברי הכנסת, יש דרך להביא לדיון בוועדת הכנסת את הצרכים של חברי הכנסת. ואני רוצה לומר כאן, שהטענות שהעליתם, ואתם יכולים להעלות גם בהמשך, לא ייפלו על אוזניים ערלות. מעבר לזה אינני חושב שאני מוסמך לומר כאן היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו לא פותחים בדיון נוסף. חבר הכנסת שטרית ינמק את העמדה המנוגדת. מדוע אתם צריכים להתערב? מייד אאפשר לו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש מהכנסת ומהמליאה לסמוך את ידיה על המלצת ועדת הכנסת להסיר את הצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו חבר הכנסת מאיר שטרית, היזם – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש להפנות שאלה אל יושב-ראש הוועדה. היה דיון בוועדה, ואני מניח שהיושב-ראש משקף את מגוון הדעות בוועדה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא את מגוון הדעות בה. חבר הכנסת שטרית יציג את הדעה המנוגדת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה התמקדת בשאלה הטכנית – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, זו לא שאלה, זה נאום. ואת הנאום הזה ינאם חבר הכנסת מאיר שטרית, עם כל הכבוד, ולא אתה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השאלה שלי היא, מה עמדת הוועדה או מה עמדתך לגבי השאלה, אם במקום אחר – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני האזנתי לנאום של חבר הכנסת חגי מירום, הוא נתן גם נימוקים מוסריים בתחילת הנאום שלו, לא טכניים, בעיקר נימוקים מוסריים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש לדעת, האם חבר הכנסת יכול היום לעבוד בתקציב שיש לו ולמלא את תפקידו?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבר הכנסת שטרית ינמק את העמדה המנוגדת. אני לא מרשה את זה, עם כל החברות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אומר רק מלה אחת לסיכום, וגם אשיב לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ששאל שאלה נכבדה. לפי דעתי, הלוך הרוחות בוועדת הכנסת, נכון להיום, הוא שהעזרה הפרלמנטרית שניתנת כאן בכנסת אינה מספקת. ולי אין כל ספק שבתקציב 1995 זה יבוא לידי ביטוי. אינני חושב שאני מוסמך לומר יותר מכך בשם הוועדה, ואני חושב שיש דרכים להכריע על כך בכנסת.

אני רוצה לומר כאן לכולם: אחת הסיבות לכך שהוועדה הציעה להסיר היא ההערכה, שממילא בסופו של דבר החוק הזה לא יחוקק, מפני שגזברי המפלגות של כולנו יבואו לסיעות ובסיעות יכריעו במשמעת סיעתית, כדי שלא לקבל את ההצעה הזאת. ולפי דעתי, חבל ללכת בדרך חקיקה לא נכונה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו חבר הכנסת מאיר שטרית יסביר בנחת את עמדתו. אחר כך תהיה הצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לומר, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית ללא התנגדות של הממשלה. שר המשפטים, שענה על הצעתי, הודיע שהממשלה איננה מתנגדת להצעה. לא רק זאת, אלא חבר הכנסת חגי מירום עצמו, יושב-ראש ועדת הכנסת, הצביע בעד הצעת החוק. לפתע הוא שינה את עמדתו בצורה נחרצת, נגד החוק, כנראה קיבל "נו-נו-נו" מגזבר המפלגה. חברי מפלגת העבודה שהצביעו בעד הצעת החוק הם חברי הכנסת אברהם יחזקאל, רענן כהן, דוד ליבאי, חגי מירום, אביגדור קהלני ויעקב שפי. וכנ"ל הצביעו על החוק מכל סיעות הבית, גם ממולדת, גם מש"ס, גם מצומת, גם מהליכוד.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת שטרית, אתה עושה פה דבר שלא ייעשה. לעתים חבר כנסת מבקש צ'אנס להעביר הצעה בקריאה טרומית. הוא מביא הצעת חוק ואומר: תנו לי לפחות להעביר את זה לוועדה – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא ביקשתי דבר כזה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

מה שאתה עושה פה יביא לכך שחברים לא יתמכו בהצעת חוק בפעם הבאה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא ביקשתי שיינתנו לי צ'אנס להעביר הצעת חוק בקריאה טרומית. אין לי עניין להעביר סתם הצעה בקריאה טרומית. העניין הוא להעביר חוק. את זה ביקשתי והסברתי לחברים, ואני חוזר על ההסבר הזה.

רבותי, תודו על האמת, כחברי כנסת אין לנו כלים לעבודה. איננו מסוגלים – – –

אברהם פורז (מרצ):

זו אשמת המפלגות.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת פורז, לך יש מימון מהסיעה שלך לעוזר. לי אין. ואני אומר לך שזה, לדעתי, חוסר אחריות שאנחנו כחברי כנסת איננו יכולים למלא כהלכה את תפקידנו, איננו יכולים לבצע הלכה למעשה את הביקורת על הממשלה. אני יכול להביא דוגמאות למכביר. אבל יש דוגמה קיצונית ביותר, ובה אשתמש.

רבותי, יש ועדה משותפת לתקציב הביטחון, ועדה משותפת לוועדת החוץ והביטחון ולוועדת הכספים. תפקידה לבקר את תקציב הביטחון. אני חבר בוועדה הזאת כל שנתי בכנסת. תקציב הביטחון מוגש לדיון בערמה של ספרים שאסור להוציא אותם מהחדר. ואתה צריך לאשר תקציב של מיליארדים בלי יכולת לבדוק שום דבר אלמנטרי. אני אומר לכם, רבותי, אין בקרה פרלמנטרית על תקציב הביטחון, ולא על נושאים אחרים.

חבר הכנסת חגי מירום, אינני עומד על ה-20%. אני מוכן, ואני אומר את זה בפירוש, שיהיה פחות מ-20%. ובהצעת החוק שלי נאמר שתהיה ועדת כנסת, ועדת תקציב שתקבע תקנות איך ישתמשו בכסף הזה, באמצעות הכנסת, ולא שהכסף יינתן אישית לחבר הכנסת. אין סיבה בעולם שלא לתת לחבר הכנסת את הכסף ואת האמצעים לעשות את עבודתו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איפה הגבול?

מאיר שטרית (הליכוד):

רבותי, בעיני זה לא פחות כשר שלחבר הכנסת יהיו האמצעים לעשות את עבודתו בכנסת. זה בוודאי לא יותר כשר לתת את הכסף למנגנון המפלגתי, שעושה עם זה מה שהוא רוצה. זה יותר כשר בעיניך? בעיני זה לא כשר.

חבר הכנסת חגי מירום, אם אתה מתכוון להציע מימון בתקציב אחר, אני אלך אתך. בוא נאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה ראשונה, ובין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה אני מוכן לתקן את הצעתי לפי הצעתך למימון אחר.

לכן, רבותי, אודה לכם אם תתמכו בהצעתי.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אחרי זה אני ארצה לתת לכם עצת ביניים בעניין זה. חברי הכנסת, מי תומך בבקשתו של יושב-ראש ועדת הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), התשנ"ג–1993?

הצבעה מס' 4

בעד הצעת ועדת הכנסת – 15

נגד – 22

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון ייעוד לסיוע לחבר הכנסת), התשנ"ג–1993, לא נתקבלה.

רן כהן (מרצ):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ש' וייס:

לא מוסיפים.

15 תומכים, 22 מתנגדים. לפיכך, הטיפול יימשך ובסופו תבוא ההצעה לקריאה ראשונה וכן הלאה.

חברי הכנסת, יש לי בינתיים הצעה קונסטרוקטיבית. חבר הכנסת שטרית התלונן על כך שאין לחברי כנסת אמצעים וכלים לעבודה הפרלמנטרית. יש לנו יחידה לריכוז מידע שמשתוקקת לחברי כנסת שיגיעו אליה, והיא יכולה להעניק לכם עזרה יוצאת מן הכלל. בואו בהמוניכם. ויש עוד כלים פרלמנטריים, שלדאבוני קבוצה קטנה של חברי כנסת מנצלת אותם. בלי קשר למה שיקרה עם החוק הזה.

הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ג-1993

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. יציג את ההצעה חבר הכנסת אברהם בורג, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. בבקשה.

אברהם בורג (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני הכנסת את הצעת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת להסיר מסדר-יומה של הכנסת הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אני רוצה להסביר בקצרה במה מדובר.

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ הניחה על שולחן הכנסת ביוני 1993 הצעת חוק, שהסעיף המרכזי שבה הוא תנאי לקבלה למוסדות להשכלה גבוהה הקובע לאמור: "התנאי לקבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה הוא שהנרשם ללימודים זכאי לקבל תעודת בגרות או שהוא בעל תעודת בגרות ישראלית – – –", וכו'. משמע, ביטול הבחינות הפסיכומטריות לחלוטין, וקבלה למוסדות להשכלה גבוהה רק על סמך תעודת בגרות. ועדת החינוך והתרבות של הכנסת – – –

חגי מירום (העבודה):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו דנים בנושא חדש. אני מבקש להפסיק. נא לא להפריע. היתה הצבעה, חבר הכנסת שטרית זכה, והחוק נוסע הלאה. ועכשיו יש לנו נושא חדש.

אברהם בורג (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, שקיימה כמה דיונים מעמיקים מאוד בנושא הזה, הגיעה למסקנה שהבחינות הפסיכומטריות אינן לרועץ לתלמידים שמוגדרים בדברי ההסבר – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא שומעים.

אברהם בורג (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, מכיוון שאיש לא מקשיב, אני מציע לעבור להצבעה.

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק, נעבור להצבעה. אבל לא היה צלול. אבקש מהמזכיר לצלצל. יש לנו חמש דקות. מה נעשה בחמש הדקות האלה? אולי נארגן שירה בציבור?

סליחה, חברת הכנסת סלמוביץ, את תציגי את ההצעה שלך, כדי שידעו אם להצביע בעד או נגד. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ תנסה לשכנע אותנו מדוע להמשיך במהלך.

קריאה:

ואם היא לא רוצה?

היו"ר ש' וייס:

היא תקצר.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני אעשה את זה בקיצור נמרץ, פשוט אני מנצלת את הדקות שצריכות לחלוף מרגע הצלצול.

אני רוצה לנצל את הרגעים האלה לציטוט מתוך העיתון "כלבו", 10 בדצמבר 1993, שהאוניברסיטה מסתירה מחקרים עם נתונים על יעילות הבחינות הפסיכומטריות: "יחידת הערכה של האוניברסיטה מסתירה תוצאות מחקרים שבדקו את יעילות המבחן הפסיכומטרי. המחקרים שמומנו על-ידי המועצה להשכלה גבוהה והועברו למשרד החינוך הוכרזו חסויים. יחידת ההערכה נועלת את תוצאות המחקרים בכספות באוניברסיטה ולא ניתן לעיין בהם אלא לאחר קבלת אישורים מיוחדים. גם מרצים המבצעים מחקרים בנושא נאלצים לבקש אישור לשימוש בנתונים".

היו"ר ש' וייס:

רבותי, כך אני לא אאפשר. אני מודיע לכם שאם בעוד שתי דקות חברת הכנסת אסתר סלמוביץ תסיים את דבריה, תהיה הצבעה בעוד שתי דקות. אני מצטער מאוד שבנושאים כל כך חשובים ההצבעות הן פרי המקריות, עד שמביאים חבר כנסת מהמזנון, כשהוא צריך להיות פה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

"המחקרים בדקו את הקריטריונים – –"

היו"ר ש' וייס:

אילו הכרעות נופלות כאן, הכרעות מזנון.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

"– – לקבלה באוניברסיטה, אם ציוני המבחנים הפסיכומטריים וממוצע בחינות הבגרות אכן מנבאים את הצלחתו של התלמיד בתוכנית הלימודית."

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו לה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

"החל מ-1988 ביצעה האוניברסיטה כמה מחקרים שבדקו את הקשר – – –"

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, רוצים להבין. את יכולה לוותר על הנאום, אבל רוצים להבין.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני מוכנה לוותר אם הזמן הגיע לקצו.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד דקה.

רון נחמן (הליכוד):

אסתר.

היו"ר ש' וייס:

תראו איך אנחנו עושים הצבעות כאן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני מוותרת, ואני מבקשת לעבור להצבעה.

היו"ר ש' וייס:

נא לשבת, עוברים להצבעה.

חברי הכנסת, מתוך אחריות מסוימת לנושא, אנחנו ניגשים להצבעה. יש כאן ויכוח בין שתי אסכולות: אסכולה אחת, שחושבת שצריך בחינות פסיכומטריות, ואסכולה אחרת, שחושבת שאין בהן צורך, עם כל המשתמע מכך. חברי הכנסת, מי תומך בבקשתו-הצעתו של יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת – הצעת ועדת החינוך והתרבות, להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ג-1993? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד הצעת ועדת החינוך והתרבות – 25

נגד – 20

נמנעים – אין

הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק חינוך (קבלה ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ג-1993, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

25 תומכים, 20 מתנגדים, אפס נמנעים. ההצבעה נגמרה והצעת החוק יורדת, כמובן, מסדר-היום.

אני מזמין עכשיו את סגן יושב-ראש הכנסת רפי אדרי לנהל את הישיבה, ואני עד עכשיו לא מבין למה הבאתם אותי לכאן.

הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון – הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ג-1992

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון – הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת רפאל איתן. אני מבקש מיושב-ראש ועדת החינוך והתרבות להציג את ההצעה.

אברהם בורג (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני הכנסת את הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון – הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת רפאל איתן.

הצעת החוק קובעת, כי ייאסר על המורים ועל ארגוני המורים לשבות או להשבית את פתיחת שנת הלימודים. החוק הזה הובא פעמיים לפני ועדת החינוך. אני חייב להגיד בהגינות לחברי המליאה: לא רבים מחברי הבית נכחו בדיון הזה ולא רבים מחברי הוועדה. בדיון אחד, דומני היו שני חברי כנסת חברי הוועדה; בדיון השני ההצבעה היתה רק על-פי הקול שלי, לא היו חברי ועדה נוספים, וחבר הכנסת איתן לא יכול היה להצביע בשל העובדה שלסיעתו אין נציגות בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

אבל הוועדה שמעה את עמדות אנשי המקצוע השונים, גם ארגוני המורים, גם מערכת הייעוץ המשפטי של מערכת החינוך, והשתכנעה שאין מקום להצעת חוק מהסוג הזה: א. משום שיש ספק גדול אם היא עולה בקנה אחד עם חוק-יסוד: חופש העיסוק; ב. משום שאין מקום להגיע להסדר מהסוג הזה בלא הסדר כללי של איסור שביתה בשירותים חיוניים.

התקיימה הצבעה, ועל-פי ההצבעה בוועדת החינוך של הכנסת, שכאמור עברה על-פי קול אחד בלבד, קולי, אני מביא היום את הצעת ועדת החינוך של הכנסת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת איתן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, חבר הכנסת בורג.

אני מבין שחבר הכנסת רפאל איתן רוצה לנמק. חמש דקות, אדוני.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק נועדה להבטיח פתיחת שנת לימודים כסדרה, שלא תופר החגיגות של אירוע חשוב כזה בקרב למעלה ממיליון ילדים. זאת לא הצעה פוליטית והיא לא עולה כסף. נשמע ופורסם בימים האחרונים, שמבול הצעות החוק שהכנסת מוצפת בהן גורם לגירעון תקציבי גדול, שאין לו כיסוי. אין הצעת חוק זו פוגעת בזכויות המורים והמורות, אין ההצעה הזו עולה כסף לאוצר כלל וכלל. על כן אני מבקש את תמיכתכם להעברת הצעת החוק לקריאה ראשונה, בניגוד לעמדת ועדת החינוך של הכנסת, ולהעבירה לוועדת הכלכלה להמשך הדיון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת איתן. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת ועדת החינוך ומי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד הצעת ועדת החינוך והתרבות – 22

נגד – 20

נמנעים – אין

הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון הבטחת הפתיחה של שנת הלימודים), התשנ"ג-1992, נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 22, נגד – 20. הצעת ועדת החינוך והתרבות להסיר מסדר-יומה של הכנסת את הצעת החוק התקבלה, והנושא יורד מסדר-היום.

שר החוץ האמריקני במזרח התיכון והתהליך המדיני תקוע

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: שר החוץ האמריקני במזרח התיכון והתהליך המדיני תקוע – של חבר הכנסת זאב בנימין בגין, סיכום הדיון. אני מזמין את חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת סאלח טריף, אתה רשום לסיכום הדיון של הנושא: שר החוץ האמריקני במזרח התיכון. אתה מוותר, אדוני?

אדוני, האם אתה מוכן לסכם את הדיון?

סאלח טריף (העבודה):

לא, בידי הצעת סיכום.

היו"ר ר' אדרי:

כלומר, אתה לא רוצה לסכם את הדיון, אלא אתה רוצה – – –

סאלח טריף (העבודה):

אני מופתע, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

כך רשום. אני מבין שאתה רוצה להציע הצעת סיכום.

סאלח טריף (העבודה):

לא, את הצעת הסיכום יביא יושב-ראש הקואליציה.

דן מרידור (הליכוד):

קודם צריך חבר הכנסת בגין לסכם את הדיון ואחר כך תובאנה הצעות הסיכום.

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, חבר הכנסת סאלח טריף, אני מודה לך.

יסכם את הדיון חבר הכנסת זאב בנימין בגין. בבקשה, אדוני.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה לרגע. על-פי התקנון, חבר הכנסת בגין לא מוגבל, אבל אני בטוח שהוא יעשה זאת בצורה תמציתית, טובה ונכונה. אני חייב הייתי להודיע לו שעל-פי התקנון הוא לא מוגבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אשתדל להגביל את עצמי באופן סביר, כך שנוכל גם להצביע על הצעה שאני מקווה שתהיה מוסכמת על הרבים.

אבל אני מבקש לפתוח ולומר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כי שמעתי את נאומו של שר החוץ היום אחרי הצהריים. כפי שאמר חבר הכנסת קהלני, הוא הדאיג חלק חשוב מסיעת מפלגת העבודה לפני שבוע, וחבר הכנסת קהלני אמר שהוא לא הרגיע אותם חברי כנסת חשובים בסיעת מפלגת העבודה, בנאומו היום.

בנאומו היום, כפי שאשתדל להוכיח, המשיך שר החוץ שמעון פרס להטעות את הציבור. וכדי להבין שההטעה הזאת היא כמעט מסורת במפלגת העבודה, אני מבקש, חברי הכנסת, להביא בפניכם –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני. אני מבקש מחברי הכנסת העומדים לשבת ולאפשר לנואם לסכם את הדיון. בבקשה, אדוני.

אלי דיין (העבודה):

כמה זמן יש לו?

היו"ר ר' אדרי:

הוא לא מוגבל.

אלי דיין (העבודה):

מה זה הוא לא מוגבל? ממתי אין הגבלה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני שמעתי על 20 דקות, אדוני היושב-ראש, אבל אם היושב-ראש אומר שאין הגבלה, יש לסמוך על היושב-ראש. אני אגביל את עצמי.

דן מרידור (הליכוד):

רק בזמן, לא בתוכן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני יושב-ראש הקואליציה, הרי אתה לא יכול להתלונן. הממשלה היא זאת שיצרה את התקדים שלא ייאמן בשום פרלמנט. לפני חודשים אחדים היא עשתה פיליבסטר לעצמה. אתה זוכר זאת? אז אני מציע שלא תתלוננו על כך שהיושב-ראש מעניק לי זמן ללא הגבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, חבל על הזמן. אני בטוח שחבר הכנסת זאב בנימין בגין יגביל את עצמו ויעשה זאת בצורה תמציתית וטובה ביותר.

אלי דיין (העבודה):

בכל הכבוד, לא נראה לי שהזמן הוא בלתי מוגבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תהיה הגבלה, חבר הכנסת דיין. תהיה הגבלה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה תיקון התקנון.

היו"ר ר' אדרי:

למעשה, מצאנו גם במקום מסוים שזה כן מוגבל. תודה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אין לי היכולת הפיסית והנפשית של חבר הכנסת מיכאל איתן לנאום ללא הגבלה עשר או 11 שעות. אני אשתדל להעביר את הדברים בקיצור האפשרי.

אבל, חברי הכנסת, אני חוזר לניסיון ההטעיה החוזר של ראשי מפלגת העבודה. וכדי להוכיח שבעזרת ההטעיה הזאת הם עלו לשלטון, אני מבקש, אדוני היושב-ראש, ברשותך, להביא בפני הכנסת מסמך שאיננו אלא מודעת בחירות מטעם הליכוד, אשר פורסמה לפני שנתיים פעם אחת בלבד.

זו המודעה וכך כתוב בה: "מי מאחורי רבין?". ובהמשך כתוב: "מאחורי יצחק רבין עומד שמעון פרס; מאחורי שמעון פרס עומד יוסי ביילין; מאחורי יוסי ביילין עומד יוסי שריד; מאחורי יוסי שריד עומד מוחמד מיעארי; מאחורי מוחמד מיעארי עומד יאסר ערפאת".

זו המודעה שפורסמה בשם הליכוד פעם אחת. מדוע? מפני שנציגי מפלגת העבודה בוועדת הבחירות המרכזית טענו, שהמודעה הזאת היא בבחינת השמצה נוראה שאין לאפשר את פרסומה ברבים. איך אפשר, כך טענו, להציב בראשית השלשלת יצחק רבין ובסופה מתחבר איכשהו יאסר ערפאת. וכבוד השופט חלימה, יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, אדם טוב, תמים בוודאי, קיבל את הטענה הזאת, ולא יכולנו להמשיך לפרסם את המודעה הזאת.

על יסוד ההטעיה הזאת, גם על יסוד ההטעיה הזאת, עלתה מפלגת העבודה לשלטון, וההטעיה נמשכת.

אומר שר החוץ בניסיון ההטעיה הנמשך: עליכם להבין שללא ויתור מסוים טריטוריאלי ברמת-הגולן לא יכול להיות הסכם, חוזה שלום עם אסד.

אלי דיין (העבודה):

אתה סבור אחרת?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני לא אמרתי שאני בטוח אחרת, אבל אני רוצה להביא לידיעתך, חבר הכנסת דיין, מהו יסוד ההטעיה.

באומרו זאת מנסה שר החוץ ליצור את הרושם המוטעה, שעל-פיו אם יהיה ויתור טריטוריאלי מסוים ברמת-הגולן, כן יהיה הסכם עם אסד. אתה, חבר הכנסת דיין, חושב אחרת? אתה חושב שעל יסוד ויתור טריטוריאלי קטן, בינוני, גדול ברמת-הגולן, יהיה בעתיד, בשנים הקרובות, הסכם עם סוריה בראשות אסד? אתה הרי לא חושב כך.

בנימין טמקין (מרצ):

בקיצור, לא אתה ולא הוא צודקים. סימן שיש דרך שלישית, ואני בטוח שאתה יכול לפרט אותה כאן ועכשיו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אתה בא מהאקדמיה ולא פחות מאשר לאחרים בוודאי יקר ללבך הרעיון שגם בפוליטיקה צריך אמת בפרסום ואסור להטעות, גם לא הטעיה מתוחכמת, גם לא הטעיה מרומזת. אומר שר החוץ שדרושה פשרה בגולן – – –

בנימין טמקין (מרצ):

זה כמו להדביק מדבקה "שלום עם הגולן". זו אמת בפרסום? יש שלום עם הגולן?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אתה עכשיו גורם לכך שזמן הנאום שלי יהיה כנראה קרוב לבלתי מוגבל, אבל אני אמשיך, בכבוד.

מדבקה שעליה הכתובת "שלום עם הגולן" היא משאת נפש חשובה מאוד, רצינית מאוד, ואני אביא בהמשך כמה דברים המוכיחים – – –

אלי דיין (העבודה):

עכשיו אני מבין. יש הבדל בין משאת נפש לבין פרסום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ואני עכשיו אביא דברים אחדים, דווקא לא מבית-מדרשנו, המוכיחים את יסוד ההטעיה של שר החוץ וחבריו, כאשר הם מנסים לרמוז, כאילו על יסוד פשרה טריטוריאלית מבית-מדרשה של מפלגת העבודה, אפשר יהיה להשיג הסכם עם אסד. בלשוננו של ראש הממשלה, בעניין הזה, לא דובים ולא זבובים. היה לא תהיה.

יוסי כץ (העבודה):

מה ההבדל בין זה לבין הנסיגה שבוצעה בסיני – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אגיע גם לכך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאנחנו רוצים שלום בלתי מוגבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אגיע גם לכך, ויהיה לי תנא דמסייע שאתה בוודאי תשמע בכבוד את דבריו.

יש שני נימוקים שאינם יכולים לעמוד בכפיפה אחת בעניין זה. הרי מה נאמר לנו בשנתיים האחרונות על-ידי דוברי הממשלה? המצב השתנה, העולם השתנה, ברית-המועצות נסוגה מהמזרח התיכון, סוריה איננה יכולה לאסור עוד מלחמה על ישראל. לכן, אנחנו לא רק צריכים אלא יכולים לוותר ויתורים מרחיקים לכת בגולן. ויכולים אפילו, לשיטתם של חבר הכנסת טמקין וחבריו, לוותר ויתורים על הגולן, על הגולן כולו; לוותר עליו, כי אפשר ליטול סיכונים. סוריה היא כבר לא מה שהיתה.

כאשר זה נאמר מפי דוברי הממשלה, זה יכול להיות בעל היגיון משלו. אבל כאשר, כעבור זמן מסוים, אומר ראש הממשלה, כי אם לא יהיה הסכם בתוך חודשים אחדים, על יסוד פשרה טריטוריאלית בינתיים, כדבריו, עלולה לפרוץ מלחמה עם סוריה, ביוזמה סורית, בדיוק מתמטי, בתוך שלוש עד שבע שנים – גם זה יכול להיות נכון, רק ששני הנימוקים האלה בכפיפה אחת לא יכולים לדור. אם אנחנו יכולים לקחת על עצמנו סיכונים מרחיקים לכת ולסגת עד קו עין-גב, מפני שסוריה אינה יכולה לאסור מלחמה, אנא אל תאיימו עלינו במלחמה ביוזמה סורית בתוך שלוש עד שבע שנים אם לא נחתום אתה הסכם עד ראש השנה הבא עלינו לטובה.

גם זאת, אני מבין ממנוד ראשך, חבר הכנסת כץ, גם זאת הטעיה נוספת של הממשלה הנוהגת על-פי דרכה.

אביא בפניכם עתה, חברי הכנסת, דברים אחדים, שנאמרו דווקא כבדרך אגב, ואולי הם מגלים את לב אומרם יותר מאשר הצהרות מוכנות מראש. אביא דברים של ראש הממשלה מר יצחק רבין במרוצת השנה האחרונה, בהפרשים של חודשיים.

אומר מר רבין כך בחודש אפריל שנה זו: "אין ויכוח שהקו הנוכחי ברמת-הגולן, צבאית, יותר טוב מכל קו אחר מערבה. אין ויכוח על זה". דברי ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. הוא, כנראה, מבין משהו בעניין הזה.

אומר ראש הממשלה בחודש יוני הדברים הבאים: "כל עוד יש סכנת מלחמה עם סוריה, אין סיבה לתזוזה של סנטימטר אחד".

אז עכשיו, כדי להסיק מסקנה הגיונית, צריך לשאול, האם יש או אין סכנת מלחמה עם סוריה, והאם תהיה סכנת מלחמה עם סוריה גם אם תחתום אתנו על חוזה שלום, לאחר מכן. אני חושב שגם על השאלה זאת הואיל להשיב לנו, בלי משים, כבוד ראש הממשלה ושר הביטחון, כאשר הביע את דעתו על המהות היסודית של סוריה ודעתה על ישראל ותחושותיה כלפי ישראל בחודש פברואר שנה זו.

ומה אמר ראש הממשלה על מגמותיה היסודיות של סוריה? כך אמר: "לו יכלה סוריה לגרום להיעלמותה של ישראל מן המפה, היתה שמחה לעשות זאת, אבל היא פשוט לא יכולה".

מדוע היא לא יכולה? בין השאר, מפני שאנחנו יותר חזקים באופן כללי, ובין השאר, משום שאנחנו חזקים בהיותנו על רמת-הגולן, על קו פרשת המים בגולן, על השטח השולט ברמת-הגולן. כפי שאמר ראש הממשלה: "אין ויכוח שהקו הנוכחי ברמת-הגולן, צבאית, יותר טוב מכל קו אחר מערבה. אין ויכוח על זה". אני מסכים עם ראש הממשלה; אין ויכוח על זה.

ולכן, כאשר מביע ראש הממשלה את דעתו המוצקה שסוריה, מבחינת המגמה ארוכת הטווח, היתה שמחה לראות בהיעלמותה של ישראל – נדמה לי שאתה מופתע במידה מסוימת מן הדברים האלה, חבר הכנסת טמקין – המסקנה ההכרחית היא, שאסור לנטוש את הקו הזה, שהוא צבאית היחיד הטוב ביותר להגנה, ברמת-הגולן.

בנימין טמקין (מרצ):

במקרה של מלחמה.

אלי דיין (העבודה):

זו התפלספות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל הרי אומר ראש הממשלה – תבין, חבר הכנסת טמקין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבין יפה מאוד.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא, אני חושש שלא.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה לא מבדיל בין – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת בני טמקין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה בסדר, זה בסדר.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, זה לא בסדר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, זה בסדר, אני תמיד שמח ללמוד.

היו"ר ר' אדרי:

גם הזמן מוגבל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אלא מאי, חבר הכנסת טמקין? אין לך ויכוח אתי, יש לך ויכוח עם ראש הממשלה. הוא מדבר על המגמה ארוכת הטווח. הוא לא מדבר על תנאים המשתנים בעקבות חתימת הסכם. "לו יכלה סוריה – --

בנימין טמקין (מרצ):

"לו יכלה" – זה לא אומר – --

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

יש אנשים -- --

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בני טמקין, עם כל הכבוד לך, אפשרתי לך ארבע פעמים בלי להעיר, ואודה לך אם תואיל לכבד גם את ההתנהגות השנייה.

בנימין טמקין (מרצ):

-- --

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מבחינתי, אדוני היושב-ראש, זה בסדר גמור, ואם יש קשיים לחבר הכנסת טמקין להבין את ראש הממשלה שהוא תומך בו, אני אשמח לעזור לו לפתור את הקשיים האלה.

אני מבקש להדגיש, רבותי חברי הכנסת, שהדברים האלה הושמעו מפי ראש הממשלה – לא בפברואר 1986, לא בפברואר 1988, גם לא בפברואר 1990, גם לא בפברואר 1992, אלא בפברואר 1994, השנה. אחרי כל האמירות על שינוי יסודי באסטרטגיה הסורית, על הפיכת הלבבות, על הפיכת המוחות, אחרי כל אלה, טוען ראש הממשלה, אני משעמם אתכם, אבל כדאי שתבינו: "לו יכולה סוריה לגרום להיעלמותה של ישראל מן המפה, היתה שמחה לעשות זאת, אבל היא פשוט לא יכולה".

וכשתמצא ידה והיא תחשוב שהיא תוכל, מה היא תעשה על-פי ההיגיון הזה? היא תאסור עלינו מלחמה, אולי לא מושלמת, לא שלמה, לא טוטלית, מוגבלת. תאסור עלינו מלחמה. הרי זה מתחבר יפה עם האיום של ראש הממשלה, שאם כך וכך לא יקרה, בתוך שלוש עד שבע שנים – בדיוק מתמטי – תאסור עלינו סוריה מלחמה. איך זה מסתדר עם ההנחות האופטימיות לגבי שינוי דעתו של אסד? אסד הוא אדם פרגמטי. דיברנו על זה לא פעם אחת. אדם פרגמטי משנה את התנהגותו על-פי המציאות. כל עוד אנחנו על רמת-הגולן, הוא לא יכול לעולל לנו רעות גדולות מדי.

בנימין טמקין (מרצ):

מה קרה ב-1973, חבר הכנסת בני בגין?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ניצחנו.

בנימין טמקין (מרצ):

אני ממש מתפלא עליך. איפה היינו ב-1973?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תאר לעצמך, חבר הכנסת טמקין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

היינו בדגניה או היינו ברמת-הגולן?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת בני טמקין, חבר הכנסת בני טמקין, תאר לעצמך – – –

דן מרידור (הליכוד):

איפה התחילה המלחמה?

בנימין טמקין (מרצ):

התחילה מלחמה, היינו על הרמה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל הבסנו אותם. תאר לעצמך שהמלחמה היתה מתחילה מקו עין-גב-תל-קציר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל יהיה שלום. החזרת הגולן תהיה תמורת שלום, לא חינום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל הרי במידה מסוימת יכולתי לצפות את ההערות האלה מחברי סיעת מרצ ומחברי סיעת חד"ש. במפלגת העבודה קצת יותר קשה. הם לא כל כך אופטימיים כמוכם, ועל כן אני אביא את המסקנה – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האופטימיים מנצחים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא שמעתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האופטימיים מנצחים.

דן מרידור (הליכוד):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האופטימיים מנצחים. אני הבאתי בפעם הקודמת את דבריו האופטימיים של ראש הממשלה ושר הביטחון דהיום. אז הוא לא היה ראש הממשלה ושר הביטחון; אז הוא היה ארבע שנים אחרי סיום כהונתו כרמטכ"ל, מייד עם סיום כהונתו כשגריר ישראל בארצות-הברית, אדם המתמצא בחומר, והוא – חברת הכנסת גוז'נסקי, זה לקח חשוב – בחודש יולי 1973, באותה נימה אופטימית שבה את מדברת, כתב מאמר שכדאי שיפורסם בכל בית בישראל, בעיתון "מעריב", באמצע חודש יולי, ארבעה חודשים לפני המלחמה. אין לי הדברים כאן לפני, אצטט מן הזיכרון. הוא אמר: גם לנוכח פריסת כוחות מעבר לתעלה ואיומים מן הצד השני, אל לנו לפרוס את כוחותינו כל עוד תעלת סואץ מגינה עלינו. אופטימי, אופטימי.

קריאה:

מי כתב את זה? לא שמעתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כתב את זה מי שהוא היום ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, שיש הנחה מקובלת בציבור שהוא בעל מונופול לאומי ובין-לאומי על הבנה בביטחון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ב-1973 שילמנו מחיר נורא על הקונצפציה הנוראה הזאת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

על אופטימיות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

על הקונצפציה הנוראה הזאת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

על אופטימיות חסרת יסוד, על אשליה נוראה: הכול בסדר, ועוד מעט בחירות, בחורינו מגינים. זה היה יסוד האשליה. אני לא חושב שאנחנו צריכים להיקלע למצב אופטימי נוסף ולשאת בתוצאותיו.

אבל מי אני? מה אני מבין? אני בסך הכול בעל דרגה נמוכה בצה"ל, חוגר. אני בכל זאת רוצה להביא דברים מפי אדם שאיננו חבר הליכוד, שהוא דווקא מקורב למפלגת העבודה, והוא דווקא היה אלוף בצה"ל והוא דווקא בעל הבנה גם בטכנולוגיה מודרנית בהיותו שנים אחדות נשיא של מוסד מחקר חשוב בישראל.

וכך אומר אותו אדם לגבי רמת-הגולן בתנאי שלום – אביא את הדברים בשם אומרם, אני אגלה את שמו בעוד דקה או שתיים, ובינתיים אמתח את סבלנותו של חבר כנסת אחד או שניים – ברשותכם: "בשום תנאי, בשום ערבות, לא אמריקנית, לא של האו"ם, לא של אירופה, לא לטווח קצר, לא לטווח ארוך, לא בסידורי ביטחון, לא לאורך שנים, בשום תנאי אסור לסגת מהגולן עד לשפת הכינרת בעין-גב. אין דבר כזה ולא יהיה". אני ממשיך לצטט: "זהו סיכון קיומי לישראל, סיכון פסי ממשי. שום ממשלה בישראל איננה רשאית ליטול על עצמה את הסיכון הזה". חבר הכנסת כץ, שאלת אותי שאלה לפני חמש דקות, אני עונה לך בהמשך הציטוט של אותו אדם חשוב: "ההשוואה עם מצרים – תסלח לי, אלה לא המלים שלי – היא איוולת בלתי נסבלת. שם חוצץ בין שתי המדינות מדבר רחב ידיים שנותן לישראל ולצה"ל – – –"

יוסי כץ (העבודה):

לא אני רציתי לגור בפתחת-רפיח.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מסביר לך עכשיו, רצית להבין: "שם חוצץ בין שתי המדינות מדבר רחב ידיים שנותן לישראל ולצה"ל טווח התרעה גדול להגנת המדינה. אדם רציני, איש ביטחון ומדינאי לא יטען שמותר להפקיר את קיומה של ישראל בידי הרצון הטוב של שליט סוריה הנוכחי – – –"

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את זה אתה אומר בעידן ה"סקאדים"?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא אני, אני מביא דברים. אני אסביר לך גם זאת.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני לא הערתי לך שלוש פעמים. אנא בטובך, הואילי נא. שלוש פעמים לא הערתי לך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל אלו היו קריאות ביניים קצרות.

היו"ר ר' אדרי:

כן, התחשבתי בזה. אבל הואילי נא, אפשרי לנואם להמשיך. אני אודה לך. יש לו עוד דקה וחצי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא, לא, אדוני היושב-ראש, אני מצטער. אני ויתרתי על חוסר המגבלות על נאומי. אחר כך מצאת לי סעיף בתקנון. בינתיים – "זמן פציעות". אני צריך להשיב תשובה חשובה מאוד לחברת הכנסת גוז'נסקי.

אני ממשיך בציטוט מפי אותו אדם שאיננו חבר ליכוד, ואני חוזר: "אדם רציני, איש ביטחון ומדינאי לא יטען שמותר להפקיר את קיומה של ישראל בידי הרצון הטוב של שליט סוריה הנוכחי, או מי שיבוא בעתיד תחתיו". והוא ממשיך: "נסיגה מכל רמת-הגולן עד הסנטימטר האחרון לא זו בלבד שאיננה מבטיחה שלום" – חבר הכנסת טמקין – "היא גם פיתוי גדול לסוריה לתקוף את ישראל ולחסל אותה. מדינה אחראית איננה נוהגת כך. ישראל חייבת להיערך כך שהמעבר החזוי והאפשרי בין שלום למלחמה ימצא אותה בעמדות שבהן אפשר להגן על קיומה". דברי האלוף בדימוס עמוס חורב, נשיא הטכניון שנים רבות, אדם שמעולם, במידה שידועה לי, לא היה חבר הליכוד.

אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש, תשובה קצרה לתהייתה של חברת הכנסת גוז'נסקי, עניין הטילים ארוכי הטווח. חברת הכנסת גוז'נסקי חברתי, באופן שאולי יהיה לך מוזר, חשיבות השטח, ובייחוד רמת-הגולן, להגנה על מדינת ישראל עולה פי כמה וכמה דווקא בעידן הטילים. מדוע? מפני שעל-פי התרחיש – בעבר קראו לזה תסריט – שמצייר גם שר הביטחון, המלחמה הבאה, אם תפרוץ, ביוזמה סורית, כמובן, על-פי התרחיש הזה, תהיה מלווה בהטלת טילי קרקע-קרקע ארוכי טווח, חלקם בטווח בינוני, שמטרותיהם יהיו שתיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איפה הבסיסים של הטילים, על-יד דמשק, לא?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ועוד צפונית-מזרחית לדמשק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועוד צפונית לדמשק, מה אתה אומר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אם את לא רוצה להקשיב – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אני רוצה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני רוצה להסביר לך. בכל זאת, כשאני במליאה, בדרך כלל אני לומד לא מעט. כל אדם בא עם ניסיון, עם זווית ראייה, אני משתדל ללמוד, ולעתים קרובות לומד. אני מציע לך לנצל את ההזדמנות הזאת.

על-פי תרחישו של שר הביטחון, וכך הוא מכין את הכוחות, יש להתכונן למתקפת טילים סורית ואולי גם עירקית על ישראל. מהן המטרות של מתקפה כזאת עם תחילת המלחמה? – האוכלוסייה האזרחית, מצד אחד, ומרכזי החירום, שדות התעופה של ישראל, מצד שני. מהי הכוונה בהטלת הטיילים האלה? – להשיג יתרון התחלתי על-ידי שיבוש התהליך החיוני של גיוס כוחות המילואים. במקום שהתהליך הזה יארך 12, 18, 24 שעות, בתנאי השיבוש האלה הוא עלול לארוך ארבעה, חמישה ושישה ימים, ואז, חברת הכנסת גוז'נסקי, על נערים בני 18, 19 ו-20 יוטל המשא להגן על מדינת ישראל עד לבוא המילואים, ובתנאים האלה כל קפל קרקע, כל גבעה, כל ואדי, כל מהמורה, כל גוש סלע שנותן מסתור ומאפשר הגנה, הוא חיוני להגנת מדינת ישראל. לכן, אולי באופן פרדוקסלי מתברר לך, שדווקא בעידן הטיילים גדלה חשיבות השטח. יכולתי להוכיח לך זאת על-פי ההתנהגות הסורית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל הבסיסים בדמשק.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

והטווח הוא 500 ק"מ.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מציע, בכל מה שקשור לאסטרטגיה, תמשיכו אחר כך במזנון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא הייתי רוצה, חברת הכנסת גוז'נסקי, לבדוק כאן בין החברים מי בכל זאת הבין את ההסבר שלי. אני מניח שהצלחתי להעביר את הדברים לחלק מן החברים, ויש לי איזה חשד, שלו רצית – הבנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הבנתי, אבל לא קיבלתי את דעתך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

על כן, ביודענו את הדברים האלה, בהכירנו את ניסיון ההטעיה הבלתי פוסק של הממשלה, בהכירנו בחשיבות הגולן ובחיוניותו למדינת ישראל גם לעת שלום, אני מתכבד, אדוני היושב-ראש, להביא את ההצעה הבאה לסיכום הדיון בכנסת בנושא החשוב הזה, וזו הצעתי בשם סיעת הליכוד:

1. הכנסת קובעת, כי רמת-הגולן חיונית לישראל גם לעת שלום.

2. הכנסת רואה בדאגה רבה את נכונותו של שר החוץ להכיר בריבונות סוריה על הגולן.

3. הכנסת קוראת לממשלה לחזק את יישובי הגולן.

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת זאב בנימין בגין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת סיכום בשם סיעות העבודה ומרצ. יגיש את הצעת הסיכום חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה, אדוני.

רן כהן (מרצ):

גם בשם מרצ?

היו"ר ר' אדרי:

כן, גם בשם מרצ, אדוני. כך כתוב.

בנימין טמקין (מרצ):

מרצ צריכה להסכים.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אין הצעה?

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני קורא בשם סיעת העבודה, ואם מרצ רוצה להצטרף, שהיא תחליט.

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא בשם סיעת העבודה.

רן כהן (מרצ):

בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

הכנסת תומכת בהמשך מאמצי השלום עם סוריה על בסיס העיקרון של פשרה טריטוריאלית בגולן בתמורה לשלום מלא, ומחזקת את ידי הממשלה בעמידה על הסדרי ביטחון חיוניים ברמת-הגולן.

הכנסת מחזקת את ידי המתיישבים ברמת-הגולן.

הכנסת רושמת לפניה את הודעת הממשלה, כי לפני חתימה מלאה של ישראל עם סוריה, יובא ההסכם להכרעת העם במשאל עם או בבחירות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אפשר לשאול?

היו"ר ר' אדרי:

לא, אין שאלות בהצעות סיכום.

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אלי דיין.

הצעת החלטה לסיכום הדיון בנושא שר החוץ האמריקני והתהליך המדיני התקוע, מטעם סיעות חד"ש ומד"ע, יגיש חבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ההצעה שלכם מדברת על חיזוק היישובים או על חיזוק ידי המתיישבים?

אלי דיין (העבודה):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נגמר חיזוק היישובים בגולן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

דוד לוי (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. היה דיון, היה סיכום, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת האשם מחאמיד להביא הצעת סיכום. סיימתם, חברי הכנסת?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

אפשר לסכם? בבקשה, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביא הצעה לסיכום – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ממשלה היא דרג מבצע. ממשלה שולחת ברכה ליישובים – זה מתקבל על הדעת?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בגין, דיברת 26 דקות. אנא, הוואל נא בטובך. הסברת את עצמך יפה מאוד.

חברי הכנסת, אתם לא תורמים לסיכום הדיון. אני מבקש לשבת. חבר הכנסת שפי, אני לא נוהג לקרוא בשמות. אנא הוואל בטובך לשבת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אתם רוצים הפסקה? נעשה הפסקה. אין בעיה. יש לי זמן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אלי דיין (העבודה):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני לא מאמין למלה אחת, על יסוד ניסיון ארוך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת בני בגין, אל תאמין למלים שלנו, תאמין למשפטים שלנו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

קריאה:

בסדר, שמענו אותך.

היו"ר ר' אדרי:

אפשר להמשיך? בבקשה, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תודה רבה, אדוני. תודה רבה לחברי הכנסת.

אני מביא הצעת החלטה לסיכום הדיון בנושא: שר החוץ האמריקני במזרח התיכון והתהליך המדיני תקוע – שם כזה – מטעם הסיעות חד"ש ומד"ע:

1. הכנסת רואה בפגישת הפסגה שתיערך בווינגטון בין ראש הממשלה רבין ובין המלך חוסיין ובהכנות לקראתה צעד חיובי שערכו ייבחן בתרומתו לשלום כולל ויציב באזורנו.

2. הכנסת קוראת לממשלה לאמץ את הצהרתו של שר החוץ פרס בדבר הכרה ישראלית בריבונות סוריה על הגולן, צעד שיהיה תרומה חשובה להתקדמות התהליך המדיני וסיכויי השלום עם סוריה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כל המשפטים – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מבין שאתם מצביעים אתנו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אדוני חבר הכנסת בנימין בגין, אפשרתי לך לדבר 26 דקות וכמה קריאות ביניים בלי להעיר לך. אנא, הואל נא בטובך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

3. הכנסת קוראת לממשלה להחיש – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה מפריע לחבר הכנסת האשם מחאמיד. זה כל מה שאתה עושה, אף אחד לא מקשיב.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הסעיף השני לא נשמע היטב, אני אחזור עליו.

היו"ר ר' אדרי:

תמשיך, תמשיך. שמעו, הקשיבו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא שמעו, הפריעו לי.

היו"ר ר' אדרי:

שמעו. תמשיך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

שמעתם?

היו"ר ר' אדרי:

אני שמעתי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

עוד פעם.

דוד לוי (הליכוד):

עוד פעם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש דרישה לקרוא עוד פעם.

2. הכנסת קוראת לממשלה לאמץ את הצהרתו של שר החוץ פרס בדבר הכרה ישראלית בריבונות סוריה על הגולן, צעד שיהיה תרומה חשובה להתקדמות התהליך המדיני וסיכויי השלום עם סוריה.

3. הכנסת קוראת לממשלה להחיש את תהליך העברת הסמכויות לממשל העצמי הפלשתיני ואת החלת הסכם הביניים על כל הגדה המערבית. פינוי מוקדם ככל האפשר של ההתנחלויות, ובמיוחד אלה שבחברון ובסביבותיה, הוא תנאי חיוני להצלחת התהליך המדיני ולהשגת הסדר קבע המבוסס על העיקרון של שתי מדינות לשני העמים.

4. בעקבות האירוע הקשה שהתרחש ב-17 ביולי באזור מחסום ארז, ועל רקע המצוקה והרעב ברצועת-עזה, קוראת הכנסת לממשלה ליישם מייד את הבטחתה לספק לפלשתינים 120,000 אישורי עבודה בישראל, לשפר באופן מהותי את מערך הבדיקה ביציאה מהרצועה, לרבות פתיחת נקודות מעבר נוספות במקומות אחרים, ולהחזיר את הסכומים שנגבו במשך שנים מהפועלים הפלשתינים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

הצעת החלטה לסיכום הדיון מטעם סיעת המפד"ל יגיש חבר הכנסת חנן פורת. אדוני, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, להלן הצעת המפלגה הדתית לאומית לסיכום הדיון על רמת-הגולן:

1. הכנסת קובעת, כי על הממשלה לכבד את חוק רמת-הגולן הקובע כי הגולן בגבולותיו הנוכחיים הינו בריבונות ישראל כמו הגליל והנגב, השפלה והעמקים, ועליה לעמוד על אי-פגיעה בחוק זה בעת המשא-ומתן עם סוריה.

2. הכנסת מחזקת את ידי מתיישבי רמת-הגולן ותובעת מן הממשלה לפתח ולבסס את ההתיישבות היהודית בכל רמת-הגולן. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חנן פורת.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה הצעת ההחלטה לסיכום הדיון מטעם הסיעות חד"ש ומד"ע. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ה' מחאמיד – 8

נגד – 25

נמנעים – 4

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ה' מחאמיד לא נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 8, נגד – 25, ארבעה נמנעים. ההצעה לא נתקבלה.

אפרים גור (הליכוד):

אני מבקש לתקן את תוצאות ההצבעה ולצרף את קולי נגד ההצעה.

היו"ר ר' אדרי:

נוסיף את קולך.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת הסיכום מטעם המפד"ל. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ח' פורת – 15

נגד – 24

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ח' פורת לא נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 15, נגד – 24, אין נמנעים. ההצעה לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת הסיכום של סיעת הליכוד. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ז"ב בגין – 15

נגד – 22

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ז"ב בגין לא נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

15 בעד, 22 נגד, נמנע אחד. הצעת הסיכום לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת סיעת העבודה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' דיין – 18

נגד – 18

נמנעים – 2

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' דיין לא נתקבלה.

דוד לוי (הליכוד):

ההצעה לא התקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 18, נגד – 18, נמנעים – 2. גם הצעת הסיכום של סיעת העבודה לא נתקבלה.

קריאות:

קריאה:

דיון חוזר.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אתם רוצים להקשיב או לא? גם הצעת סיעת העבודה לא נתקבלה. הווי אומר שאף הצעה אחת לא נתקבלה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב) (תיקון מס' 2).

התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב) (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. בשם יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה יציג את החוק חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב) (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1994, בקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק זו נדונה בכנסת בקריאה ראשונה, לפי יוזמתו של חבר הכנסת אברהם פורז, ביום כ' בסיוון התשנ"ד, 30 במאי 1994, והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לכל הקריאות.

בהתאם למצב הקיים בהווה, יש רשויות מקומיות אשר כוללות, בין יתר אמות המידה לקביעת שיעור הארנונה הכללית, את מועד סיום בנייתו של הבניין, כאשר ככל ששנת הסיום מאוחרת יותר, שיעור הארנונה גבוה יותר.

בכמה רשויות מקומיות, כאשר נעשה שיפוץ בבניין, נחשב מועד גמר השיפוץ כמועד סיום בנייתו של הבניין, גם אם השיפוץ הזה איננו כולל תוספת כלשהי למעטפת הבית. זאת אומרת, יש היום מצב שבניינים שנבנו בשנת 1940, 1945, והם משופצים במעטפת, יש רשויות שקובעות את הארנונה כאילו הבניין נבנה עתה. ומאחר שהוא נבנה עתה, הארנונה גבוהה יותר מאשר בעבר.

משמעות הדבר היא, שהשיפוץ הזה גורם להעלאת שיעור הארנונה ויש בכך תמריץ שלילי לעריכת שיפוץ בבניינים קיימים. הצעת חוק זו קובעת, כי מועצת רשות מקומית לא תהיה רשאית להטיל על נכס ארנונה גבוהה יותר רק בשל כך שנעשה בבניין שיפוץ שאין עמו הגדלת שטחו של הנכס. הוראה זו לא תחול על שטח שנוסף כתוצאה מהשיפוץ.

הצעת חוק זו, חבר הכנסת פורז – ואני מברך אותך על היוזמה – היא חשובה ביותר. אנחנו צריכים להיות מעוניינים בכך שיהיו שיפוצים בבתים, ודווקא בבתים ישנים, ודווקא בבתים שבהם חל חוק הגנת הדייר ויש ויכוח בין בעל הבית לבין הדיירים, האם לשפץ או לא. אם רשויות מקומיות לקחו ארנונה מוגדלת על שיפוצים שאין בהם תוספת חדרים, גם אם השיפוץ הזה נעשה מכספו של משלם המסים, דהיינו שיקום שכונות, הרי זה מצב לא נורמלי, זה מצב שגורם להירתעות מהשיפוץ.

לכן, בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה אני מברך על ההצעה, שאין לה הסתייגויות. אני מבקש מהבית לאשר את ההצעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת ויינשטיין.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה.

אברהם פורז (מרצ):

אולי כדאי לדחות את ההצבעה בזמן מה כדי שייכנסו אנשים נוספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני הודעתי. היכון להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 1 – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד אין, נמנעים אין. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה נתקבלה בקריאה שנייה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר משהו.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני. אתה היוזם, זו זכותך.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין שהביא את הצעת החוק בשם ועדת הפנים. אני רוצה להודות מאוד מאוד לחבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, אשר קידם את הצעת החוק הזאת. הצעת החוק חשובה במובן הזה שאנחנו רוצים לקדם שיפוץ מבנים. אנחנו לא רוצים, בשום פנים ואופן, לעשות איזה דבר שיכול להתפרש כמכשול על דרך של שיפוץ מבנים. לדעתי, הרשויות המקומיות צריכות היו לעשות את הדבר הזה ביוזמתן. זה היה דבר לא חכם ולא הגון, הייתי אומר, להטיל ארנונה גבוהה על מבנה ששופץ, בבחינת – שיפצת, בוא נעניש אותך.

לכן, לצערי הרב, בהעדר הרגישות הזאת, היינו צריכים לעשות את זה בחקיקה הראשית.

אני מודה גם לצוות של ועדת הפנים ולאביעד קמארה, מזכיר הוועדה. וכמובן, שוב – ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת יהושע מצא.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת פורז. כיוזם הצעת החוק, אנחנו מודים לך.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 12

בעד החוק – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב) (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, מתנגדים אין, נמנעים אין. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה נתקבלה בקריאה שלישית. אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה חבר הכנסת יהושע מצא ולכל חברי הוועדה. אני גם מבקש להודות לחבר הכנסת ויינשטיין שהגיש את ההצעה בשם היושב-ראש ובשם הוועדה. ושוב, ליוזם הצעת החוק, חבר הכנסת אברהם פורז. תודה רבה לכם.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 49), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 49), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בשם יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אריאל ויינשטיין (שם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפעם זו הצעת חוק ביוזמתו של חבר הכנסת דוד מגן; לאחרונה אנחנו דנים בהצעות רבות של חבר הכנסת דוד מגן. אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 49), התשנ"ד-1994.

הצעת החוק באה ביוזמתו של חבר הכנסת דוד מגן, הובאה לדיון מוקדם במליאת הכנסת ביום 2 בפברואר 1994, ולקריאה ראשונה ביום 16 במרס 1994. ההצעה הועברה לוועדת הפנים לשם הכנתה לכל הקריאות.

בהתאם להצעת החוק יתוקן סעיף 326 לפקודת העיריות. סעיף זה דן בחובה לשלם ארנונה במקרה של החלפת בעלות או החזקה בנכס. הוא קובע שבמקרה של החלפת בעלות או החזקה חלה החובה לתשלום על מי שנעשה בעליו או מחזיקו של נכס. עוד קובע הסעיף, כי על המעביד או על השוכר או על המשכיר למסור הודעה על העסקה.

הצעת התיקון לסעיף זה קובעת, כי במקרה של השכרה לתקופה שאיננה עולה על שנה אחת, יישאר המשכיר חייב בתשלום הארנונה, ובמקביל תבוטל חובת המשכיר למסור הודעה על עסקה זו.

אני מבקש לומר לבית, שאלה השוכרים דירות לתקופות של פחות משנה הם בעיקר סטודנטים או פועלים המחפשים פרנסה במקום אחר, או אלה שבאים לנסות את מזלם במקום מושב חדש ואינם בטוחים שיגורו בו, ולכן הם שוכרים דירה לחודשים מספר. הצעה זו, כאמור, מביאה לכך שחובת תשלום הארנונה לא תוטל עליהם, אלא תוטל על אלה שהם בעלי הנכסים, והם אלה שמקבלים את השירות השוטף מהעיריות, שבגינו הם משלמים את הארנונה.

להצעת החוק הזו אין הסתייגויות, ואבקשכם לאשרה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות. מי בעד? מי נגד?
ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 13

בעד סעיף 1 – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

חבר הכנסת דוד מגן, יוזם הצעת החוק, יש לו בוודאי מה לומר לנו. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הכוונה המקורית היתה להגדיר "מחזיק בנכס" את בעל הנכס היום לפי החוק, מי שמחזיק בנכס הוא זה שצריך לשלם ארנונה. היתה מחשבה לשנות את המושגים האלה, אלא שבוויכוחים שהיו בוועדת הפנים, ובמיוחד עם נציגי משרד הפנים, הגענו לפשרה האומרת, כי הגדרת המחזיק תישאר בעינה, אלא אם יהיה מקרה, ויש מקרים רבים לאלפים, שאדם שוכר את הדירה לתקופה הקצרה משנה, בעל הנכס הוא זה שיהיה בחזקת המחזיק והוא זה שיעמוד מול הרשות המקומית בכל מה שקשור בתשלום הארנונה.

הכוונה היא לסייע לרשויות המקומיות במעקב אחר תשלומי הארנונה, למנוע את האפשרות שאנשים החייבים ארנונה בגין שכירת נכס, בדרך כלל דירה, לתקופה קצרה, לא מקיימים את הוראת החוק, לא מתייצבים בפני הרשות המקומית לתשלום הארנונה ולאחר מכן מסדרונות בתי-המשפט מלאים בתביעות מיותרות.

אני בטוח שלאחר שהצעת החוק הזאת תתקבל, אנחנו נחסוך הרבה מאוד טרדה לרשויות המקומיות, נחסוך התדיינות רבות מאוד בתחום המשפטי בין הרשויות המקומיות לבין אנשים ששכרו נכסים. אני חושב שזהו צעד קטן, ואני מקווה שלאחר שיצטבר ניסיון בשנים הקרובות, משרד הפנים ישכיל להסכים לצעד מרחיק לכת ולקבוע אחריות מלאה על בעל הנכס ולא דווקא על המחזיק.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לוועדת הפנים, לחבר הכנסת מצא, לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, לעורך-הדין דמביץ שהתגייס במיוחד לעניין הזה וסייע בידינו להשלים את המלאכה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת מגן, גם אנחנו רוצים להודות לך על היוזמה הברוכה. אני בטוח שהצעת חוק זו תהיה בה תועלת לציבור ואני מאמין שהיא תתקבל גם בקריאה שלישית.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד החוק – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 49), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – אין, נמנעים – אין. אכן, הצעת החוק נתקבלה בקריאה שלישית.

אני מבקש להודות בשם הכנסת ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה חבר הכנסת יהושע מצא, למגיש ההצעה חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ליוזם ההצעה חבר הכנסת דוד מגן וגם למליאת הוועדה.

**הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10),
התשנ"ד-1994**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה ושלישית. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא בפניכם לקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994.

הצעה זו היא חלק מהצעה כוללת יותר שנקראת הצעת חוק הרשויות המקומיות (הגבלת הזכות להיבחר – תיקון), התשנ"ד-1993, שיזמו חברי הכנסת בנימין טמקין ורן כהן, הנמצאים אתנו כאן.

הכנסת אישרה, לפי סעיף 121 לתקנון, את הצעת ועדת הפנים לפצל את החוק ולהביא בשלב זה רק חלק ממנו לקריאה שנייה ושלישית, כאשר חלק זה משולב בחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975. לפי סעיף 121 לתקנון, אישור הצעת הפיצול נחשב לקריאה ראשונה של אותו חלק של החוק שמבקשים לסיים את התיקון בו. לפיכך יכולים אנו היום להביא חלק זה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת החוק שלפנינו נדונה בכמה ישיבות בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ושמענו, חברי הכנסת רן כהן ובנימין טמקין, משלחות רבות ועדויות. הוויכוחים היו רבים, מהותיים ומעניינים.

אם כן, הצעת החוק שלפנינו מגבילה את זכותם של קציני צבא בדרגת אלוף ומעלה ושל קציני משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה להיות מועמדים לכהונת ראש רשות מקומית. על-פי ההצעה הם יהיו זכאים להיות מועמדים לכהונה זו רק אם התפטרו משירותם בצבא או במשטרה 100 ימים לפחות לפני יום הבחירות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חושב שהכוונה היא סגן-אלוף. אמרת: אלוף.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני אמרתי: דרגת אלוף ומעלה. יש הסתייגות שמדברת על סגן-אלוף. אני חוזר, מדובר על קצין צבא בדרגת אלוף ומעלה ושל קציני משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה ההבדל בין משטרה לצבא?

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ברשותכם, היו נימוקים כבדים, ומייד אומר. הנושא הזה נדון יותר משעה אחת בוועדה.

על-פי החוק הקיים, שירותם של שוטרים בכל דרגה שהיא וכן של חיילים בשירות קבע בכל דרגה שהיא, מופסק רק ביום הגשת רשימות המועמדים לבחירות המוניציפליות, כלומר 33 יום בלבד לפני יום הבחירות.

לנוכח תופעות שהתרחשו בבחירות האחרונות לרשויות המקומיות, כשמפלגות פוליטיות באו במגע עם קצין משטרה בכיר ביותר ועם קצין צה"ל בכיר ביותר בטרם פשטו אלו את מדיהם, והציעו להם להיות מועמדים מטעמם לכהונת ראשי עיריות, סברו יוזמי הצעת החוק, חברי הכנסת בנימין טמקין ורן כהן, שיש להגדיל תקופת צינון זו. בהצעתם המקורית הם דיברו על תקופת צינון של שנה, והם ביקשו להחיל הוראה זו על קציני משטרה מדרגת רב-פקד ומעלה ועל קציני צה"ל מדרגת אלוף-משנה ומעלה. הכנסת הביעה הסכמה לעמדתם הבסיסית. בוועדה התפתחה השאלה – על מי מהקצינים ועל מי מאנשי המשטרה.

ועדת הפנים, בדיוניה, קיבלה את העיקרון שאכן יש להגדיל את תקופת הצינון ולחייב פרישה מהשירות של קציני צבא ומשטרה הרוצים להיות מועמדים בבחירות לראש רשות מקומית בשלב מוקדם יותר, אך הוועדה החליטה להסתפק בהשוואת החוק בנושא זה להוראה מקבילה הקיימת לגבי הבחירות לכנסת. סעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת קובע תקופת צינון של 100 ימים לעובדי מדינה וקציני צבא הרוצים להתמודד בבחירות לכנסת, והוועדה סברה שתקופת צינון כזאת, של 100 ימים, הינה מספקת גם כשמדובר בבחירות מוניציפליות.

לשאלתך, חבר הכנסת שטרית, הוועדה החליטה לגבי קציני צה"ל להסתפק בכך שרק קצינים מדרגת אלוף ומעלה יידרשו להתפטר משירותם 100 ימים לפני הבחירות, בעוד לגבי שאר הקצינים תישאר ללא שינוי ההוראה הקיימת, שלפיה יהיה עליהם לפרוש מהשירות ביום הגשת רשימת המועמדים, כלומר 33 ימים לפני הבחירות.

לגבי קציני משטרה, קיבלה הוועדה את הצעת יוזמי החוק שההוראה תחול על קצינים מדרגת רב-פקד ומעלה. ההבדל בין קציני צבא לקציני משטרה לעניין זה הוא בכך שקציני משטרה מעורבים, או

לפחות יש באפשרותם להיות מעורבים במה שנעשה ברשויות המקומיות, ויש באפשרותם להשפיע על הבוחרים במידה רבה יותר מאשר קציני צבא. לכן יש מקום להחמיר יותר עם קציני משטרה.

בדיוני הוועדה הופיעו מומחים, ואנחנו שקלנו את העניין ואמרנו: קצין משטרה בדרגת רב-פקד ברשות מקומית קטנה הוא מלך בעירו, בעוד קצין צבא, גם אם הוא אלוף-משנה או תת-אלוף, הוא אנונימי לגבי שירותו לאזרח. לכן אמרנו: אלופים, אלופי פיקוד שהם בעלי השלכה והשפעה, מבחינה זו הם שווים לדרגת רב-פקד משטרה, שהוא מלך בעירו לצורך העניין הזה.

אלה הם נימוקי ועדת הפנים, ומאחר שחבר הכנסת שטרית – – –

רן כהן (מרצ):

זה הגיוני מאוד.

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יוזמי החוק, ברשות היושב-ראש, תהיה לכם לאחר מכן האפשרות לעלות על הבמה, בין הקריאה השנייה לשלישית, ותוכלו להביע את דעתכם, לפי הזכות הטבעית הניתנת לכם כאן.

חבר הכנסת שטרית, בוועדה היו חברים שדעתם כדעתך, וחבר הכנסת דוד מגן הגיש שתי הסתייגויות, והוא בוודאי עוד ינמק אותן. הוא מציע שתקופת הצינון תוגבל ל-50 ימים בלבד, והיא תחול על קציני משטרה מדרגת סגן-ניצב ומעלה בלבד. כאמור, חברי הוועדה סברו, כי מן הראוי לקבוע בנושא זה שתקופת הצינון תהא זהה לזו הקיימת בבחירות לכנסת, כלומר 100 ימים, ושדרגת רב-פקד הינה לעניין זה בכירה דיה כדי שההוראה תחול גם עליה.

על כן אני מציע, חברת הכנסת וחברי הכנסת הנכבדים, לדחות את הסתייגויותיו של חבר הכנסת דוד מגן ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, כפי שהיא מובאת על-ידי הרוב בוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת ויינשטיין. יש לך הסתייגות, לכן הואל בטובך לנמק את ההסתייגות שלך לסעיף 1. אני רואה כאן שהגשת הסתייגות לסעיף 1.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ההסתייגות שלי הוגשה לשם החוק, כדי שאוכל לעמוד על הבמה ולהביע את עמדתי ולומר שהחוק הזה חשוב. רציתי להודות ליוזמי החוק, ומאחר שידעתי שיש הסתייגויות, רציתי גם להביע את עמדתי ולהסביר מדוע אני מצדד בהצעת הרוב. זו היתה מטרת ההסתייגות שלי.

את ההסתייגות שלי הבעתי בדברי כאן התומכים בחוק. אז גם לא ידעתי שאציג את החוק בשם הוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אנחנו רואים אפוא את ההסתייגות שלך כבטלה ומיותרת. אני מודה לך, אדוני.

יש הסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן לסעיף 1. אדוני, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גנבת לי את ההצגה, משום שרציתי לגמול לידידי חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שממלא כאן שליחות חשובה בשם ועדת הפנים, וכתגמול על הצעתו לדחות את ההסתייגותי, לעלות לכאן ולגלות שלמי שמציג היום את החוק בשם הוועדה יש הסתייגות. גילית את הקלף שיש לו הסתייגות, וברור שההסתייגות היתה לצורך הבעת דעה בחוק החשוב הזה. לאחר שחבר הכנסת ויינשטיין הסיר את ההסתייגותו, ייתכן, אם אתבקש להסיר את ההסתייגותי לאחר שאנמק אותה, שגם אני אנהג כמוך.

אדוני היושב-ראש, לדעתי שגתה הוועדה ביצירת אסימטריה בין קציני צה"ל לבין קציני המשטרה. הופתעתי שעלית מדרגת סגן-אלוף בהצעה המקורית שלך, לפי מיטב זיכרוני, לדרגת אלוף. לא ייתכן לבוא מצד אחד ולומר: על קצין צה"ל בדרגת אלוף, שהיא הדרגה השנייה ברמתה בצה"ל, יחולו הוראות החוק; ולעומת זאת, כשאתה פונה לזרוע ביטחונית אחרת, למשטרת ישראל, אתה צונח אי-שם לדרגת רב-פקד. יש כאן מצב אסימטרי, שצריך לבוא על תיקונו. משום כך – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מותר להעיר?

דוד מגן (הליכוד):

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

מאיר שטרית (הליכוד):

ברשות היושב-ראש. אתה עצמך יודע, שכאשר אני רצתי לראשות מועצת יבנה בשנת 1973 הייתי סרן, ובעיר קטנה סרן היה אז כמו אלוף האלופים, כאשר הייתי היחיד – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

מאיר שטרית (הליכוד):

סגן-אלוף הוא לא בעל השפעה בעיר כמו תל-אביב?

בנימין טמקין (מרצ):

אנחנו לא חשבנו על תל-אביב או ירושלים, אלא על מקום אחר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם. טוב, שמענו, הקשבנו. חבר הכנסת שטרית ביקש כל כך יפה את רשות הדיבור, שלא היה אפשר לסרב לו. עכשיו נמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שצריך לדאוג לסימטריה סבירה בין מועמדים פוטנציאליים הבאים משורות הצבא לבין מועמדים פוטנציאליים המגיעים משורות משטרת ישראל.

ועכשיו לעניין ההסתייגות השנייה, אם לא אכפת לך, אדוני היושב-ראש, אומר את הדברים ברצף ובקצרה.

היו"ר ר' אדרי:

אין לך הסתייגות נוספת. יש לך רק הסתייגות אחת.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי שתי הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

אכן, שתי הסתייגויות לסעיף 1.

דוד מגן (הליכוד):

השעה מאוחרת, יש לי שתי הסתייגויות, ואינני רוצה לדבר פעמיים חמש דקות; אדבר פעם אחת, ארבע דקות בסך הכול, ברשותך.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אני הייתי מציע לחברי הכנסת להבדיל בין השלטון המרכזי לבין השלטון המקומי בכל מה שקשור בתקופת צינון. בשלטון המרכזי צריך, לדעתי, לקבוע תקופה ניכרת. אני חושב שההצעה המקורית שלכם, חבר הכנסת טמקין וחבר הכנסת רן כהן, תקופה של שנה, היא בהחלט תקופה סבירה אילו היינו מדברים על השתתפות במערכת בחירות כללית, ולא דווקא של השלטון המקומי.

בשלטון המקומי יש בכל זאת ממדים אחרים לתופעת המעורבות הפוליטית, ואני הייתי מציע לחשוב על תקופה שונה.

בהמשך ובקשר לשאר הרעיונות הגלומים בהצעת החוק המקורית, שעדיין נמצאת בוועדת הפנים, אני מציע לכם להצטרף לרעיון של קביעה דרקונית בדבר האיסורים והחובות על כל מי ששייך למערכת הציבורית בטרם הוא נכנס למערכת הפוליטית. בעניין הזה המערכת הפוליטית בשלטון המקומי או בשלטון המרכזי או באיגוד המקצועי נראית בעיני כאותה מערכת. ועל כך אנחנו נדבר עוד כאשר יגיע לדיון החלק השני של הצעת החוק.

אדוני היושב-ראש, אמרתי שאם אתבקש להסיר את ההסתייגויות, אני מוכן לשקול זאת, ואנסה לשכנע את חברי הכנסת ואת הוועדה לתקן את הדברים על רקע הדיונים ביתרת הצעת החוק שעדיין מונחת בוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שאתה מתבקש להסיר את ההסתייגויות.

דוד מגן (הליכוד):

טוב.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

אני מבין שאין לנו הסתייגויות, ואנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. מי בעד, ומי נגד?

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אחרי ההצבעה בקריאה שנייה, חבר הכנסת טמקין. בין הקריאה השנייה לקריאה השלישית הוא יכול לדבר.

הצבעה מס' 15

בעד סעיף 1 – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, נגד אין, נמנעים אין. הצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה.

אני מבין שלאחד היוזמים, חבר הכנסת בני טמקין, יש מה לומר לנו. בבקשה, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה, אדוני היושב-ראש, אני באמת אקצר. אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת הפנים, חבר הכנסת מצא. אני רוצה להודות גם לחבר הכנסת ויינשטיין, שעמד בראש הוועדה בדיונים בהצעת החוק ועזר להעביר אותה בוועדה. אנחנו עדיין צריכים להמשיך בטיפול בחלק השני של הצעת החוק. אם לחבר הכנסת דוד מגן יש מה להציע, ואומנם יש לו, אפשר להציע את הדברים האלה במסגרת הדיון בחלק השני של החוק.

אני רוצה להודות גם לאביעד, מזכיר הוועדה, שעזר הרבה בדיונים לקראת העברת החוק הזה, ולשותפי, חבר הכנסת רן כהן.

אני רוצה רק לומר, שההצעה הזאת נולדה בעקבות משהו שהיה על סדר-היום הציבורי באופן חריף מאוד, כאשר העלינו את הנושא, וגם חזר לפני ימים מספר בהקשר אחר. אני רוצה להדגיש רק עובדה אחת שמחייבת – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

זה חוק טרנר.

בנימין טמקין (מרצ):

יש מי שקרא לחוק הזה בשם "חוק טרנר".

אני רוצה רק לומר דבר אחד, חבר הכנסת דוד מגן, שאנחנו צריכים לשקול את העניין הזה באופן רציני ביותר, ובעידן הפריימריס עוד יותר. מפני שעידן הפריימריס מגדיל בעצם את התקופה של המעורבות הפוליטית ומעורבותם של אנשי צבא ומשטרה בנושאים פוליטיים וכדומה. זה מכריח אותנו לחשוב, האם אנחנו לא צריכים בכלל לשנות את דעתנו ואת יחסנו לנושא תקופת הצינון בהקשר של קיום הפריימריס.

אני מודה ליושב-ראש, ותודה לחברי הכנסת שתומכים בחוק.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקש להודות לך ולחבר הכנסת רן כהן על היוזמה הברוכה, ואני בטוח שהיא תהיה לתועלת הציבור.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד, ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד החוק – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 13, נגד – אין, נמנעים – אין, החוק נתקבל בקריאה שלישית.

אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה חבר הכנסת יהושע מצא. אני גם מבקש להודות לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שהגיש את הצעת החוק, למזכיר הוועדה, לחברי הוועדה וגם ליוזמים. תודה גם לכם, חברי הכנסת, שאפשרתם שהצעת החוק תעבור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד-1994, המובאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. יגיש את הצעת החוק בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אדוני, בבקשה. נפל בחלקך היום להגיש את כל הצעות החוק – אבל גם הצעות חוק שמתקבלות.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, באמת זו הצעת חוק רביעית שאני מגיש היום לכנסת בשם יושב-ראש ועדת הפנים, ואני חושב שזו תפוקה יפה של הוועדה. ובהזדמנות זו, כשזו הצעת החוק האחרונה שאנחנו מגישים בשם ועדת הפנים, אני מבקש להודות לכל אלה שסייעו בהכנת החוקים הללו. אנחנו יודעים שמאחורי החוקים עומדים היועצים המשפטיים, עומד מזכיר הוועדה, שמתאם ומזמן משלחות ומוצא את הנקודות שיש לדון בהן, מר אביעד קמארה.

זו הצעת החוק השנייה של חבר הכנסת דוד מגן שאנחנו מביאים היום. עוד מעט, אדוני היושב-ראש, ייתכן שנצטרך לתת את מגן הכנסת לחבר הכנסת דוד מגן על תפוקה.

דוד מגן (הליכוד):

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אין צורך.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דוד מגן, אני חושב שאתה ראוי לציון הערב, שכל הצעות החוק שלך מתקבלות. על-פי רוב בכנסת אנחנו בקושי זוכים לכך שעוברות הצעות חוק בקריאה טרומית.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי סבלנות לניהול משא-ומתן – – –

היו"ר ר' אדרי:

חזק וברוך.

דוד מגן (הליכוד):

זאת הסיבה לכך שחבר הכנסת אריאל ויינשטיין מגיש את הצעת החוק לפני שאני מעלה את הצעת חוק מבקר המדינה – משום שברגע האחרון התברר שיש בעיה וצריך היה לנהל משא-ומתן.

היו"ר ר' אדרי:

טוב, אני מודה לך.

בבקשה, חבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אם כן, זו הצעת החוק הרביעית של ועדת הפנים שאני מגיש בשם היושב-ראש, חבר הכנסת יהושע מצא, שהוזכר כאן וראוי לאזכור על הפעילות.

אני מבקש להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת החוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד–1994, פרי יוזמתו של חבר הכנסת דוד מגן.

הצעת חוק זו היא חלק מהצעת החוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (הוראות שונות), התשנ"ד–1994, שנדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום כ"א בסיוון התשנ"ד, 31 במאי 1994, והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. הכנסת אישרה את חלוקתה ביום ה' בתמוז התשנ"ד, 14 ביוני 1994, וחלקה האחר נתקבל והיה לחוק.

עניינה של הצעת החוק הזו הוא מועד תחילת כהונתם של ראש הרשות המקומית וחברי מועצת הרשות. בהתאם למצב הקיים היום, מתחילים ראש רשות מקומית נבחר וחברי מועצת הרשות לכהן למחרת יום פרסום תוצאות הבחירות ברשומות. ואולם, אדוני היושב-ראש, לא קיים מועד אחד שבו

מתפרסמות ברשומות תוצאות הבחירות לגבי כלל הרשויות המקומיות, מכיוון שפרסום זה תלוי במועד שבו סוכמו תוצאות הבחירות בכל רשות ורשות. כפועל יוצא מכך, ראש הרשות המקומית הנבחר וחברי המועצה אינם מתחילים את כהונתם במועד אחד בכל הרשויות המקומיות.

חבר הכנסת דוד מגן חשב על כך והוא הציע לתקן את חוק, והצעת חוק זו מנתקת את הקשר שבין מועד תחילת הכהונה לבין יום פרסום ההודעה ברשומות וקובעת, כי כהונתם של כלל ראשי הרשויות המקומיות הנבחרים וכלל חברי המועצות תחל 21 יום לאחר יום הבחירות.

לכאורה, חברי הכנסת, זה תיקון טכני. היום ראשי הרשויות המקומיות וחברי המועצות מתחילים לכהן 10 ימים או 15 יום אחרי הבחירות, והנה מוצע שיחלו לכהן כולם ביום אחד. אבל אני חושב שאנחנו יכולים כאן להגיע למצב, שאם הכנסת תקבל את החוק – ואני רואה שהכנסת תקבל את החוק – יכול להיות שיום תחילת כהונתם של ראשי הרשויות המקומיות לאחר הבחירות יהיה ליום חג וציון. היום אין חג הרשויות המקומיות. אין ציון מיוחד. זה יהיה יום, שבו רשות השידור והכנסת יקדישו זמן לדיון על חובותיהן וזכויותיהן. בסיכומי של דבר, הרי הרשויות המקומיות, ראשיהן וחבריהן, הם המשרתים את הציבור במקומות השונים, והם העומדים בחזית השירות לאזרח.

לכן אני חושב, שהצעת החוק, פרט לכך שהיא טכנית, חברי הכנסת, אני חושב שיש בה הרבה מהות, ועם אישורה כדאי לחשוב על ציון יום הרשויות המקומיות, ציון יום לא רק מבחינת חג, אלא ציון חובותיהם וזכויותיהם ומעמדם של ראשי הרשויות המקומיות ונבחריהן.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. ההצבעה החלה.

למען חברי ורעי שחושבים שאני יכול להצביע, אני רוצה לומר: אני מקוזז עם יושב-ראש הכנסת. אני חייב לקיים את ההסדר, ואני לא מצביע. אבל גם בלעדי יש רוב.

הצבעה

בעד סעיפים 3-1 – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 3-1 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, נגד – אין, נמנעים – אין. אני קובע שהצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד-1994, התקבלה בקריאה שנייה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, אני בעל הצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לוועדת הפנים בראשות חבר הכנסת יהושע מצא על העבודה המאומצת שהיא עשתה במסגרת הטיפול בהצעת החוק. הצעת החוק פוצלה לשניים. חלקה האחד אושר במועד אחד בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, והחלק השני הובא היום לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ותואר בכשרון רב על-ידי מי שהציג את החוק בשם ועדת הפנים, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שהדגיש את העניין המרכזי. הכוונה היא לקבוע מועד אחיד שבו ראשי וחברי המועצות הנבחרים נכנסים לתפקידם, והוא מועד יום חלוף שלושה שבועות מיום הבחירות.

אם יש סיבוב שני, במקום שיש סיבוב שני – עוד שלושה שבועות. החוק גם קובע את מסגרת הזמן שבו צריכה המועצה להתכנס. מדובר על צמצום לוח הזמנים, על איחוד לוח הזמנים, על יצירת יתר בהירות.

פרט לתודה לחבר הכנסת יהושע מצא ולחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני רוצה להודות ליועצים המשפטיים של ועדת הפנים, בפרק הזה עוד דן עורך-הדין דמביץ; לנציג משרד הפנים, הממונה על הבחירות, עורך-הדין שילת; ולמזכיר המסור, הנמרץ והמוכשר של הוועדה, אביעד. תודה לכולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. טוב לשמוע תודות והערכות וכבוד.

אחרי הדברים הטובים האלה, אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 18

בעד החוק – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהחוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד–1994, התקבל בקריאה שלישית.

אנחנו עוברים להצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, ירשה לי הצעה. הסתבר לי מפי מצליף סיעת העבודה, חבר הכנסת שפי, שיש אי-הבנה בין שלושה קברניטים של סיעת העבודה, חברי הכנסת אלי דיין, יוסי כץ ויעקב שפי. רציתי להבהיר שבהצעת החוק הזאת אין שום מגמות פוליטיות, בוודאי לא מגמות פוליטיות צרות. ההצעה היא פרי יוזמתו של מזכיר הוועדה מר ברוך פרידנר.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לאפשר לחבר הכנסת מאיר שטרית להעלות את הצעת החוק שלו, כדי שמזכיר הוועדה יוכל בדקות הקרובות, יחד אתי, להיפגש עם ראשי סיעת העבודה בכנסת ולהבהיר את הדברים, כי אני מעוניין שגם הצעת החוק הזאת תתקבל מתוך קונסנסוס.

אודה לך, אדוני היושב-ראש, אם תאשר להחליף את הסדר בין חבר הכנסת שטרית לביני.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב. אני מבין שיש הסכמה כללית על כך, שכולם רוצים את היעילות וההסכמה של כל הבית. ואני גם רואה שחבר הכנסת שטרית מוכן ומזומן. אם כך, נדחה בינתיים את הצעת החוק שהכרזתי עליה.

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד בזה להזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית להביא את הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. חבר הכנסת שטרית, בקריאה הראשונה היו לי הזכות והכבוד לנהל את השיבה, והנה אני רואה שגם היום יש לי הזכות והכבוד לנהל את השיבה. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

חברי הכנסת, אני מבקש, אם אתם רוצים לנהל משא-ומתן, אני בעד זה, אבל אודה לכם אם תעשו זאת לא כאן. כולם בוודאי רוצים לשמוע את חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יושב-ראש הוועדה הגיע, הוא צריך להציג את החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם הצעת חוק זו היתה ראויה שנקדיש לה נאום ארוך וממושך, אבל מפאת השעה המאוחרת אני בטוח שנסתפק בדברים קצרים, מהותיים, ונעביר אותה כולנו יחד, בתמיכה מקיר אל קיר.

הצעת חוק זו הוגשה על-ידי חבר הכנסת מאיר שטרית. זו הצעת חוק שיותר מכול מסמלת הזדהות של אדם עם טרגדיה משפחתית שאולי נתנה לו את ההזדמנות להבין מסלול ייסורים של אדם

בישראל שצריך להתמודד עם טרגדיה אישית. ואני מודה לחבר הכנסת מאיר שטרית על היכולת שלו לאזור כוח, להפיק את הלקחים, ולבוא ולהתייבב לפני הכנסת וליצור כלים אחרים שיקלו באותו מסלול מכשולים, כאשר מדובר במשפחות אחרות. זו התעלות של אדם, שבא ומציע הצעה שתקל על אחרים, מתוך הניסיון הקשה שהוא עבר.

חברי הכנסת, מוגשת כאן הצעה שאומרת שכל אדם, כל עובד במדינת ישראל שבנו או בתו, אחד מילדיו, חלה במחלה ממארת, יוכל לקחת לעצמו 60 ימי מחלה בשנה, ולזכות בתשלום עבור אותם ימי מחלה.

בוועדה היה ויכוח בין קרנות הפנסיה לבין ארגון המעסיקים. הוויכוח היה – מי ישלם אותם 60 ימי מחלה, על מי תיפול המעמסה, מי יישא בנטל. אני מוכרח לומר, שאמרתי גם לנציגי קרנות הפנסיה וגם לנציגי התעשיינים, שאינני מוכן להקדיש זמן לדיון מהסוג הזה. אמרתי להם: לכו חזרה למשרדיכם, תשבו שם יחד ותסכמו מי משלם, ואין לכם צורך להטריח את הכנסת להתערב בשאלה זו, מכיוון שלשמחתי מדובר במספר מצומצם של ילדים, והלוואי שיתמעטו ככל האפשר והלוואי שמספר המשפחות שיצטרכו לזכות בהטבה הזאת יהיה קטן ככל האפשר. איש מאתנו לא רוצה הטבה כזאת.

לכן, חברי הכנסת, נודה גם לחבר הכנסת מאיר שטרית, שאולי החוק הזה גם מוסיף מצבה נוספת, חיה, מהותית, לבת היקרה שהוא איבד. ואנחנו, הכנסת, במהות, מסייעים לאותן משפחות ומברכים את חבר הכנסת שטרית.

על-פי התקנון, חבר הכנסת שטרית, אם תרצה, מותר לך לעלות לדוכן ולומר את דברייך.

היו"ר ד' שילנסקי:

נעשה את זה אחרי הקריאה השנייה.

אני מפעיל את השעון לקריאה שנייה.

בעד סעיף 1 – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד-1994, עברה בקריאה שנייה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בדרך כלל זה לא בסדר, אבל פה יש הסכמה כללית. הקול של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין בעד, מיתוסף.

חבר הכנסת מאיר שטרית, עד שתעלה, אני רוצה להגיד: כולנו מזדהים מעומק הלב עם הדברים שאמר יושב-ראש הוועדה.

חבר הכנסת ויינשטיין ביקש להוסיף את קולו והוספתי, אבל מאחר שאני מקוֹזֵז, ובגלגול הקודם הצבעתי בעד, הרי שכיוון שמאוד רציתי להצביע בעד, אני לפחות רושם בפרוטוקול, שמוסרית אני מוסיף את הקול שלי; לא מספרית אלא מוסרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

ראשית, אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, לחבר הכנסת עמיר פרץ, ולחברי הוועדה על העבודה היפה שעשו בחוק הזה והעבודה הנמרצת שעשו כדי להביא עד הלום את החוק הזה, שהיום יהפוך להיות – כך אני מקווה – חוק בישראל.

עיניהן של משפחות רבות נשואות לחוק הזה. מאז 1989 ועד היום יש, לצערי, כ-517 משפחות שיש בהן ילדים חולים במחלה ממארת. מתוך 517 הילדים הללו כבר נפטרו עד היום 54 ילדים. בדרך כלל התוספת היא בסדר גודל שבין 80 ל-100 ילדים בשנה שחולים במחלה ממארת. ברגע שמכה כזאת נוחתת על המשפחה וילד כזה מאושפז, אי-אפשר להשאיר אותו בבית-החולים לבדו. הצעת החוק הזאת נועדה לתת תשובה להורים האלה, שנתונים במצוקה אישית קשה ביותר, להיות ליד מיטת הילד או הילדה שלהם בזמן מחלתם.

כדי להסביר לכם כיצד מרגישים ילדים חולים במחלה ממארת בבית-החולים, אני מבקש להביא בפניכם שני קטעים קצרים מאוד מתוך יומנה של בתי, זיכרונה לברכה, כשאני רואה בפעולה הזאת דרך לעזור לאותן משפחות שיש להן ילדים במצבה:

"9.10.91. היי. ביום ראשון נכנסתי לניתוח ופחדתי: מה יקרה אם אני לא אתעורר? נורא רציתי פרחים באותו רגע. פרחים מרגיעים אותי. כעת אני מתאוששת, ברוך השם, וכנראה אחזור הביתה ביום שישי, אני מקווה. קשה לי, קשה לי נורא, ואני מרגישה שאני עומדת מול חומה גדולה גדולה, שחוסמת את דרכי אל מעבר לבריאות, ואני חייבת לשבור את החומה, חייבת לעבור אותה, וחייבת לגבור על הסערה. בית-חולים הדסה. נ.ב. אני כמעט בטוחה כי השם נותן לי לסבול עכשיו כדי שלאחר מכן אהיה מאושרת וכדי שהוא אחר כך ייתן לי הרבה אושר. (ציטוט מדברי אמי האהובה). מירי."

קטע שני, שנכתב חודשים אחדים לאחר מכן, ובו היא כותבת: "שלום יומני היקר. אני נורא מבולבלת בזמן האחרון. מבחוץ אני שלווה ורוגעת, אך מבפנים מתחוללת סערה. אני נקרעת לחלקים קטנים, קטנים, ממש כמו פיסת נייר, וכמו פיסת נייר קטנה זו אני עפה ברוח, בלתי נשלטת ובלתי שולטת".

תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

יחד עם ההצבעה בקריאה השלישית, אנחנו כולנו מחזקים את ידיך ואת ידי רעייתך רותי וידי כל ההורים והילדים שנמצאים במצב הזה.

אני מפעיל את הלוח לקריאה שלישית.

בעד החוק – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שברוב של 13, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, הכנסת קיבלה את חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון), התשנ"ד–1994.

הצעת חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994 **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדרך כלל, כאשר אנחנו מגיעים בכנסת לדון בנושאים שקשורים לעניים, תמיד הנושאים האלה מגיעים באישון לילה, בשעת לילה מאוחרת.

אלי דיין (העבודה):

זה שיא הצפייה עכשיו.

אורי אור (העבודה):

אני ויתרתי על הצעת החוק שלי.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

דיברתי על מה שקורה בדרך כלל, היום זה היוצא מהכלל. היום אני שמח שאנחנו מגיעים בזמן טוב, ולא רק באים לעודד את רוחם של העניים, אלא לסייע להם ולתמוך בהם ולעזור להם להתמודד ביתר קלות עם השאלות הקשות של מאבק יומיומי להמשיך ולהתקיים.

חברי הכנסת, במדינת ישראל גדל מספר המשפחות העניות מ-152,000 ל-174,000, והוא מגיע ל-616,000 נפש. מתוך 616,000 נפשות, 262,000 ילדים נמצאים מתחת לקו העוני.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת מהו קו העוני במדינת ישראל, שנבין במה מדובר. קו העוני במדינת ישראל עומד היום על 833 שקלים לחודש עבור יחיד, 1,333 שקל עבור זוג, 1,761 שקל עבור זוג עם ילד, ו-2,130 שקל עבור זוג עם שני ילדים. זהו קו העוני במדינת ישראל.

חברי הכנסת, מדובר שוב לא בקו עוני, אלא בקו של לא למות. זה לא בשביל לחיות, זו נוסחה איך לא מתים, לא איך חיים, כי עם הכנסה כזו קשה לך מאוד לקיים משפחה, קשה לך מאוד ליצור כלים לילדיך כדי שהם לא יהיו דור נוסף של עניים. המאבק בעוני הוא בראש ובראשונה מאבק נגד תרבות העוני, מאבק נגד האפשרות שיהיה דור של עניים ואחריו דור נוסף של עניים, ותמיד הם מגיעים מבני אותה משפחה.

אינני מאושר מהתוכנית שהגישה הממשלה. ציפיתי לתוכנית הרבה יותר דרמטית, הרבה יותר מסיבית, בהשתתפות יותר גדולה של משרדי הממשלה. אבל זהו צעד חשוב ונכון בכיוון הנכון. אנחנו לוקחים היום תקציב נוסף, אומנם רק של 80 מיליון שקל, אך המעבר ממשפחה אחת למשפחה אחרת, בשינויים שעושים בתקציב הביטוח הלאומי, מעביר 400 מיליון שקלים נוספים למשפחות העניות. אני מקווה מאוד, שמתוך אותם 616,000 נפשות יצאו לפחות כ-200,000 נפש מאותו מעגל אימים, שמתחת לקו העוני.

חברי הכנסת, השעה מאוחרת, אני יודע שחברי הכנסת רוצים מאוד להמשיך בעבודתם, ואין לי ספק שחשוב שנעביר את החוק היום, אבל העניים והדין על קו העוני היו ראויים להרבה יותר זמן – חברי היקרים מסיעת העבודה, אני אומר לכם – פוליטית ומהותית. מהותית, מבחינת הצד של ההתחייבות החברתית שלנו – אין דבר נכון מזה. אבל פוליטית, זה הכסף הזול ביותר. כולכם יודעים מה היה אחד הדברים המרכזיים שנשאנו אנחנו בכל פינה, בכל יישוב, בכל מקום, כשלקחנו את המספר המדהים של 500,000 איש הנמצאים מתחת לקו העוני, וסממתנו היתה בכל מקום – להוריד את המספר. אוי ואבוי אם נתעורר בעוד שנתיים ויסתבר לנו שיש מיליון איש שהם מתחת לקו העוני.

לכן, התוכנית הזאת היא בכיוון הנכון. חברי הכנסת צריכים להתאחד כדי שהצעדים האלה יחזקו ויינתן תקציב נוסף, כדי שלא נעלה רק 200,000 איש מעל לקו העוני, כי עכשיו אנחנו עומדים עם 400,000 במקום עם 500,000, ואנחנו עלולים בעוד שנה לחזור לאותו מספר שהתחלנו בו. יהיה קשה מאוד להסביר מה עשינו וכיצד התמודדנו.

אתן רק מספר מצומצם של נתונים, לא אקרא לכם את כולם. תראו כמה אני מרחם עליכם; תעריכו את מה שאני אומר, תראו על מה אני מוותר.

אלי דיין (העבודה):

אני מציע שבדיונים בוועדה תחפשו דרך לצמצם עוד יותר את מספר העניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אפנה את תשומת לבך, שכאשר אתה מקצר, לא רק חברי הכנסת יודו לך, אלא עובדי הכנסת יודו לך. תקבל תודה כפולה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לגבי ההערה של חבר הכנסת אלי דיין, יש דרך אחת לצמצם את ממדי העוני – אם ההסתדרות תדאג לכך שבעלי השכר הגבוה לא יקבלו העלאה בשכרם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ומה עם הרווחים?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כי מה שקרה הוא, שניתוספו הרבה עניים בגלל העלאת השכר לחזקים.

אלי דיין (העבודה):

זה פתרון? זה יגרום לכך שיהיו עוד יותר עניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, קראת קריאת ביניים לא כל כך קצרה, זה היה חצי נאום; מספיק.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מתחייב בפניך, שאם נוסף על היותי חבר כנסת אמלא תפקיד בהסתדרות – אני מתחייב בפניך שמה שאמרת עכשיו יהיה בסיס לתוכנית העבודה שלי. אין דבר חשוב יותר מאשר להיאבק בעוני דרך השכר. אני בעד פתרון לא בדרך של גמלת חסד, לא מהמדינה ולא ממישהו אחר. אני בעד זה שהאדם יקבל את שכרו בזכות ויתמודד על פרנסת משפחתו בזכות; שלא יקבל אפילו מחסדיו של המוסד לביטוח לאומי, שהוא, כידוע, מוסד חנון ורחום ונותן בחסד רב את מה שמאפשרים לו. אבל למרות כל זאת, אני מעדיף שהמשפחות יתקיימו בזכות עצמן.

אני רוצה שיהיה ברור מה היה עם הקשישים, כי זה היה אחד הסעיפים המרכזיים ששינינו בתוכנית. הממשלה הגישה לנו תוכנית שלפיה הקשישים במדינת ישראל היו צריכים לקבל תוספת של 3.6% מקצבת הזיקנה שלהם, מה שנתן להם 30 שקלים לחודש כתוספת, וזה אומר שקל אחד ליום.

אני רוצה שחברי הכנסת ידעו מדוע התעקשנו ומדוע כל התוכנית עמדה בסכנה והאוצר אמר שאם לא נקבל את הצעתו הוא ימשוך את החוק.

אנחנו התעקשנו, כי במשך השנים האחרונות אותם 30 שקלים שעליהם דובר היו השחיקה בקצבה של הזקנים בתקופה הזאת. לכן אמרנו, שאם עושים תוכנית רפורמה משמעותית בדרכי המימון של הביטוח הלאומי, לא יכול להיות שהקשישים, המהווים את האוכלוסייה היחידה שאין לה מקור הכנסה נוסף, לא יזכו לתוספת משמעותית יחסית לקצבה. זו איננה תוספת משמעותית יחסית לצרכי המחיה.

לכן הגדלנו את התוספת מ-3.6% ל-7%, כך שהקשישים יקבלו במקום תוספת שהיתה מתוכננת, בין 30 ל-36 שקלים לחודש – הם יקבלו קרוב ל-70 שקלים. לראשונה בישראל תעבור קצבת הזיקנה את ה-25% מהשכר הממוצע ותגיע לכדי 27% מהשכר הממוצע. זוהי פריצת דרך משמעותית; לא מספיקה, אבל משמעותית.

אורי אור (העבודה):

תשבח את הממשלה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

על כך אני לא אשבח את הממשלה, כי היא איימה למשוך את החוק בחזרה.

אורי אור (העבודה):

אבל עכשיו הממשלה בעד החוק הזה. מה חשוב מה היה קודם לכן?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

העוני יגדל עוד יותר לפי תוכנית הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, בשולי אולם המליאה יש יותר אנשים מאשר באולם המליאה. אני רוצה שכולם ישמעו אותך, חבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת אלי דיין, אם אתה תעזוב את העמדה העכשווית שלך, תראה שכולם יתפזרו. אני מבקש מהאורחים ומהעוזרים לא להתקבץ בשולי האולם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת אלסאנע, העניינים רוצים להבין מה הם מקבלים. אני רוצה שהם יבינו.

חבר הכנסת אורי אור, אני שיבחתי את הממשלה בתחילת דברי על החוק.

אורי אור (העבודה):

תשבח אותה גם באמצע.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני לא אשבח אותה באמצע החוק, כי שר האוצר קם בבוקר ומאשים ועדה שלמה ואומר שבגלל הוועדה הוא ימשוך את החוק בחזרה. אנחנו לא חותמת גומי של אף אחד, לא של הממשלה, לא של שר האוצר, והקשישים האלה הם באחריותנו. שלא ישלה איש את עצמו שהוא יביא לכנסת הצעות כלשהן ואנחנו נקבל אותן כפי שהן. אנחנו נקבל אותן רק אם נשתכנע שהן נכונות.

אני אומר לך, אתה תראה, ניפגש בעוד שנתיים ואתה תראה שהתיקונים האלה, שהמאבקים האלה יהיו אולי המצע המרכזי של מפלגת העבודה כאשר נלך לבחירות.

לכן, כשאני מתעורר בבוקר ורואה כותרת האומרת, ששר האוצר מודיע שוועדת העבודה והרווחה פועלת נגד העניים, ושבגללנו הוא ימשוך את החוק, אני רוצה שהציבור יבין מה היה באמת, וגם אתה.

אורי אור (העבודה):

אני מבין טוב מאוד.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אתה מבין, אבל אני בכל זאת מסביר לך שוב.

אלי דיין (העבודה):

שכנעת אותו.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני רוצה שהציבור ידע שבזכות מאבקה של ועדת העבודה והרווחה, הקשישים בישראל מקבלים תוספת כפולה מזו שתוכננה. שזה יהיה ברור, חד-משמעית.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם דיברת על שקל לחודש. מה זה "כפולה", 2 שקלים לחודש?

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לא, אני מדבר על 70 שקלים במקום 30 שקלים. 7% מתוך 800 שקלים.

לכן, חברי חברי הכנסת, החוק הזה, מרגע שהגיע מהממשלה אלינו טופל בדחיפות ובאופן רצוף שבוע אחר שבוע. לא השהינו אותו אפילו ליום אחד. אנחנו מביאים אותו היום כדי שאפשר יהיה לממש את הקצבאות כבר ב-1 באוגוסט. בחוק כתוב שהקצבאות ימומנו על-ידי האוצר, ועל כך אני כן מברך את שר האוצר שהסכים לממן את החוק מהיום ועד 1 בינואר 1995, אף שהשינויים בדרכי הגבייה ייכנסו לתוקף רק ב-1 בינואר 1995. הוא יתחיל לקבל את החלק של ההחזרים, ושלושת החודשים הקרובים ימומנו במלואם על-ידי משרד האוצר. אני מברך אותו על המהלך הזה, כדי

שלקראת החגים, ב-1 באוגוסט, אנחנו נדע שהמשפחות בישראל יקבלו קצבאות גדולות יותר, כל המשפחות בישראל ובעיקר הקשישים.

חברי הכנסת, אנחנו צריכים לברך את שרת העבודה והרווחה, לאחל לה החלמה מהירה, שתחזור במהרה לעבודה מלאה, כדי שנוכל להמשיך להיאבק למען השכבות החלשות.

אני מברך את הממשלה על המהלך הנכון, שהוא התחלת הדרך הנכונה, וסביב המהלך הזה צריך להמשיך ולדחוף כמה שיותר, כדי להגיע ליותר שוויון וליותר צדק במדינת ישראל.

אני רוצה לברך את כל עובדי המוסד לביטוח לאומי, עובדים מקצועיים מסורים ונאמנים לעבודתם, נאמנים לציבור שאותו הם משרתים. הם עשו עבודה יוצאת מן הכלל, תוך תמרון בין התקציב העומד לרשותם לבין הצורך שלהם לשכנע את חברי הכנסת שאנחנו הולכים בכיוון הנכון.

אני פונה אל המסתייגים. כל ההסתייגויות שלכם הן במקומן, כי אין הסתייגות שבאה לשפר ואין לה מקום. אלא מאי? אני חושש שההסתייגויות היום יכולות להעיב על המהלך הגדול והחשוב שאנחנו עושים, אף שאנחנו מודים היום שאיננו מסתפקים בו ומתכוונים להמשיך להיאבק ולחזק אותו.

חברי הכנסת, נודה שוב לשרת העבודה והרווחה ונקווה שזו אחת מאותן מתנות, שי שאנחנו נותנים לה בדרך לחזרתה לעבודה, בריאה ושלמה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להסתייגויות. על מנת שלא תהיינה אי-הבנות, אני רוצה פה הסכמה כללית, שלא ינמקו הסתייגויות הסתייגויות. כל ההסתייגויות בבת אחת. אין מי שמתנגד, בסדר; שלא יבוא מישור אחר כך ויגיד שהדין לא היה כתקנו.

ולכן אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, עם חמש הסתייגויות.

בנימין טמקין (מרצ):

ואחריה?

היו"ר ד' שילנסקי:

ואחריה בדיוק האיש ששאל מי אחריה, היינו: בנימין טמקין, המכונה בני.

בנימין טמקין (מרצ):

"בניומין".

היו"ר ד' שילנסקי:

"בניומין"?

בנימין טמקין (מרצ):

קראו לי "בניומין", בגלל זה קיצרתי את זה לבני.

היו"ר ד' שילנסקי:

"בניומין", זה מצלצל "ווזוזי".

בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דומה שאין מטרה יותר נעלה שהכנסת צריכה להידרש אליה, אולי פרט לנושא השלום, מאשר המטרה של המאבק – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, עוד רגע. אני לא יודע מה קורה פה היום. אני מבקש מהעוזרים.

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, ידידי הטוב, בגללך אני בא בטענות אל העוזרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עובדי המוסד לביטוח הלאומי.

בנימין טמקין (מרצ):

משרד העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אני באמת מכבד את נוכחותכם, וזה גם תפקידכם. לא תמיד אתם אשמים. באים לדבר אתכם, אבל זה גורם לרעש. 'בואו חברי כנסת לדבר אתכם, לסלק אותם זה לא יפה, אבל פשוט תגידו להם בעדינות שילכו בצד.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני ניגשתי אליהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אתה לא הראשון. כל רגע ניגשים. אתה עזבת. אם לא הייתי אומר מה שאמרתי עכשיו, בעוד דקה היה ניגש מישהו אחר. גם לא נותנים להם להקשיב. תפקידם להקשיב.

בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתחיל מהתחלה.

כפי שציינתי, קשה למצוא מטרה חשובה ומרכזית יותר מאשר הצורך לפעול לחילוץ המשפחות העניות, ובעיקר אלה שחיות מתחת לקו העוני, ממצבן העגום, שפוגע קשות בסיכויי המשפחה לקיים אורח חיים תקין, ובמיוחד פוגע קשות מאוד בשתי קבוצות אוכלוסייה שהן חלשות מעצם טבען: קבוצת הילדים וקבוצת הקשישים. אין זה מקרה, שכאשר מדובר על המשפחות שחיות מתחת לקו העוני, אנחנו תמיד מדגישים את המשקל הגבוה של משפחות עם ילדים ושל קשישים.

הבעיה היא, איך ניגשים למלחמה הזאת, איך ניגשים לקרב הזה. קודם כול, במציאות הישראלית של העשור האחרון, לרבות השנתיים של הממשלה הנוכחית, אנחנו נמצאים בעיצומו של תהליך של קיטוב חברתי מעמיק וגובר, כאשר בעלי ההכנסות הגבוהות זוכים לגידול מדהים של ההכנסות שלהם. לעומת זה, משקלן של המשפחות הדלות, העניות, בעשירון התחתון, יורד והולך.

הקיטוב הזה בא לידי ביטוי בפערים בין מה שמקובל בפרסום כהכנסה או כהוצאה ממוצעת של משפחה במדינת ישראל לבין השכר הממוצע במדינת ישראל. הממשלה הנוכחית, כמו הממשלות הקודמות, פועלת באופן מודע כדי שהקיטוב החברתי הזה לא רק שלא יקטן, אלא אף יגדל. מה שקרה בשנה שעברה, עם הסירוב של הממשלה להטיל מס על הרווחים בבורסה, זו רק דוגמה לתוצאות ההרסניות שהיו מבחינת חלוקת ההכנסות, אבל בסופו של דבר זה גם חזר אלינו עכשיו כמו בומרנג, בנטייה הקיימת להאטה כלכלית.

אשר לחוק המונח לפנינו, לבו של החוק הזה הוא רפורמה שנעשתה או שמוצגת בפנינו בצורת החישוב של התשלומים לביטוח הלאומי. ההצעה היא להגדיל את תקרת הביטוח הלאומי ולהקטין את שיעור התשלום לביטוח הלאומי לאלה שמקבלים עד למחצית השכר הממוצע במשק, כלומר: עד 1,770 שקל ברוטו לחודש.

הרעיון הזה בכללותו איננו רעיון רע, אבל טועה מי שחושב שהשינוי הזה הוא הדבר שבאמת מביא את הכספים הגדולים למימון התוכנית שמונחת לפנינו. עלות התוכנית שמונחת לפנינו היא 400 מיליון שקל. מ-400 מיליון השקל האלה הממשלה משתתפת ב-80 מיליון שקל, ויש עוד שינוי קטן שמשפיע במערכת התשלומים. מ-400 מיליון השקל 130 מיליון שקל הם כתוצאה מהשינוי שדיברתי עליו קודם, הגדלת התקרה אחרי שמורידים את ההקלות, ונשארים 200 מיליון שקל.

200 מיליון שקל, איך הם ממומנים? המדינה, האוצר מממן 80 מיליון שקל, והאזרחים במדינת ישראל, על-ידי קיצוץ בזכויות שלהם בביטוח הלאומי, מממנים 185 מיליון שקל. זה החוק שמובא לפנינו כתרומת הבלתי נשכחת של ממשלת ישראל לקיצוץ ממדי העוני. 80 מיליון שקל, תארו לעצמכם, 80 מיליון שקל הקציבה המדינה כדי לבער את נגע העוני, אבל מאתנו, על-ידי קיצוץ בזכאות לדמי אבטלה, על-ידי קיצוץ בזכאות להבטחת הכנסה, על-ידי קיצוץ בקצבאות הילדים ועל-ידי צמצום ההקלות שחשבו אותן בהתחלה עד מחצית השכר הממוצע במשק – 185 מיליון שקל.

לכן, מה שעומד לפנינו זה חוק שביסודו של דבר הוא חוק שבו האזרחים צריכים לממן את המלחמה בעוני, ומדובר לא רק באזרחים העשירים, משום שהאזרחים העשירים, בעלי ההכנסות הגבוהות, המעבידים והחברות, לפי תוכנית האוצר יקבלו בשנת התקציב הבאה הקלות נוספות, והאוצר כבר הודיע על רפורמה במס שהוא מתכנן: הורדת מס חברות ב-1% והקלות נוספות. מדובר על כך שכל שכיר במדינת ישראל, כל עובד במדינת ישראל ישתתף במלחמה בעוני.

ולכן, גם כאשר דובר בהצעת החוק המקורית על הקלות עד מחצית השכר הממוצע, על כך שהגבייה מהעובד תהיה 2.67%, זה הוגדל ל-2.9%, וגם הגבייה מהמעביד הוגדלה בשיעור דומה. זאת אומרת, מה שסיפר לנו פה חבר הכנסת עמיר פרץ, כהישג חשוב, והתוצאה היא שבאמת מגדילים את הקצבאות לקשישים, והם יקבלו עוד 30 או 35 שקלים בחודש, ובהתחשב בקצבתם הנמוכה זה חשוב, אבל לא המדינה מממנת את זה, חבר הכנסת עמיר פרץ. מבוטחי הביטוח הלאומי מממנים את זה; לא המדינה. לכן מדובר בכך שהחברה הישראלית על עובדיה, על משפחותיה, שלא אחראית לעוני, צריכה לממן זאת.

אני רוצה לחזור ולהזכיר איך הממשלה מממנת את המוסד לביטוח לאומי, כדי שנשאל האם זה הפתרון. המוסד לביטוח לאומי משלם קצבאות בסכום כולל של 17.5 מיליארד שקל. מתוך הסכום הזה 5.5 מיליארדי שקל הם התחייבות ממשלתית בגין חוקים שונים שאינם קשורים לביטוח הלאומי, שהביטוח הלאומי רק מעביר את הכסף לאלה שזכאים לקבל. אבל זה לא קשור לביטוח הלאומי, לחוקים שלו ולהיותו מוסד ביטוח. כספי המבטחים צריכים להיות 12 מיליארד שקל. אבל המדינה באה והחליטה כבר לפני, דומני, שש שנים, לתת מתנה למעבידים, לשחרר אותם ממחצית ההתחייבות שלהם לביטוח הלאומי. זה שווה השנה 5 מיליארדי שקל. זאת אומרת, האוצר, מכספי המסים של אזרחי מדינת ישראל, מעביר לביטוח הלאומי 5 מיליארדי שקל שנשארים בכיסיהם של המעבידים, כל המעבידים. 5 מיליארדי שקל. סכום זה יכולה המדינה להעביר ב-1994 למעבידים. אבל כאשר מדובר במלחמה בעוני, האוצר יכול להוציא רק 80 מיליון. אין לו יותר. פשוט אין לו. ואין לו יותר והוא מוכרח לקחת מאתנו 185 מיליון. אבל למעבידים צריך להעביר 5 מיליארדים. איפה הצדק החברתי? איפה ההיגיון הסוציאלי? למה אנחנו צריכים להתפאר בזה?

כן, מי שכמוני חושב שהשיפוי הזה למעבידים הוא שערורייה, יואיל בטובו לתמוך באותה הסתייגות בעמוד 4, שמציעה קיצוץ קטן בשיפוי הזה, בתשלום הזה במקום המעבידים, בכסף הזה שנשאר בכיסיהם של המעבידים. בסך הכול להוריד את 185 מיליון השקל שנדרשים לשלם אנחנו, הציבור, כדי להילחם בעוני. זה הרבה? במקום 5 מיליארדים הם יקבלו רק 4 מיליארדים ו-815 מיליון שקל מתנה. זה מעט? לכן מי שחושב, ואני יודעת שהרבה בבית הזה חושבים שכל שיפוי המעבידים, כל התשלום הזה הוא שערורייה אחת גדולה, שהתחילה בממשלה הקודמת ונמשכת בממשלה הזאת – אם תתמכו בהסתייגות הזאת, בעצם הציבור יוכל להימנע מהצורך להשתתף במלחמה בעוני, והביטוח הלאומי לא יפסיד אגורה אחת.

חברי הכנסת, אחת השערוריות הגדולות של החוק המונח בפניכם נוגעת לקצבאות הילדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבעה חברי כנסת מנהלים שיחה מאוד שקטה, אבל כולנו שומעים אותה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הממשלה מאוד גאה בעצמה על שהיא החזירה, החל מינואר 1993, את הקצבאות לילד הראשון והשני. היא גם עשתה צעד חשוב בנושא של ההשוואה ההדרגתית של הקצבאות לילדים הערבים. זה מהלך שהיה ראוי בהחלט לתמיכה. אבל כאשר אנחנו בודקים את החוק שמונח לפנינו, יש בו סעיף מופלא של קיצוץ בקצבאות הילדים.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שקצבאות הילדים אינן מתנה. זו לא טובה שהממשלה עושה לנו. קצבאות הילדים, מאז 1975, מאז הנהיגו אותן, באו במקום מערכת הזיכויים, ההקלות וההפחחות במס הכנסה שהיתה קודם לכן. כלומר, בעבר עובד שהיה צריך לשלם מס הכנסה ומגדל ילדים, היה מקבל על זה זיכוי ושילם פחות מס הכנסה. ברפורמה ב-1975 שינו את המבנה, והרפורמה היתה חיובית, כשכל אחד יקבל, אבל בסופו של דבר מדובר בכסף שגם קודם לכן חלק גדול מהציבור קיבל.

מי שהיה ממונה על הכנסות המדינה, יורם גבאי, הגדיר את זה שיטה פרוגרסיבית כללית, שמפצה באופן מלא גם את בעלי הכנסות שמתחת לסף מס ההכנסה, וזה נכון. ואז, בשנת 1975, קצבת הילדים היתה 5% מהשכר הממוצע במשק. מאז הקצבה נשחקת ונשחקת, והיום היא כבר למטה, נדמה לי, מ-2%, או בסביבות 2% מהשכר הממוצע במשק.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי האיש שמראה לי את הגב המקסים שלו? עכשיו אני רואה את הפנים שלך. לא רק הגב מקסים, גם הפנים נחמדים. תואיל בטובך לשבת, שנראה אותם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כאשר הממשלה החליטה לבטל את הקצבאות לילד הראשון והשני, הממשלה הקודמת, היא גזלה מהילדים במדינת ישראל 700 מיליון שקל לשנה. כאשר בינואר 1993 החליטה הממשלה הנוכחית להחזיר את הקצבאות לילד הראשון והשני, אמר האוצר, אוי געוואלד, זה יעלה לי 700 מיליון שקל. זה ש-700 מיליון שקל נשארו קודם בקופת האוצר וצריך היה להחזיר אותם לילדים, על זה בכלל לא חשבו. אז הציעה הממשלה דבר מופלא: לי זה יעלה 100 מיליון שקל, ו-600 מיליון שקל יהיו על חשבון הציבור, כמו בחוק שמונח לפנינו. כל פעם שהממשלה הזאת עושה איזה צעד בעל משמעות סוציאלית, באים לציבור וגובים ממנו. שחקו את נקודת הזיכוי במס הכנסה ב-5 שקלים, והשחיקה נעשתה כך, שכפי שקבע יורם גבאי, בעלי הכנסות גבוהות יחסית – למעלה מ-11,000 שקל לחודש אז – נהנו משני העולמות, הוא אמר. הם קיבלו החזר מלא של הקצבאות וגם לא הפסידו הפסד מס ממשי. זאת אומרת, החזרת הקצבאות ב-1993 לוותה בהטלת עול מס נוסף על הציבור, של 600 מיליון שקל.

מה קורה בהצעת החוק המונחת לפנינו? במסגרת המלחמה בעוני, במי צריך לפגוע? בילדים. למה? ככה. כי מאז 1975 צריך לפגוע בילדים, ומציעים קיצוץ של 6 שקלים בקצבה. זה יחסוך למוסד לביטוח לאומי 140 מיליון שקל. ואז בכל זאת יחזירו לילדים, למשפחות שזקוקות להבטחת הכנסה, למשפחות במצוקה, 85 מיליון שקל. יישאר עודף של 55 מיליון שקל למטרות אחרות, שלא קשורות לילדים. אני שואלת: באיזו זכות באה הממשלה הזאת לקחת כסף מקצבאות הילדים כדי לממן סעיפים חשובים אחרים? אם אלה קצבאות זיקנה ואם אלה קצבאות אחרות. למה? זה המקור?

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תוכל לענות לי אחר כך.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

עוד יכלו לחשוב, שלוקחים את הכסף של הילדים לעשירים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני יודעת מה מטרת החוק הזה, ודיברתי בהתחלה על המטרה של החוק הזה. אבל לא זה המקור למימון, לא קצבאות הילדים הן מקור המימון.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

בזה אני מסכים אתך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת עמיר פרץ, בואו נעשה חשבון. ניקח משפחה עם שלושה ילדים שההכנסה שלה ברוטו 1,772 שקל, תסכים אתי שזה אומר מפרנס אחד בשכר מינימום, היא תקבל היום הקלה בביטוח לאומי של 36 שקלים לחודש. היא תפסיד בקצבאות הילדים 24 שקלים. מה יישאר לה? מכל המלחמה בעוני יישארו לה 12 שקלים בחודש. ועוד באים ואומרים פה, משפחה שהכנסתה 1,772 שקלים ברוטו יהיו לה 12 שקלים בחודש הקלה כוללת מכל הרפורמה. משהו אדיר, מלחמה אדירה...

משפחה עם הכנסה של 2,300 שקלים בחודש, הקלה בדמי הביטוח – 30 שקלים, קיצוץ קצבאות הילדים – 18 שקלים. כמה נשאר לה? 12 שקלים.

הכנסת המשפחה – 3,500 שקלים בחודש, הקלה בדמי הביטוח – 23 שקלים, קיצוץ קצבאות הילדים – 18 שקלים. כמה נשאר לה? 5 שקלים.

אז אנחנו מדברים על שינוי מהותי עם תוספת של 12 שקלים או 18 שקלים בחודש למשפחות שמשתכרות 1,700 או 2,300 שקלים בחודש, זאת הרפורמה הגדולה במס?

אני רוצה לומר, אין זכות לכנסת הזאת לפגוע עוד בקצבאות הילדים. יש גבול. מספיק פגעו בקצבאות האלה. אם יש שתי משפחות עם הכנסה זהה, אחת תקבל הקלה במס והשנייה תפסיד מהקיצוץ בקצבאות הילדים. למה? למה אם יש שתי משפחות עם הכנסה זהה, זו שיש לה ילדים צריכה לקבל פחות מהרפורמה במס? למה? בשם איזה צדק סוציאלי? זה משום שעלו כל אגרות החינוך? זה משום שעולים כל שירותי החינוך? זה משום שלגדל ילדים היום במדינת ישראל יקר הרבה יותר מאשר לפני חמש ולפני עשר שנים?

לכן אני רוצה לומר, שמי שתומך היום בקיצוץ קצבאות הילדים יגרום בכייה לדורות, כי זה קיצוץ אחיד לכל הילדים.

אני חושבת שהגיע הזמן שבממשלה הזאת ישמעו מהכנסת הזאת קריאה להחזיר את קצבאות הילדים לרמתן הקודמת. זאת הקריאה שצריכה להיות, כדי שמשפחות עם ילדים יקבלו בצורה משמעותית, ולא 115 שקלים. כל ילד צריך לקבל, אם יחזירו באופן ריאלי, לפחות 250 שקלים, לפי המחירים הריאליים בהשוואה ל-1975. אבל לבוא ולקצץ? אתם אומרים: לא תרגישו. אבל את כל הרפורמה הזאת לא מרגישים.

אין לי שום דבר נגד קצבאות לקשישים, ואני שמחה שמעלים את הקצבאות לקשישים. אבל אל תבואו לכנסת ותגידו שזאת רפורמה אדירה, שכמוה לא היתה.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לעג לרש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מציעה לחברי הכנסת לתמוך בהסתייגויות שאני הגשתי וגם חבר הכנסת בני טמקין הגיש.

לסיום אני רוצה לומר, שאין לי טענות למוסד לביטוח לאומי ואין לי טענות לכוונותיה הטובות של השרה אורה נמיר, ואני מאחלת לה בהזדמנות זו החלמה מהירה ושיבה למשרדה ולעבודה מלאה. יש לי טענות לאוצר, יש לי טענות קשות לממשלה הזאת, ויש לי טענות למי שמנסה להוליך שולל את הציבור. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, כיושב-ראש אני לא יכול להתבטא, ומאחר שאני מקוזז עם יושב-ראש הכנסת שבח וייס אינני יכול להצביע, אבל אני אינני רובוט. אני רוצה להגיד לך, שאילו יכולתי להצביע ולהתבטא, הייתי תומך בלב שלם בחלק מההסתייגויות שלך.

בנימין טמקין (מרצ):

אפשר לצטט אותך?

היו"ר ד' שילנסקי:

ברצון. זה לא עניין מפלגתי, אבל בכל זאת כשאני יושב פה אינני יכול להתבטא.

חבר הכנסת טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מתוך התחשבות בחברים אקצר. אף פעם לא הרגשתי כל כך פופולרי כמו היום, ניגשו אלי חברים וביקשו שאדבר בקיצור, ואני אנסה באמת לדבר בקיצור. אבל זה בתנאי, חבר הכנסת סאלח טריף וחבר הכנסת אלי דיין: יהיה יחס ישיר בין השקט שלכם לקיצור שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתגר נתנו לכם.

בנימין טמקין (מרצ):

כעומק השקט שלכם קיצור הדיבור שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא הגדיר את זה יפה.

בנימין טמקין (מרצ):

כאשר הפילוסופיה העומדת מאחורי חוק לצמצום העוני היא שיש לחפש את המקור במקום שבו האוצר לא נמצא ובמקום שבו בעלי ההכנסה הגבוהה לא נמצאים, יוצא שהדילמות שאנחנו ניצבים מולן הן אותן דילמות שחברת הכנסת גוז'נסקי דיברה עליהן כאן באופן כל כך רציני. חבל, אני אומר

את זה בכל הכנות, חבל שחברי כנסת מעטים כל כך שמעו אותה, כי אני חושב שהיה ניתוח רציני, ולצערי הרב אנחנו לא שומעים יותר ניתוחים מהסוג הזה. אבל הדילמות האלה – – –

חבר הכנסת אלי דיין, אני התכוונתי בכל הרצינות. אני אדבר בלי שום מגבלה. לישיבה שהייתי אמור להגיע אליה אני כבר לא יכול להגיע. אז אני לא מוגבל בזמן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי אתה יודע כמה שילמה השנה הממשלה למעסיקים על חשבון הביטוח הלאומי?

בנימין טמקין (מרצ):

אדבר על זה.

הלכו לחפש את המקור לצמצום העוני בעיקר אצל השכירים ובקצבאות הילדים. יוצא שעלינו לבחור במי לפגוע קצת יותר בשביל לעזור קצת למישהו אחר, לקשישים על חשבון הילדים, לילדים על חשבון הקשישים.

ניתוחים מבריקים ומעמיקים על שינוי של העברת 10 מיליון לכאן, 20 מיליונים לשם, ניתוחים בלתי רגילים על האפקטים המקרו-כלכליים של עוד 80 מיליון שהאוצר ייתן – אני בטוח שהשמיעו לחבר הכנסת עמיר פרץ את הניתוח הזה פעם אחר פעם, איזו קטסטרופה למשק בישראל אם האוצר יצטרך לתת עוד 80 מיליון שקל, למשל, לעניין הקשישים. אבל אני פונה פעם אחר פעם ושואל את השאלה, מתוך הסבסוד – – –

חברת הכנסת גוז'נסקי, ישבתי בשקט והקשבתי לכל מלה שאמרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני עד.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל אני לא צריך להמשיך לשמוע כשאת יושבת שם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר להעיר לך הערה אחת?

בנימין טמקין (מרצ):

תן לי לסיים את המשפט הזה.

פעם אחר פעם אני שואל את האוצר, את הפקידים באוצר ואת אנשי האקדמיה, האם הם יכולים להגיד לי, אדוני היושב-ראש, מה היה קורה אם מתוך 5 מיליארדי השקלים של סבסוד שנותר האוצר למעסיקים דרך הביטוח הלאומי היו מורידים 100 מיליון שקל? מה היה קורה?

מאיר שטרית (הליכוד):

300 מיליון שקל.

בנימין טמקין (מרצ):

לאף אחד אין מושג. אני מבטיח דבר אחד, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אם היו מביאים לנו בהצעת התקציב תוספת של 300 מיליון ש"ח לסבסוד הזה, היינו מצביעים בעד. אם היו מורידים 300 מיליון – גם כן היינו מצביעים בעד. אני מדבר על הקואליציה. לאף אחד אין מושג מה זה מוסיף. אומרים לי שזה יגרום לאבטלה אדירה –

מאיר שטרית (הליכוד):

שטויות.

בנימין טמקין (מרצ):

– אם רק תוריד מזה 100 מיליון שקל. לא. כולם צריכים לקבל, פה אין סלקטיביות. זו הטבה אוניברסלית לכל המעסיקים באשר הם. אבל כאשר אתה מתחיל לדבר על השכירים, מבקשים ממך להבין, אלה שייכים לבעלי הכנסות בינוניות ואחרים – לבעלי הכנסות נמוכות. לא יודעים. אגב, עם חוק עידוד השקעות הון, אותו סיפור עצמו.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, מותר לי להעיר הערה? קיבלתי לא אחת פניות מאותם מעסיקים, שצוחקים על הממשלה – –

בנימין טמקין (מרצ):

על הממשלות.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – שלכאורה נותנים להם את הכסף הזה כדי לעודד אותם לקלוט עובדים נוספים. זה לא מוסיף אף עובד אחד למשק. זה כסף נטו שנכנס לכיסי המעסיקים. מדובר ב-5 מיליארדי שקלים בשנה שהממשלה משלמת למעסיקים דרך הביטוח הלאומי.

בנימין טמקין (מרצ):

אני, כמו ממשלת ישראל, מקיים את הבטחותי. אני אדבר כל הזמן הנתון לי, ככל שחברי הכנסת היושבים באולם מקיימים את הדיון המתמיד שלהם והפוגע בזה שמדבר פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, אתם זוכרים את האיום? זה איום רציני. כשחבר הכנסת טמקין מאיים, הוא מגשים.

בנימין טמקין (מרצ):

כל עוד אתם משוחחים, אני מדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מציע שתעבור מושב אחד לטובת כלל הציבור. אתה לא מתאפק. אתה מדבר כל הזמן עם חבר הכנסת אלי דיין.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עמיר פרץ, אני קראתי בעיתון ששר האוצר האשים אותך ואת חברי הוועדה, שאנחנו לא אמרנו ולא ציינו מאיזה מקור תקציבי תמומן ההטבה הזו שאישרנו בנושא הקשישים. מכאן אני רוצה לומר לשר האוצר, הצענו והצענו. אפשר לממן את הדבר הזה מהורדה מתאימה מהסבסוד הכללי של עלויות העבודה שניתן למעסיקים במשק בגובה של כמעט 5 מיליארדי שקלים. משם אפשר להוריד 80 מיליון או 100 מיליון, ואני בטוח שאיש לא ירגיש בכך, המשק לא ירגיש בכך. ואם לא – שיספקו פעם אחת נייר שמוכיח, ש-100 מיליון השקל שם מייצרים את כל האבטלה במשק.

הציבור בישראל צריך לדעת את זה. לפעמים הם שומעים שמדברים על עניים, על אנשים בעלי הכנסה נמוכה, והם חושבים אולי על נכים ועל מובטלים, על מסכנים שאין להם עבודה. רוב האנשים שמדובר בהם הם אנשים שעובדים, אנשים שמקבלים שכר. הם נמצאים מתחת לקו העוני, מכיוון שהשוק מייצר את העוני הזה והממשלה, האוצר, המדינה, במקום לתקן את העיוות הזה, באים ובעצם מחליפים אותו על-ידי חלוקת הכנסה או רה-חלוקת הכנסה שפוגעת בעניים, ושולחים אותנו לחפש מתחת לפנס, ורק מתחת לפנס. בשום מקום אחר לא. תצטמצם רק מתחת לפנס.

הבטחתי לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שילנסקי, מכיוון שהוא לא יכול להתבטא כרגע, לצטט אותו. הוא אומר לי: אני אינני יכול לדבר ואתה מוגדר כסוציאליסט – תודה – ברצוני להפנות את תשומת לבך להישג הגדול, לבשורה הגדולה לקשישים. במקום תוספת של שקל ליום כפי שמציע האוצר, הקשישים יקבלו עתה תוספת של 2.10 שקלים ליום.

מאיר שטרית (הליכוד):

הם יהיו עשירים.

בנימין טמקין (מרצ):

זה חישוב נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמה עולה עיתון ערב?

מאיר שטרית (הליכוד):

2.30 שקל.

בנימין טמקין (מרצ):

כל חוק שמשפר את מצב העניים במדינת ישראל ומשפר את מצב המשפחות שמצבן הכי קשה במדינת ישראל, הוא חוק חיובי בסך הכול. אנחנו הצענו שיפור משמעותי. חבר הכנסת פרץ הציג אותנו. אנחנו צריכים לתמוך באותו שיפור. אנחנו לא חותמת גומי של משרד האוצר, וצריך להמשיך להיאבק על השינויים המהותיים ולחפש את האוצר, היכן שהאוצר נמצא. תודה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה תצביע בעד ההסתייגויות שלך?

היו"ר ד' שילנסקי:

נהיה מעשיים. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני אקרא את השמות של אלה שאינם. נעשה את זה פורמלית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אי-אפשר לדבר במקומם?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא.

חבר הכנסת שאול עמור, שלוש הסתייגויות, איננו – נמחק; חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ארבע הסתייגויות, איננה – נמחק; חבר הכנסת עובדיה עלי, ארבע הסתייגויות, איננו – נמחק; חבר הכנסת יוסף ונונו, שתי הסתייגויות, איננו – נמחק; חבר הכנסת יוסף בא-גד, שתי הסתייגויות, איננו – נמחק; חבר הכנסת דוד מנע, שבע הסתייגויות, איננו – נמחק; חבר הכנסת יהושע מצא, ארבע הסתייגויות, איננו – נמחק; חבר הכנסת יורם לס, הסתייגות אחת, איננו – נמחק. עכשיו, אדוני יושב-ראש הוועדה, כדת וכדין מותר לך לעלות, בלי פרוטקציה.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר כמה משפטים. אני תומך בכל מלה שנאמרה כאן. אין שום בעיה לתמוך בכל מה שנאמר ולהגיע בלי כלום. אני רוצה לומר לאדוני יושב-ראש הישיבה, ואולי לחבר הכנסת מאיר שטרית, שלא היה פה בקדנציה הקודמת, שקצבת הקשישים בתחילת הקדנציה הקודמת עמדה על 25% מהשכר הממוצע במשק והיתה כ-650 שקל, ובסוף הקדנציה היא

עמדה על 23% מהשכר הממוצע במשק. כלומר, אותו להט שאתה מתאר בו את השקל ליום, הוא באמת בעייתי. אבל, תדע שבמשך קדנציה שלמה שחקו את קצבאות הקשישים ואת קצבאות אותם ילדים שעליהם מדברת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. שני הילדים הראשונים, בתחילת הקדנציה שעברה, לא היו בכלל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

סלח לי, אני משיב. אני לא רוצה שתפריע לי. אני מתווכח עם חברי עכשיו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

30 שקל לקשישים, מינהל מקרקעי ישראל העלה להם, לגמלאים – – –

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

א. אני תומך בהורדת ההעלאה למינהל מקרקעי ישראל, זה בסדר. אני גם בעד ביטול הצו שאוסר על ראשי ערים לתת הנחה לקשישים בארנונה. זה גם כן עיוות. אתה יודע כמה עיוותים קיבלנו מהליכוד? אתה יודע כמה זמן ייקח לנו לטפל בהם? הרבה מאוד שנים.

אני רוצה להזכיר לידידתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מה לעשות, זו הצעת חוק ממשלתית. הלוואי שזו היתה הצעת חוק פרטית ולא הייתי במצב שאומרים לי: או שתיקח או שתחזיר. נכון, באוכלוסיות מסוימות התוספת היא קטנה, אבל את ציינת רק מה שנוח לך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

ברוך הבא, חבר הכנסת טלב אלסאנע. מה שלומך? הכול בסדר? אני יושב-ראש ועדה, אני לא עושה מחטפים. אילו הגעתי למסקנה שיש הסתייגות שווה, ויקום שר וימשוך את החוק, הייתי נלחם בו בוועדה ולא בדרך כזאת או אחרת. אם זו היתה הצעת חוק פרטית, זה היה סיפור אחר.

אני רוצה להגיד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, כשאת תיארת אותם 12 שקלים, שכחת שאותה משפחה שמשתכרת 1,750 מוגדרת גם בתוספת של הפיצוי והבטחת הכנסה ומקבלת תוספת של 71 שקלים. כלומר, ליד החישוב שלך, שהשאיר לה 12 שקלים, היא מקבלת עוד 71 שקלים, ובסוף היא נשארת עם תוספת של 83 שקלים. אבל אלה לא הדברים העיקריים.

רענן כהן (העבודה):

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

סלח לי, אני מאוד מבקש ממך. חבר הכנסת רענן כהן, תלך הביתה.

רענן כהן (העבודה):

--- אל תחשוב שאתה מבין הכול. לא הכול אתה מבין.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

עם כל הכבוד לך, חבר הכנסת רענן כהן, אני משקיע פה עבודה, ואתה יודע שאני לא אתן לדברים להישאר כפי שהם עמדו. זה לא יעזור כלום, ולא מעניין אותי סדר-יום של מישהו. התחשבתי מספיק בנאום הפתיחה. לא יכול להיות שפה יצלבו את החוק. אילו זה היה חוק חייילים משוחררים, אני מבטיח לך שהיית עומד על זכותך לקום ולענות. פה השקיעו עבודה ואני מבקש ממך, אני מדבר בצמצום ככל האפשר. זה המקסימום שאני יכול לצמצם.

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא גם מדבר לעניין.

רענן כהן (העבודה):

הוא תמיד מדבר לעניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה זכית למחמאות משני הצדדים. היה כדאי לך.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

עובדים חודשים. צולבים אותנו. אני רוצה לענות. היא אומרת דברים נכונים. אבל אני רוצה שהיא תגיד לי עכשיו שהיא מוכנה שהלילה נמשוך את החוק, אותה דרמה ש-70 שקלים לא מספיקים – זה נכון, אף פעם לא מספיק, אבל אני רוצה שחברי הכנסת ידעו שב-1 באוגוסט, משפחה חד-הורית, הורה יחיד עם שני ילדים יקבל תוספת של 177 שקלים. נכה עם ילד אחד יקבל תוספת של 177 שקלים. משפחת נכים עם שני ילדים תקבל ב-1 באוגוסט תוספת של 354 שקלים.

נכון, הממשלה הביאה הצעת חוק שלפי דעתי לא מספיקה, אבל זו הצעת חוק ממשלתית. איזה תוקף מוסרי יש פה לחברי הכנסת, שלפעמים מביאים הצעת חוק פרטית רק כדי שהיא תירשם על שמם, הצעת חוק שהיא תוספת של 2 שקלים לאיזו קבוצה, העיקר רשמו הצעת חוק על שמם. אני אראה לכם עשרות כאלה. ולהגיד שבשם הגנה על כך שקיבלו רק 87 שקלים אנחנו נדחה, וב-1 באוגוסט, משפחת נכים לא תקבל 354 שקלים? יש גבול לעניין. יש גבול להצגת העניין.

חברי הכנסת, אף אחד מאתנו לא מאושר מהמהלך הזה. יש דיון על תקציב המדינה, שיפתח בחודש אוקטובר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה חושב שזה יקטין את ממדי העוני?

רענן כהן (העבודה):

לא יקטין.

אלי דיין (העבודה):

זה יקטין קצת.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חברי, חבר הכנסת מאיר שטרית, זה יוציא 200,000 איש מתחום העוני, אבל זה לא חשוב בכלל, כי לא משנה לי המאבק בסטטיסטיקה. זה שמעלים מישהו בגלל שקל מעל לקו העוני, זה לא פותר לי את הבעיה. כל מה שאתה אומר נכון, אבל המציאות שקיבלנו היא מציאות קשה וצריך להתמודד אתה. אני מציע להתמודד אתה בדיוני התקציב, זה המקום הנכון להתמודד אתה, מכיוון ששרת העבודה והרווחה קבעה לנו את הפלטפורמה, ועל הפלטפורמה הזאת אפשר לנהל מאבק אמיתי ורציני.

אני אומר לחברי בקואליציה, לא תהיה הזדמנות נוספת. מה שלא ירד בשנת התקציב הזאת, לא יבוא לידי ביטוי בסטטיסטיקות ב-1996. רק מה שנוריד עכשיו יופיע בשנת הבחירות. לכן, סביב המסגרת הזאת, אני מציע שאת המאבק האמיתי על תוספת בתקציב נעשה במקום שדולק הפנס, לא היכן שיגידו לנו שהפנס נמצא, אלא היכן שנמצא האוצר באמת ננהל מאבק אמיתי, מייד עם דיוני התקציב. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעות. על ההסתייגות הראשונה נצביע אלקטרונית כדי לקבל תמונה. אחר כך נצביע בהרמת ידיים כדי שזה ילך יותר מהר. הסתייגות לשם החוק לחברי הכנסת תמר גוז'נסקי ובנימין טמקין. נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לשם החוק – 5

נגד – 16

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, 16 נגד, נמנע אחד. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

עכשיו הצבעה בהרמת ידיים. הסתייגות של חברי הכנסת שאול עמור, נעמי בלומנטל ועובדיה עלי לשם החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ש' עמור, נ' בלומנטל וע' עלי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת יוסף ונונו לשם החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' ונונו לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא-גד לשם החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד שם החוק כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הסתייגות של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי ובנימין טמקין לסעיף 1. מי בעד? מי נגד?

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר הצבעה אלקטרונית?

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

הצבעה מס' 22

בעד התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לסעיף 1 – 7

נגד – 14

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, 14 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 1 כהצעת הוועדה? הצבעה בהרמת ידיים.

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הסתייגות של חבר הכנסת יוסף ונונו לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' ונונו לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא-גד לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסתייגות לחלופין של חבר הכנסת דוד מנע לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת יהושע מצא לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' מצא לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי ובנימין טמקין לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסתייגות של חבר הכנסת יהושע מצא לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' מצא לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת שאול עמור, נעמי בלומנטל ועובדיה עלי לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון הראשון של חברי הכנסת ש' עמור, נ' בלומנטל וע' עלי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת שאול עמור, נעמי בלומנטל ועובדיה עלי לסעיף 2. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון השני של חברי הכנסת ש' עמור, נ' בלומנטל וע' עלי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 2 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

מאיר שטרית (הליכוד):

נצביע על כל סעיף 3 בבת אחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, זה הולך מהר.

הסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע לסעיף 3. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון הראשון של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע לסעיף 3. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון השני של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההסתייגות לא התקבלה.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' מצא לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י' לס' וד' מנע לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקונים של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 3 לא נתקבלו.

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל וע' עלי' לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שסעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 4.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 4 התקבל כהצעת הוועדה.

אנחנו מצביעים עכשיו על סעיף 5.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וב' טמקין לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 5 כהצעת הוועדה התקבל.

לסעיף 6 אין הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה את סעיף 6 בנוסח הוועדה.

הצבעה

סעיף 6 נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 6 התקבל כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 7.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' מצא לסעיף 7 לא נתקבל.

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 7 התקבל כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה

חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה),

התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהחוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994, התקבל כהצעת הוועדה.

על דעת כולם, אלה שהסתייגו ואלה שלא הסתייגו, אם הצעת החוק הזאת תצמצם ולו במעט את ממדי העוני, תבוא על כולם הברכה. הלוואי שזה יקום ויהיה. אני בטוח שאני אומר את הדברים האלה על דעת האופוזיציה, על דעת הקואליציה ועל דעת אלה שבאמצע. הלוואי אמן שכך יהיה.

הצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני נתבקשתי לעשות זאת במקומו.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אדוני. יש הסתייגויות?

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

כן, יש הסתייגויות, לא הרבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, אני אבקש מסגנית מזכיר הכנסת לרכז את ההסתייגויות, אם אפשר.

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

זה פשוט מאוד, אדוני היושב-ראש. אנחנו הגענו להסכמה בעניין ההסתייגויות. זה יסתדר. החיים יהיו הרבה יותר קלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני נותן לך קרדיט.

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אני מאוד מודה על כך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בשמה של ועדת החינוך והתרבות את הצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994.

הצעת חוק זו נדונה בכנסת השתים-עשרה בקריאה ראשונה ביום י"ב באדר ב' התשנ"ב, 17 במרס 1992, והועברה לוועדת החינוך והתרבות. על הצעת חוק זו הוחל דין הרציפות. לפי סעיף 121 לתקנון מביאה הוועדה לאישורה של הכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את פרק ב' של הצעת החוק האמורה בנפרד, משום שפרקים א' וג' אושרו בעבר.

רבותי חברי הכנסת, בשל השעה המאוחרת לא אאריך בדברים בדבר מהותו של החוק, אף שהחוק הזה ראוי היה שנרחיב עליו את הדיבור.

מאיר שטרית (הליכוד):

בגלל צער בעלי חיים אתה תקצר.

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

נכון.

בכל זאת אומר כמה דברים בקצרה. החוק הזה נוגע לשאלה מוסרית ראשונה במעלה, הוא בעיקרו חוק הנוגע לענייני מוסר. השאלה היא, עד כמה אנחנו, בני האדם, במטרה לקדם את עצמנו, את טובתנו, את הרפואה שלנו, מוכנים לפגוע, ולפעמים לפגוע פגיעה קשה, ואפילו פגיעה כואבת מאוד, בבעלי חיים.

החוק הזה מנסה ליצור את האיזון בין הצורך בניסויים, שאני חושב שהוא צורך חשוב ורוב חברי הוועדה חשבו כך, לבין הצורך לשמור על בעלי חיים, גם על חיות המעבדה וגם על בעלי חיים שעושים בהם ניסויים, על מנת למזער ולהקטין את הסבל ועל מנת למנוע ניסויים מיותרים.

על מנת לעשות את הדבר הזה החוק מקים מערכת שלמה של גופים שצריכים לשקול את העניין, לקבוע כללים, מועצה ארצית לפיקוח על הניסויים שתקבע את הכללים, לרבות ועדות פנימיות שיהיו במוסדות שונים.

אני מודע לכך שיהיו כאלה שיבקרו את החוק מכל הכיוונים. המדענים יגידו מצד אחד שהגבלנו את חופש המחקר המדעי ואולי עשינו עוול. אוהבי בעלי החיים והארגונים למיניהם יאמרו שהגזמנו בצד השני, משום שיש כאלה הטוענים שאין לערוך כלל ניסויים בבעלי חיים משום שגוף האדם שונה לחלוטין מגופן של חיות, והניסיון – לטענתם – מלמד שניסויים בבעלי חיים לא מועילים לאדם. כאמור, הגישה הכללית המשתקפת בחוק היא האיזון בין הצרכים הללו.

בתיקון הזה הכנסנו גם כמה תיקונים מקיפים, שכתובים ומונחים בפניהם, בקשר לחוק צער בעלי חיים שעניינו ההגנה על בעלי החיים.

אני רוצה לומר, שוועדת החינוך והתרבות קיימה בכנסת הקודמת חמש ישיבות בחוק הזה, ובכנסת הנוכחית קיימה 14 ישיבות, כפי שאמרתי קודם. בין היתר סיירה הוועדה במכון ויצמן כדי לעמוד מקרוב על תנאי הניסויים בבעלי חיים. בפני הוועדה הופיעו נציגי עשרות גופים שהביעו את עמדתם. נוסף על נציגי משרדי הממשלה, שכולם הופיעו בפני הוועדה, הופיעו בפניה גם נציגי המכון לאתיקה בחקיקה, הסתדרות הרופאים הווטרינרים, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, מכון ויצמן למדע, בית-החולים "הדסה" בירושלים, התאחדות התעשיינים, המרכז לשלטון מקומי, האגודה הישראלית למניעת ניסויים בבעלי חיים, "תנו לחיות לחיות", אגודת "נח", ועוד אגודות צער בעלי חיים למיניהן.

אני רואה לעצמי חובה להודות לאנשים מספר שתרמו לדיוני הוועדה, וכפי שאמרתי, מדובר היה בדיונים ממושכים שלקחו זמן רב. אני רוצה להודות לנציגים של משרדי הממשלה, לברוריה אגרט משרד החינוך והתרבות, הממונה על לימודי הביולוגיה, לעורכת-הדין דורית מורג, לאיש משרד האוצר יורם כהן, ולסרן ירון ליבמן, היועץ המשפטי של קצין רפואה ראשי, שעזר לנו מאוד לנסח את הפרק על ניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון. יצרנו מערכת שלמה, איך מתבצעים ניסויים במערכת הביטחון.

אני רוצה להזכיר את ד"ר סלינה בן-גרשון, ד"ר אלי גרוס, עורכת-הדין אילנה מיישר ממשרד הבריאות. את עורך-הדין בועז אורן מהמשרד לאיכות הסביבה. את עורכת-הדין מיכל סגן-כהן ממשרד החקלאות, שהיתה חלק מוועדה שהוקמה בשעתה על-ידי הממשלה הקודמת לבדיקת כל נושא בעלי החיים, ועדה שבראשה עמד עורך-הדין בני רובין ממשרד המשפטים, ויחד אתם היתה גם עורכת-הדין תמר גולן ממשרד המשפטים. מהתאחדות התעשיינים – את ד"ר אמנון מיכאל ואת אמנון נדל. את עורכת-הדין אסתר ברק ואת עורך-הדין ישראל קנטור, שייצגו בפנינו את ועד ראשי האוניברסיטאות, ור"ה, והעירו הערות חשובות. את ד"ר אהוד זיו ממכון ויצמן ואת פרופסור אשר משורר ממכון ויצמן, שגם אירח אותנו במכון ויצמן ונתן לנו הסברים מפורטים. את ד"ר יאיר דגני ממשרד המדע.

אני רוצה לציין את תרומתו הגדולה של פרופסור רמי רחמימוב, מבית-הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. פרופסור רחמימוב הוא יושב-ראש הוועדה הישראלית לניסויים, באופן כללי בחסותו של משרד המדע.

אני רוצה לציין לשבח את האנשים שעזרו לנו מטעם גופים נוספים: ד"ר משה רפלוביץ מהסתדרות הרופאים הווטרינרים, ד"ר טומי שדה, הווטרינר של עיריית ירושלים. וגם את אנשי הארגונים למען בעלי חיים, שבאו ושימשו משקל-נגד למדענים וניסו כל הזמן לומר לנו, שאנחנו ותרנים מדי ועושים מעט מדי למען החיות. בראש ובראשונה את ד"ר דן אלמגור, שעומד בראש "נח" – אגודה ישראלית, ארגון הגג שמאגד את כל הארגונים למען בעלי חיים; את עורכת-הדין בתיה מבורך, את הגברת מאשה שריד, ובעיקר את עורך-הדין אהוד פלג. עורך-הדין אהוד פלג הוא היועץ המשפטי של

הארגונים למען בעלי חיים והוא עשה מאמץ גדול, והעיר לנו הרבה מאוד הערות, השתתף בכל הישיבות וניסה לשכנע אותנו שאנחנו צריכים לעשות מאמץ גדול.

הופיעו בפנינו גם ניר שלו ואריה שלו מ"תנו לחיות לחיות", וגם קיבלנו הערות מפרופסור יהושע יורטנר, יושב-ראש האקדמיה הישראלית למדעים.

לא אוכל לסיים את הרשימה הזאת בלי להודות לאנשי הכנסת, שטרחו ועמלו בעניין הזה. בראש ובראשונה לחבר הכנסת אברהם בורג, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, שבעצם העמיד את הוועדה לרשות העניין הזה; נתן לי כמעט יד חופשית מבחינת קביעת ישיבות וכל המועדים, ובלי עזרתו הגדולה לא היינו יכולים להתקדם. לעורך-הדין משה בוטון, היועץ המשפטי של ועדת החינוך והתרבות, מוכר היטב פה בכנסת, עושה עבודה מצוינת בכל מקום, וכמובן הושיט סיוע ניכר ומרשים בכל העניין הזה. בלי סיועו ספק גדול אם אפשר היה להתקדם. ליהודית גידלי, היא המזכירה של ועדת החינוך והתרבות, עליה הוטל כל הנטל של הארגון והתיאום עם כל הגופים השונים, הביקורים וכל האדמיניסטרציה, והיא עשתה עבודה נהדרת ומצוינת. אני גם רוצה לציין את מירב חכם ורבקה לוי מהצוות של ועדת החינוך והתרבות.

ולסיום אני רוצה להזכיר את עידית שמיר, שכתבו לי בנייר שלפני שהיא עורכת-דין, אבל זו טעות, היא לא עורכת-דין, היא רק מתמחה במחלקה המשפטית של הכנסת. אבל, לאור הידע והבקיאות שהיא הפגינה והרצון והמסירות מגיע לה תואר עורך-דין בריבוע. אני רוצה להגיד לכם, שעידית שמיר היא כשרון גדול בתחום המשפטי. לעתים רחוקות נתקלים במתמחה כזה. בסך הכול מתמחה, בחורה צעירה – שעשתה עבודה מעולה ויוצאת מהכלל. ובעצם אילולא הדחיפה הגדולה שלה, ספק אם החוק הזה היה מגיע במועד הזה.

לחוק הזה יש בסך הכול בשלב זה כמה הסתייגויות.

בנימין טמקין (מרצ):

וזו כל הרשימה?

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה להגיד לך, שלגבי אנשים אלה שעמלו כל כך קשה, הזכרת שמותיהם במליאה היא דבר חשוב. בסך הכול, כל אחד מהם זכה לכמה שניות, ולדעתי מגיע להם, ואם הייתי פוסח עליהם, הייתי עושה עוול גדול.

אני רוצה לומר, שלחוק הזה יש כמה הסתייגויות. יש הסתייגויות לשם החוק, שאני אינני יודע אם מישהו ינמק אותן, אבל אלו הסתייגויות שמטרתן העיקרית היא לקבל רשות דיבור במליאה.

לגבי ההסתייגויות של שר הבריאות, היתה לי שיחה היום עם העוזרת שלו וגם עם סגן השר. ואני אמליץ בפני מליאת הכנסת, לאחר משא-ומתן אתו, לקבל שתי הסתייגויות: האחת לסעיף 4 והשנייה לסעיף 24. אני מניח שסגן השר יסביר, ואני אסביר בסוף למה אני חושב שאת ההסתייגויות האלה אפשר לקבל. הן לא פוגעות במבנה העקרוני והמהותי של החוק. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגש להסתייגויות. ראשון המסתייגים לשם החוק, חבר הכנסת אלי דיין. יש לך חמש דקות תמימות.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהכנסת צריכה היום להיות גאה בעבודתו המסורה של חבר הכנסת פורז, שהביא בפנינו הצעת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים). חבר הכנסת פורז באמת עשה פה עבודה נפלאה, השקיע הרבה שעות. אני יודע שבהתחלה היו הרבה התנגדויות, לרבות ממשרדי ממשלה, ממשרד הבריאות, ממשרד הביטחון, כי אולי זה יפגע במדע, יפגע במחקר, עלול לפגוע בבני אדם, עלול לפגוע בכל מיני משימות. ואני שמח שנמצאו האיזונים המתאימים הן כדי לערוך את הניסויים המדעיים, הן כדי לקדם נושאים של בריאות ואפילו של קוסמטיקה, ובלבד שימוזער הסבל הנגרם לבעלי חיים, ובוודאי – יימנע צער בעלי חיים במקום שאין צורך.

אגב, אדוני היושב-ראש, אנחנו אחת המדינות הדמוקרטיות שבאמת מגיעות מאוחר לחוק הזה. החוק הזה קיים בהרבה מדינות נאורות, ויש אפילו להביע תמיהה כיצד ממשלות ישראל במשך השנים לא הגיעו לזה. טוב, אנחנו מדינה חדשה, היינו עסוקים בהקמת המדינה, בענייני ביטחון, בקליטת העלייה, ולא התפנינו לעניין זה, וחשבנו שבבעלי חיים ניתן לעשות ניסויים ללא שום מגבלה וללא שום התחשבות, העיקר ההישגים שאנחנו רוצים להשיג.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מברך את חבר הכנסת פורז, שגם היה נכון להגיע לאותם איזונים ולקבל גם את ההסתייגויות של שר הבריאות, שלא יחשוב שיש לו כאן האישורים, והוא יכול לפקח ולוודא, ואפילו נמצאו אותם איזונים גם כלפי מערכת הביטחון. ויש פה פרק מיוחד – ניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון. ובכך אנחנו מצטרפים לאותן מדינות דמוקרטיות נאורות, שהן עקרונית בעד ניסויים בבעלי חיים אבל תוך מזעור הסבל, ובוודאי מניעת צער במקום שאין צורך.

אגב, חוק זה עולה בקנה אחד עם מסורת ישראל. מי שמעיין בהלכות צער בעלי חיים יודע, שהיהדות תמיד היתה מאוד זהירה. בנושא שחיטה, למשל, יש דינים חמורים ביותר, שנובעים מהטעם של מניעת צער בעלי חיים. כשאתה שוחט את התרנגולת או את הכבש, צריך שהסכין לא יהיה בה שום פגם, ואם יש הפגם הזעיר ביותר, שיכול לגרום לאיזה צער מיותר, הרי אותה סכין פסולה.

לכן, בהחלט אני חושב, שאנחנו כמדינה יהודית דמוקרטית צריכים להיות גאים היום, שבעצם יש לנו הצעת חוק שהולכת לפי העקרונות של מסורת ישראל, של חז"ל – לעשות כל מאמץ למזער את הסבל ולמזער את העינוי ואת צער בעלי החיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת הירשזון אינו נוכח.

אדוני סגן שר הבריאות, אולי קודם נבהיר לעצמנו את הדברים על מנת לחסוך בזמן. חבר הכנסת פורז, אתה אומר שיש הסכמה לגבי ההסתייגות לסעיף 4?

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אני מסכים שתתקבל ההסתייגות לסעיף 4, ואני אבקש לקבל את ההסתייגות לסעיף 24, בעמודים 1 ו-3. כל ההסתייגויות האחרות צריך לדחות. סגן שר הבריאות מסכים לזה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לי ארבע הסתייגויות; בשם השר ובשמי אני מודיע שאני מוותר על שתי הסתייגויות, בהסכמה. אני מוותר על ההסתייגות לסעיף 10 ועל ההסתייגות לסעיף 16.

אני בעד ההסתייגות לסעיף 4. בגלל השעה המאוחרת אקצר מאוד, מאחר שיש הסכמה שבכל מקום אחרי המלים "תקבע כללים" יבוא "באישור השר".

לגבי סעיף 24, ההסתייגות היא שבסעיף קטן (ב), בסופו יבוא: "לא קבעה המועצה כללים עד למועד זה, יקבע יושב-ראש המועצה, בהסכמת השר ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, כללים במקומה". אני חושב שזה מאזן בין ועדת החינוך והתרבות ובין השר והרשויות האחרות.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת אברהם פורז על החוק החשוב הזה, החוק האנושי הזה, ובוודאי את יושב-ראש ועדת החינוך ואת כל מי שעמלו על הכנת החוק. אני מבקש לאשר את החוק עם שתי ההסתייגויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה ויתרתם על ההסתייגות לסעיף 10?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו עוברים להסתייגויות, אני רוצה לברך את חבר הכנסת פורז גם כן. כידוע, יש שאלות פוליטיות-מדיניות שבהן אנחנו חלוקים מאוד. אבל בכל הקשור לצער בעלי חיים יש בינינו הסכמה מלאה; לפעמים גם מאזנים זה את זה בכל מיני דברים. ואני חושב שעל דעת כולם ניתנת לך הברכה על המאמץ שהשקעת.

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר עוד מלה אחת לפני ההצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

אברהם פורז (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כשציינתי את שמותיהם של אלה שתרמו לחוק שכחתי את פרופסור ארנון שמשוני, מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות, שתרם תרומה אדירה לחוק הזה; השתתף בכל הישיבות. לולא הזכרתי אותו הייתי עושה עוול גדול. לכן אני פשוט מזכיר את התרומה הגדולה והחשובה שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. וכמו קודם, נעשה זאת מהר. לשם החוק, הסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין ואברהם הירשזון.

קריאה:

חבר הכנסת דיין הסיר אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל חבר הכנסת הירשזון איננו, ולכן אי-אפשר שלא להצביע.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' הירשזון לשם החוק לא נתקבל.

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 1-3 נתקבלו.

התיקון של שר הבריאות לסעיף 4 נתקבל.

סעיף 4, עם התיקון שנתקבל, נתקבל.

סעיפים 5-9 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 10, שר הבריאות הסיר את הסתייגותו.

הצבעה

סעיף 10 נתקבל.

סעיפים 11-15 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 16, שר הבריאות ויתר על הסתייגותו.

הצבעה

סעיף 16 נתקבל.

סעיפים 17-23 נתקבלו.

התיקון של שר הבריאות לסעיף 24 נתקבל.

סעיף 24, עם התיקון שנתקבל, נתקבל.

סעיפים 25-29 נתקבלו.

התוספת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר הבריאות, האם אתה מסכים שניגש להצבעה בקריאה שלישית?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מסכים, אבל אני מבקש שתהיה הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית, עם שתי ההסתייגויות שהתקבלו. אני מקוזז עם יושב-ראש הכנסת, ולכן אינני מצביע. אבל אני מבקש שיירשם שמוסרית אני מצטרף למצביעים בעד החוק.

הצבעה מס' 24

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד–1994, נתקבל.

סקירת שר החינוך, התרבות והספורט על פעולות משרדו

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, סקירת שר החינוך, התרבות והספורט על פעולות משרדו – תשובת השר. שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, אנחנו בסיום המושב והשעה מאוחרת, אם כי לא נורא, אבל אני מרגיש צורך לענות על השאלות החשובות ועל ההערות הרציניות של חברי הכנסת, מהקואליציה ומהאופוזיציה כאחת, בעת הדיון שהיה חסר תקדים בהיקפו על סקירת שר החינוך על פעולות משרדו. הדיון ארך למעלה משבע שעות, אולי דבר חסר תקדים, והוא ביטא את העניין הגדול שיש לחברי הבית בנושא החשוב הזה, ואת העניין הגדול שיש לממשלת ישראל, שמקדישה 14% מהתקציב הרגיל, השוטף, של מדינת ישראל למטרות החינוך.

אני רוצה להודות לחברי הכנסת גם על הדברים שהם אמרו בזכות המשרד ובזכותי, וגם על הביקורת שהושמעה. ובהזדמנות זו אני רוצה לחזור ולהודות לעובדים המסורים של משרד החינוך, התרבות והספורט, שעושים עבודה קשה מאוד, בתנאים לא קלים, לא תמיד עם הערכה ציבורית ראויה, לפעמים גם עם התקפות. ואני רוצה להוסיף לברכות את ציבור המורים, המחנכים, המנהלים, עובדי ההוראה, שעובדים עבודה קשה ביותר, בכיתות לא קטנות, בתנאים לא קלים, ולא תמיד באים על הברכה המגיעה להם.

אדוני היושב-ראש, אני הכנתי כאן את תשובותי בכתב, בדפוס, ואני רוצה להסתפק רק בכמה דברים, ואת השאר להשלים במסירה לפרוטוקול.

בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת רענן כהן בעניין תוכניות לימודים ופעילות חינוכית לבטיחות בדרכים, אני רוצה לומר שבעניין זה אנחנו עוברים מהפכה. בכל בית-ספר מונה רכז לבטיחות בדרכים, שתפקידו לנהל ולקדם את כל הפעילות הבית-ספרית בנושא הבטיחות בדרכים. החל משנת הלימודים התשנ"ד הקצה המשרד 1,500 שעות הוראה לבטיחות בדרכים. בכל שנה ייתוספו 1,500 שעות, עד לשנת התשס"ג. בסך הכול יקצה המשרד לכיתות א'–ח' 13,500 שעות.

משרד החינוך מפעיל תוכניות מיוחדות לנהגים צעירים, תלמידי כיתות י"א וי"ב, כמענה על בעיית מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות דרכים.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה לא תלמדו את תלמידי בתי-הספר, מחטיבת הביניים ומעלה, תיאוריה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אנחנו גם מאפשרים זאת. איננו יכולים ללמד נהיגה, זה דבר יקר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מדבר רק על תיאוריה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

את זה אנחנו עושים.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את דברי בנושא החפירות הארכיאולוגיות שעורכת רשות העתיקות, בעמוד 6.

אני מבקש להתייחס להערתו של חבר הכנסת יורם לס בעניין הקצבות הממשלה למוסדות להשכלה גבוהה. במונחים קבועים ריאליים, הקצבות הממשלה למוסדות להשכלה גבוהה גדלו מהתשנ"ב, מ-1.6 מיליארד שקלים, להתשנ"ד – ל-1.9 מיליארד שקלים. לא נכון – אני חוזר, לא נכון – לטעון שההקצבה לסטודנט ירדה. היא עלתה במונחים ריאליים מהתשנ"ב מ-19,900 שקל ל-20,700 שקל במחירים ריאליים קבועים. חלק גדול מהדברים שנאמרים כדבר מובן מאליו פשוט אינם נכונים.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את ההערות שלי לגבי ההערות של חבר הכנסת מאיר שטרית בעניין לימודי אנגלית בכיתה א'.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה לא ענית לי. יש לי תכונה רעה, שאני קורא מה שכתוב בחוברת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גם לי יש תכונה רעה, שאני קורא ומעיין בכל דבר שנאמר, נשלח אלי, ואני גם עונה עליו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני שאלתי אותך בזמני בדיון מדוע לא יתחילו את לימוד האנגלית בכיתה א'. אני מבין שיש בעיה של מורים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, יש שתי בעיות, ואני אציין פה. יש חילוקי דעות בעניין הזה. אנחנו מתחילים את העניין בבדיקת הורדת הגיל לכיתה ג'. יש חילוקי דעות גם בין המורים לאנגלית – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

לא כתוב שיש חילוקי דעות בין המורים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה שנאמר כאן, אני חוזר ואומר: "נכון להיום, לימוד האנגלית בבתי-הספר הינו חובה מכיתה ה', מומלץ בכיתה ד', ואסור בכיתה ג', אלא אם כן בית-הספר הגיש בקשה מפורשת והדבר אושר לו". אנחנו בודקים עכשיו את שאלת הורדת גיל תחילת לימוד האנגלית לכיתה ג'. אנחנו עושים הערכה לגבי הקשר שבין רמת האנגלית לגיל שבו מתחילים ללמוד אנגלית. רק לאחר זאת נוכל לדון בהצעה שלך להוריד את תחילת הלימוד לכיתה א'.

אני רוצה לומר לך, שלימוד שפה זרה בכיתה א' שנוי במחלוקת עזה, מקובל רק במעט מאוד מדינות, ואנחנו עוסקים היום רק בעניין של הורדת הגיל לכיתה ג', על בסיס ניסיוני ותוך בדיקת העניין.

אני מבקש לענות על ההערות של חבר הכנסת רענן כהן בעניין הטלויזיה החינוכית. הטלויזיה החינוכית מעלה תוכניות חשובות, טובות ומרתקות כל שנה. השנה אני מציין כאן את התוכניות החינוכיות החדשות, הרבות והמגוונות, "או-טו-טו" – לגילאי חמש-שמונה, "חדש בעיניים" – לגילאי 10-14, "ספורט TV" – מגזין ספורט לנוער, "לשון המראות" – תוכנית יוצאת מהכלל על ההיסטוריה של הספרות העברית בראי התקופה, יום שידורים "בוא נדבר על השלום", וכן תוכניות רבות נוספות. אני ממליץ לחברי הכנסת לראות מדי פעם בפעם את שידורי הטלויזיה החינוכית – אם אין אפשרות לעשות זאת, להקליט זאת – שכן יש לנו טלויזיה מצוינת, מעולה, אולי אחת הטובות בעולם, ראווה לעידוד, והיא נמצאת היום תחת הנהגה חדשה של המנכ"לית אהובה פיינמסר, לאחר התקופה הארוכה, המסורה, של אחד המנכ"לים הטובים ביותר, החלוצים, שהיה לנו – יעקב לורברבוים, המוכר לכולם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי תהפכו אותה לרשות?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יש החלטת ממשלה להפוך אותה לתאגיד, והדבר הזה יתבצע.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את ההערות שלי בעמוד 10 לגבי השאילתא, ההערה, של חבר הכנסת יורם לס באשר להסבה מקצועית של קציני צבא הקבע להוראה ולניהול.

הוא הדין בנושא השכר הדיפרנציאלי למורים, בתשובה על השאלות של חברי הכנסת דוד מנע ויוסף בא-גד, שהוא עניין חשוב.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול, אבל להעיר הערה אחת, לגבי ההערות של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין וחברת הכנסת לימור לבנת בעניין פיטורי מורים כושלים. זו בהחלט בעיה רצינית, ואתם תראו מהנתונים שאנחנו מביאים כאן, שמתוך ציבור גדול מאוד של עובדי הוראה אנחנו מפטרים, מסיבות פדגוגיות, בין 20 ל-30 מורים במערכת. בתנאים של הסכמים קולקטיביים קיימים והנוהג הקיים לגבי פיטורי מורים אנחנו לא יכולים להגיע למספרים גדולים יותר. אני בהחלט מקבל שבצד החובה שלנו להגן על הזכויות החברתיות והמקצועיות של ציבור המורים, שכמעט כולו עשוי מחומר יוצא מהכלל, עוסק במסירות ובשקדנות בתפקידו, במלאכת הקודש שלו, אנחנו לא יכולים גם לפטר מורים כושלים במספרים העולים על המספרים שאנחנו נותנים לכם כאן. הנושא עלה לדיון פעמים מספר. אני כבול על-ידי הסכם קיבוצי, שאני מכבד אותו, אבל אני בהחלט מכיר בכך שיש כאן בעיה.

אני גם אומר לציבור המורים, גם להסתדרות המורים וגם לארגון המורים: לטובת המורים, לטובת המוניטין של המורים הטובים, המצוינים, שיש לנו, צריך היה להגמיש את יכולת המשרד לפטר מורים שאינם מתאימים לתפקידם. הרי בציבור גדול כזה של 100,000 עובדים לא ייתכן שלא יהיו בודדים שלא יכולים למלא את תפקידם, והם גורמים נזק למערכת כולה.

אני מבקש להתייחס לשאלות של חברי הכנסת טלב אלסאנע, האשם מחאמיד וסאלח טריף. אני רוצה לומר שאנחנו מתקדמים מאוד בעניין פיטורי מורים לא-מוסמכים, אנחנו הולכים לצעדים דרסטיים בעניין הזה, אנחנו הולכים לפיטורים של מורים לא-מוסמכים במגזר הבדואי בהיקף גדול, ובעת ובעונה אחת אנחנו הולכים לארבע כיתות חדשות במכילות טרום-אקדמיות למגזר הבדואי – שתיים במכללת-קיי ושתיים במכללת-אחוזה. אני חושב שמה שאנחנו עושים כאן זו מהפכה במגזר הבדואי.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את יתרת התשובה שלי, שכן היא עוסקת בנושא חשוב.

הוא הדין בנושא התשובה שלי על הערות של חברי הכנסת סאלח טריף, האשם מחאמיד, עבד-אלוהב דראושה.

סאלח טריף (העבודה):

אפשר לשמוע את כל התשובה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אקרא את כל התשובה אם אתה רוצה.

סאלח טריף (העבודה):

בנושא התרבות בעיקר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לזה עוד לא הגענו.

אני רק רוצה לומר לחברים כאן – זה לא כתוב בתשובה הכתובה שלי – שאנחנו עברנו תהליך של מינוי משכילים ערבים ודרוזים לתפקידים בכירים במגזר הערבי. אני יודע שלגבי המכרז הראשון היו טענות על התערבות פוליטית – אגב, לא של מפלגתי – אבל אני לא רוצה להתייחס לטענות האלה. אני רוצה לומר שאני משוכנע, סמוך ובטוח – ואני שמח גם לקרוא זאת בעיתונות הערבית – שזאת פעם ראשונה שיש לנו מכרזים נקיים מהטיה פוליטית. אנחנו עמדנו על כך שנציגי הציבור יהיו עצמאיים או נציגי מוסדות להשכלה גבוהה, כדי שלא תהיה השפעה מפלגתית. אני קורא בהזדמנות זו לראשי הציבור הערבי לעשות כל מאמץ – אני יודע שיש כאן בעיה רצינית – להשתחרר מהאזיקים האלה של הקשרים הפוליטיים, גם המשפחתיים, ולאפשר לנו את המינויים הטובים ביותר.

סאלח טריף (העבודה):

אתם לא עוזרים לנו בזה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני חולק עליך, ואתה גם ראית את התשובה שלי.

סאלח טריף (העבודה):

— — — הוא חבר סיעתך, הוא עדיין מתפקד מתחתיתך במגזר הדרוזי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מינתה אותו השרה שולמית אלוני, ויש זכות למנות יועצים ממפלגתה.

סאלח טריף (העבודה):

בנושאים פוליטיים מפלגתיים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יש זכות למנות אנשים ממפלגתה.

סאלח טריף (העבודה):

היא אמרה שאתה לחצת עליה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מכיוון שאתה אומר לי את זה, אני רוצה לומר לך: אני לא אצליח להגיע בעשר שנים למינויים הפוליטיים שעשו המפלגות שקדמו לי במשרד החינוך והתרבות, גם מפלגת העבודה וגם המפד"ל, בשבוע אחד.

סאלח טריף (העבודה):

אל תתחרה בהם.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אין עובד אחד במשרד, אחד, שמונה על-ידי מטעמים פוליטיים. יש יועצים. יש לשר סמכות, על-פי התקשי"ר, על-פי החוק, ואלה יועצים שהם זמניים — —

סאלח טריף (העבודה):

— — — אבל לא לנושא החינוך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

— — והם באים אתו והולכים אתו. אני רוצה לומר לך, שאחת הבעיות הרציניות ביותר במכרזים של המשכילים הערבים, גם הדרוזים — לא רציתי להעלות זאת — היתה שקיבלנו רשימה של נציגי ציבור מנציבות שירות המדינה, שכמעט כולה היתה פעילי מפלגת העבודה, בכלל זה פעילי מפלגת העבודה בבחירות האחרונות להסתדרות.

סאלח טריף (העבודה):

במגזר הדרוזי אנחנו יודעים מי מונה — חבר סיעתכם — — זה בן כפרו, מתנועתו, מהתנועה הפוליטית שלו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אין שחר לדברים האלה.

סאלח טריף (העבודה):

אני אגיד לך את השם.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אין שחר לדברים האלה.

סאלח טריף (העבודה):

בוועדת המעקב. למה לך? המנכ"ל שלך כתב.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת סאלח טריף, לא מונה אדם אחד במגזר הערבי הדרוזי בהתערבות שלי. אני כן עיכבתי, בהחלט, מינוי של אדם אחד שאתה מעוניין בו. זה נכון.

סאלח טריף (העבודה):

אתה עוד תצטער על זה, משום שהוא אדם מוכשר וטוב. הוא בא מהצבא, הוא לא היה איש פוליטי, הוא סגן-אלוף. עשית טעות גורלית כי לא רצית להביא את אנשיך במבוכה ומנעת את הבאתו של אדם מוכשר, קצין בכיר בצה"ל – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת סאלח טריף, אתה אולי לא מסוגל להבין זאת, אבל אני לא מתערב במכרזים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

סאלח טריף (העבודה):

אבל למה הוא צריך לעשות את זה? למה הוא לא הביא איש מקצוע?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, קראת קריאת ביניים ארוכה, עם כל הלב והרגש. עכשיו נשמע את השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת סאלח טריף, אני אזכיר לך את זה כשאתה תהיה היושב-ראש. אני אעשה אותו דבר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מאמין לך שאתה לא מסוגל להבין את זה, אתה לא מסוגל להאמין לי. אבל אני לא מתערב במכרזים, פרט לזה שעיכבתי מכרז אחד שהיה לך עניין בו. אני עיכבתי אותו

מכיוון שחשבתי שזה לא תקין שערב הבחירות לרשויות המקומיות יהיה מכרז, כאשר אתה היית ראש הרשות המקומית ורצית ביקרו של מועמד אחד.

סאלח טריף (העבודה):

אני אפילו לא ערערתי על כך – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לו לגמור את המשפט. חבר הכנסת סאלח טריף, לא נתת לו לגמור את המשפט.

סאלח טריף (העבודה):

הוא מנע ממישהו – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

על כל פנים, לא היה מקרה אחד של מינוי שבו אני התערבתי בוועדת המכרזים שיושבים בה נציגים של הסתדרות המורים ושל השלטון המקומי ושל המשרד ומשקיף של נציב שירות המדינה.

אני בהחלט מאמין לחבר הכנסת סאלח טריף, שבתקופת שלטון מפלגת העבודה, דברים כאלה היו בבחינת בל ימצא, בכלל לא היה אפשר להעלות על הדעת דבר כזה, וקשה לו להתרגל למשטר החדש הזה.

סאלח טריף (העבודה):

אתה פשוט שוכח מי היה במשרד החינוך, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אבל אני רוצה לומר לך שוב, שעובדה היא שאותו שם שאתה מרמז עליו, שהוא בהחלט קשור למפלגתי, לא מונה לשום תפקיד. אתה רצית שיתמנה מישהו אחר, ואני אמרתי, לא זה יתמנה ולא זה יתמנה. נמתין עד לאחר הבחירות לרשויות המקומיות, ואז תשב ועדת מכרזים.

סאלח טריף (העבודה):

היא כבר ישבה שלוש פעמים לאחר הבחירות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יושבת ועדת מכרזים והיא תחליט ללא התערבותי. אני יודע שהדבר הזה הוא כל כך זר ומוזר למשטר שהיה במשרד החינוך והתרבות במגזר הערבי, שקשה להאמין לו. אבל אני רוצה לומר לך, שבהדרגה גם אתה תיווכח שאי-התערבותי במניעים פוליטיים זו אמת לאמיתה. ניפגש כאן, ואתה תראה ותיווכח לדעת שבאמת צריך להותיר לוועדות המכרזים במגזר הערבי לקבל החלטה עניינית, מפני שעתיד החינוך במגזר הדרוזי והערבי תלוי בדה-פוליטיזציה של המפקחים והמנהלים.

סאלח טריף (העבודה):

לכן אתה מינית חבר כנסת לשעבר להשתמש בשמך כממונה על החינוך הזה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא לא ממונה על החינוך, הוא יועץ שלי, כמו שלשרי מפלגת העבודה יש יועצים. הוא לא יושב בוועדת המכרזים. הוא לא מדבר עם חברי ועדת המכרזים.

סאלח טריף (העבודה):

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא לא נמצא כאן כדי להגן על עצמו.

סאלח טריף (העבודה):

אבל אתה נמצא כאן. אתה אחראי עליו. אני מדבר עליך ואני מתלונן נגדך; אתה לא בסדר, לא הוא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לדעתי, אתה עובר עבירה אתית חמורה בכך שאתה תוקף אדם שלא נמצא כאן כדי להגן על עצמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת סאלח טריף.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני גם מציע לכל חברי הכנסת שלא יהיו מעורבים במינויים פוליטיים.

סאלח טריף (העבודה):

הוא מינה אותו ועכשיו הוא אחראי לוועדה מקצועית, והוא אומר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, תרשה לי. אתה מדבר בכל הרגש ואני לא רוצה להפסיק אותך, אבל השר צדק. אתה אומר שאתה רוצה למתוח ביקורת על השר, וזה לגיטימי. אבל תוך כדי הביקורת אתה מזכיר שם או שמות. האנשים שאתה מזכיר את שמותיהם אינם פה ואינם יכולים להגן על עצמם.

סאלח טריף (העבודה):

אלה יועציו.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, השר ממונה עליהם, אבל כאשר הזכרת את שמותיהם – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא הזכיר את שמו של אדם אחד, חבר הכנסת לשעבר זיידן עטשי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, אם תרצה לקרוא קריאת ביניים, בוא לא נתווכח, אני כל כך משוכנע שאני צודק.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לי יש זמן, אני יכול להישאר פה גם עד שעה שתיים בבוקר.

היו"ר ד' שילנסקי:

כל עוד מדובר במגזר הדרוזי, אני יושב במקומך, כדי שאתה תוכל לקרוא קריאות ביניים לגיטימיות, אבל בתנאי אחד: אל תזכיר שמות. ביקורת על השר זה לגיטימי, במסגרת ההגבלות של קריאות ביניים ותו לא, אבל שמות נוספים, אנא אל תזכיר.

סאלח טריף (העבודה):

אני מקבל את ההערה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מעיר לחבר הכנסת חגי מירום – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה עוד רגע, אדוני השר. חבר הכנסת טריף יכול להחליף אותי, כי אני מבין שאתה עובר כבר לתשובה על הערות של חבר הכנסת חגי מירום. אבל מאחר שאני ישבתי לאורך כל הדיון הזה, והוא אולי לא יודע מה קרה פה, תרשה לי רק להגיד לך, אדוני השר, את הדברים הבאים: אתה אמרת שחלק מדברי תשובתך תפרט וחלק תעביר לפרוטוקול. אני רוצה להפנות את תשומת לבך, שעם כל רצוני לקצר, הרי התקנון הוא תקנון – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אשמור על התקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה בוודאי יודע לשמור על התקנון. אבל התקנון קובע – ואני אקרא את הדברים הכתובים באותיות קטנות בשולי הדף: "לפי הנוהג המקובל, כוללים הפרוטוקול הסטנוגרפי ו'דברי הכנסת' אך ורק את הנאמר בעל-פה במליאה, אם מן הדוכן ואם כקריאת ביניים. הוספת תוספות בכתב או מסמכים המוגשים על-ידי חברי הכנסת אינה אפשרית ויש לשלבם בנאום עצמו. הגבלה זו אינה חלה על מסמכים ששרים מבקשים לצרפם לנאומיהם".

מאיר שטרית (הליכוד):

אם כך, הוא צודק.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני התייעצתי עם מזכיר הכנסת ועם סגן מזכיר הכנסת, כי רציתי להיות יותר שלם בדעתי. ובכן, לדעתי ולדעת אלה שהתייעצתי עמם, זה לא נחשב מסמך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אקבל את ההכרעה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי תרשה לי. אם באמת אתה רוצה לצרף ועומד על דעתך, הרי אני מציע כפשרה, כי אולי אין תקדים לזה, להעביר את העניין לוועדת הפירושים, שהיא תחליט אם לצרף או לא. יש הסכמה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בסדר, אדוני היושב-ראש, יש הסכמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת סאלח טריף, כס היושב-ראש לפקודתך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ומי יקרא אותו לסדר?

היו"ר ד' שילנסקי:

כשהוא יושב פה הוא יקרא את עצמו לסדר. בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

תקציב הפיתוח של משרד החינוך השנה הוא תקציב פיתוח חסר תקדים. הוא כולל למעלה מ-2,000 כיתות לימוד. אני לא חושב שהיה דבר שהתקרב לכך בשנים קודמות. הוא כולל הקדמה של 600 כיתות לגבי תקציב השנה הבאה, 1,315 כיתות, 133 כיתות להחלפת מבנים דליקים ופסולים, במסגרת תוכנית המשרד להחליף את כל המבנים הדליקים בתוך שלוש שנים. הניצול יהיה כ-80% עד סוף השנה. הרבה תלוי ברשויות המקומיות. אין צורך לומר, שבעקבות הסגר והבעיות שהיו לנו במקצוע הבנייה, גם אנחנו פיגרנו במידה מסוימת בבניית בתי-הספר. אנחנו מקווים להדביק את הפיגור הזה. על כל פנים, תנופת הבנייה של בתי-ספר, לרבות בתי-ספר חדשניים, היא גדולה ביותר.

אם ועדת הפירושים תאשר זאת, אני מבקש להכניס לפרוטוקול את הנתונים שלי לגבי ההערות של חברי הכנסת רפאל איתן, שלמה בוחבוט ואבי יחזקאל, שהעיר הערות בעניין התלמידים הדיסלקטים.

החינוך הקדם-יסודי במגזר הערבי. בתשובה על הערות של חברי הכנסת דראושה וגוז'נסקי אני מבקש להעיר לגבי השאלות של חברי הכנסת אלסאנע, טריף ודראושה בעניין קציני ביקור סדיר במגזרים הערבי והדרוזי. אנחנו עברנו את תוכנית החומש בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, השר מתייחס אליך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני נשארתי כדי להקשיב לשר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אנחנו היינו אמורים להוסיף עשר משרות של קציני ביקור סדיר במשך חמש שנים. הוספנו בפועל בשלוש השנים האחרונות 21 משרות במגזר הערבי ועוד ארבע משרות במגזר הדרוזי, וכחלק מהמגמה הכללית להגדלת שיעורי הלמידה, אנחנו הולכים לתגבור העניין הזה.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את ההערות שלי בעמוד 26 לגבי ההערות של חבר הכנסת דוד מנע, של חבר הכנסת רון נחמן, של חבר הכנסת טלב אלסאנע – אף שההערות מעניינות – של חבר הכנסת אברהם רביץ.

אני מבקש להתייחס לשאלה של חבר הכנסת סאלח טריף בעניין ספריות ומעבדות במגזר הדרוזי. משנת 1988 משקיע משרד החינוך, התרבות והספורט משאבים נכבדים לפיתוח מערכת החינוך במגזר הדרוזי. המינהל לפיתוח מכין פרוגרמה חינוכית לכל בית-ספר ובית-ספר המיועד לבנייה, וזאת בכל הארץ ובכל המגזרים.

על-פי פרוגרמה זו נגזרים הצרכים הפיסיים של המוסד ומופקת פרוגרמה פיסית, שנכללות בה כל הפונקציות הנחוצות לתפקודו הנכון של המוסד, בכלל זה מעבדות. גם להבא תיבנה כל פרוגרמה כשהיא כוללת את שטח הספריות, המעבדות בבתי-הספר, על-פי התקנים המקובלים, וזאת נוסף על תוכנית של מפעל הפיס להקים מרכזים למדע ולאמנויות.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, ברשותך, שאלה בעניין הזה. הרי כספי התרבות מיועדים, בין היתר, לספריות. אני גם ביקשתי ממך לבדוק. האחוז שלנו בתקציב התרבות הכללי גם הוא דל.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אענה על זה במסגרת השאלה הבאה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ברשות אדוני השר, אני יודע שמההקצבות לתרבות לא עובר שקל אחד למגזר הערבי בנגב.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

רבותי, אני לא אחראי לנושא ההקצבות לתרבות. זה בתחום אחריותה של שרת המדע והאמנויות. הייתי שמח גם לענות תשובה עניינית על העניין הזה, שכן יש לי תשובה, אבל אני לא רוצה לפלוש לתחום לא לי.

יש לי כאן תשובה בכתב לגבי הנושא שהעלה חבר הכנסת סאלח טריף, כאילו מר זיידן עטשי הוא שמחלק את תקציבי התרבות. טענה זו משוללת יסוד. אני מצטער שהיא הועלתה במליאת הכנסת. רק ב-23 בפברואר 1994 אושרה באופן עקרוני – שוב, לא במשרד שלי – הקמתו של מדור התרבות לדרוזים. מאז ומתמיד היו תקציבי התרבות למגזר הדרוזי באחריותו הבלעדית של מינהל התרבות, שלא כפוף לי היום מיניסטריאלית. ד"ר דן רונן, מנהל האגף לתרבות ואמנות, הוא הגורם המוסמך האחראי עד היום לחלוקת כספים אלה ולמימון הפעולות בבתי-הספר ביישובים הדרוזיים, הן באמצעות המתנ"ס והן באמצעות הספריות.

עם הקמת מדור התרבות לדרוזים, המשאבים לפעולות תרבות ואמנות יוקצו לפי החלטות ועל-פי סדרי עדיפויות מקצועיים, כפי שיוחלט בוועדה המקצועית שתמונה לצורך זה.

אני מבקש גם מחבר הכנסת טלב אלסאנע וגם מחבר הכנסת סאלח טריף, היושב-ראש, לפנות בעניין זה לשרה שולמית אלוני, אם יש בקשות להעברות נוספות.

היו"ר ס' טריף:

אני רק רוצה להעיר לך, אדוני, שאני רק ציטטתי בזמני את מה שכתב המנכ"ל בחוברת שהוא הוציא. זה מתוך חוברת המנכ"ל. הוא אמר שזיידן עטשי חילק. זה היה ציטוט. אלה לא היו הדברים שלי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני נותן לך תשובה עדכנית ומעודכנת, וכאמור – – –

היו"ר ס' טריף:

ד"ר דן רונן הוא לא ממשרד החינוך והתרבות?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא.

היו"ר ס' טריף:

הוא לא שייך לכם?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא.

היו"ר ס' טריף:

אז יש איזו אי-הבנה כאן.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, הוא לא שייך לי, והבאתי את התשובה הזאת מפני אנשי מינהל התרבות, לא משרדי, אבל אני משוכנע שהשרה שולמית אלזני תשמח מאוד להוסיף לעניין הזה.

היו"ר ס' טריף:

אין ספק.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מבקש לרשום בפרוטוקול את הנושא שבעיני הוא חשוב: חינוך למניעת עישון בקרב תלמידים – הערות של חבר הכנסת יורם לס. תוכניות לטיפול מחוננים במערכת, הערות של חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת גונן שגב – גם בעקבות דוח מבקרת המדינה, אנחנו בודקים מחדש את הקריטריונים של הגדרת התלמיד המחונן. על כל פנים, מדובר בפעולות מקיפות מאוד, כאשר במסגרות השונות בשנה הנוכחית אנחנו מטפלים בלמעלה מ-11,000 תלמידים מחוננים – לדעתי, אחת התוכניות השאפתניות ביותר בעולם כולו, וגם שמחתי לראות ששרי חינוך שבאים אלינו ממדינות אחרות מתעניינים בנושא של הטיפול שלנו במחוננים, בין הנושאים הספציפיים שבהם הם מתעניינים.

אני מבקש לקרוא רק משפט אחד מתוך ההערות שהערת לגבי לימודי יהדות בבתי-הספר הממלכתיים. אני מתאר את הפעולות השונות שלנו, ואין זה נכון שאנחנו מתעלמים מנושא מורשת היהדות והתרבות היהודית בבתי-הספר הממלכתיים. אני רק רוצה לומר דבר שגם ציטטתי אותו היום בטקס לחלוקת פרס יוצרים בתחום התרבות היהודית במשרד החינוך והתרבות, במסגרת של חלוקת הפרס השנתי שלנו, ואני מתכוון לזה: הזכות להכניס תלמידים ללמוד באוהלה של תורה איננה זכות

השמורה רק לחלקים מסוימים של הציבור הישראלי. היהדות, ספרותה, תרבותה, מסורתה וערכיה חשובים לנו עד מאוד, ונמשיך ונפעל להעמקת החינוך היהודי באינטרפרטציות שלנו בכל בתי-הספר הממלכתיים בארץ.

אני גם מקווה שעם קבלת דוח ועדת-שנהר אנחנו נביא בפני ועדת החינוך דברים מפורשים ומפורטים בעניין זה.

אני מבקש להכניס לפרוטוקול את התשובה שלי על ההערות של חבר הכנסת מאיר שטרית.

אני מבקש להפנות את תשומת הלב להערות שלי לדברים שהשמיעו חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת סאלח טריף וחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. יש פערים גדולים מאוד בשיעורי הלמידה ובשיעורי הזכאות לתעודת בגרות בין יהודים, מוסלמים, נוצרים ודרוזים בישראל. יש גם פערים גדולים מאוד בקרב היהודים. אחת המטרות העיקריות שלי – בזה אני אראה את הדבר הכי חשוב, תוך התעלמות מדברים שוליים ומשניים שמושמעים חדשות לבקרים – היא להגדיל את שיעור הזכאים בכל המגזרים האלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

צריך להתחיל בגני-הילדים, אדוני.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סליחה, צריך להתחיל בכול, אבל קודם כול צריך גם להתחיל מזה, מכיוון שהדבר הזה קובע את יכולת הניוד החברתית. מה שהיתה פעם – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מתי תהיה נקודת הבדיקה? אתה לקחת את זה כמשימה חשובה מאוד להגדיל את מספר הזכאים לתעודות בגרות מכלל המחזור. השאלה שלי היא מה הוא זמן הבדיקה שלך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מוכן לזמן בדיקה של משך חייה של הממשלה הזאת, אם כי זה יהיה קצת לא הוגן, אבל אם אתה מדבר על זה, הדברים האלה נבדקים לאורך שנים. אבל במשך חייה של הממשלה הזאת, במגזר הערבי, בהתשנ"ג, היתה עלייה מ-33.56% שיעור הניגשים לבחינות בגרות ל-35.67%, עלייה מאוד מתונה ולא משביעה רצון.

לעומת זאת, יש לנו עלייה קצת יותר משמעותית בנושא הזכאות לתעודת בגרות. אנחנו רוצים להגיע לעלייה הרבה יותר גבוהה, בשיעור של 10% בשלוש שנים, של כל הניגשים והזכאים. במגזר הדרוזי – אני אומר שאני גם לא בטוח שיש לי הסבר לכך – בהתשנ"ג יש לנו קפיצת מדרגה, יש לנו עלייה קטנה מאוד בשיעור הניגשים לבחינות בגרות ועלייה של 12% בשיעור הזכאים לתעודת בגרות. אני שומע תמיד שאומרים שהאחוזים במגזר הדרוזי הם הכי נמוכים. זה לא נכון. אולי זה היה נכון בעבר. העלייה במגזר הדרוזי היא מ-18.79% בהתשנ"ב ל-22.99% בהתשנ"ג. זה יהיה מטעה לחלוטין אם אומר לכם שהכול בזכות הפעולות של הממשלה הזאת ושלי, כשם שזה יהיה לא נכון להתעלם מההישגים האלה שיבואו בעוד חמש, עשר שנים, לאחר שאני כבר לא אהיה שר החינוך.

מה שחשוב הוא, שיש מאמץ מרוכז של משרד החינוך לסגור פערים, ליצור אינטגרציה אמיתית באוניברסיטה, במכללה, במקום ששם קיימת נקודת הניוד החברתי, ולצורך זה אנחנו עושים – וחברי הכנסת לא שאלו על כך – פעולות במגזר היהודי ובמגזר הערבי בהיקף שלא היה כמותו. יש לנו תוכנית "מעבר לבגרות", שבה השתתפו בעבר כמה מאות תלמידים. בשנת הלימודים הבאה 6,000 תלמידים, במחיר כלכלי גבוה מאוד, יהודים וערבים, ישתתפו ב"מעבר לבגרות".

יש לנו תוכנית של שנה י"ג, יהודים וערבים, בהסכם עם הצבא. התלמיד נשאר מחוץ לשירות צבאי – לערבים אין שירות צבאי – כדי לקבל תוכנית העשרה, על מנת שיעבור את מפתן הבגרות. נכון, השנה, בגלל האיחור בעניין הזה, נרשמו 500 איש, ואנחנו מתכננים 2,000 איש. כל תלמיד כזה עובר את מבחן הבגרות, נכנס לשירות הצבאי עם תעודת בגרות, אם הוא יהודי או דרוזי. אם הוא ערבי הוא יכול להמשיך את לימודיו במוסדות ההשכלה הגבוהה מייד, ויכול לקבל את כל טובות ההנאה, את כל היכולת להתמודד בחברה הישגית במשק חופשי. אני בהחלט רואה בזה אתגר אישי שלי.

הוספנו לשתי התוכניות הגדולות האלה עוד תוכנית אחת של בגרות חינוך. כל מי שחסרה לו בחינת בגרות אחת, סיים את מערכת החינוך, יהודי וערבי, דרוזי, מוסלמי, נוצרי, לא משנה, יכול לקבל מאתנו את ההשלמה על חשבוננו כדי שייסיים את בחינות הבגרות.

נוסף על כך, אמרה חברת הכנסת גוז'נסקי שצריך להתחיל מהגיל הרך. נכון. אנחנו הולכים לתוכנית אדירה בנושא המועדוניות המשפחתיות. במקום להוציא ילדים מהבית ולשלוח אותם לפנימיות, את החלשים שבקרב החלשים אנחנו משאירים בחיק האם הביולוגית, או במקום שיש משפחה – בחיק המשפחה, שולחים את הילד למועדונית בית-ספרית או משפחתית לאחר סיום הלימודים, ובשעה 19:00, לאחר שהוא קיבל במועדונית המשפחתית מקלחת ועזרה בשיעורים וארוחה חינוך, אולי היחידה שהוא אוכל, אנחנו שולחים אותו שיהיה גם במסגרת המשפחה שלו. זאת תוכנית אדירה, בהיקף שלא היה כמותו, והילדים האלה, שאנחנו רואים במבצע הזה הצלת נפשותיהם, הם יגיעו גם לבגרות.

אבל אני רוצה לומר דבר אחד, ובזה אני רוצה לסיים, כיוון שחזקה עלי מצוות יושב-ראש הישיבה. אני רוצה לומר שיש לי גם הפתעה לטובה בנושא הזה. עם כניסתי לתפקיד התחלתי להעביר את המסר הזה – בגרות, בגרות, בגרות. אני לא רוצה שיווצר הרושם שמי שלא מקבל תעודת בגרות הוא נחות. לא. תעודת גמר גם היא מכובדת וחשובה לכל אחד, ויש מסלולי הצטיינות רבים גם בעבודה, גם במלאכה, גם ביצירה, גם במוסיקה, ולא מוכרחים ללכת לאוניברסיטה. אבל מוכרחים לצמצם את הפערים בין אלה שמגיעים לאוניברסיטה מקבוצות אתניות שונות. כולנו יודעים איפה הפערים. הפערים הם בין יהודים לערבים, ובתוך יהודים – בין קבוצות חזקות לבין קבוצות חלשות, כאשר יש הלימה – קורלציה – כמעט מוחלטת לגבי מוצא עדתי. אנחנו בהחלט רואים בדבר הזה מסר, איתות, לכל המערכת. אני אומר למנהלים, אל תראו לי את ציוני הבגרות הגבוהים שלכם. כן, גם זה חשוב,

אבל אל תראו לי את זה. תראו לי שאתם לא מנשירים, תראו לי שאתם מחזיקים בילדים, תראו לי שאתם לוקחים אותם ביד ומעבירים אותם עד כיתה י"ב, שהם יקבלו את הצ'אנס לבגרות. צ'אנס לבגרות לא צריך להיות בגרות מלאה במכה ראשונה. בגרות חלקית טובה גם כן. בחינוך הטכנולוגי אנחנו מכניסים רפורמה שאומרת לכל התלמידים בחינוך הטכנולוגי, נסו את כוחכם בתעודת בגרות.

כל הנתונים האלה שאני מביא אותם, ובזה אני מסיים, אדוני היושב-ראש, הם בלי רפורמה במשטר בחינות הבגרות. אבל אני אומר לכם בגילוי לב, כי אני ממתין להמלצות ועדה ציבורית. אתם שואלים אותי, עם יד על הלב או עם יד על הדופק, יד על שניהם – משטר בחינות הבגרות בישראל טעון רפורמה מקיפה. קודם כול מכיוון שאין לו תקדים בשום מדינה אחרת בעולם. אני שוחחתי עם שר החינוך במדינה אירופית. סיפרתי לו על משטר בחינות הבגרות שלנו. הוא אמר לי שני דברים: קודם כול, כדי למצוא דבר דומה לזה באירופה אתה צריך ללכת לעולם שלפני מלחמת העולם השנייה. דבר שני, הוא אומר, אם אני הייתי עושה רבע ממה שאתם עושים בישראל, היתה לי שביתה כללית והתקוממות בפרלמנט.

אני לא רוצה לוותר על בחינות הבגרות. אגב, ויתור על בחינות הבגרות יפגע קודם כול בחלשים. אני בהחלט רוצה את אמת המידה הזאת. אבל אני לא יכול לקבל את הטענה, שיוקרתו של מקצוע תלויה בכך שכמה אנשים, ויהיו הכי טובים, מירושלים, ינסחו בחינה חיצונית ארצית לכל מדינת ישראל. איפה יש בכלל דבר כזה? איפה יש סיוט שנתי כזה? איפה מפסיקים לימודים באמצע השנה? בכיתות י"א-י"ב בעצם לומדים רק חצאי שנים, ויש לא רק בחינות בגרות, יש בחינות מתכונת וכו'.

מאיר שטרית (הליכוד):

בטל לפחות את בחינות המגן.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת שטרית, הבעיה מסובכת. אני רק אומר דבר אחד: אני חושב שהמשטר הזה של בחינות הבגרות הוא משטר – א. שאין דומה לו; ב. הוא עושה אי-צדק; ג. ובזה אני רוצה לסיים, חבר כנסת דווקא מהצד הזה של הבית פנה אלי ואמר, כי חיי משפחתנו נהרסו מאז החלו בחינות הבגרות. האם אנחנו רוצים לתת מתנת פרידה כזאת לילדים שלנו, שיגמרו את בית-הספר עם משטר כזה של שלושה חודשים ועם סיוט ועם פחדים ועם בכי? אני לא רוצה את זה. אני רוצה לבחון את הידיעות שלהם, אבל אני לא רוצה את הדבר הזה.

אומרים לי, אם חס ושלום לא תהיה בחינה חיצונית בספרות, אם תהיה בחינה שיעשה המורה לספרות, זה יהיה סוף הספרות במדינת ישראל. כן, בזה הונף גרזן על עתידה של הספרות? אני אומר – בדיוק להיפך. אני רוצה להביא זאת רק כדוגמה. בעיני, ספרות אפשר ללמד רק מתוך אהבה, ואפשר להנחיל אותה רק אם המורה אוהב את מה שהוא מלמד. אי-אפשר להבטיח תוכנית ספרות אחת ויחידה עם בחינה ארצית אחת ואחידה שכותבים אותה אנשים הכי טובים בעולם, עם הטעם האישי שלהם, ולומר שזו הגאולה של הספרות העברית. אני חובב ספרות ואני פוגש תלמידים שאוהבים לקרוא ספרות וקונים ספרים, אבל המשטר של בחינות הבגרות משניא עליהם את הספרות.

מאיר שטרית (הליכוד):

גם עם בגרות אין ספרות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

תודה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני שר החינוך והתרבות השר אמנון רובינשטיין.

ענת מאור (מרצ):

אני מצטערת שחברי כנסת שיושבים פה – דווקא לנושאים שהם העלו לא התייחסת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

היושב-ראש ביקש שאפסיק. אני מוכן להמשיך עוד שעה וחצי.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת ענת מאור, סגנית היושב-ראש – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני אבקש, אדוני היושב-ראש, לשבח את שר החינוך על זה שהוגשו לכנסת תשובות בכתב לכל אלה ששאלו. אני חושב שזה דבר יפה.

היו"ר ס' טריף:

בהחלט. חוברת יפה ותשובות יפות עוד יותר. נודה לשר החינוך והתרבות.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נמשיך. יש לנו עוד מה להשקיע הערב. נעבור לשאלות ותשובות לסגן שר הבריאות נואף מסאלחה, בבקשה.

מוקד טלפוני של מגן-דוד-אדום בקריות

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר הבריאות ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

בעיתון "הד הקריות" פורסם ביום 6 במאי 1994, כי מגן-דוד-אדום החליט לבטל את המוקד הטלפוני בקריות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מדוע לא ניתנה הוראה למגן-דוד-אדום להפעיל את המוקד הטלפוני עד אוגוסט 1995, מועד שבו יפתח בקריית-ביאליק מוקד רפואי שיפעל 24 שעות ביממה?

3. כיצד יימנע סיכון חיי אדם אם ההחלטה אכן תתבצע?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מוקד הטלפון של מגן-דוד-אדום 101 לא בוטל אלא נותב למוקד מגן-דוד-אדום האזורי בחיפה.

2. ניתוב מוקד הקשר בקריות למוקד האזורי בחיפה בוצע כחלק מתוכנית ההבראה של מגן-דוד-אדום, אשר נחתמה בין מגן-דוד-אדום לממשלת ישראל בשנת 1992, והמבוססת על ממצאי ועדת-רווח.

במסגרת זו נותבו למעלה מ-20 מוקדי קשר ברחבי הארץ למוקדים אזוריים מרכזיים. זאת על-פי לוח זמנים שנקבע בתוכנית ההבראה ומגן-דוד-אדום היה מחויב לעמוד בו.

3. מוקד 101 לא בוטל אלא נותב למוקד הקשר האזורי בחיפה.

לפיכך, תושב הקריות ימשיך לחייג 101 כבעבר, בכל שעות היממה, וקריאתו תתקבל מייד במוקד האזורי בחיפה, אשר יפעיל מיידית את האמבולנסים המצויים בתחנת מגן-דוד-אדום בקריות. תוכנית זו מתבססת, כאמור, על ממצאי ועדת-רווח, שחבריה הם מבכירי הרופאים העוסקים ברפואה דחופה, ואשר שמו להם למטרה לשפר ולייעל את השירות הניתן על-ידי מגן-דוד-אדום, וודאי שלא לסכן חיי אדם. הניסיון שהצטבר בשנתיים האחרונות בניתוב מוקדי קשר תומך ומחזק את המלצות הוועדה ומצביע על כך שאין בכך פגיעה בשירות האמבולנסים של מגן-דוד-אדום.

ועדה לאישור שימוש בהורמון גדילה

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבריאות ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

לפני כחמש שנים הוקמה, על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות, ועדת היגוי לנושא הורמון הגדילה, שמטרתה היתה לבדוק את יעילות התרופה ולפקח על מתן האישורים לקבלתה. היום, לאחר שיש הוכחות להצלחות, הפרויקט כבר אינו מחקרי, וכל אדם הזקוק לתרופה זכאי לפנות לוועדה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע יש צורך בוועדה כדי לקבל אישור לקבלת התרופה באמצעות קופת-חולים, ולא מספיק אישור של רופא מומחה?

2. מדוע קיימת רק ועדה אחת, שלא התחלפה שנים, ואין ועדה לכל אזור בארץ?

3. האם יש קשר בין מתן אישור לקבלת ההורמון לבין מחלות אחרות של אותו חולה, כאשר הפרויקט כבר אינו מחקרי? אם כן – מדוע?

4. מדוע, לאחר שיש הוכחות ליעילות התרופה, לא מגמישים את הקריטריונים לקבלתה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אישור רופא מומחה אינו מספיק, מאחר שבין המומחים בארץ למעטים יש ניסיון טיפולי בתרופה זו.

2. לאור העובדה כי חוסר בהורמון גדילה הינו נדיר ביותר, בשיעור של כ-30 מקרים למיליון נפש, אין הצדקה לקיים ועדות רבות.

3. אין קשר בין המחקר לכך.

מקובל בדרך כלל לטפל קודם כול במחלה היסודית ורק לאחר מכן בגדילה. במקרים רבים תיקון המחלה היסודית עשוי להביא לתיקון עצמוני של בעיית הגדילה.

4. אין הצדקה בשלב זה לאשר טיפול במקרים שבהם יעילות הטיפול מוטלת בספק.

בהתאם למקובל היום בארצות-הברית ובמדינות במערב-אירופה, אין הוכחה ליעילות התוויות נוספות להורמון גדילה מעבר להתוויות שעל-פיהן פועלת הוועדה.

תרופות נגד הצטננות המכילות אפדרין

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הבריאות ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

לאחרונה פורסם כי טיפות אף, כדורים ואבקה מסוג אפדרין, הנמכרים בבתי-המרקחת ללא מרשם רופא, משמשים נרקומנים, ובעיקר עולים חדשים מחבר המדינות, כתחליף זמין וזול לסמים קשים כהירואין.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם נשקל להכריז על האפדרין כסם האסור בשימוש ללא מרשם רופא?

3. האם ידוע על קיומן של תרופות נוספות מן הסוג הזה אשר ניתנות להשגה?

4. מה ייעשה על מנת להקשות על הנרקומנים בהשגת התרופה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבריאות לא ידוע על כך, לפיכך איננו יכולים לאשר או להכחיש ידיעה זו.
2. משרד הבריאות אינו שוקל איסור שימוש בתכשירים המכילים אפדרין ללא מרשם רופא. האפדרין הינו חומר המקובל כמרכיב במינונים נמוכים לטיפול עצמי במקרי הצטננויות בעולם כולו, כתכשיר הפטור ממרשם רופא.
3. לא.
4. אגף הרוקחות במשרד הבריאות בודק בימים אלה אם חלה עלייה בצריכת אפדרין. אם הנתונים יצדיקו זאת, ישקול משרד הבריאות את הגבלת המכירה החופשית של המוצר הנ"ל.

שיעור ההפלות בישראל

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הבריאות ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

העיתון "מעריב" מביא את דברי פרופסור כספי מאוניברסיטת תל-אביב, ולפיהם מבוצעות מדי שנה כ- 30,000 הפלות בישראל, וכמחצית מהן לא חוקיות.

ברצוני לשאול:

1. האם לפי נתוני משרדך הפרטים נכונים?
2. האם פועל משרדך להקטנת מספר ההפלות?
3. מה עושה משרדך על מנת למנוע את ההפלות הלא-חוקיות?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי נתוני משרד הבריאות, בשנת 1993 בוצעו 16,070 הפסקות היריון. אין בידי משרד הבריאות נתונים לגבי הפסקות ההיריון הלא-חוקיות המתבצעות בישראל.

2. משרד הבריאות פועל להקטנת מספר הפסקות ההיריון באמצעות קביעת הנחיות ונהלים המאפשרים מעקב אחר ביצוע החוק כלשונו. בנוסף פועלים מרכזים ומרפאות שתפקידם לסייע לפונות המעוניינות בתכנון משפחה ובמניעת היריונות בלתי מתוכננים.

3. משרד הבריאות פועל בכל האמצעים המשפטיים והמשמעתיים נגד רופאים אשר פעילותם הלא-חוקית בתחום הפסקות ההיריון מגיעה לידיעתו.

טיפול במקרים אלה מתבצע בשיתוף עם משטרת ישראל ופרקליטות המדינה.

הוספיס לחולי איידס בבית-החולים בתל-השומר

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבריאות ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

בעיתון "העיר" מיום שישי, 20 במאי 1994, פורסם כי חולי איידס סופניים המאושפזים בהוספיס בבית-החולים הממשלתי בתל-השומר אינם זוכים לטיפול במסגרת ההוספיס כאשר הם נדרשים לטיפול בזיהומים שבהם לקו כתוצאה ממחלת האיידס.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – האם אין זה מן הראוי לאפשר לחולים לקבל טיפול במסגרת ההוספיס ולמנוע בכך מחולים טלטולים מיותרים?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העובדות המצוינות בשאילתא מדויקות.

מדיניות מקימי ההוספיס לחולי איידס, בדומה להוספיס לחולי סרטן, הינה לטפל בחולים המאושפזים בעיקר בתחום הסייעודי, אשר מעצם טיבו אינו אינטנסיבי.

לפיכך, ההוספיס אינו ערוך מבחינה רפואית לטיפולים פעילים.

טיפולים פעילים ניתנים לחולים המאושפזים בהוספיס במסגרת מחלקות האשפוז הרגילות של בית-החולים.

2. הטיפול הרפואי הניתן לחולים המאושפזים בהוספיס נשקל בהתאם לבעייתם הרפואית הייחודית, כאשר ההחלטה לגבי מקום האשפוז שבו ניתן הטיפול לחולה נעשית על-ידי הצוות הרפואי, תוך התחשבות במצבו הרפואי של החולה ובהיערכות הרפואית והסייעודית של מתקן האשפוז.

3. לאור האמור, כל עוד השיקול הינו שיקול רפואי, אין מקום להתערבות משרד הבריאות.

מרכז יום לקשיש באילת

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר הבריאות ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

מרכז יום לקשיש באילת מטפל בכ-50 איש, ואולם נודע לי כי על אף התחייבות מטעם משרד הבריאות, עיריית אילת וקופת-חולים, תקציבו גירעוני.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע אגף הכספים של משרד הבריאות אינו מעביר את חלקו בהתאם להתחייבות?

3. מתי הוא יעביר את חלקו בהתאם להתחייבות?

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבריאות ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

מנכ"ל האגודה למען הקשיש באילת, מר צ'רלי מויאל, כתב לי כי משרדך, עם עיריית אילת וקופת-חולים, התחייב לסבסד את מרכז היום לקשיש באילת, על-ידי מתן מקדמות על חשבון רבעון. כעת הפסיק משרדך את המקדמה, והמרכז עומד בפני סכנת סגירה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – מדוע לא משולמות המקדמות?

3. כיצד תימנע סגירת המרכז?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אחזקת מרכז יום לקשיש באילת: שיטת התשלום על בסיס תלת-חודשי נקבעה בעבר עם הנהלת מרכז היום לקשיש באילת.

כדי להקל את תפעול המוסד, סוכם עתה כי הנהלת המוסד תגיש חשבון חודשי, ומשרד הבריאות ישלם תשלום שוטף, דוגמת כלל המוסדות הסיעודיים הפרטיים והציבוריים האחרים.

פיטורי עובדת ניקיון

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

ממכתבה של הגברת נ"ס (שמה המלא מופיע במקור) עולה, כי היא פוטרה פעמיים ממקום עבודתה בבית-חולים בנס-ציונה, כדי שלא לאפשר לה לרכוש קביעות. כיום היא מובטלת ועליה לפרנס בעל חולה סרטן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא קיבלה העובדת קביעות?

2. מה ייעשה לתיקון המצב?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדובר בעובדת ניקיון המועסקת בעבודה ארעית בלבד, אשר הומשך בהעסקתה מעבר לשישה חודשים שתוכננו מראש, ונקבע מועד סיום להעסקתה לסוף חודש אפריל. אומנם ניתן היה להעסיקה על חשבון חודשי עבודה מעבר לתקופה שהועסקה, אך לא ניתן לתת קביעות בעבודה ללא משרה פנויה.

עם זאת, הממונות על העובדת המליצו שלא להמשיך העסקתה מהסיבות הבאות: א. הספק עבודתה היה נמוך מהמצופה בהשוואה לעובדים אחרים במטבח; ב. הנ"ל פיתחה יחסים מעורערים עם אנשי צוות המטבח.

2. בית-החולים מנוהל על-ידי הנהלה שנבחרה במכרז. בית-החולים הוכר לאחרונה כיחידת סמך, והנהלת משרד הבריאות אינה מתערבת בשיקולי הנהלת בית-החולים, כל עוד הם על-פי חוק ובהתאם למקובל.

למרות זאת, בבדיקה שערך משרד הבריאות לאור הפנייה בשאלתא נמצא, כי בעבר התקבלה הגברת הנ"ל לעבודה בתאריך 20 באוקטובר 1992 כפועלת מטבח במשרה מלאה, כעובדת ארעית, ופוטרה לאחר חודשיים בשל אי-התאמה. מאחר שבעיותיה המשפחתיות היו ידועות להנהלה, אופשרה לה העברה מהמטבח לסקטור הניקיון, אולם גם כאן, כאמור, הוחלט לאור הנסיבות שצוינו לעיל שלא להמשיך בהעסקתה, אף שהשיקולים כללו התייחסות למצבה המיוחד.

סירוב מוקד שירותי חירום באריאל לשלוח אמבולנס

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

נודע לי כי מוקד מגן-דוד-אדום באריאל סירב להוציא אמבולנס לעזרת אדם שנפגע בתאונת דרכים בכביש חוצה-שומרון, על-פי הוראת ראש המועצה חבר הכנסת רון נחמן, בשל סיוע שלא הועבר לשירותי ההצלה ביהודה ובשומרון. הנפגע פונה ברכב פרטי.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – אילו צעדים ינקוט המשרד?

2. מה ייעשה לגבי הישנות מקרים כאלו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ביישוב אריאל פועל מוקד שירותי חירום והצלה מטעם הרשות המקומית. במוקד זה האמבולנסים מוכרים ליישוב על-ידי מגן-דוד-אדום, כאשר ההחכרה מעוגנת בחוזה שלפיו "הרשות מתחייבת להגיש עזרה ראשונה במקרה פיגוע או תאונה באזור בין שנקרה בדרכו ובין שנדרש על-ידי מגן-דוד-אדום ו/או כל מקרה אחר".

בתאריך 11 במאי 1994 סירב המוקד העירוני באריאל, על-פי הנחיית ראש המועצה, לצאת לקריאת תחנת מגן-דוד-אדום פתח-תקווה להזניק אמבולנס לפצוע מתאונת דרכים שאירעה בכביש חוצה-שומרון לא הרחק מאריאל.

2. בעקבות המקרה, שהיווה הפרה של חוזה השימוש, הגיש מגן-דוד-אדום תביעה משפטית נגד המועצה המקומית אריאל, ובה בקשה להוציא צו זמני המחייב את הרשות המקומית להוסיף לתת שירותי הצלה של אמבולנסים גם מחוץ ליישוב בהתאם להתחייבותם בחוזה. בעקבות זאת, הודיע בא-כוח הרשות המקומית, כי המועצה תמלא אחר החוזה כלשונו בדבר מתן שירותי ההצלה.

משרד הבריאות ומגן-דוד-אדום יעמדו על כך כי שירותי ההצלה והפינוי יינתנו על-ידי האמבולנסים הנמצאים ביישובים השונים ככל שהדבר נדרש, וינקטו במידת הצורך צעדים משמעתיים או משפטיים כנגד מי שלא יעשה כן.

חצבת ביישובים בלתי מוכרים

חברת הכנסת ת' גול'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בתקשורת הועלה החשש להתפרצות מגפת חצבת בארץ. אגודת הגליל למחקר ושירותי בריאות מתריעה על העדר שירותים מונעים ביישובים בלתי מוכרים בנגב.

ברצוני לשאול:

1. מה הם השירותים המונעים הניתנים ליישובים בלתי מוכרים בנגב, פרטיהם והיקפם?

2. מחשש למגפת החצבת, האם דואג משרדך לחיסוןם של תושבים ביישובים הבלתי מוכרים, מה היא התוכנית ומה הוא היקפה?

3. מה עושה משרדך כדי לספק את כל הצרכים הרפואיים והמונעים לאוכלוסייה זו?

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבריאות ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

לפני כשלושה ימים נפטר בבית-החולים "סורוקה" המנוח ס"א (שמו המלא מופיע במקור) ממחלת החצבת, לאחר שהיה מאושפז בבית-החולים זמן רב. בתו בת השנתיים ממשיכה להיות מאושפזת במצב קשה לאחר שלקתה במחלה הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין דואגים לחיסון כולל של כל הבדואים בנגב נגד מחלת החצבת?

2. מה היא מדיניותכם ומה בכוונתכם לעשות בנושא הנ"ל?

3. מדוע אין משרד הבריאות מקים מרפאות ביישובים הלא-מוכרים בנגב?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

הנושא הוא סכנת התפרצות חצבת ביישובים בלתי מוכרים בנגב.

האוכלוסייה הבדואית המתגוררת במאהלים שונים ברחבי הנגב אינה מודעת לנושא הרפואה המונעת באופן מספק. כמו-כן קיימת בעיית נגישות וזמינות של האוכלוסייה הנ"ל ל-14 התחנות לבריאות המשפחה הממוסדות ביישובים השונים באזור. לפיכך הקים משרד הבריאות ניידות חיסון, שכבר מופעלות שנה וחצי, מאז אני סגן שר. הבאתי שתי ניידות שמגיעות למאהלי הבדואים, וזאת כחלק מהתוכנית לצמצום פער בין האוכלוסייה הבדואית לאוכלוסייה היהודית.

במשך למעלה משנה מופעלות שלוש ניידות חיסונים, כי יש עוד ניידת שלישית של מרכז הגליל, או של ד"ר חאתם כנאענה מאגודת הגליל. זה סוכם לפי דרישתי בוועדת העבודה והרווחה בכנסת לפני שנה וחצי. כאמור, יש שתי ניידות של משרד הבריאות ועוד אחת מופעלת על-ידי אגודת הגליל במימון מלא של משרד הבריאות. דבר זה מאפשר להגיע לפזורה רחבה של מאהלים ולאוכלוסייה שלא מגיעה לתחנות לבריאות המשפחה מיוזמתה. לפעילות זו יש השלכה גם על הגעת האמהות וילדיהן ל-14 התחנות הממוסדות לאוכלוסייה הבדואית.

מחלת החצבת פגעה לפני כשלוש שנים באוכלוסייה הבדואית. אגב, לפני שלוש שנים, כשקרה מה שקרה, משרד הבריאות מינה ועדה, ובין המסקנות היו הניידות האלה ודברים אחרים. בא השר חיים רמון, השר לשעבר, יחד אתי, והתחלנו ליישם את ההמלצות של הוועדה שהיתה אז. זה היה לפני שלוש שנים. אירוע זה היווה מנוף עז לשינוי באופן השירות שניתן לאוכלוסייה זו ובסיס לקבלת תקציב והקצאת הניידות הנ"ל.

לשכת הבריאות המחוזית ממשיכה במאמציה לאיתור האמהות והילדים באמצעות הניידות. כמו-כן הורד גיל החיסון לגיל שנה. בעקבות הפעילות הנ"ל אין תחלואה יוצאת דופן בחצבת בקרב אוכלוסייה ז.

כפי שפורט, משרד הבריאות אינו מסתפק במתן שירותי רפואה מונעת לאוכלוסייה בתחנות לבריאות המשפחה הממוסדות, אלא הוא פועל להביא את שירותי בריאות המשפחה לאוכלוסייה עצמה בשטח.

אנו מקווים כי בשנת הכספים הבאה נוכל להגדיל את מספר הניידות הפועלות באזור, אם באמצעות הפעלת לשכת הבריאות המחוזית ואם באמצעות הפעלת אגודת הגליל.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע, ושאלה נוספת גם לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. עשיתי טעות, הייתי צריך להזמין קודם את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מסכים.

היו"ר ס' טריף:

אתה עומד כבר ליד המיקרופון. קדימה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מודה לסגן השר על התשובה. אי-אפשר לדבר על מאהלים פזורים בנגב. יש ריכוזי אוכלוסייה גדולים. כ-50,000 תושבים חיים ביישובים לא-מוכרים. יש ביישובים אלה בתי-ספר, חטיבות ביניים. בבתי-הספר ביישובים אלה לומדים 800-1,000 תלמידים. ואף שאלה ריכוזי אוכלוסייה גדולים, אף שיש בתי-ספר, משרד הבריאות במחוז הדרום והמשרד כולו לא ראה לנכון להקים מרפאות ליד בתי-הספר ולשרת את האוכלוסייה שבבתי-הספר משרתים אותה, לתת שירותי בריאות גם לתלמידים וגם לתושבים שמתגוררים באותו ריכוז אוכלוסייה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, זה לא נאום. אתה צריך להבין שזאת רק שאלה נוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה להגיד משהו. לפני כשבוע נפטר אדם ממחלת החצבת ובתו היתה מאושפזת במצב קשה. זה לא עניין שהיה לפני עשר שנים או חמש שנים. זו תופעה שקיימת היום ואנשים סובלים ממנה היום.

היו"ר ס' טריף:

הנושא ברור, ואני מודה לך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה עניין של ח"י אדם. לפני כמה ימים שמעתי שמשרד הפנים, מחוז הדרום, מוציא צווי הריסה מינהליים בגין מרפאות שהוקמו על-ידי התושבים.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת אלסאנע. הנושא הובהר. נשמע את השאלה הנוספת של חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה. אני מקווה שהיא תקצר יותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה. אבל אני רוצה להתריע על כך שמשרד הבריאות לא מנצל את הרצון הטוב של אגודת הגליל. אגודת הגליל, במכתב שהפנתה אליך, והעתקים שלחה גם לחברי כנסת, מתלוננת על כך שביכולתה לעשות יותר אם משרד הבריאות ייתן לה את מה שהובטח באותו הסכם שהיה עם הרופאה המחוזית. העובדה שזה לא ניתן, והשירות שהאגודה הזאת יכולה לתת לא ניתן, אני חושבת שזה פשע כלפי האוכלוסייה. מדוע כשעמותה עצמאית מוכנה לעזור, אתם את חלקכם לא נותנים?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, עם כל הכבוד, להוריד את המלה "פשע".

אני מכיר באגודת הגליל. אני מיניתי את היושב-ראש שלה, ד"ר חאתם כנאענה, בניגוד לדעת הממסד – אני חוזר ואומר, בניגוד לדעת הממסד – ליושב-ראש ועדה במשרד הבריאות לפני שנה וחצי, כדי שייתן לי מסקנות על כל המגזר הערבי. הוא נתן לי, ואני מיישם אותן. לא רק שאני מכיר בו, אני הבאתי אותו לוועדת העבודה והרווחה.

אני מבטיח שעוד בשנה הזאת, שנת 1994, יש לי תוכנית של ד"ר בלמייקר, הרופאה המחוזית, על אחינו בנגב. דיברתי עם השר אפרים סנה, הגשנו את זה בתקציב החדש, צמצום רציני מאוד של פערים, ממש רציני, לא סתם בדיבורים. אני מגדיל את זה לפחות בשתי ניידות נוספות, כי אני אחראי. לא תחרות ביני ובין אגודת הגליל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ס' טריף:

אין קריאות ביניים בשאלות.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

חבר הכנסת טלב אלסאנע – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, תירגע ותקשיב. סגן השר משיב לך.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני בונה עכשיו – הבנייה כבר יותר גבוהה ממני – ארבע תחנות בנגב נוסף על מה שאמרתי. הייתי בנגב והודעתי לחברי בנגב, אף שהחוק מחייב את הרשויות המקומיות לגבות אגרת חינוך, אמרתי שאני נותן את כל האחיות לבתי-הספר בנגב. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה זימנת אותי בשנה שעברה אליך ואני באתי. אמרתי, לפני משורת הדין, נתתי את כל האחיות של בתי-הספר. עכשיו יש בעיה, ואני ואתה, חבר הכנסת אלסאנע, מטפלים בה במשרד הפנים. מנענו הריסת מרפאה. זו לא בעיה שלנו אלא של משרד הפנים.

אני מודיע לכנסת, זה בית-המחוקקים, כמו שפתחתי מרפאות בכפרים הלא-מוכרים בצפון, ואתם יודעים את זה – פתחתי מרפאות ואמרתי שיעמידו אותי לדין. כי אם הורסים כפר לא-מוכר, לדעתי לא יהרסו, ייקחו את המרפאה; אבל עד שיחליטו, אני רוצה לתת לתושבים הערבים שם את הבריאות כמו שנותנים חינוך.

אני מודיע כאן, אני ואתה לא יכולים להתמודד עם המינהל, אנחנו יושבים בכנסת והם יהרסו בבולדוזרים, אני מודיע כאן בכנסת על אחריותי, שנוסף על כל מה שאמרתי, לחזק את הנגב, לצמצם את הפערים, פתחנו יחד לפני חודשיים את הקורס לאחיות בדואיות בנגב על חשבון משרד הבריאות. הזמנתי את חבר הכנסת אלסאנע, אשתו מטפלת שם בנושא כסוציולוגית או כעובדת סוציאלית. אני שוב אומר, נתתי עדיפות ראשונה, וכל בת בנגב שסיימה בגרות נכנסה ללא בחינה. הקורס מתנהל בבית-החולים "ברזילי" על חשבון משרד הבריאות, לפני משורת הדין. אחרי כן משרד הבריאות פתח קורסים לאוכלוסייה האתיופית באותה מתכונת שאני התחלתי בה, ואני מברך על זה.

אני מסיים ואומר, חבר הכנסת אלסאנע, כל בית-ספר שמעמיד לרשותו את הצריף או את המגורן בבית-הספר – אני אפתח מרפאה. זו התחייבות שלי השנה, לא לשנת 1995. בחודש הבא, לפני התחלת הלימודים, תבוא אתי בדברים. כמו שפתחתי ביתר המקומות הערביים, אני פותח בכל בית-ספר, ואני אגן יחד אתך ויחד עם הכנסת על אותו מבנה באל-סאייב שמשרד הפנים ומינהל מקרקעי ישראל הולכים להרוס אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הרסו צריף שמשמש מרפאה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני וחבר הכנסת אלסאנע כבר יומיים מטפלים בזה. מחר אני צריך לקבל תשובה.

אני חוזר ואומר, אני מבטיח – חוץ מהדברים שבאופן אובייקטיבי אנחנו לא יכולים לעשות – שבקדנציה הזאת, שנשארה מחציתה, אני אצמצם לפחות מבחינת לוגיסטיקה את הפערים בנגב.

מרפאת קופת-חולים הכללית בשילה

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

נודע לי כי כמחצית מתושבי שילה מבוטחים בקופת-חולים הכללית. מזכירות היישוב החליטה להתקשר עם קופת-חולים לאומית. בעקבות החלטה זו פונתה המרפאה מבניין בבעלות היישוב והועברה למבנה אחר. מזכירת היישוב הודיעה, כי לא תאפשר למרפאה לפעול ביישוב. במקביל מופעל לחץ על הצוות הרפואי לטפל בחברי קופת-חולים לאומית.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם יתערב המשרד כדי לאפשר לחברי קופת-חולים הכללית לקבל את הטיפול המגיע להם ביישוב?

3. אילו צעדים ינקוט המשרד כדי לאפשר לעובדי קופת-חולים הכללית להעניק שירותים בצורה האופטימלית וללא לחצים?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן קיים ויכוח בין מזכירות היישוב שילה לבין קופת-חולים הכללית.

2. בהתאם לנתונים שקיבלנו מהנהלת קופת-חולים הכללית, קופת-חולים הכללית החליטה להמשיך במתן שירותים לחבריה ביישוב, והקופה מספקת שירותים אלה באמצעות רופאה עצמאית.

3. לאור העובדה כי השירותים הרפואיים ניתנים לאוכלוסיית היישוב, אין מקום להתערבות משרדנו.

מסירת מידע לתקשורת מטעם בית-חולים

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר הבריאות ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

ביום 31 במאי 1994 רואיין ב"גלי צה"ל" בן משפחה של חולה אשר עברה השתלת לב מלאכותי. לדבריו, בעודם ממתינים מחוץ לחדר הניתוח לקבלת מידע על מצב החולה נשמע הצוות הרפואי מוסר דיווח לכלי התקשורת על מצבה ועל התקדמות הניתוח.

ברצוני לשאול:

1. האם אין כאן פגיעה באתיקה המקצועית?

2. האם ימנע המשרד הישנות מקרים מעין אלה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בהתאם לעובדות כפי שנמסרו למשרדנו מהנהלת המרכז הרפואי "בילינסון", משפחתה של המנוחה פנתה בעצמה לאמצעי התקשורת וההודעה מטעם בית-החולים נמסרה רק לאחר שההודעה לעיתונות יצאה מטעם המשפחה.

בכל מקרה, בהודעת בית-החולים נשמרה הסודיות הרפואית ולא אוזכרו פרטים מזהים על החולה.

לאור האמור, לא היתה פגיעה באתיקה הרפואית, ולפיכך אין מקום להתערבות משרד הבריאות.

שירותי מר"ם בשבת

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הבריאות ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

ר"ר (הפרטים רצ"ב) טוענת כי מר"ם – מוקד רפואי מרכזי – בקריית-מוצקין סירב לתת תרופה לילד שקדח מחום בשל אי-תשלום בול בסך 4 ש"ח, למרות טענת האם כי באה רגלי וכי היא שומרת שבת.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. היפעלו השירותים הרפואיים כהוראת משרדך המחייב מתן שירות רפואי בשבת ללא התניה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. האירוע המתואר נוגד לחלוטין הוראת משרד הבריאות והוראות קופת-חולים.

הנהלת קופת-חולים הכללית הודיעה למשרדנו, כי תטפל משמעתית באחראים לאירוע. בנוסף תוציא נוהל רענון באותו נושא.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך ומאחל לך כל טוב ולילה טוב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

צריך להודות גם לחברי הכנסת שנשארו לשמוע תשובות על שאילתות.

היו"ר ס' טריף:

אני מברך אתכם וגם מזמין אתכם לדיון החשוב הבא. חברת הכנסת גוז'נסקי, אין לי ספק שאת תשתפי בו. אני רוצה בהחלט להודות לכולכם ולהתחיל את הדיון בנושא הבא.

הצעת חוק איסור הפליה בעבודה, התשנ"ד-1994; הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לדיון משולב בשתי הצעות חוק. הראשונה – הצעת חוק איסור הפליה בעבודה, התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה, של חברי הכנסת בני טמקין, יעל דיין, נעמי בלומנטל, האשם מחאמיד, ענת מאור, תמר גוז'נסקי ונעמי חזן. יציג את ההצעה החשובה הזאת חבר הכנסת בני

טמקין. ומייד אחרי זה תבוא חברת הכנסת ענת מאור ותציג את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה. אנחנו מתחילים בדיון המשולב בקריאה ראשונה. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה. בהתחשב בנסיבות, תשתדל לקצר.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז הגעתי לכנסת לפני שנתיים עוד לא הצטרפתי אי-פעם על כך שהצעת חוק שאני וחברים אחרים מציעים, או דיון סביב נושא, מתקיימים בשעה כל כך מאוחרת ובנוכחות של חברי כנסת מעטים כמו הפעם הזאת. בעצם אנחנו מדברים על שתי הצעות חוק, ואני כמובן מתייחס עכשיו להצעת החוק שאני אחד ממציעי, הצעת חוק איסור הפליה בעבודה.

מדובר בהצעת חוק חשובה ביותר, הצעת חוק שנוגעת לנושאים הכי מרכזיים של הדמוקרטיה במדינת ישראל, הצעה שאם היא תתקבל ותיושם, תשנה באופן מהותי את הנורמות החברתיות הנהוגות במדינת ישראל וכל מה שנוגע לאי-אפליה בעבודה. כיוון שחברי כנסת בכל זאת נשארו עד שעה כה מאוחרת, צריך להתחשב בהם ולקצר.

מדובר בהצעת חוק איסור הפליה בעבודה, הצעה שבאה להרחיב את האיסור על אפליה בנושא תעסוקה, מעבר לקבלת העובדים למקום העבודה, מעבר לאיסור אפליה של עובדים במקום עבודה, לנושאים אחרים כמו תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, פיטורין או פיצויי פיטורין. היא באה גם להדק את הפיקוח על כך שאפליה לא תתקיים בכל הנושאים האלה במקומות העבודה.

החוק בניסוחו הנוכחי מתייחס גם לאפליה על בסיס גילם, מראם החיצוני, צבעם, גזעם, לאומיותם, השקפתם, אמונתם או מפלגתם של עובדים או מועמדים לעבודה. האמת היא, שמסיבות שאינן ברורות לי עד הסוף, יש כמה סיבות נוספות לאפליה, או גורמים נוספים לאפליה שלא מצוינים כאן וצריכים להיות מצוינים כאן, לרבות נושאים כמו מצב משפחתי, כמו נטייה מינית ונושאים אחרים, אבל כמובן בדיון לקראת קריאה שנייה וקריאה שלישית אפשר להוסיף אותם.

החוק, כפי שאמרתי, בא לא רק להרחיב את הנושאים שבהם אסור להפלות עובדים, אלא גם להבטיח על-ידי פיקוח יעיל יותר את המימוש של החוק. מכיוון שמדובר על דבר כל כך מהותי, שבא בסך הכול לממש בתחום התעסוקה הבטחות שניתנות במגילת העצמאות של מדינת ישראל, אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את החוק בקריאה ראשונה ולהעבירו לוועדה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. תשב ותנוח קצת.

אנחנו נזמין את חברת הכנסת ענת מאור, והיא תציג לנו את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות), כמובן בקריאה ראשונה. שותפים להצעה חברי הכנסת ענת מאור, יעל דיין, נעמי חזן, תמר גוז'נסקי, נעמי בלומנטל ואבי יחזקאל.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, מובן שאני מצטרפת בתמיכה להצעת החוק הקודמת שהעביר חבר הכנסת טמקין. גם לטענתנו זה אחד החוקים החשובים, שאמור גם למנוע אפליה וגם לאכוף את מניעתה על-פי החוקים הקיימים.

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה שנחקק בישראל הוא חוק מתקדם עם הרבה הישגים, אלא שבמרוצת השנים שחלפו מאז חקיקתו נתגלה גם שחסרים בו כמה סעיפים, ולא פחות מכך, כמה אלמנטים לאכיפה נעדרים ממנו.

לכן, בעזרת ארגוני נשים, שהיו היוזמות, ואני רוצה להודות על כך ל"נעמת", לשדולת הנשים, המסייעות בהכנת החוק, החוק בא לענות על שבעה נושאים, ואומר שניים-שלושה משפטים על כל נושא.

התיקון הראשון בא להוסיף את שוויון ההזדמנויות גם בזמן הפרישה. בחוק המקורי יש עיגון של אי-אפליה בקבלה ובתנאי עבודה. נושא הפרישה, שהוא משמעותי מאוד, חסר בו.

התיקון השני בא לאפשר את הזכאות שיש להורים, לשני בני הזוג, לא עוד רק לאם, כמו היעדרות מעבודה בגין מחלת ילד, יציאה מוקדמת, במיוחד כשלומדים חמישה ימים בשבוע, ולא רק לאשר זאת לשני בני הזוג על-פי בחירתם, כי אם גם לאבות, אם הם אלמנים או גרושים שעד כה לא יכלו ליהנות מדבר כל כך אלמנטרי כמו תשלום למעון יום.

התיקון השלישי בא לענות על אי-אפליה גם במצב של דורש או דורשת עבודה. נמצאו מקרים חמורים ביותר שבשעת קבלה לעבודה, אם במקרים קיצוניים כמו מבחני בד או אחרים, היו אפליה או הטרדה, ולכן חובה לתקן זאת.

הסעיף הרביעי בא להקל את חובת ההוכחה במצב של הטרדה מינית, שכן נמצא שמקרים רבים מאוד לא גובשו לכלל תביעה בגלל מעצורים, בגלל מחסומים ובגלל מצב שבו נטל ההוכחה נפל על המתלוננת. כאן אנחנו באים להטיל את נטל ההוכחה במקרים רבים על האיש שנגדו הוגשה התלונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

איך הוא יכול להוכיח שהוא לא עשה?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת שטרית, אנחנו בדקנו היטב. אין פה הניסוח המקורי, אבל מובן שלא בשיטה שלך תוכיח שאין לך אחות.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה מה שמוצע פה.

ענת מאור (מרצ):

לא זה מה שמוצע פה. יש מקרים שהוגדרו היטב בסעיף 2 לחוק המקורי. הכוונה היא רק להרחיב זאת גם במקרים נוספים. כמובן, הכול במגבלות הסבירות וההיגיון, שאתה לא יכול להיות אשם באופן מובן מאליו. ההערה נכונה ואנחנו מודעים לכך. התיקון בסעיף 5 בא להבטיח שבמקרים של הטרדה מינית או אפליה בגין נטייה חד-מינית, הומואים או לסביות, הדבר יידון בדלתיים סגורות.

התיקון השישי הוא חשוב ביותר, והוא נוגע לנושא האכיפה. הוא בא להבטיח שגם ארגון יציג של נשים – את הניסוח צריך לתקן, כי הוא קצת גורף מדי – לא כל סוג של ארגון לא מוגדר יכול להגיש תלונה, אבל הכרח לתת סמכות של הגשת התלונות גם לארגוני נשים או לארגונים המופקדים על זכויות האדם. נמצא שוועדי עובדים, שגם היום יש להם סמכות להגיש את התלונה בשם העובדים או העובדות, לא מילאו את תפקידם בצורה מספקת, ובמקרים רבים מאוד עובדות שהתלוננו, לא קיבלו את הגיבוי הראוי ממועצת הפועלים או מוועד העובדים המקומי.

לכן, כדי לקדם את האפקטיביות של החוק, יש הכרח להעניק את הסמכות גם לארגוני הנשים ולארגונים אחרים העוסקים בזכויות האדם.

ולבסוף, משך התלונה. בסעיף זה תבענו להאריך את הזמן לשלוש שנים. השתכנענו מנימוקי משרד המשפטים שזו הצעה גורפת מדי. לעומת זה, שישה חודשים הם פרק זמן מינימלי שרבות מאוד מהנשים שהוטרו או שהופלו, לא הגישו בו תלונה. זאת, אם בגין חשש לפיטורין, אם בגין עיוותים שנוצרו בגלל ההטרדה. לכן, שנה היא פרק זמן סביר, שגם לא יאפשר מצב שבו המעביד חשוף לתלונה גם אחרי שלוש שנים, זמן ממושך מדי, אבל גם לא לקצר זאת או לא לכבול זאת לשישה חודשים בלבד.

לסיכום, אני חושבת שבאישור הצעת החוק תביא הכנסת תועלת רבה מאוד גם ליישום ולמימוש החוק הקיים, שבחלקים גדולים ממנו הוא לא הוצא לפועל בגין העדר מנגנון של אכיפה, וגם בתיקונים של סעיפים שחסרו בו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

אנחנו מתחילים את הדיון הקצר שלנו. כמובן, מי שלא נמצא, מאבד את תורו. דקה וחצי לכל דובר.

אליעזר זנדברג (צומת):

אלה שני חוקים.

היו"ר ס' טריף:

רציתי לבחון את עירנותך, חבר הכנסת זנדברג. דבר שני, רציתי גם לעשות את זה השוואתית לדוברים שהציגו את ההצעה. הם קיבלו חמש דקות במקום עשר. לכן אמרתי דקה וחצי במקום שלוש דקות. חבר הכנסת מאיר שטרית מתעקש על דקה. הוא ראשון הדוברים. מובן שנסיים את הדיון הזה בהצבעה. אני מזמין את חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת שאול יהלום איננו, ואחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל, גם היא איננה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להתייחס לשני החוקים שמוצעים בפנינו. ראשית, אני רוצה לברך את המציעים. אין שום ספק שהסיבות לכך שהחוק עולה לדיון הן סיבות שקיימות.

אני מבקש להעיר לתוכן החוק עצמו נקודות אחדות. ראשית, לסעיף 1 בהצעת חוק איסור הפליה בעבודה. חבר הכנסת בני טמקין התחיל בהערה הזאת, ואני רוצה להשלים אותה. כתוב: "לא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה בשל גילם, מראם החיצוני, צבעם, גזעם, לאומיותם, השקפתם, אמונתם או מפלגתם". לא כתוב פה: מינם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כי זה מופיע בחוק שוויון ההזדמנויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

מאה אחוז, אבל אני חושב שצריך להכניס את זה גם פה באותה מידה, גם בגין מינם. כי לפי זה כאילו אפשר כן להפלות בגין מינם.

הדבר השני, נכותם. יש אנשים, לצערי הרב דווקא הנכים בחברה הם הסובלים קשה ביותר מאפליה בעבודה. בעיקר מדובר על אותם נכים הלוקים בשיתוק מוחין, שהם לעתים גם מעוותים מבחינה חיצונית, אנשים שהתגברו על הקושי שלהם במאמץ אדיר, למדו, רכשו מקצוע, וכשהם באים להתקבל לעבודה איש לא מקבל אותם. איש לא מקבל אותם כיוון שהם נראים מעוותים, אבל הם מסורים ביותר לעבודה, הם מסוגלים לעשות עבודה נהדרת בהשוואה לכל עובד אחר. בשבילם העבודה הזאת היא כל חייהם. היה רצוי מאוד שבחוק הזה תיכנס המלה: נכותם, כי לדעתי הם החוליה החלשה ביותר בשרשרת, ודווקא היא לא מטופלת. זו הערה אחת שיש לי לעניין חוק איסור אפליה בעבודה.

אני מבקש להעיר לחוק השני, חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2). עלתה קודם הערה, תוך כדי קריאת ביניים שלי, שבעצם פה החוק מרחיב את האפשרות, שחובת ההוכחה מוטלת על המואשם בהטרדה מינית. זאת אומרת, אם אשה היא מנהלת והיא מטרידה מינית עובד שלה, העובד יכול להגיד: היא הטרידה אותי מינית, ולהגיש נגדה תלונה. הוא צריך להוכיח שהוא לא הטריד אותה מינית. איך הוא יוכיח שהוא לא הטריד אותה מינית? להיפך, אותו דבר לגבי אשה. המעביד צריך להוכיח שהוא לא הטריד אותה מינית. אני לא מכיר דרך הוכחה כזו. אני חושב שבעניין הזה ההצעה גורפת מדי ומרחיבה בצורה זו על הנאשם את חובת ההוכחה שהוא לא עשה. אין דבר כזה. לדעתי, צריך לתקן את העניין הזה בהצעת החוק בין הקריאה הראשונה לשנייה ולתת את הדעת למצב שיהיה נורמלי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה לא מכיר חוק עבירות נגד המדינה. גם שם אדם צריך להוכיח שהוא לא עבר עבירה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא יודע איפה זה קיים בעבירות נגד המדינה. אבל אם זה קיים, גם את זה צריך להוריד. הרי לא יעלה על הדעת ששוטר יעצור אותך, יתבע אותך לדין, ואת צריכה להוכיח שאת לא עברת עבירה. אי-אפשר להוכיח את זה. הוא צריך להוכיח שעברת עבירה. את יכולה להתווכח אתו, הוא צריך להביא נתונים והוכחות. גם פה נראה לי שזה גורף מדי. לכן, אף שהתיקונים בחוק בעד הרחבה, אני חושב שצריך לתקן את הדבר הזה.

ותיקון אחרון, אדוני היושב-ראש. בהצעת החוק הזאת אתם מבקשים להקנות גם לגברים אותן זכויות שיש לנשים בזכות הורות מוקנית. וזה בסדר גמור, אני מברך על זה כמובן. אחת הזכויות שאתם לא מגדירים פה בחוק, ויכול להיות שהיא מוגדרת בחוק אחר, היא העניין של חופשת הלידה.

נעמי חזן (מרצ):

יש כבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חושב שכדאי להוסיף את זה גם כאן.

היו"ר ס' טריף:

רבותי, אנחנו ממשיכים. חברי הכנסת נעמי בלומנטל, יגאל ביבי, רון נחמן, חגי מירום, שאול עמור, חיים אורון, יורם לס, רן כהן, אלי דיין, סאלח טריף – זה אני – עוזי לנדאו, אריאל ויינשטיין, מיכאל איתן, יוסף בא-גד, אפרים גור, עובדיה עלי, אסעד אסעד, רענן כהן – אינם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר מלה לעובדי הכנסת, שאנחנו מאלצים אותם להישאר כל כך מאוחר, שלא אנחנו, חברי הכנסת, קובעים את סדר-היום ולא אנחנו מחליטים – – –

היו"ר ס' טריף:

אבל אנחנו הגורמים לסדר-היום העמוס הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן אני מאוד מעריכה את העובדה שהם נשארים ועובדים ועוזרים לנו.

לגבי החוק עצמו, אני חושבת שהצעת חוק איסור הפליה בעבודה היא הצעת חוק חשובה מאוד, שבאה לקבוע איזה עיקרון שהוא חורג ממה שהיה עד היום כתפיסה שאי-אפליה מתייחסת בעיקר לאי-אפליית נשים, שזה נושא חשוב מאוד כשלעצמו, אבל הניסיון מלמד שאנשים מופלים לא רק בשל מינם אלא גם מסיבות אחרות, והתרומה האישית שלי, ואני רואה בזה נושא חשוב מאוד, היא עניין האפליה בשל גיל. כאשר פונים לאשה בגיל 50 או לגבר בגיל 50 ואומרים לו: שמע, אתה לא יכול להמשיך בעבודה – ולא משום שהוא אינו יכול לתרום לעבודה, אלא רק משום שכתוב: גיל 50, והמעבידים עושים את החישוב שלהם, שעובד צעיר, שאין לו ותק ולא צבר זכויות, אפשר להעסיק אותו במחיר זול יותר. אבל כאשר תוחלת החיים מתארכת כל כך, כל קיצור בשנות העבודה שלהם מותיר להם הרבה מאוד שנים ללא עבודה, עם כל המשמעויות החברתיות והאישיות שקשורות בנושא הזה. אני חושבת שזה דבר חשוב מאוד.

לגבי איחוד בין הנושא הזה לבין נושא אפליית האשה, יש פה שאלה. יש פנים לכאן ולכאן, אם צריך או לא צריך, ואני חושבת שנצטרך עוד לקיים דיון בנושא הזה.

אני רוצה להעיר רק כמה הערות בקצרה. הערה אחת נוגעת לסעיף 7, שמדבר על כך שחובת ההוכחה על הפרת הסעיף העיקרי, שאומר שלא תהיה אפליה בשל גיל, מראה חיצוני, לאום וכן הלאה, היא על המעביד. אבל יש שם סעיפי משנה, שבעצם מעבירים את חובת ההוכחה אל העובד. אני חושבת שהניסוח הזה הוא ניסוח, שלכאורה יש בו עיקרון חשוב מאוד, חובת ההוכחה על המעביד, אבל אחר כך כתוב: אם קבע המעביד – ודורש העבודה צריך להוכיח. ואם פיטורין – אז דורש העבודה צריך להוכיח. זאת אומרת, ההסתיוגויות פה מפריעות.

הדבר השני שלא נראה לי – שהוראות חוק זה לא יחולו לגבי מעביד שמעסיק פחות משישה עובדים. אני לא מבינה מדוע מי שמעסיק חמישה עובדים מותר לו להפלות פועל ערבי או נכה או מי שמראהו החיצוני דוחה. אינני מבינה מה פה העניין של מספר העובדים שהוא מעסיק.

אני לא רוצה להאריך. אני חושבת שהוועדה תמשיך ותעמיק. אני מברכת את כל היוזמים של שתי הצעות החוק. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו ממשיכים. אני מכריז כאן פעם נוספת, שרשימת הדוברים סגורה כמובן. הוספתי את חברת הכנסת נעמי חזן כאחרונה.

חברי הכנסת אברהם רביץ וטלב אלסאנע – אינם. חבר הכנסת חיים דיין, דקה, בבקשה. אתה יכול לדבר מהמיקרופון, אם אתה רוצה.

חיים דיין (צומת):

למה?

היו"ר ס' טריף:

אתה פשוט הבעת רחמים על עובדי הכנסת. חברת הכנסת גוז'נסקי הודתה להם ודיברה שלוש דקות וחצי. אני רוצה שאתה תהיה יעיל יותר ותאמר בדקה את מה שחשבת לומר בשלוש דקות.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אתמוך בחוק הזה. אבל אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת בני טמקין, כשאנחנו מדברים על אפליית עובדים, כדאי שנבחן את כל הדברים וההיבטים בצורה כללית ובבין בדיוק באיזה משק אנחנו נמצאים, כאשר במשק שלנו יש אנשים שבעצם הם בעלי עסקים, מפעלים פרטיים, ויש תאגידים ממשלתיים. היום אני לא רואה לנכון, אפילו אם החוק הזה יצא לפועל, שאדם שיש לו מפעל פרטי, יבואו אליו עובדים שיישלחו גם דרך לשכות התעסוקה והוא בעצמו יגיד: רגע, אני את זה אקבל כי הכישורים שלו הם כאלה ואת זה אני לא אקבל. אני לא מאמין שזה תמיד יכול להיות בגלל צבע עורו של אדם או בגלל מינו, אבל על-פי רוב זה יכול להיות גם בגלל גילו. בוודאי תסכים אתי, שהוא לא ייקח אדם שיצא לפנסיה בגיל 65 ואותו אדם יבוא עוד הפעם למפעל ויגיד לו: רגע, הנה החוק הזה בא ומכסה אותי היום, אני בן 65, אני רוצה להתקבל למקום העבודה ובגלל גילי אתה מגביל אותי.

כך שיש כמה דברים שעדיין נתונים במחלוקת. אני חושש שאחרי החקיקה הזאת אנחנו עלולים להיתקל במצב קשה עובדתית, ואנחנו נעמוד עם פה פעור ולא נדע לקראת מה אנחנו הולכים. האם נלך לבית-המשפט נגד אותו מעסיק ונצביע שם על החוק, כאשר ממול יעמוד המעביד ויטען שהאדם הזה אינו דרוש לו, אינו מתאים לו ואין הוא יודע מה לעשות אותו? אז נהיה בבעיה אמיתית.

עם זאת, אני אתמוך בחוק הזה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מודה לך על הקיצור והיעילות. דברים כדרבנות.

חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להעיר שתי הערות. הערה אחת – להצעת חוק איסור הפליה בעבודה, שנוגעת לכל סמכויות המפקחים למיניהם אשר השר ימנה אותם. אני מבין את הרעיונות הבאים לידי ביטוי ביתר סעיפי החוק על איסור אפליה וכדומה, נושאים חשובים. אני אתמוך בהם. אבל מה יעשו אותם מפקחים? הרי למעשה מדובר בעקרונות שאמורים להתברר בשעת משפט, אמורים להתברר בשעת סכסוך בין אדם שקיבל עבודה או דרש עבודה או עובד או מפוטר על רקע אפליה, לבין המעביד שפיטר אותו או שסירב לקבל אותו לעבודה.

אני רואה לגד עיני אותם מפקחים מתרועעים וחוקרים ושואלים שאלות, אבל אני סבור שהשימוש בסמכויות האלה הוא כלי ביורוקרטי יותר משהוא כלי יעיל. אם אתה קורא את לשון החוק ואת הסעיפים השונים ואת הקריטריונים ואת המגבלות שמציב החוק בפני מעבידים, ואת הדרך שהוא רוצה להתוותה, אפשר לראות שאת כל הנושאים האלה אפשר לברר בקלות יתירה בבית-המשפט, בבית-הדין לעבודה, במסגרת המשפטית.

מה יעשו המפקחים? הרי המפקחים לא ייכנסו ויבדקו אם קיימת אפליה יום יום ושעה שעה בכל אתר ואתר. המפקחים האלה גם לא יבחנו מה הם השיקולים שעוברים בראשו של המנהל או בראשו של חברי מועצת המנהלים שעה שהם דנים ומקבלים החלטות. ואם יש צורך להשיג מסמכים של פרוטוקול, ממילא הפרוטוקולים האלה יכולים להיות מוצגים במסגרת דיון משפטי. לכן אני אומר: בואו נסיר את המפקחים האלה. זה אומנם פתרון של בעיית האבטלה במידה כזו או אחרת, אבל אני סבור שהם מיותרים והם יכולים רק לסרב. אין צורך בהם. העקרונות ברורים, ולדעתי ניתן להפעיל את החוק ולהוציא לפועל את העקרונות האלה גם בלעדיהם.

ההערה השנייה היא לגבי החוק השני, חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה. אעשה זאת בקצרה. סעיף 6 לחוק, שבא לתקן את סעיף 12 לחוק העיקרי, מדבר על האפשרות להגיש תובענה, תלונה, גם מטעם ארגון העוסק בזכויות נשים או בידי ארגון העוסק בזכויות של מי שנאסרה אפלייתו, אם הסכים לכך העובד.

אני אומר, שאם אנחנו מפקיעים את זכותו של העובד להתלונן, או אומרים שאנחנו מוכנים להתלונן במקומו מלכתחילה, ולא משנה מה הוא חושב על זה, טוב או רע, רוצה או לא רוצה – אני מבין, יש עיקרון. אבל אם אנחנו באים ואומרים לעובד: תן את הסכמתך, וסביר שהיא צריכה להיות בכתב, ומאותו רגע נטלנו את זכויותיך, ואנחנו אדוניים להחליט עד היכן להרחיק בדיונים המשפטיים, עד היכן נלך ומה נאמר ומה נטען, זה כבר מוגזם ולא סביר.

לדעתי, המהלך צריך להיות כזה: או שנאמר שקיימת זכות שעומדת בפני עצמה לאותם ארגונים להגיש את התביעה או התלונה, זה דבר אחד. או שנאמר את ההיפך, שאותו עובד יכול להגיש את התלונה, את התביעה, כאשר ארגונים יכולים לסייע לו, לגבות אותו אם הוא זקוק לגיבוי כלכלי, מוסרי, לובי וכדומה. אבל כל נפקיע ממנו את הזכות להגיש את התלונה על-ידי הסכמה להעביר אותה למישהו אחר, ומאותו הרגע העובד לא יכול לחזור בו, לבטל וכדומה. אני לא יודע אם היינו מעוניינים שזה יהיה המצב.

לכן, אני מציע שנשקול היטב את סעיף 6 לחוק כפי שהוא מנוסח לפנינו, וננסה ליצור מצב אחר, שלפיו או שאותם ארגונים יכולים לנהל כמדיניות מערכות משפטיות וכדומה, או לחלופין, העובד ינהל את זה בגיבויים, אבל לא נפקיד את זכויותיו ואת יכולתו לנהל את הדיון בידי אחרים ונתנה את זה בהסכמתו בכתב. הלוא ממילא הוא יהיה חשוף לאותם לחצים מהרגע שהוא נתן את הסכמתו הכתובה ודבר תלונתו נחשף.

הייתי שמח אם יובאו ההערות האלה לדיון במסגרת הכנה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת סאלח טריף.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי וחברותי חברי הכנסת, יום טוב, גם לעובדי הכנסת. אני אעשה זאת מהר מאוד.

לגבי חוק איסור הפליה בעבודה, עדיין צריך לתת את הדעת אם לא להרחיב את הסעיף הראשון לגבי שלוש קבוצות נוספות. קבוצה ראשונה – אלה שמופלים על בסיס מצבם המשפחתי. קבוצה שנייה – אלה שמופלים על בסיס מינם. חברת הכנסת גוז'נסקי, אני הייתי מכניסה גם את הנושא של מין להצעת החוק הזו, משום שצריך לקבע את העיקרון בכל הצעת חוק מהסוג הזה ובכל חקיקה מהסוג הזה. הקבוצה השלישית, הנעדרת מהרשימה, היא קבוצה שמופלת בשל העדפתה המינית. ואני הייתי מוסיפה זאת כאן.

מעבר לכך, הצעת חוק זו חשובה ביותר, לדעתי. למעשה היא מנסה לעגן את האיסור של אפליה גם במקומות עבודה פרטיים, חבר הכנסת דיין. מדובר פה בעצם באחד מעקרונות היסוד של זכויות האדם במדינת ישראל. צריך להרחיב את הקבוצות אבל גם להחיל את זה על כל המעסיקים ולא על קבוצה זו או אחרת של מעסיקים. אחרת אין לזה היגיון רב.

אשר לתיקונים לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה – – –

חיים דיין (צומת)

הייתי רוצה שיתחילו את זה קודם-כול בקיבוצים. נראה איך הם עושים את זה.

נעמי חזן (מרצ)

בוודאי, גם הקיבוצים הם מעסיקים. ברגע שאנחנו עושים הבחנות מהסוג הזה אנחנו מאבדים את העיקרון, ואל לנו לעשות זאת.

לגבי הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, יש לי שלוש הערות. הערה ראשונה – יש לנו פה שוב הרחבה של העיקרון של הורות, ניסיון שלא להבחין בין נשים לגברים, אבל למצוא גם מינוח וגם חקיקה שמקבעים בעצם תפיסה אחרת של היחסים בין המינים והחברה. לעובדה הזאת יש חשיבות רבה.

נקודה שנייה. חבר הכנסת טמקין וחברת הכנסת ענת מאור, בסעיף 5, לגבי ההתדיינות בנושאים של הטרדה מינית, מה שחסר כאן זו הגנה גם על הקורבן. יותר ויותר אנחנו רואים שיש בעיות בעבודה דווקא כלפי המתלוננות, בעוד אלה שמואשמים עדיין לא מושעים. לכן הגיע זמן להכניס בתיקונים לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה גם את נושא ההגנה על הקורבן או על המתלוננת בזמן ההתדיינות בנושאים של הטרדה מינית.

נקודה אחרונה, חבר הכנסת מודי זנדברג, בעניין הכנסת ארגוני הנשים לסעיף 6 בתיקון לחוק המוצע. הגיע הזמן לתת לארגוני נשים תפקיד מרכזי בפיקוח ובבקרה, וייתכן אפילו בייצוג של עובדים ועובדות. לכן אני דווקא מברכת על הסעיף הזה. אני חושבת שחשוב מאוד להכניס גם את זה לחקיקה.

תודה רבה, לילה טוב.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. לאחר מכן ניגש להצבעות.

חיים דיין (צומת):

מתי שרים את "התקווה"?

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי מכולם לקצר, לכן אהיה אני קצר עוד יותר. קודם כול אני מודה לך על שהחלפת אותי, ואני רוצה להודות גם לכל עובדי הבית הסובלים בגלל עודף עבודה של חברי הכנסת. יבורכו.

אני רוצה לומר לכם שאני מברך על הצעת החוק הזאת ואני מודה לכל מציעי החוק, חבר הכנסת חיים דיין, ולא סתם כך התעקשתי לעלות לדוכן לדבר בנושא. אני ובני עדתי סבלנו רבות מאפליה בעבודה. אני יכול גם לספר לכם למה ומדוע. התכנסו בכותרת "ביטחון המדינה" כאשר סירבו להכניס עובדים דרוזים ששירתו בצבא, זאת כאשר אחדים מהם שירתו בסיירות בצה"ל וקיבלו סיווגים ביטחוניים גבוהים. כאשר אחרי סיום שירותם הצבאי הם פנו וביקשו עבודה במפעלים ביטחוניים שייצרו רימונים שבהם הם השתמשו, וגם דברים יותר מתוחכמים – לא נתנו להם להיכנס אפילו בזמן שירותם הצבאי לכל מיני בסיסים, כאשר הם היו אמונים על סודות מדינה שונים ומגוונים. אני חושב שבחוק הזה חסר הקטע המתייחס לאנשים שהופלו על רקע ביטחוני, גם כאשר מדובר היה באנשים שהיה להם עבר ביטחוני, אנשים שהיה להם סיווג ביטחוני כלשהו.

אני מברך על העיקרון, אבל הייתי רוצה שבשלב כלשהו בהכנת החוק בוועדה נתייחס לאפליות השונות, גם לאפליה המינית. אין ספק שזה חוק שיש לברך עליו, אבל יש לדאוג לכך שבעתיד לא ישתמשו בביטחון המדינה, נושא שהוא מאוד רגיש, כדי להפלות לרעה אנשים ששירתו בצבא בענייני הביטחון ויש להם סיווג. יש לאפשר להם לעבוד במקומות העבודה שהמדינה יצרה.

אני מברך על היוזמה, ואני מודה לך, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת טריף.

אם כן, חברי הכנסת, ניגש להצבעה, וזה כמובן לא במשותף – על כל חוק בנפרד.

מי לאישור הצעת חוק איסור הפליה בעבודה בקריאה ראשונה? בבקשה להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור הפליה בעבודה, התשנ"ד–1994,

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, מתנגדים אין, נמנעים אין. אני קובעת שהצעת חוק איסור הפליה בעבודה, התשנ"ד–1994, עברה בקריאה ראשונה ומועברת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

מי לאישור הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות)? בבקשה להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות), התשנ"ד–1994, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, נגד אין, נמנעים אין. אני קובעת שהצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2) (הוראות שונות), התשנ"ד–1994, עברה בקריאה ראשונה ומועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מודה לכל המשתתפים. בזה נסתיימה ישיבה זו.

הישיבה הבאה תיפתח מחר בשעה 11:00. לילה טוב לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 00:12.